

AMASRA KASABASINDA SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DEĞİŞİM

ÜMİT ALKAN

ŞUBAT, 2018

AMASRA KASABASINDA SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DEĞİŞİM

ÜMİT ALKAN

PH.D. TEZİ

ANTROPOLOJİ BÖLÜMÜ

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

ŞUBAT, 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. M. Fazıl GÜLER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Doktora derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Prof. Dr. Mehmet Bayraktar

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin Doktora derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Prof. Dr. Fatma Belkıs Kümbetoğlu
Danışman

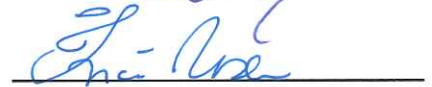

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Fatma Belkıs Kümbetoğlu- Beykent Üniversitesi

Prof. Dr. İnci User- Acıbadem Üniversitesi

Prof. Dr. Firdevs Gümüsoğlu- Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Arif Acaloğlu- Yeditepe Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Hilal Tuztaş Horzumlu- Yeditepe Üniversitesi

İNTİHAL

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih : 20.02.2018

Ad- Soyadı : Ümit Alkan

İmza :

ÖZET

Bu çalışma ile Amasra kasabasında kömür madeni ocaklarının üretime açılması ve neticesinde Amasra kasabasının aldığı göç ve sonrasındaki yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerin günümüze uzanan boyutlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmaya temel olan araştırma, niteliksel yöntem ve teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ekonomik ve kültürel değişimi belirlemede, gözlem tekniklerinin yanı sıra, Amasra’da yaşayan bireylerle derinlemesine görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler bilimsel yöntemlerin öngördüğü kurallar doğrultusunda irdelenmiştir.

Araştırmanın kuramsal bölümünde konu ile ilgili olan kavramlardan kasaba, göç, modernleşme, kültürel değişim ile ilgili alan yazın taraması yapılmış, ikincil kaynakların verileri değerlendirilmiştir. Bu araştırma sırasında elde edilen bulgular ışığında araştırmanın verileri analiz edilmiş ve Amasra’nın yaşadığı sosyal, kültürel ve ekonomik değişimin ayrıntılı bir profili sunulmuştur.

Amasra’nın günümüzde yaşadığı değişimin çeşitli ekonomik sektörler bazında ayrıntılı bir incelenmesine dayanarak sözü edilmesi gereken boyutlar şunlardır; Madencilik sektörünün önceki yapısal özellikleri değişim göstermiştir. Devlet tarafından işletilen kömür ocakları daralmaya gitmiş, bu alanda özel sektör çalışmalarını sürdürmektedir. Günümüzde Amasra’da termik santral kurulması ile ilgili çalışmalar önemli bir gelişim olarak görülmektedir. Turizm sektörü Amasra halkı için önemli bir geçim kaynağıdır. Balıkçılık ve hediyelik eşya sektörü turizm sektörü ile bağlantılı olarak Amasra halkının geçim örüntüleridir.

Anahtar kelimeler: Kasaba, göç, modernleşme, kültürel değişim.

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the day to day dimensions of the social, cultural and economic changes in the town of Amasra after the establishment of coal mines and the rise in emigration to the town of Amasra.

The research underlying this work was carried out using qualitative methods and techniques. In addition to observational techniques, in-depth interviews with individuals living in Amasra were conducted in determining economic and cultural change, and the data obtained was examined in accordance with the rules of scientific methods.

In the theoretical part of the research, the literature about the town, migration, modernization, cultural change, and the secondary sources were examined. The findings of the research in this study were analyzed and a detailed profile of the social, cultural and economic change that took place in Amasra was presented.

The dimensions that Amasra needs to address on the basis of a detailed examination of the present-day change in various economic sectors are as follows; The previous structural features of the mining industry have changed. State-run coal mines have narrowed down, and this area continues to work in the private sector. Today, studies on the establishment of thermal power plants in Amasra are seen as an important development. The tourism sector is an important source of livelihood for the people of Amasra. The fishing and souvenir sector is the livelihood of the Amasra people in connection with the tourism sector.

Key words: town, migration, modernization, cultural change.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Tez Onay Sayfası	i
İntihal Sayfası	ii
Özet	iii
Abstract.....	iv
İçerik.....	v
Haritalar Listesi.....	x
Tablolar Listesi.....	xi
Grafikler Listesi.....	xii
Resimler Listesi.....	xiii
Kısaltmalar Listesi.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Amasra İle İlgili Genel Bilgiler	5
1.1.1 Amasra'nın coğrafi konumu, iklimi ve bitki örtüsü.....	5
1.1.2 Ulaşım.....	8
1.1.3 Amasra'nın tarihi.....	9
1.1.4 20.ci yüzyılda Amasra'nın genel durumu.....	14
1.1.5 Amasra'nın ekonomisi.....	18
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	23
2.1 Kasaba.....	23
2.1.1 Kasabaların tarihsel gelişimi.....	31
2.1.2 Osmanlı döneminde kasabalar.....	34
2.1.3 Köy ve kent ilişkisi bağlamında kasabalar.....	36
2.1.4 Kasabaların özellikleri.....	39
2.2 Modernleşme İle Kasabanın Bağlantısı.....	42
2.2.1 Türkiye'de modernleşme.....	44
2.2.2 Modernleşme, modernlik (kavramsal çerçeve ve literatür).....	46
2.2.3 Modernleşme sürecinin kasabalar üzerindeki etkileri.....	55
2.2.4 Modernleşme ve göç.....	57
2.2.5 Türkiye'de içgöç olgusunun nedenleri.....	63
2.3 Kültürel Değişim.....	66

2.4 Modernleşme, Göç ve Amasra.....	77
2.4.1 Modernleşme ve Amasra	77
2.4.2 Göç ve Amasra.....	85
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	91
3.1 Araştırma Tasarımı	91
3.2 Araştırmanın Soruları.....	93
3.3 Örnekleme.....	93
3.4 Araştırma Etiği.....	96
3.5 Araştırmanın Veri Oluşturma Teknikleri.....	98
3.5.1 Doğrudan gözlem.....	98
3.5.2 Derinlemesine görüşme.....	99
3.5.3 Dokümanların incelenmesi.....	100
3.6 Araştırmanın Alan Uygulaması.....	100
3.6.1 Amasra’da ön araştırma ve alana giriş aşaması.....	100
3.6.2 Araştırmada görüşülen kaynak kişiler.....	102
3.6.3 Alanda gerçekleştirilen çalışmalar.....	104
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZİ.....	108
4.1. Katılımcıların Hanelerine İlişkin Bulgular	108
4.2 Amasra’da Genel Sosyal İlişkiler.....	112
4.2.1 Komşuluk ilişkileri	112
4.2.2 Dostluk ilişkileri	116
4.3. Amasra’da Gençler.....	120
4.4 Amasra Yerlilerinin Göç ve Göçmene İlişkin Görüşleri.....	127
4.4.1 Amasra yerlisinin göç olgusunu değerlendirmesi	127
4.4.2 Amasra yerlisinin göçmene bakışı	133
4.4.3 Göç sonrası uyum süreci	137
4.4.4 Göç sonrası Amasra’daki değişim	142
4.5 Amasra’ya Göç Ederek Gelenler İle Yapılan görüşmeler.....	146
4.5.1 Amasra’ya göç edenlerin nereden, ne zaman, nasıl geldikleri	146
4.5.2 Amasra’ya göç edenlerin Amasra’yı tercih sebepleri	148
4.5.3 Amasra’ya göç ederek gelen kişilere gösterilen tutum ve davranışlar.....	149

4.6 Araştırma Katılımcılarının (Yerli- Göçmen) Ekonomik Durumları	153
4.7 Amasra'da Başlıca Geçim Örüntüleri	156
4.7.1 Kömür ocakları.....	157
4.7.2 Turizm.....	163
4.7.3 Balıkçılık.....	171
4.7.4 Çekicilik (Amasra'da ahşap oymacılığı sanatı).....	178
4.8 Amasra'nın 1980'li Yıllarda Ekonomik Durumu	182
4.9 Amasra'nın Günümüzdeki Ekonomik Durumu.....	186
4.10 Amasralının Geçim Kaynakları ve Hanede Çalışan Kişi Sayısı	190
4.11 Amasra'da Kadınların Ev Dışı Ekonomik Faaliyetleri.....	197
4.12 Amasra'da Sağlık Hizmetleri	200
4.13 Amasra'nın Çevresi	203
4.13.1 Amasra'nın Bartın ile olan ilişkisi	203
4.13.2 Amasra'da yeni açılan yollar	207
4.14 Amasra'da Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Değişim.....	210
5. TARTIŞMA.....	222
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	232
KAYNAKÇA	243
EK A: GÖRÜŞME REHBER FORMU.....	254
EK B: GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	269
EK C: GÖRÜŞMELERİN GERÇEKLEŞTİĞİ MAHALLELER VE	271
MEKANLAR	
EK Ç: GÖRÜŞÜLENLERİN DOĞUM YERİ.....	273
EK D: GÖRÜŞÜLENLERİN YAŞ DAĞILIMI.....	274
EK E: GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN CİNSİYETİ.....	276

EK F: GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN EĞİTİMİ.....	277
EK G: GÖRÜŞÜLENLERİN MEDENİ DURUMU.....	278
EK Ğ: GÖRÜŞÜLENLERİN ŞU ANDAKİ İŞİ.....	279
EK H: ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİNDE KULLANILAN.....	281
KATEGORİ VE KODLAR LİSTESİ	
EK I: AMASRA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ, ÇALIŞAN.....	288
İŞÇİ SAYISI (MAYIS 2015)	
EK İ: AMASRA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ, 2009-2015.....	289
YILLARI ARASI ÇALIŞAN İŞÇİ SAYISI	
EK J: BASINDA TERMİK SANTRAL HABERLERİ.....	290
EK K: AMASRA'DA ARAZİ VARLIĞI.....	291
EK L: AMASRA'DA TARIM ARAZİSİ DAĞILIMI.....	292
EK M: AMASRA İLÇESİNDE YILLARA GÖRE BÜYÜKBAŞ, KÜÇÜKBAŞ....	293
HAYVAN VE ARI KOVANI SAYILARI	
EK N: AMASRA'DA 2012 YILINDA KARAYA ÇIKARTILAN BALIK.....	294
MİKTARI	
EK O: AMASRA'DA 2013-2014 YILLARINDA KARAYA ÇIKARTILAN.....	295
BALIK MİKTARI	
EK Ö: AMASRA'NIN LOKASYON HARİTASI.....	296
EK P: AMASRA'NIN GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	297
EK R: WWF TARAFINDAN MİLLİ PARK İLAN EDİLEN KÜRE.....	298
DAĞLARI'NIN COĞRAFİ KONUMU	
EK S: KUM ZAMBAĞI (PANCRA TIUM MARİTİMUM).....	299
EK Ş: AMASRA'YI İÇ BÖLGELERE BAĞLAYAN YOLLAR.....	300
EK T: KALEŞAH MAHALLESİ VE YENİ YAPILAN KONUTLAR.....	301
EK U: YOLCU GEMİLERİNİN YANAŞMASI İÇİN YAPILAN RIHTIM.....	302
EK Ü: A. ŞİRKETİ TARLAĞZI-GÖMÜ YERLEŞKESİ VE 1. KUYU.....	303

EK V: KAZPINARI KÖYÜ A. ŞİRKETİ -2. KUYU.....	304
EK Y: AMASRA MERKEZ A. ŞİRKETİ -3. KUYU.....	305
EK Z: KAZPINARI KÖYÜ VE SERALAR.....	306
EK AA: GALLA PAZARI.....	307
EK AB: TARİHİ ÇEKİCİLER SOKAĞI.....	308

HARİTALAR LİSTESİ

	Sayfa No
Harita 1. Amasra'nın Lokasyon Haritası	296
Harita 2. WWF Tarafından Milli Park İlan Edilen Küre Dağları'nın Coğrafi Konumu	298
Harita 3. Amasra'yı İç Bölgelere Bağlayan Yollar	300

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Görüşülen Kişilerin Demografik Özellikleri	269
Tablo 2. Araştırma Sürecinde Görüşmelerin Gerçekleştiği Mahalleler ve Mekanlar	271
Tablo 3. Görüşülenlerin Doğum Yeri	273
Tablo 4. Görüşülenlerin Yaş Dağılımı	274
Tablo 5. Görüşülen Kişilerin Cinsiyeti	276
Tablo 6. Görüşülen Kişilerin Eğitimi	277
Tablo 7. Görüşülenlerin Medeni Durumu	278
Tablo 8. Görüşülenlerin Şu Andaki İşİ	279
Tablo 9. T.T.K, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, Çalışan İşçi Sayısı (Mayıs 2015)	288
Tablo 10. T.T.K, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, 2009-2015 Yılları Arası Çalışan İşçi Sayıları	289
Tablo 11. Bartın İli Amasra İlçesi Yıllara Göre Büyükbaş, Küçükbaş Hayvan ve Arı Kovanı Sayıları	293
Tablo 12. Amasra'da 2012 Yılında Karaya Çıkartılan Balık Miktarı	294
Tablo 13. Amasra'da 2013-2014 Yıllarında Karaya Çıkartılan Balık Miktarı	295

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa No
Grafik 1. Amasra'da Arazi Varlığı	291
Grafik 2. Amasra'da Tarım Arazisi Dağılımı	292

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa No
Resim 1. Amasra'nın Genel Görünümü	297
Resim 2. Kum Zambağı (Pancratium Maritimum)	299
Resim 3. Kaleşah Mahallesi ve Yeni Yapılan Konutlar	301
Resim 4. Yolcu Gemilerinin Yanaşması İçin Yapılan Rıhtım	302
Resim 5. A. Şirketi Tarlaağzı-Gömü yerleşkesi ve 1. Kuyu	303
Resim 6. Kazpınarı Köyü A. Şirketi -2. Kuyu	304
Resim 7. Amasra Merkez A. Şirketi -3. Kuyu	305
Resim 8. Kazpınarı Köyü ve Seralar	306
Resim 9. Galla Pazarı	307
Resim 10. Tarihi Çekiciler Sokağı	308

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	Adı geçen eser
ATİ	Amasra Taşkömürü İşletmesi
ATİM	Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi
Bkz.	Bakınız
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EKİ	Ereğli Kömür İşletmeleri
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSBD	Türk Sosyal Bilimler Derneği
TTK	Türkiye Taşkömürü Kurumu
TUIK	Türkiye İstatistik Kurumu
WWF	Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (World Wildlife Fund)

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu, Amasra kasabasında sosyo-kültürel ve ekonomik değişimdir. Çalışmanın amacı ise, Amasra kasabasında 1950-2016 yılları arasında yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimin niteliğini, göç olgusunun belirleyiciliği öngörülerek, anlamaya çalışmaktır.

Bu araştırmanın temel sorusu, Amasra'ya 1965 den bu yana olan göçlerin, Amasra'nın kültürel ve ekonomik hayatını nasıl etkilediğidir.

Amasra kasabası, ekonomik faktörler nedeniyle göç almıştır. Bir turizm ve balıkçı kasabası iken, 1965 yılında ilk hazırlık çalışmalarına başlanan ve devam eden yıllarda faaliyete geçen kömür ocakları dolayısıyla Amasra kasabasında iş sahası açılmış ve meydana gelen işgücü talebinin karşılanması, Türkiye'nin farklı bölgelerinden ve civar yerleşim yerlerinden aldığı göç ile olmuştur. Göç olgusu Amasra'nın demografik yapısını etkilemiş, daha sonra kültürel ve ekonomik anlamda değişim yaşamasına sebep olmuştur.

Amasra kasabası, sadece göç alan değil, göç veren bir kasaba olarak da değişik etkiler altında kalmıştır. Örneğin, belli bir döneme değin dışarı göç veren bir kasaba iken, daha sonra tam tersine göçe sahne olarak, göç almaya başlamıştır. Amasra'nın, araştırma alanı olarak ele alınmasının nedeni bu ikili göç olgusu, bu olgularla uğradığı sosyal, kültürel ve ekonomik değişimdir.

Göç hareketlerinin toplumların yapılarını etkilediği ve sosyal bütünleşme sorununu ortaya çıkardığı söylenebilir. Farklı kültürlere mensup topluluklar, göç sonucunda bir araya geldiklerinde bütünleşerek yeni bir kültür ortaya çıkabilmektedir.

Amasra'ya kömür ocakları sebebiyle Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden göç ederek yerleşen göçmenlerin, yeni kültürel çevrelerinde ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan nasıl bir yapı oluşturdukları, Amasra yerlisi ile nasıl ilişkiler kurdukları belirlenmeye çalışılmıştır.

Yerleşim birimleri ve biçimlerinin, toplumun genel yapı ve değişimiyle karşılıklı bir etkileşim içinde oldukları genelde kabul gören bir olgudur. Bu bağlamda, araştırmayla ilgili kavramsal çerçeveye yer verilerek, araştırma konusunu oluşturan kavramlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Öncelikle araştırma konusunun kasaba olması sebebiyle, kasaba incelemelerine mümkün olduğunca geniş bir yer verilerek ve kavramsal çerçeve bu incelemelerden yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca kasaba olgusunun yanında, araştırmanın bir diğer boyutları sosyo-kültürel değişim, modernleşme ve göç olgusu olduğundan, ele alınan diğer kavramlar modernleşme, göç ve kültürel değişim olup bu olguların Amasra kasabası üzerindeki etkileri ele alınmış ve irdelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmacı 1952 yılından beri Amasra'da bulunmaktadır. Çocukluk yıllarını Amasra'da geçirmiş, daha sonraki yıllarda, okulların tatile girdiği yaz dönemlerinde Amasra'ya gelmiş ve yaz tatillerini burada geçirmiştir. Devam eden yıllarda her sene Amasra'yı ziyaret etmiştir. Dolayısıyla Amasra'nın bugüne kadar geçirdiği evreleri ve kültürel değişimi yakından izleme olanağı olmuştur. Bu bağlamda kendi kişisel gözlemleri de bu araştırmada yer alacaktır.

Bu araştırmada göç olgusu ve bu olgunun sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik değişimle olan ilişkisi, Amasra kasabasında seçilmiş olan mahallelerde ikamet eden bireylerden oluşan örneklem üzerinden incelenmiş, kasaba ve göç ilişkisi sosyo-

kültürel ve ekonomik açılardan irdelenmiştir. İncelenen değişimin dönemi 1950' li yıllardan günümüze kadar uzanmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Amasra kasabası hakkında genel bilgiler verildikten sonra, üretim biçimi, üretim ilişkileri bağlamında toplumsal ve ekonomik yaşam irdelenerek, sosyo- kültürel ve sosyo-ekonomik değişimin, kasabanın yaşamında ve bireylerin yaşamında nasıl anlam bulduğu araştırılmaya çalışılmıştır. Amasra kasabasının nüfusuna ilişkin bilgiler ışığında, nüfusun nicelik ve niteliksel yönleri araştırılmış ve Amasra'da yaşayan insanların birbirleri ile olan ilişkilerinde yerlilik ve yabancılaşma anlayışı irdelenmiştir.

Amasra'da değişim son yıllarda çok hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Her sene hatta her ay, her gün bir kültürel özelliğin kaybolduğunu görmek mümkündür. Dolayısıyla bu araştırma, kendileri ile derinlemesine görüşme yapılacak kişiler hayatta iken, yerel kültürün belgelenmesi ve bu bilgilerin gelecek kuşaklara bir miras şeklinde aktarılması açısından da önemlidir. Amasra örneğinde sergilenecek sosyo- kültürel ve ekonomik değişimin niteliğinin, sosyal araştırmacılar için de faydalı olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın ortaya koyacağı veriler, değişimi araştırarak diğer bilim insanlarına bir örnek, model oluşturabilecektir.

Amasra'da faaliyete geçen kömür ocakları ve dolayısıyla göçler sebebiyle meydana gelen sosyo-kültürel ve ekonomik değişim konusunun önceki araştırmalarda çok vurgulanmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın özgün tarafı, bir sahil kasabası olan Amasra'nın ekonomik değişiminin yanı sıra, Türkiye'nin farklı yörelerinden göç alması ile oluşan kültürel çeşitliliğin etkileşiminin irdelenmesi fırsatını bize vermesi

olacaktır¹. Bu çalışma ile bir potada birkaç farklı kültürün nasıl bir etkileşim içine girdiğini Amasra örneğinde anlamaya çalışmanın mümkün olacağı düşünülmektedir.

Amasra hakkında tarihçilerin araştırmaları dikkat çekmektedir. Örneğin Eyice (1965), Sakaoğlu (1999), Amasra'nın eski eserlerini ve tarihini incelemişler, daha çok yerel tarihe dikkat çeken özellikleri vurgulamışlardır. Amasra hakkındaki diğer çalışmalar bölgenin ham maddesi üzerine (taş kömürü) gerçekleştirilmiştir. Amasra hakkındaki doktora tezleri de benzer olarak madencilik sektörü ve sektörün Amasra'daki gelişimi üzerinedir. Bu araştırmalarda sosyo - kültürel ve ekonomik yapının değişimini ancak dolaylı verilerde görebilmek mümkündür. Ayrıca doğrudan Amasra olmasa da bölgenin diğer yörelerini kapsayan araştırmalarda, Amasra hakkında sınırlı bir bilgi bulunmuştur. Amasra'nın sosyo-kültürel ve ekonomik değişimine odaklanan bu tez, bu anlamda önemli bir katkı sunmaktadır.

Araştırma, Amasra'nın gelecekteki sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının o zamanki yeni oluşumuyla ilgili yapılmak istenen araştırmalara gerekli bilgileri sunacağı açısından da önemlidir. Araştırmanın ön araştırma evresinde yapılan informal sohbetlerde, Amasra'da Termik Santral kurulacağı söylemi sık bir şekilde dile getirilmiştir. Gerçekleştiği takdirde Amasra tekrar göç olgusu ile karşı karşıya kalacak ve bunun neticesinde sosyo-kültürel ve ekonomik değişime maruz kalacaktır.

¹ Amasra üzerine yapılmış akademik çalışmalar, bölgenin kömür havzası olması sebebiyle genelde jeoloji, jeomorfoloji ve taş kömürü üzerine yapılmıştır. Zonguldak ve Amasra Kömürlerinin Petrografik Özellikleri (Karayığit, 1989), Amasra-Bartın Karbonifer Havzası Kömürlerinin Palinolojisi ve Paleoeolojisi (Akgün, 1990), Armutçuk ve Amasra Kömürlerinin Biriketlenmesi ve Biriketlerin Yanma Özelliğinin Araştırılması (Kılıçarslan, 2000), Amasra Bölgesi Kömürlerinin Değerlendirilme Olanaklarının Araştırılması (Toroğlu, 1990) bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. Amasra ile ilgili olarak sosyal bilimler alanında da akademik çalışmalar yapılmıştır. Amastris Heykeltraşlığı (Yılmaz, 1995), Bir İmaj Çeşidi Olarak Destinasyon İmajı ve Turizmde Destinasyon İmajının Ölçülmesi (Amasra örneği) (Kıyıcı, 2010), Zonguldak ve Bartın Çevrelerinde Halk Bilimi ve Edebiyatı (Murat, 2002), bu çalışmalara gösterilebilecek örneklerdir.

Büyümenin ve değişimin getireceği sorunlar bugünkünden çok daha değişik boyutlara ulaşabilecek ve yeni araştırmalara konu olabilecektir.

Türkiye’de kasaba çalışmalarının son derece sınırlı olması bu çalışmaları önemli kılmıştır. Yerleşim birimleri olarak köyler, sosyo-kültürel değişim konusunda son derece tutucu ve muhafazakâr yerlerdir. Dolayısıyla kültürel değişim olgusu kasabalarda olabilmektedir. Bu sebeple bu çalışmanın, kasaba çalışmaları ve sosyo-kültürel ve ekonomik değişim problemi ile ilgilenenler için de faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yine bu çalışma Amasra’da yaşayan insanlar açısından da önemlidir. Göçlerin yerel yaşantı üzerindeki etkisi ve değişen değerler hakkında, araştırma ile ortaya koyacağımız sonuçlar, yerel yönetimler için referans olabilecektir. Araştırma sonuçları, sosyal konularla ilgili kurumların gerektiğinde önlem almalarını sağlayabilecektir. Ayrıca bu araştırma, gelecek kuşakların, kaybolmakta olan örf, adet ve gelenekler hakkında bilgi edinebilecekleri bir kaynak olabilecektir.

1.1 Amasra İle İlgili Genel Bilgiler

1.1.1 Amasra’nın coğrafi konumu, iklimi ve bitki örtüsü

Amasra, Karadeniz Bölgesi’nin Batı Karadeniz bölümünde yer alan Bartın iline bağlı bir ilçedir. Kuzeyinde Karadeniz, güney ve batısında Bartın ili, doğusunda Kurucaşile ilçesi bulunmaktadır. Kurucaşile ve Ulus, Bartın ilinin Amasra dışında diğer ilçeleridir (Bkz. EK Ö).

Amasra’nın coğrafi koordinatları “41 derece 45’ 25” kuzey enlemi ve 32 derece 1’49” doğu boylamıdır (Uzun, 2010:5). Amasra kasabası, Karadeniz kıyı

dağlarının dik yamaçlarının eteğinde yer alan küçük bir düzlükte, bu düzlüğün devamı olan tepeler ve eteklerinde yer almaktadır.

Amasra, denize doğru uzanmış bir burun, burnun iki tarafında birer liman görevi gören (Büyük Liman ve Küçük Liman) iki koy ve ana karaya bağlı ve ana karadan bağımsız adalardan oluşmaktadır. Amasra ilçesini meydana getiren adalar Boztepe, Zindan, Küçük Ada ve Tekke Tepesi adını taşır. Bu dört ada birleşerek bir yarımada oluşturmuştur. Tavşan Adası olarak da anılan Büyük Ada, dört adadan ayrı bir konumda olup, ana karadan bağımsızdır (Bkz. EK P).

Amasra ilçesinin coğrafi karakterine, kıyından hemen dik olarak yükselen dağlar hakimdir. Kuzeyinde Kuşkayası, doğusunda Karabalçık ve güney doğusunda Esenler Dağları bulunmaktadır. “Amasra’nın, eteklerinde kurulduğu Küre Dağları denize paralel uzanmaktadır ve 250 km uzunluğundadır. Bu dağlar 3. Jeolojik Zamanda oluşan Alp-Himalaya sisteminin bir parçasıdır. Kıvrım dağlar olup karstik bir yapıya sahiptir. Karstik yapı kalınlığı kimi yerlerde 1000 m, kimi yerlerde 200 m kadardır. Karstik alanlar zaman içerisinde aşınımına uğrayarak mağara gibi oluşumlar meydana gelmiştir” (Uzun, 2010:6).

Karadeniz Bölgesi’nin Batı Karadeniz bölümünde yer alan “İnebolu-Karadeniz Ereğlisi arasında, karstik yapının alt katmanlarında 1. jeolojik zamanda oluşmuş taşkömürü yatakları bulunmaktadır. Amasra, Türkiye’nin tek taş kömürü havzası olan bu havza üzerinde bulunmaktadır” (Uzun, 2010:6).

Amasra ilçesine bağlı 30 köy bulunmaktadır. Bu köyler; Acarlar, Ahatlar, Akkonak, Aliobası, Bostanlar, Cumayanı, Çakrazboz, Çakrazova, Çakrazşeyhler, Çanakçılar, Esenler, Göçkün, Göçkündemirci, Gömü, Hatipler, İnciğez, İnpiri,

Kalaycı, Karakaçak, Kazpınarı, Kocaköy, Makaracı, Saraydüzü, Şenyurt, Şükürler, Tarlaağzı, Topallar, Topderesi, Yahyayazıcılar ve Yukarısal köyleridir. Bu köylerden Bostanlar Köyü'nün kuruluşu 1630'lu yıllara, İncigez Köyü'nün kuruluşu ise 550 yıl önceye dayanmaktadır. Amasra'ya 6 km mesafede olan İnpiri Köyü halkının büyük bir bölümü İstanbul ve Almanya'ya göç etmiştir.

Amasra ilçesinin, 2016 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre ilçe merkezi 6684 kişi, 8300 kişi köy nüfusu olmak üzere toplam 14984 nüfusu bulunmaktadır (İlçe Nüfus Müdürlüğü, 05.01.2015).

Amasra'da Karadeniz kıyılarına özgü her mevsim yağışlı olan orta kuşak iklimi görülür. Yıllık sıcaklık farkları azdır. Yazları serin, kışları ılık geçer. "En yağışlı mevsim sonbahardır. En soğuk ay Şubat, en sıcak ay Ağustostur. Bir yılın 250 günü tamamen açık veya parçalı bulutlu, 115 günü çok bulutlu ve yağışlı geçmektedir. Yıllık ortalama yağış miktarı 1012,7 mm, yıllık ortalama sıcaklık 13,5 C⁰ ve ortalama bağıl nem oranı %72,3'tür. Hakim rüzgar Poyraz olup, Yıldız, Karayel ve Lodos rüzgarlarına da açıktır. Deniz suyu sıcaklığı yaz aylarında ortalama 20,8 derecedir" (Uzun, 2010: 6).

"Amasra'nın da içinde bulunduğu Karadeniz Bölgesi Batı Karadeniz Bölümü'ndeki Küre Dağları canlılar için uygun doğal yaşam alanlarının (ormanlar, sarp kayalıklar, akarsular, çayırlar vb.) çeşitliliği, bitki ve hayvan türlerinin zenginliği nedeniyle 07.07.2000 yılında Milli Park olarak kabul edilmiştir. WWF (Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı) tarafından milli park ilan edilen alan Avrupa'da elde kalan doğal ormanların en güzel ve yabanıl örneklerinden birini temsil etmektedir. Milli Park çekirdek ve tampon bölge olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır ve Amasra ilçesi tampon bölge

sınırındadır. Doğal olarak Amasra'nın bitki örtüsü milli parkla benzerlik göstermektedir. Bu bölgede bitki örtüsünü; Batı Karadeniz ılıman kuşak kayın ve göknar ormanları, karstik alan karışık ormanları ve yalancı makiler oluşturmaktadır. Yapracağını döken ormanların ağaçları kayın, gürgen, kestane, Akçaağaç ve dişbudak; iğne yapraklı ormanların ise karaçam ve sarıçam ağırlıklıdır" (Uzun, 2010: 7).

Ayrıca genel bitki örtüsü içerisinde, dünyada ender rastlanan zambak çeşitlerinden olan Kumzambağı (*Panocratium Maritimum*) bu bölgede bulunan bir zambak çeşididir. Göçkün Demirci köyü bu nadide çiçek türüne ev sahipliği yapmaktadır (Bkz. EK S).

1.1.2 Ulaşım

Genel olarak Amasra'ya ulaşım Bartın ilinden karayolu bağlantısı ile sağlanmaktadır. Ulaşım için kullanılan bu 17 km'lik yol çok dar ve virajlıdır. Amasra'yı Türkiye'nin iç bölgelerine bağlayan üç ana karayolu bağlantısı bulunmaktadır (Bkz. EK Ş). Bunlardan birincisi; Bolu üzerinden E-80 otoyolu ve E-5 devlet yolu kullanılarak Mengen- Devrek- Çaycuma ve Bartın istikametinde ilerleyerek Amasra'ya ulaşılmaktadır. İkinci yol; E-80 otoyolu ve E-5 devlet yolu kullanılarak Gerede üzerinden, Karabük- Safranbolu- Bartın yolu ile Amasra'ya ulaşılmaktadır. Üçüncü yol ise; Ilgaz ve Küre dağları geçilerek Abana- İnebolu- Cide- Kurucaşile- Tekkeönü istikametinde ilerlenerek Amasra'ya ulaşılmaktadır. "Bu yollar üzerinden Amasra; Zonguldak'a 103 km.(1,5 saat), Ankara'ya 295 km.(4,5 saat), İstanbul'a 436 km.(6,5 saat), Bartın'a 17 km.(25 dakika) uzaklıktadır" (Ulaşım, 02.09.2015).

Türkiye'nin diğer bölgelerinden Amasra ilçesine ulaşım genellikle karayolu bağlantısı ile yapılmaktadır. Aynı şekilde Amasra ilçesinden diğer bölgelere yapılan ulaşımlarda da karayolu tercih edilmektedir. “Amasra’ya en yakın havaalanı Saltukova ve Ankara’dadır. Amasra’ya en yakın demiryolu bağlantısı ise Ankara-Zonguldak demiryolu hattı üzerinde yer alan Zonguldak iline bağlı Saltukova beldesinde bulunmaktadır” (Ulaşım, 02.09.2015).

1.1.3 Amasra'nın tarihi

Amasra tarih boyunca sürekli bir yerleşim merkezi olmuştur. İlk çağlardan beri yerleşim birimi olma özelliğini kaybetmemiş, uzun bir tarihi geçmişe ve sosyo-kültürel yapıya sahip açık hava müzesi görünümünde antik bir kasabadır. Benedict'in de vurguladığı gibi, birçok taşra kasabasının büyük kentler ve köylere kıyasla son derece uzun tarihsel geçmişleri bulunmaktadır (1971:151). Amasra'da sosyo-kültürel ve ekonomik değişimin incelenmesinde, göçlerin olduğu kadar Amasra'nın tarihinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Boas da, kültürlerin oluşmasında toplumların tarihî geçmişlerinin önemine vurgu yapmaktadır.

“Franz Boas kültürel adetleri açıklayabilmek için üç temel perspektifle incelenmeleri gerektiğini söylemekteydi; çevresel koşullar, psikolojik etkenler ve tarihsel bağıntılar. Bunlar arasında en fazla önemi tarihe vermekteydi. Toplumların kendi tarihsel koşullarının ürünü olduğunu savunuyor, kültürel görüngülerin de ait oldukları toplumun tarihsel gelişiminin incelenmesiyle açıklanabileceklerini söylüyordu. (...) Bir toplumun kültürel özellikleri onun tarihsel evrimi ve çevresel koşullarının eşsiz ürünüydü ve ancak bu bağlam içinde anlaşılabilirdi” (Emiroğlu ve Aydın, 2009:156-157).

Antropologların tarihe önem vermeleri gerektiği üzerinde ısrarla duran bir diğer antropolog Eric Wolf'dur. Wolf, tarihe önem vermenin, değişimi görmeyi olanaklı kılacağını ifade etmektedir. Wolf'a göre; "Tarihe ilgi göstermenin yapmanıza olanak tanıdığı şey açığa çıkan, kesişen, yayılan ve zaman içinde dağılan süreçlere bakmanızı sağlamaktır" (2001, aktaran: Crehan, 2006:250).

Toplumsal kültürel değişimlerle ilgili çalışmalarda gelenekler incelenerek, çeşitli tarihsel dönemlerde oluşan bilgi birikimlerinin değerlendirilmesi mümkün olabilmektedir. Araştırmacılar ancak bu şekilde geçmişten günümüze ve günümüzden de geleceğe bağlantı kurabilmektedirler. Gadamer de, miras aldığımız kültüre, bizleri birbirimize bağlayan bir olgu olarak bakmamız gerektiğini, her birimizin kültürel mirasımızın içinde kendimizi görebileceğimizi belirtmektedir. Atalarımızdan bize kalanlara objektif bir tarzda bilimsel bir metodun nesnesi gibi yaklaştığımızda kültürel mirasımızı iyi anlayamayacağımızı vurgulamaktadır (1990: 79-106). Gadamer'e göre araştırmacıların, tarih ve geleneklerin incelenmesi ile ilgili çalışmalarda, kültür ve bilgi alanında katkıda bulunan kişiler olarak, tarihin önemli olduğunun bilincinde olmaları gerekmektedir (1990: 79-106).

Amasra'nın sosyo-kültürel ve ekonomik değişimini incelerken Amasra'nın tarihi bize ışık tutabilecektir. Amasra'nın tarihine bakıldığında şehrin, bölgenin önemli bir ticari merkezi olduğu görülmekle birlikte, tarihsel süreç içinde bilgi alamadığımız kısımlar da bulunmaktadır. "Amasra'nın tarihinin birçok kısımlarının karanlık olmasına rağmen, bu uzun geçmişin çeşitli safhalarını hiç değilse ana çizgileri ile tesbit etmek mümkün olmaktadır" (Eyice, 1965: 11).

Amasra, ya da tarihte bilinen ilk adıyla Sesamos şehri, M.Ö XII. Yüzyıla kadar uzanan bir tarihi geçmişe sahiptir. Bu dönemde bölgede görülen Gasgas ve Hitit

egemenliğinden sonra şehir, *Fenikeli'lerce* ticari amaçlara yönelik bir koloni olarak kullanılmıştır. Kısa süren Fenike hakimiyeti sonrasında İon kolonizasyon hareketleri ile şehir Miletli ve Megaralı denizciler tarafından ele geçirilmiş ve tüm Batı Karadeniz sahilinin önemli bir ticari çekim merkezi haline gelmiştir. Özellikle bölgenin zengin orman ürünleri (başta şimşir, meşe palamudu, kestane olmak üzere) ticaretin gelişmesinde önemli bir etken olmuştur (Tunçer, 2014: 14).

Şehrin en parlak döneminin prenses Amastris zamanında yaşandığı görülmektedir. “Bir dönem Lidya egemenliğine giren şehir, M.Ö IV. yy’da Pers yönetimine geçmiştir. Makedonyalı Büyük İskender’in Anadolu’yu Pers istilasından kurtarmasından sonra Sesamos’un yönetiminin, Persli bir prenses olan Amastris’e geçmiş ve bu dönemde şehrin ticaret hayatı tarihinin en parlak dönemini yaşamıştır” (Tunçer, 2014:14).

Daha sonra Roma yönetimine giren şehir ticari işlevini kaybetmiştir. Tunçer’in dediği gibi, Amastris’ ten sonra iki yüzyıl kadar Pontus Krallığı’na bağlı kalan şehir M.Ö 70 de Roma hakimiyetine girmiştir. Paflagonya eyaletinin merkezi olan şehir, Roma İmparatorluğunun 395’te ikiye ayrılması ile Doğu Roma sınırları içerisinde kalmıştır. Doğu Roma yönetiminde Amastedos adı ile anılan şehir, ticari işlevini giderek kaybetmiş, özellikle dinsel bir merkez haline gelmiştir (2014:15).

Şehrin ticari işlevini yeniden kazanması Anadolu Selçukluları döneminde olmuştur. “1071 Malazgirt Savaşı sonrasında, Kutalmışoğlu Süleyman Şah önderliğinde başlayan fetihler Amasra’ya kadar uzanmış, Türk komutanlarından Emir Kara Tigin tarafından kuşatılan şehir alınamamış, ancak buradaki Bizans Garnizonu vergiye bağlanmıştır. Bizans’taki taht kavgalarında zaman zaman bir üs merkezi olan şehir, Anadolu Selçukluları devrinde Selçuklu hükümdarı Rükneddin Süleyman’la

dostane ilişkiler kurarak ticaretin yeniden canlanmasını sağlamıştır” (Amasra'nın Tarihi, 02.09.2015).

XIII. Yüzyılda Cenevizli tüccarlar şehri ele geçirmişlerdir. Ekim 1460'ta Fatih Sultan Mehmet'in fethine kadar Ceneviz yönetiminde kalan şehirde canlı bir ticari hayatın yansıması olarak pek çok sanat eseri günümüze kadar ulaşmıştır. Fetih sonrası şehirdeki iki kilise camiye çevrilmiş, bir kadı atanmış ve Fatih'in emriyle Eflani Kalesi halkı Amasra'ya yerleştirilmiştir. Osmanlı yönetimindeki şehir, Bolu Sancak Beyliği'ne bağlı bir merkez olarak varlığını sürdürmüştür (Amasra'nın Tarihi, 02.09.2015).

Sakaoğlu'nun ifadesi ile, “Türk Amasralılar, Eflagan'dan getirdikleri rençberlik ve hayvancılık geleneklerini bir ölçüde bırakıp yine bir ölçüde denizci, balıkçı ve gemici olabilmeyi, ancak 16. Yüzyılın ilk yarısına doğru başarmışlardır” (1999: 65).

Toksoy'un da dediği gibi, Amasra'da 16. Yüzyıl hakkında ele geçen 1509 ve 1521 tarihli iki belgeden, Cenovalılar döneminde esir pazarı olarak kullanılan bölgenin bu özelliğini koruduğu anlaşılmaktadır. Kafkasya, Azak, Trabzon, Sinop, İstanbul, Akdeniz esir trafiğinde Amasra İskelesini bir depolama ve pazarlama istasyonu olarak iki yüzyıl kullanan Cenovalı gemicilerden sonra Türk gemiciler de bu ticareti devam ettirmişlerdir (2009: 64).

Eyice'ye göre, Evliya Çelebi 1640 yılında Amasra'ya uğramıştır. Bolu sancağına bağlı bir voyvodalık olan kalenin birkaç defa Rus gemileri tarafından taarruza uğradığını yazan Çelebi, kalenin içinde bir cami ve bir mescit bulunduğunu, kalenin bir dizdarı ile muhafızları olduğunu ve burada 150 akçelik bir kadı ile yeniçeri

serdarının oturduğunu belirtmektedir (1965: 40). Evliya Çelebi, Amasra'nın mükellef bir çarşısı olduğunu belirterek, bağ, bahçe ve meyvelerden söz etmiş, şehrin iki limana sahip olduğunu dile getirmiştir. Evliya Çelebi ayrıca iskele başındaki mahzenlerin varlığından da bahsetmiştir (2011: 43).

Mondros Mütarekesi sonrasında tüm yurttaki olduğu gibi, Amasra'nın içinde bulunduğu bölgede de direniş örgütleri kurulmuştur. Bartın Kuva-yi Milliye Teşkilatı oluşturulmuş, bu teşkilatın bir kolu Alemdarzade Nuri Efendi başkanlığında Amasra'da yapılandırılmıştır. Bu dönemde Zonguldak'ı işgal eden Fransızların Amasra'yı da işgal edecekleri haberleri karşısında, bu çıkarmayı önlemek için Kemal Bey (Samancıoğlu) komutasında Sahil Tasarrut Müfrezesi kurulmuştur. Kemal Bey önderliğinde Amasralı ve Kurucaşileli gençlerden oluşan bu kuvvet bölgedeki eşkiyalık hareketlerine karşı mücadele etmişler, daha sonra topluca cepheye giderek Kurtuluş Savaşı'na katılmışlardır. Amasra halkı, maddi ve manevi yönden kurtuluş mücadelesine katkıda bulunmuş, özellikle İstanbul'dan Ankara'ya geçişlerde, Rusya'dan gelen yardımların aktarılmasında ve sahillerin güvenliğinin sağlanmasında önemli rol oynamıştır (Amasra'nın Tarihi, 02.09.2015).

Amasra tarihinin Milat'tan önceki yüzyıllarını belgeleyen, üzerine yazı yazılmış tarihi eserler mevcut olup, bu eserler Amasra'nın tarihi hakkında bizlere ışık tutmaktadır. Zengin bir tarihi geçmişe sahip olan Amasra, çok sayıda tarihi esere de ev sahipliği yapmaktadır. Tarihi kaleler, Kuşkayası Yol Anıtı, Kemerdere Köprüsü, Yer altı Galerileri, Direklikaya, Oyma mağaralar, Kiliseler, Cenova armaları, Fatih Camisi, Chapel, Kyros Kilisesi, Bedesten, Kemere Köprüsü, Antik yol, Antik Tiyatro, rıhtımlar ve dalgakıranlar, Amastris amforaları, Osmanlı Hamamı bu tarihi eserlere örnek olarak verilebilir.

Osmanlı Dönemi'nde ilçe olan Amasra, Cumhuriyetle birlikte bucak statüsüne düşürülmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) 19 Haziran 1987 de aldığı kararla Amasra yeniden ilçe olmuştur. 28 Ağustos 1991 tarihinde Bartın'ın il statüsü kazanmasından sonra, Amasra ilçesi Zonguldak'tan ayrılarak Bartın'a bağlanmıştır (Bayraktar, 1998).

1.1.4 20.ci yüzyılda Amasra'nın genel durumu

Sakaoğlu'nun belirttiği gibi; Kastamonu Vilayeti 1317 senesi Salnamesi (1901 de yayımlanmıştır), Amasra'nın 20. yüzyıl başındaki durumunu açıklamaktadır. Salnameye göre, Bartın'ın 35.258 nüfusuna karşılık Amasra ve köylerinin toplam nüfusu 19.400 dür. Amasra'da 4 mahalle, 90 köy vardır. Amasra'da iskân henüz kalelerde olup düzlükteki kum mahallesi henüz gelişmemiştir. İskele başındaki cami yeni tamamlanmıştır. Deniz ulaşımı sürmekte ve haftada bir gün İdare-i Mahsusa vapuru Büyük Liman'a uğramaktadır. Bu limanda bir de karakol yapılmıştır. Yelken gemiciliği revaçtadır ve Amasra zenginlerinin, sayıları 30 kadar olan 40 ila 100 tonluk yelkenli gemileri mevcuttur. Bu gemiler Karadeniz ve Akdeniz limanlarına mamul eşya ve navlun taşımakta ve aynı gemiler dönüşte kasaba ihtiyacına göre tuz, şeker, gazyağı, çay ve manifatura gibi maddeler getirmektedirler. Yelkenlilerin başlıca hamulesi olan havan, öreke, kavata, kazma sapı¹ Amasra'da yapılan çekici işlerindedir. Çekicilik işi ile ilgili olarak, sıra dükkânlarda ve evlerde faaliyet gösteren tezgâhların sayısı 150 civarındadır. Amasra ve öteki iskelelerden Rusya'ya ve Romanya'ya çoğunluğu elma olmak üzere yaş meyve ihraç edilmektedir. Amasra köylerinde yetiştirilen tahıl, mısır, patates, mercimek, nohut, armut, erik, kiraz ve

¹ Öreke; eğrilmekte olan yün, keten gibi şeylerin tutturulduğu, bir ucu çatal değnek. Kavata; ağaç oyularak yapılan kap.

sebzeler sınırlı ölçüde olduğundan halk tarafından tüketilmekte satışa sunulmamaktadır. Amasra’da yetişen elmaların çok güzel ve lezzetli olduğu bilinmesine rağmen, Amasra’da elma üretiminde hiçbir artış olmamıştır. Buna sebep 18. yüzyıl sonlarında uygulamaya giren “Mardiyye” (mart ayı vergilendirmesi) dir. Bu meyve vergisi, Amasra’da bahçeciliği bir geçim yolu olmaktan çıkarmış, hatta birçok kimse, bahçesindeki kesilmesi yasaklanmış olan ağaçları kurutarak bu vergiden kurtulmaya çalışmışlardır (1999: 114-115).

Sakaoğlu’nun ifadesine göre, 20. yüzyıla bu koşullarda giren Amasra’da, çok geçmeden buharlı gemilerin deniz ticaretinde kullanılmaya başlanması ile, deniz taşımacılığı yapan yelken sahipleri iflasa sürüklenmiştir. Yelken işine bağlı olarak imalat yapan çekici esnafı da ürettikleri malları satamaz hale gelmişlerdir. Ayrıca Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşı gibi savaşlar da iktisadi çöküntüyü hızlandırmıştır. Bu savaşlarda silah altına alınan erkeklerin çoğu bir daha dönmemiştir. Ekilen bahçeler yüzüstü bırakıldığı gibi, Amasra’nın eskiden beri bilinen balık salamurası merkezi olma özelliği de unutulmuştur. Bütün bu şartlar altında Amasra’da yaşayan halkın durumu birkaç aile dışında, çok kötüdür. İş hayatına atılma yaşına gelen gençleri işsizlik beklemektedir. Havza’da ¹ Vakfikebirlilerin iş gücü egemendir. Çevre halkı madencilğe yatkın değildir. Yelken gemicileri ile bu gemilere tayfa olarak işe giren gençler arasında “pulatka” sistemi geçerlidir. Bu sistem, tayfalıği seçen kişinin, gemici patrone bir sonraki yıl için borç alması ve koşullar ne olursa olsun çalışmayı peşinen kabul etmesidir (1999: 115-119).

¹ Ereğli-Amasra kıyı şeridinde bulunan taşkömürü yatakları.

Amasra'nın 20. Yüzyıl başındaki durumunu ancak Salnamelerden öğrenmek mümkündür. Müstakil Bolu Sancağı Salname-i Resmisi Miladi 1915 yılına ait ilk sayısında Amasra ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgilere göre Amasra'nın köylerinde frengi yaygındır. Halkın denizciliğe yeteneği vardır fakat halkın eğitim seviyesi çok düşüktür. Orman örtüleri sürekli tahrip edilmektedir. Salnamede bu ormanların, devlet orman sınırları içine alınması gereğinden bahsedilmektedir. Kömür madenlerinden üçü faal durumda olup diğer beş tanesinin 1882 senesine kadar çalıştığı belirtilmektedir. Amasra'da ve köylerinde beş resmi mektep bulunmaktadır. Salnamede ayrıca Amasra'nın doğal güzelliklere sahip olduğu fakat bakımsızlıktan harap bir durumda olduğu da belirtilmektedir (Sakaoğlu, 1999: 119-120).

Amasralıların milli mücadeleye gösterdiği bağlılık Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin dikkatini çekmiştir. Havza'da çalışanlar için bir yasal düzenleme Meclis'in gündemine alınmış ve Ereğli Havza-ı Fahmiyesindeki maden ocaklarında çalışan Amelenin Hukuk-ı Mütakabilelerinin Temini hakkında kanun 1921 de çıkarılmıştır. Kısaca 'Amele Kanunu' da denen bu yasa, aynı zamanda Türkiye'deki ilk iş yasasıdır (Sakaoğlu, 1999:122-125).

1920 yılında Amasra'ya ziyarete gelen Çankırı mebusu Ahmet Tal'at (Onay) beyin izlenimlerine göre, Amasra'nın o tarihteki nüfusu 13.300 kadardır. Amasra vaktiyle bir kaza merkezi ve Bartın da nahiyesi iken, bugün Amasra Bartın'ın nahiyesidir. Ahmet Tal'at bey Amasra'da hıristiyan olmadığını, halkın aralarına yabancı unsuru karıştırmak istemediklerini ifade etmektedir. Ayrıca Ahmet Tal'at bey Amasra'da dokuz adet maden kömürü ocağı olduğunu fakat bunlardan sadece üçünün faal olduğunu belirtmektedir (1920, aktaran: Sakaoğlu, 1999:125).

1950'li yıllarda Amasra, Türk basınında turizm olgusu ile gündeme gelmeye başlamıştır. 1954 yılında Turizm Dairesi müdürü Selahattin Çoruh'un, Turizm Genel Müdürlüğüne sunduğu raporda Amasra ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir. Çoruh'un verdiği bilgiye göre, 1954 yılında Amasra özetle şöyledir: Halk balıkçılık ve meyvecilik ile geçinmektedir. Amasra halkının görgü, nezaket bakımından asaletleri örnek düzeydedir. Amasra plajında başka şehir ve kasabalardan gelmiş yüzlerce kadın ve erkek vardır. Kasaba içinde kadınlar ve kızlar şortla dolaşmaktadır. Kimse onları rahatsız etmemektedir. Gece yarısı güzel bir İtalyan kız, tek başına oteline dönebilmektedir. Amasra'ya turist akını yeni başlamıştır. Amasra'nın turizm konusunda şöhret bulması, Karabük Demir Çelik İşletmesi'nin Amasra'da kamp kurmasından sonra olmuştur. 1931'de tek, 1939'da iki otel varken, 1952 de sekiz otel yapılmış ve otel sayısı on olmuştur. Ayrıca pansiyon ve kiralık evler vardır. Karabük Demir Çelik tesisleri kampı yaklaşık 600 yatak kapasitelidir. Gelen turistler en az bir hafta kalmaktadırlar. 1954 yılındaki rapora göre, bir mevsimde Amasra'ya bir milyon TL civarında turizm geliri isabet etmektedir. Çoruh raporda Amasra'nın ihtiyaçlarına da yer vermiştir. Bu ihtiyaçlar; otel, gazino, tren bağlantısı, karayolunun ıslahı, belediye teşkilatı, elektrik (Amasra'da Demir-Çelik kampından alınan elektrik kullanılmaktadır), umumi hela, dispanser, hekim, şehirlerarası telefon, muntazam otobüs seferleri ve imar planı olarak belirtilmektedir (1954, aktaran: Sakaoğlu, 1999: 133-134).

Sakaoğlu'na göre; 1960-1965 yılları arasında Amasra'da günlük turist sayısı iki bin civarındadır ve Türkiye'deki ilk turizm patlamasıdır (1999:137). Ancak, 1967-68 yıllarından sonra turizmin yönünü Türkiye'nin Batı ve Güney kıyılarına yönelttiği görülmektedir. Amasra'da geçim kaynağı olarak sadece turizm sektörüne bağlı kalınamayacağı düşüncesi egemen olmaya başlamıştır. Kömür ocaklarının faaliyete

geçirilmesi ve Amasra'nın "kömür şehri" olması istekleri politik olarak sıkça gündeme gelmektedir.

1.1.5 Amasra'nın ekonomisi

1965 yılına kadar Amasra'nın, turizm, çekicilik (ahşap oymacılığı), bahçecilik ve balıkçılıktan oluşan bir ekonomik yapıya sahip olduğu görülmektedir. 1965 yılında kömür ocaklarının faaliyete geçirilmesi ile Amasra'nın ekonomik yapısında bir farklılaşma ve çeşitlilik görülmeye başlanmıştır. Bu araştırmanın bulgularından hareket edilerek bu gelişmenin, madencilik sektöründeki gelişim sonucu ortaya çıktığı söylenebilir.

Amasra'nın ekonomisi genelde bölgede bulunan maden ocaklarına (Amasra Taş Kömürü İşletmesi) dayanmaktadır.¹ Halkının büyük çoğunluğunun Ereğli Kömür İşletmeleri'nden (EKİ) emekli olan Amasra'nın ekonomik yapısını oluşturan öğeler özetle; turizm, madencilik, balıkçılık, el sanatları (çekicilik) olarak sıralanabilir.

İlçenin ekonomisi, ilçe sınırları içerisinde işletilen maden ocaklarına (Amasra Taş Kömürü İşletmesi) bağlı gibi görünüyorsa da, turizm sektörü de Amasra için önemli bir gelir kaynağı olmaya devam etmektedir. Doğal yapısı, 3000 yıllık tarihi

¹“Türkiye'nin Taşkömürü rezervi 1.33 milyar ton olarak belirlenmiştir. Bu rezervin %99'nu Zonguldak ve Bartın taşkömürü rezervi oluşturmaktadır. Jeolojik rezervin 409 milyon tonu Amasra havzasında bulunmaktadır. Amasra havzasında ilk üretim faaliyetleri 1848 de başlamış, 1940 yılında devletleştirilen işletmeler 1953'de Ereğli Kömür İşletmesi Müessesesine devredilmiş ve Tarlaağzı'nda ilk devlet sermayeli ocaklar işletmeye açılmıştır. 1981 yılında Zonguldak Kömür İşletmelerine bağlanmış, 1983 te ise T.T.K. (Türkiye Taşkömürü Kurumu) Genel Müdürlüğü yönetim kurulu kararı ile Amasra Taşkömürü İşletmesi haline dönüştürülmüştür. 1994 tarihinden itibaren ise Üzülmüş Müessesesi Müdürlüğüne bağlanmıştır.1998 de tekrar müessesesi olmuş, halen Amasra Taşkömürleri Müessesesi olarak faaliyet göstermektedir. Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi sermayesi 300.000.000 TL ile ve yılda 50.000.000 TL girdisiyle Bartın iline istihdam ve ekonomi yönünden birinci derecede katkı sağlayan en büyük kamu kuruluşudur” (Uzun, 2010:10).

dokusu, 1940'lı yıllardan beri ilçeyi turizm merkezi yapmıştır. Amasra yaz aylarında çok sayıda turiste ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca senenin diğer aylarında da turist kafilelerini ağırlamaktadır. Tarihi eserleri ve balık lokantaları, turistlerin Amasra'yı tercih etmelerine sebep olmaktadır.

Denizle iç içe olan Amasra'da balıkçılık faaliyetleri önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Av yasağı mevsimi dolayısıyla senenin ancak belirli aylarında yapılabilen balıkçılığın, Amasra halkı tarafından genellikle ek iş veya hobi olarak da yapıldığı görülmektedir. İlçede avcılığı yapılan deniz balıkları; barbunya, mezgit, zargana, palamut, hamsi, çinakop, kalkan, lüfer, istavrit ve iskorpit olarak sıralanabilir. Farklı büyüklüklerde balıkçı teknelerinin bulunduğu ilçede balıkçılık çok sayıda aile için geçim kaynağı olmaktadır. Karadeniz'in bir balık türü olan hamsi, ilçede en fazla avcılığı yapılan balık türüdür. Amasra'da yapılan balıkçılık faaliyeti ile Bartın ilinin de balık ihtiyacı büyük ölçüde karşılanmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin farklı bölgelerine de balık nakli yapılmaktadır.

Amasra'nın dağları, şimşir, meşe palamudu, ıhlamur ve kestane ağaçları bakımından oldukça zengindir. Bu sebeple tarihi XVII. yüzyıla dayanan ağaç oymacılığı (çekicilik), Amasra ve köylerinde sürdürülmekte ve önemli gelir kaynağı olma özelliğini korumaktadır. Çekicilik, Amasra halkı için yıllardan beri önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Çekicilik sanatına olan ilgi, Amasra esnafının Çin mallarına yönelmesi ile azalmış görünmektedir (Bkz. EK AB).

Amasra ilçesi merkez ve köyleri 9700 hektar verimli ormana sahiptir. Amasra Orman İşletme Şefliğine ait kooperatifler ve ayrıca bireysel çalışan 50 ye yakın işçi bulunmaktadır. Ormanda çalışan işçiler genelde Amasra'nın köylerinden olup, il dışından gelen işçiler de mevcuttur. Çalışanlar daha çok, Şükürler, Yukarısal,

Çanakçılar ve Kocaköy'ün birleşiminden oluşan Mevren bölgesindedir. Orman İşletmesinin, maaşlar ve satılan ürünler dolayısıyla Amasra ekonomisine girdisi yıllık bir milyon TL civarında olmaktadır. (Amasra Orman İşletme Şefliği, yetkili ile yapılan görüşme, 06.11.2015)

Uzun'a göre, Amasra'da 12.000 hektar olan ilçe yüzölçümünün yaklaşık 4.168 hektarını tarım alanı, 5.894 hektarını orman alanı, 1.080 hektarını çayır-mera alanı ve 858 hektarını ise yerleşim alanı oluşturmaktadır. Elde edilen veriler, yerleşim alanı gözüken 858 hektar arazide de tarımsal üretimin gerçekleştiğini göstermektedir. 858 hektar olan yerleşim alanının yaklaşık 585 hektarında tarımsal üretim yapılmaktadır. Bu durum, çiftçilikle uğraşan ailelerin evlerinin yanlarına kurdukları fındık bahçeleri ile yine köy içlerinde bulunan dağınık meyve ağaçlarından kaynaklanmaktadır. İlçe genelinde kuru ve sulu tarım koşullarında yetiştirilen en önemli ürünler başta fındık olmak üzere sırası ile hububat, yem bitkileri, sebze, meyve, yumru bitkiler ve baklagillerdir. İlçede yapılan bitkisel üretimleri tarla, sebze ve meyve üretimi olarak üç ana grupta toplamak mümkündür (2010:8).

Tarla ürünleri olarak ilçede yetiştirilen ana ürünler buğday ve mısırdır. Amasra ilçesinin köylerinde sebzeçilik yaygın olarak yapılmaktadır. Domates, biber, hıyar, patlıcan, ıspanak, pırasa, marul, fasulye, kabak, soğan, lahana ve bakla en çok yetiştirilen sebzelerdir. Ayrıca ilçenin köylerinde ağırlıklı olarak fındık üretimi yapılmaktadır. Fındık üretimi daha çok Kazpınarı, Bostanlar, Kocaköy, Şükürler, İncigez, Saraydüzü, Cumayanı, Çanakçılar ve Yukarısal köylerinde yoğunlaşmaktadır. Amasra'da kurulan pazarlarda, köylüler kendi yaptıkları tarhana, yoğurt, erişte vb. ürünlerini ve bahçelerinde yetiştirdikleri sebzeleri ve meyveleri satmaktadırlar (Bkz. EK AA).

Uzun'un da dediği gibi, Amasra ilçesinde hayvancılık küçük aile işletmeciliği biçiminde olup, birkaç baş hayvan beslenen bir yapı göstermektedir. Yetiştirilen hayvanların büyük bir kısmı verimleri düşük yerli ırk veya melez hayvanlardır. Yeterli çayır-mera alanları olmadığından, hayvan beslemek için gerekli kaba yem açığı da oldukça fazladır. Ayrıca, elde edilen ürünün pazarlanma zorluğu da bulunmaktadır. Bu da, hayvancılığın aile gereksinimini karşılamaya yönelik olmasına neden olmaktadır (2010: 9).

Amasra'nın hemen hemen bütün köylerinde halkın temel geçim kaynağı tarım ve ufak çapta hayvancılığa dayanmakla birlikte, bazı köylerde tarım ve hayvancılığın yanı sıra diğer ekonomik faaliyetlere de yer verilmektedir. Örneğin, Amasra'nın Yukarısal Köyü, Yörükler Mevkiinde bulunan mermer ocakları özel bir şirket tarafından işletilmektedir. İlçeye 4 km mesafede olan Ahatlar Köyü, çekicilik sanatının devam ettirildiği köydür ve çok sayıda evin altında çekicilik sanatı ile ilgili bir atölye bulunmaktadır. Çakrazboz, Çakrazova, Çakrazşeyhler ve Hatipler köylerinde tarım ve hayvancılığın yanı sıra, turizm de önemli bir geçim kaynağıdır.

Araştırmanın yapıldığı yıllarda Amasra ekonomisinin genelde turizm sektörüne bağlı bir yapı gösterdiği görülmüştür.

Son zamanlarda Amasra çevresi ile birlikte turizm sektörünün önem verdiği noktalardan biri haline gelmiştir. Özellikle Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerden turlar düzenlenmekte ve şehrin bu anlamda canlılığa kavuştuğu görülmektedir.

Turizm yeniden canlanırken, işletmesi devlet eliyle yapılan Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi özelleştirme politikaları doğrultusunda daralmaya gitmiş ve Amasra halkı için istihdam sağlayan yapısını büyük ölçüde kaybetmiştir.

Öncesinde madencilik, üretim ve istihdam kapasitesi anlamında başı çeken bir sektör iken günümüzde turizm daha öne çıkan bir sektör olmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Kasaba

Araştırmanın konusunun Amasra'da sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik değişim olması ve dolayısıyla araştırma alanının da Amasra kasabası olması sebebiyle temel kavramlar; kasaba,ⁱ göç, kültürel değişim ve modernleşmedir.

1950'li yıllarda Türkiye'nin içine girdiği hızlı değişim ve yapısal dönüşümler köy, kent, kasaba ve sosyo-kültürel yapı ile ilgili çalışmaların başlamasına neden olmuştur. Başak, bu çalışmaların kuramsal boyutlarına açıklama getirmektedir. Başak'a göre, Türk sosyologları, kültür-medeniyet ikilemi esas olmak üzere, kuramsal yaklaşımlarda yer alan ikilemler çerçevesinden hareket ederek, yapısal işlevselci ve Marxist yaklaşımlardan hareketle modernleşme kuramlarını veya az gelişmişlik ve gelişme kuramlarını kullanarak ya da bu ikisinin sentezi çerçevesinde değişimi açıklamaya çalışırken, sosyo-kültürel yapıya ilişkin de önemli bilgiler sunmuşlardır. Bu konuda yapılan çalışmalarda ilk akla gelen sosyologlarımız; M. B. Kıray, B. Boran, N. Berkes, İ. Yasa, Ş. Mardin, B. Akşit, Ö. Ozankaya, E. Kongar, K. Boratav dır (2005: 36).

1950'lerden bu yana başlayan kasaba ile ilgili çalışmaların itici gücü ise, 1950'li yılların, Türkiye için dönüm noktası olmasıdır. Tarımda makineleşmeye geçilmiş, buna bağlı olarak tarım arazilerinin el değiştirmesi ile göçler yaşanmıştır. Bu sürecin sonunda toplumların yapısında sosyal, kültürel ve ekonomik değişimler

ⁱ Kasaba idari açıdan, ilden küçük, bucaktan büyük bir yönetim merkezi olup ilçe yerine kullanılan bir terimdir (Büyük Lügat ve Ansiklopedi Meydan Larousse, 1971: 47-48). Hukuki açıdan ise, nüfusu 2000 ile 20.000 arasında olan veya nüfusu 2000 den aşağı olsa bile belediye örgütü bulunan 'nahiye, kaza ve vilayet merkezleri' kasaba olarak nitelendirilmiştir (Uygun, 1984: 47).

meydana gelmiştir. 1960'lı yıllarda sosyoloji, antropoloji, psikoloji vb. sosyal bilimler değişen toplumsal yapıya paralel bir gelişme göstermiştir. Sorun alanlarına ilişkin somut gerçeklerin saptanması gerekli görülmüş, değişen sorunlar yeni incelemelerin konusu olmuş, alan araştırmaları yoluyla veri toplama ve bunlara dayalı analizler, sosyal bilimlerde yeni gelişmelerin çeşitli boyutlarını oluşturmuştur.

1960'lı yılların sosyal bilimlerin gelişmesi açısından önemli yıllar olduğu söylenebilir. Sosyal Bilimler Derneği (TSBD) kurulmuş ve toplum bilim çalışmalarına hız verilmiştir. 1960'lı yılların, Türkiye'de toplum bilim araştırmalarının gelişimi açısından önemli yıllar olduğuna İçli de vurgu yapmaktadır. İçli'ye göre, 1960'lı yılların başında Sosyal Bilimler Derneğinin kurulmasının ardından, dernek tarafından araştırmalar yapılmış, ulusal ve uluslararası seminerler düzenlenmiştir. *Türkiye'de Sosyal Bilimlerin Gelişimi* semineri, Sosyal Bilimler Derneği ve Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından birlikte gerçekleştirilmiş ve bu gelişmelerin bir sonucu olarak bilgi birikimi artmıştır (2001: 31).

Kasaba çalışmalarını başlatan sosyologların öncüsü Mübeccel Kıray olmuştur. Ereğli çalışmasında Kıray, Türkiye'de yapılan çalışmaların hep köy yaşantısı üzerine olduğuna değinerek, küçük kentsel merkezlerin sosyal bilime henüz konu teşkil etmediğine vurgu yapmaktadır (1964:1). Kıray, toplumun köklü sosyal yapı değişiklikleri geçirdikten sonra sistematik ve olgulara dayalı bilgilerin değer kazandığını, araştırmaya olan talebin arttığını, kaynakların çoğaldığını, alt dallarda farklılaşmış eğitim veren bölümlerin açıldığını belirtmektedir (1986: 187-194). Kongar ise, 1960'lı yılların ardından ampirik araştırmacı bir aşamaya geçildiğini, pozitivist düşünceye dayalı olarak kuramsal çalışmaların yanında anlamlı saha çalışmalarına da önem verildiğini söylemektedir (1982: 15-24). Kıray ve Kongar'ın

da belirttiği gibi bu çalışmaların devamı gelmiş ve diğer sosyologlar da kasaba çalışmalarını devam ettirmişlerdir. Suna Kili'nin (1978) "Çayırhan", Taylan Akkayan'ın (1990) "Osmaneli, Değişen Bir Anadolu Kasabası", Fatma Mansur'un (1999) "Bodrum", Hamza Uygun'un (1984) "Kalecik (Ankara) Bir İlçenin Toplumsal Yapısı", Peter Benedict'in (1974) "Ula, An Anatolian Town" isimli eserleri kasaba çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye'de kentsel kırsal çalışmalara bakıldığında, bunların içinde kasabaların çok az yer bulduğu görülmektedir. Toplumbilim araştırmalarının "(...) köy, kent yerleşim birimlerinde yoğunlaşması (...)" (Erkul, 1983: 10) nedeniyle, kasaba olgusu bilimsel ölçülerle pek fazla incelenmemiştir. Oysa kasaba çalışmaları son derece önemlidir. Kültürel değişimler, köyle kent arasında kalan kasabalarda daha çok bir geçiş zemini bulmaktadır. Yerleşim birimleri olarak köylerin geleneklerine bağlı, değişim konusunda son derece tutucu ve muhafazakâr yerler olmaları, kasabaları bu kültürel değişimleri izleme konusunda ayırt edici kılmaktadır.

Kasabaların, kendi bölgeleri içinde, özellikle ekonomik işlevlerinin değişimini izlemek mümkündür. Benedict, kasabaların kendi ticaret bölgeleri için önemli bir merkez niteliği taşıdığını söyleyerek, değişimin hızına ve niteliğine vurgu yapmıştır. Benedict'in ifadesine göre, birçok kasaba hızlı bir değişim geçirmektedir. Türkiye'nin geçirdiği ve halen geçirmekte olduğu sosyal ve ekonomik değişimlerin bir kısmı, bu bölgesel düzende meydana gelen değişikliklere bağlıdır. Örneğin, imalat sanayiindeki gelişme, bölgedeki kazançlı sanayi bitkileri tarımının ve buna paralel olarak kasabada bunları işleme merkezlerinin gelişmesi veya yakındaki büyük bir kent merkezi tarafından iş gücü kaynağı olarak kullanılma gibi durumlar kasabaya yeni bir ekonomik güç kazandırmaktadır. Bu durumdaki kasabalar, modernleşen ulusal bir

toplumla bütünleşme sürecini etkileyerek yeni bir ekonomik önem kazanmaktadırlar (1971:149).

Bazı kasabalarda sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişim belirli özellikler göstermiş ve kasabanın yapısı tümüyle değişmiştir. ‘Bodrum’ çalışmasını yapan Mansur’a göre Bodrum gürültülü, kalabalık, köy-kasaba-kent karışımı bir yer olmuştur (1999: 23). Mansur’un bu ifadesinden kasabaların diğer yerleşim yerleri arasındaki yerinin kesin olarak belirlenemediği anlamı çıkabilmektedir. Akkayan’a göre de, Türkiye’de hangi büyüklükte olursa olsun, kasabalar yeterince bilinmemektedir (1990: 1).

Kasaba çalışmalarının az olmasının sebeplerinden biri, sosyal bilimcilerin, toplumsal yaşamdaki olaylara ve olgulara ikili ‘düalist’ çerçevede açıklık getirme eğiliminde olmalarıdır. Sosyal bilimlerde, ikiz bölümlü anlamına gelen ‘dikatomik’ bir sınıflama, toplumsal yaşamdaki olayları ve olguları açıklamakta kullanılan bir yöntem olarak XIX. yüzyıldan bu yana geçerliliğini sürdürmektedir. Ferdinand Tönnies (1887) tarafından “cemaat ve cemiyet”, Emile Durkheim (1893) tarafından “organik ve mekanik”, Robert Redfield (1947) tarafından “küçük ve büyük toplum”, ikiz bölümlü sınıflamalara örnek olarak verilebilir. Burada örnek olarak verilen ilk toplum tipleri, sıkı akrabalık ilişkilerinin olduğu kan bağına dayalı ve doğal toplumlar olarak düşünülmekte, diğerleri ise doğal olmayan ve rasyonel ilişkilere dayalı toplumlar olarak kabul edilmektedir. Verilen örneklerde görüldüğü gibi, ikili bir zıtlık içeren dikatomik sınıflamanın bu özelliğinden dolayı sorunlu olduğu söylenebilir. Gümüşoğlu’na göre bunun sebebi, ikili yapılardan birincisi, diğerine göre aşılması, üstesinden gelinmesi gereken, ilerlemeye engel olan olarak kabul edilmektedir. Bu durum, ‘köy’e ve ‘kent’e ilişkin değerlendirmelerde de karşımıza çıkmaktadır ve

‘köy’, kenti tanımlamada en iyi öteki işlevi görmektedir (2008: 41). Kasabalar ise, köy ile kent arasında bir geçiş topluluğu olarak görüldüğünden ikili ‘düalist’ çerçevede açıklık getirilebileceği diğer bir öteki olgu bulunmamaktadır.

Kasaba konusundaki çalışmaların azlığının sebeplerinden biri de Erkul’a göre; Kasabaların karmaşık bir yapıya sahip olmalarıdır (1984: 92). Erkul, kasabaların genel olarak nüfus, yaş, cinsiyet, okur-yazarlık, meslek dağılımı, toplumsal yaşam biçimi gibi belirli özelliklerinin olduğunu, bu özellikleri ile başka yerleşmeleri oluşturan farklı nüfus topluluklarından ayrılan bir nüfus yığını barındırdığını, kasabaların aynı zamanda mal ve hizmetler açısından da benzer bir kendine özgünlük gösterdiğini belirtmektedir (1984:100).

Kasabaların, köylerden farklı olmakla birlikte kırsal nitelikleri de muhafaza ettikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra kasabalarda örneğin; ticaret olgusu gibi kentsel etkinliklerden bazılarının da varlığı görülebilmektedir. Kasabalar, köy ile kent arasında bir yerleşim birimi olduklarından, her iki yerleşim biriminin özelliklerini de yansıtabilmektedirler. Kasabaların arada bir konumda olması sebebiyle, arasında olduğu diğer yerleşim birimlerinden tamamen farklı bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkün değildir.

Ayrıca kasaba çalışmalarının az oluşu buna karşılık köy çalışmalarının daha fazla oluşunu, antropologların geleneksel toplumları, başka bir ifadeyle kapalı toplumları inceleme eğiliminden (bu eğilim günümüzde azalmakla birlikte) de kaynaklandığı söylenebilir.

Türkiye’de kasaba çalışmalarının az olmasına karşılık, yabancı ve yerli bilim adamları tarafından Türk kentleri ve köyleri üzerine çok sayıda araştırma yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminde Türkiye’de köy çalışmalarının çoğalmasında Le Play okulunun etkisi olmuştur. Köy çalışmalarına örnek olarak; Paul Stirling’in (1966) “The Turkish Village” (Kayseri’nin Sakaltutan ve Elbaşı köyleri), Cavit Orhan Tütengil’in (1955-1956) “Keçiler Köyü Monografisi” (Sosyoloji Dergisi Sayı:10-11), Ülken, H. Z.-Kösemihal, N. Ş.-Tanyol, C. (1950) “Karataş Köyü Monografisi”, İbrahim Yasa (1955) “Hasanoğlan Köyü’nün İçtimaî-İktisadî Yapısı”, İbrahim Yasa, (1960) “Sindel Köyünün Toplumsal ve Ekonomik Yapısı” gösterilebilir.¹

Sosyal bilimcilerin köylerle ilgili araştırmalara ağırlık vermelerinin diğer bir nedeni, tarım ve çiftçi kesiminin sorunlarını belirlemeye önem vermeleridir. II. ci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye’de tarıma önem verilmiş ve tarım sektöründe hızlı bir makineleşmeye doğru gidilmiştir. Kalkınma planları ve kırsal bölgelerin gelişmesi için yapılan projeler köylerin araştırılmasını gerekli kılmış ve bu araştırmalara öncelik verilmesini gerektirmiştir. Benedict’e göre, Türkiye’de tarım ve çiftçi kesiminin sorunlarını anlamaya ulusça öncelik verilmesi, kasaba çalışmalarının geri kalmasına

¹ Türkiye’de köy üzerine antropolojik ve sosyolojik açıdan yapılan çalışmalara diğer örnekler: Altan Eserpek, “Sosyal Kontrol Sapma ve Sosyal Değişme Erzurum’un İki Köyünde Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, Ankara, 1979; Behice Boran, “ Toplumsal Yapı Araştırmaları (İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki)”, Ankara 1945; Cahit Orhan Tütengil, “İhsaniye Köyü Monografisi”, Sosyoloji Dergisi, Sayı,9, İstanbul, 1954; Cahit Tanyol, “Traktör giren 50 köyde Nüfus Hareketlerinin ve İçtimai Değişmelerinin Kontrolü”, Sosyoloji Dergisi, Sayı 13-15, İstanbul, 1959; Cahit Tanyol, “Elifoğlu Köyü”, Sosyoloji Dergisi, Sayı 17-18, İstanbul, 1962-1963; Erdoğan Güçbilmez, “Yenimahalle ve Kayadibi Karşılaştırmalı Bir Köy Araştırması”, Ankara, 1972; Frederick W. Frye, “Regional Variations in Rural Turkey”, Cambridge, 1966; İbrahim Yasa, “Yirmibeş Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü”, Ankara, 1969; Jhon Kolars, “ Tradition, Season and Change in a Turkish Village”, Chicago, 1963; Mahmut Makal, “Bizim Köy”, Ankara, 2004; Muzaffer Sencer, “Türkiye’de köye yönelme hareketi”, Sosyoloji Dergisi, Sayı, 17-18, İstanbul, 1962-1963; Mübeccel Kıray- J.Hinderink, “ Social Stratification as an Obstacle to Development: A Study of Four Turlsh Villages, New York, 1970; Mümtaz Turhan, “Kültür Değişmeleri”, İstanbul, 1994; Nermin Erdentuğ, “Hal Köyünün Etnolojik Tetkiki”, Ankara 1983; Nermin Erdentuğ, “ Sün Köyünün Etnolojik Tetkiki, Ankara, 1959; Niyazi Berkes, “Bazı Ankara Köyleri Üzerine Bir Araştırma”, Ankara, 1942; Orhan Türkddoğan, “Erzurum ve Çevresinde Sosyal Araştırmalar”,Ankara, 1965; Oya Silier, “Keban Köylerinde Sosyo Ekonomik Yapı ve Yeniden Yerleşim Sorunları”, Ankara, 1976; Özer Ozankaya, “ Köyde Toplumsal Yapı ve Siyasal Kültür”, Ankara, 1971; Selahattin Demirhan, “Bağlum Köyü Tetkiki” , Sosyoloji Dergisi, Sayı,7, İstanbul, 1952; Suna Kili, “Çayırhan Bir Orta Anadolu Köyünde Toplumsal Değişme ve Siyasal Davranış”, İstanbul, 1978;

neden olmuştur. Toprak reformu, tarımsal gelişim hizmetleri gibi diğer birçok kırsal gelişme projesinin sorunlarında, hep küçük ölçekli toplumlar olan köyleri anlamaya öncelik verilmiştir (1971:151).ⁱ

Köy çalışmalarının yanı sıra kent ve kentleşme üzerine de özellikle 1950’li yıllardan bu yana birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları antropolojinin yöntem ve teorisini kullanmış, bazıları sadece yöntemsel olarak antropolojiden yararlanmıştır. Özellikle günümüzde kent sorunlarının değişen boyutlarına ve farklı sorunlarına odaklanan birçok çalışma yapılmıştır ve yapılmaktadır. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından sonra Batılılaşma olgusu doğrultusunda şehirler için planlı büyüme çalışmaları hız kazanmıştır. Fakat hızlı göç dolayısıyla büyük kentler planlı büyümenin gerisinde kalmış, İstanbul ve diğer büyük kentler gecekondulaşmaya başlamıştır. Planlı büyüme ile tezat teşkil eden gecekondulaşma, kent çalışmaları yapan sosyologların dikkatini çekmiş ve araştırmacılar tarafından bu konuda çok sayıda çalışma yapılmıştır. Kent sosyolojisi literatüründe önemli bir yer tutan bu çalışmalara Ruşen Keleş ve İlhan Tekeli’nin kent çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.ⁱⁱ

ⁱ Bu çalışmalara örnek olarak; Bahattin Akşit’in “Kapitalist Pazarın ve Modern Teknolojinin Köye Girişi ve İşleyişi” (1966) isimli araştırması verilebilir. Bu çalışmada Akşit, Manavgat ilçesinin iki köyünde yapmış olduğu araştırmada, tarımda makineleşmenin etkilerini incelemiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından yapılan kapsamlı bir araştırma, “Türkiye’de Zirai Makineleşme; Ziraatte Makine kullanılmasının Doğurduğu Teknik, Ekonomik ve Sosyal Meseleler Üzerine Bir Araştırma” (1954) başlığıyla yayımlanmıştır. Bu kitapta, ziraatte makine kullanımının ekonomik ve sosyal yansımaları konu edilmektedir. Ayrıca Cahit Tanyol’un, “Traktör Giren 50 Köyde Nüfus Hareketlerinin ve İçtimai Değişmelerin Kontrolü” (1959) başlıklı monografisi de bu çalışmalara verilecek diğer bir örnektir.

ⁱⁱ Ruşen Keleş, “1951-1960 Yıllarında Kent Araştırmaları” (1986) isimli makalesinde, kurumlara göre kent araştırmalarını ele almıştır. İlhan Tekeli’nin “Türkiye’de 19.Yüzyıl Ortalarından 1950’ye Kadar Kentsel Araştırmalarının Gelişimi” (1986) başlıklı makalesinde kentleşme ve temel kentsel sorunlar ve bu sorunları çözmek için kentsel yönetimin nasıl örgütlendiği ve ne tür yaklaşımlarla çözümler arandığı ortaya konmaktadır.

Kent çalışmalarında gecekonduların konusuna yer veren ve klasik örnekler olarak belirtebileceğimiz 1960’lardan itibaren yapılan çalışmalarda, sanayileşmenin, işgücünün barınma sorununu da beraberinde getirdiği ve bu barınma sorununa gecekonduların getirdiği çözüm ele alınmıştır. Bu çalışmalara örnek olarak; Mübeccel Kıray’ın, Kentleşme Yazıları, “Gecekondular: Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Toprakta Kopma ve Kentle Bütünleşememe”(1998) isimli eseri verilebilir. Bu çalışmada, gecekonduların hangi durumlarda ortaya çıktığı üzerinde durulmuştur. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü öğrencileri tarafından yapılan ‘Zeytinburnu Gecekondular Bölgesi Araştırması’, ülkemizde bu konuda yapılan ilk büyük ve güvenilir araştırma olması açısından önemlidir. 1962 yılında başlayan Zeytinburnu Araştırması ile kırsal-kentsel göçün nedenleri, göç nedeniyle değişen aile yapısı, kente gelenlerin hangi işlerde çalışma olanağı buldukları, eğitim olanakları ve ekonomik koşulları hakkında veri toplanmış ve analiz edilmiştir.

Gecekondular çalışmalarının yanı sıra, “yoksulluk” üzerine kent çalışmaları da yapılmıştır. Bu çalışmalara örnek olarak, Oğuz Işık- M. Melih Pınarcıoğlu’nun “Nöbetleşe Yoksulluk Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği” (2009) verilebilir. Sultanbeyli’de gerçekleştirilen bu çalışmada 1980 sonrası Türkiye’nin dinamikleri, yeni kent yoksullarının tanımlanması ve hemşehriliğin mafyaya dönüşmesi gibi konulara yer verilmiştir.

Kentler üzerine yapılan bütün bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, 1950’li yıllardan itibaren bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek kendini gösteren ‘kentleşme’ eğilimi, kültürel antropolojinin bir uygulama alanı olan kent antropolojisinin doğmasına neden olmuştur. Kentlerde oluşan kayıt dışı ekonomi, gecekondulaşma, yoksulluk vb. olgular antropologların ilgisini çekmiş ve bu

konudaki çalışmaların sayısı artmıştır. Özbudun ve Uysal'ın ifadeleri ile; kentler, göçler sonucu etnik açıdan heterojenleşen, yoksullaşma, alt-kültür oluşumları, suçluluk, evsizlik gibi sorunların yaşandığı mekanlar olarak karşımıza çıkmakta ve uygulamalı sosyal antropologlar için çalışma alanı oluşturmaktadırlar. Irkçılık, kentsel şiddet, barınma sorunu, suç örgütlenmeleri, işsizlik, kayıt dışı çalışma üzerine yapılan antropolojik çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır (2012:204-205).

1980'lerden sonra gecekondularda yapılan antropolojik araştırmalara örnek olarak Zafer İlbars'ın "Ankara Gecekondu Kadınının Hane Dışı Çalışmasının Geleneksel Kadın Statüsü ve Rollerini Üzerinde Etkileri"(1982) ve "Ankara Gecekondu Ailelerinin Değerlendirilmesi" (1988) isimli çalışmaları gösterilebilir. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü tarafından da gecekondu üzerine antropolojik araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar özetle şöyledir: 1990 yılında Zeytinburnu'nda bir takip araştırması yapılmıştır. Bu araştırma ile eskiden görüşme yapılan ailelerin bir kısmı ile yeniden görüşülmüş ve özellikle değişen akrabalık ilişkileri saptanmaya çalışılmıştır. 1993 yılında Üsküdar ve Kadıköy bölgelerinde bulunan gecekondu semtlerinde konuk karşılama ve konuğa ikram örf ve adetleri araştırılmış ve bu kültürün nasıl değiştiği saptanmıştır. 1994 yılında ise Kadıköy'de ve bölgenin gecekondu semtleri dahil olmak üzere kapsamı geniş bir sağlık araştırması yapılmıştır.

2.1.1 Kasabaların tarihsel gelişimi

İnsanlar belirli bir toprağa yerleşerek, göçebe yaşamından yerleşik yaşam düzenine geçmişler, köyleri kurmuşlar ve göçebelik hayatını yaşam biçimi olmaktan çıkararak yerleşik yaşam biçimini benimsemeye başlamışlardır. Önceleri sadece kendilerine yetecek kadar üretim yapan insan toplulukları, yerleşik yaşam biçimine

geçtikten sonra, kendi ihtiyaçlarından fazla üretim yapmaya başlamışlardır. Bu ihtiyaç fazlası üretim dolayısıyla ticaret olgusu ortaya çıkmıştır.

İnsanlar yerleşik hayata geçerek birçok uygarlıkların doğmasına neden olmuşlardır. Braudel'e göre, uygarlıklar kendine özgü bir coğrafyaya bağlıdır. Yerleştiği toprağı işleyerek yerleşik hayata geçen insanlar doğal olarak bu toprağı korumak ihtiyacında kalmışlardır. Böylece insanların verdiği karşılıklar, onları çevresine karşı özgürleştirmiş, aynı zamanda kurguladığı çözümlerin kölesi haline getirmiştir (1996: 35-36).

İnsanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan kasaba, bir yerleşim biçimi olarak tarihsel süreç içerisinde oldukça eski bir olgudur. Kasabaların ortaya çıkışı ile ilgili çeşitli görüşler mevcuttur. Kasabaların meydana gelmesinde gösterilen sebepler arasında en önemlilerinden biri, toplumların yaşamak için yerleşme ihtiyacında olduklarıdır. Toplum bireyleri doğa ile ve diğer bireylerle olan ilişkilerini yerleşmiş oldukları yerlerde gerçekleştirmektedirler. Pirenne'in ifadesi ile "(...) ilkel de olsa her dengeli toplum, üyelerine toplanma yeri sağlama gereğı duyar" (1982: 46).

Kasabaların oluşumunda Pirenne (1982), yerleşme ve ticaretin önemine, Zimmerman (1964), ihtiyaç fazlası üretimin mevcut olmasına, Ülken (1943) kasabaların korunma ihtiyacından doğmuş yerleşim birimleri olduğuna vurgu yapmaktadır.

Pirenne ayrıca, kasabaların oluşumunda korunma ihtiyacının yanı sıra ticari ve dinsel etkinliklerin önemine de değinmiştir. Açıklamalarında kasaba olgusunda ticaretin belirleyiciliğinin vurgusu görülebilmektedir. Pirenne'nin ifadesi ile, kasabada, çevredeki köylülerin ürünlerini getirdikleri haftalık pazarlar kurulmaktadır

ve kimi zaman yıllık panayırlar da yer almaktadır. Kapılarda, içeri giren ya da dışarı çıkan her şeyden bir Pazar Vergisi alınmakta ve surların içinde bir darphane işlemektedir (1982: 53). Kasabaların oluşumuna ticaret olgusu ile açıklama getirmeye çalışan Zimmerman'a göre; kasabaların oluşması için öncelikle kendi ihtiyaçlarından fazla olan ve şehir sakinlerine satabilecekleri fazla miktarda gıda maddesi istihlal etmiş köylü halkının olması gerekmektedir (1964:320). Zimmerman'ın ifadesinden, kasabaların ihtiyaç fazlası üretimin satıldığı yerler olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ülken'e göre ise kasabalar, korunma ihtiyacı dolayısıyla meydana gelmiştir. Çiftçilikle uğraşan kabileler tabiatın en kolay müdafaa edilebilir yerlerinde birbirlerine yaklaşmışlar ve bunun neticesinde kasabalar meydana gelmiştir (1943:165). Ülken'in, kasabaların oluşumunda farklı noktalara vurgu yaptığı görülmektedir. Her şeyden önce, kasabaları bir toprak toplumu olarak nitelendirmekte ve korunma ihtiyacından doğmuş yerleşim birimleri olarak görmektedir.

Fransız tarihçi Turgot da kasabaların meydana gelişinde ticaretin önemine değinmiştir. Turgot'a göre, ormanda yaşayan toplayıcılar, besin yetersizliği sebebiyle avcılık yapmaya başladılar. Hayvan sayısının sınırlı oluşu, avcıları mekânda yayılmaya zorladı. Evcilleştirilebilecek hayvan türlerinin bulunduğu yörelerde yaşayan avcılar, onları evcilleştirip hayvancılık yapmayı tercih ettiler. Toprak, kendisini sürüp biçenlerin sayısından daha fazlasını besleyebiliyordu. Tarımcı toplumlar rençberlik dışı işler için zaman buluyorlardı. Böylece ticaret sistemine ilişkin fikirler gelişti ve kasabalar doğdu (1844, aktaran: Güvenç, 2000: 89).

Batı toplumları içerisindeki kasabaların tarihsel gelişimine değinen Erkul, kasabaların farklı ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ve askeri yapıya bağlı olarak meydana gelmiş birer toplumsal kuruluş olarak geliştiklerine vurgu yapmaktadır

(1984: 93). “Zamanla ‘site’ lerin ve ‘bourg’ ların yerine imparator ve ulus devletleri geçince, kentler ve kasabalar da bu yeni oluşum içerisinde birer öge olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bir başka deyişle, kasabaların ve kentlerin genel işlevleri içinde buldukları toplumun ekonomik, toplumsal, siyasi, kültürel ve askeri yapısından soyutlanmayacak durumdadır” (Erkul, 1984: 93).

Kasabaların ortaya çıkışı ile ilgili bu görüşler; toplumların yaşamlarını sürdürebilmek için bir mekâna ihtiyaç duymaları, kasabaların ticari ve dinsel etkinliklerin uygulanma alanı olması, toplumların korunma ihtiyacı, kasabaların genellikle toprak toplumunun yaşadığı yer olması, ticaretinin yapılacağı ihtiyaç fazlası ürün olması olarak özetlenebilir. Bu görüşlerden yola çıkarak kasabaların oluşumuna açıklık getirilirken, ticaretin önemine yapılan vurgu açıkça görülmektedir.

2.1.2 Osmanlı döneminde kasabalar

Osmanlı döneminde kasabaların tarihsel gelişimine bakıldığında, *kadı* tayin edilen yerleşim birimlerine kaza veya kasaba adı verildiği görülmektedir. Bu dönemde nahiye ve kaza kavramları, kasaba kavramı yerine de kullanılmaktadır. Baykara’ya göre, “nahiye” Selçuklularda vilayet yerine kullanılırken Osmanlı Devletinin kuruluş döneminde ‘coğrafi bir birlik gösteren yer’ için kullanılmaktadır. XVI. yüzyılın sonlarından itibaren kadıların ikamet ettiği nahiyelere ‘kadılık merkezi’ veya ‘kaza merkezi’ adlarının verildiği ve bu yerleşim birimlerinin diğer nahiye ve kazalara göre daha itibarlı olduğu görülmektedir. Osmanlı yönetim sisteminde XVI. yüzyıldan itibaren nahiyeler kazaların, kazalar da sancakların birer alt birimi olarak ele alınmaktadır (1988: 32-34).

Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik hayatında önemli bir yere sahip olan kasabalar, zanaat, ticaret, ulaşım ve benzeri tarım dışı etkinliklerin yapıldığı, ticaret yolları üzerinde kurulmuş önemli birer ekonomik merkezlerdir. Ozankaya'ya göre kasabalar, Derebeyci dönemin tarım dışı yerleşme yerleriydi ve bu kasabaların bir bölümü uzak ticaret yolları üzerinde kurulmuşlardı. Kasabalar ticaret, yönetim ve güvenlik hizmetlerinin toplandığı önemli yerleşim merkezleri durumunda olup, bu yerleşim merkezlerinde kasaba nüfusunun önemli bir bölümü ayakkabıcı, tenekeci, kalaycı ve benzeri işlerle uğraşmaktaydı. Bakırcılık, ipekçilik, dericilik gibi belli mesleklerde uzmanlaşanlar ise loncalar içinde örgütlenmişlerdi (1982:244).

“Derebeyci dönemin loncalarının tutuculuğu, değişmelere karşılığı gibi gelenekleri; merkezi Osmanlı yönetimi zayıfladıkça yerel beylerin, ağaların, eşraf ve ayanın güçlenmesi, (...) hep kasabalarda ortaya çıkmıştır” (Ozankaya, 1982: 244).

Ozankaya'nın “kasaba eşrafı” olgusuna Benedict de vurgu yapmaktadır.

Benedict'e göre, kasabalarda bulunan kurumlar, çoğu zaman aşiret reisliği ve Avrupa aristokrasisi özelliklerini bir arada taşıyan, geniş ölçüde kentli seçkin bir tabaka tarafından kontrol altındaydı. Bunlar kasaba eşrafı olarak; ‘Osmanlı Kültürü’ ile pek az ortak yönü olan, geleneksel bir takım değerleri temsil etmekteydiler ve kontrolleri altında olan halkın (folk) kültürüne de yabancı kalmaktaydılar (1971: 150).

Benedict'in açıklamalarından Osmanlı dönemi kasaba toplumlarında sınıfsal tabakalaşmanın varlığından söz edilebilir.

Özdemir, Osmanlı dönemindeki kasabaların ekonomik ve idari açıdan durumuna açıklık getirmektedir. Ona göre kasabalar; gerekli olduğu zamanlarda asker toplanan, devletin vergi topladığı, ordu ve İstanbul halkı için yiyecek temin edildiği yerlerdir (1986:137). Ayrıca Özdemir, Osmanlı İmparatorluğu döneminde toprakların

'eyalet' ve 'sancak' olarak idari-askeri birimlere ayrıldığı gibi kaza denilen idari birimlere de ayrıldığını belirtmektedir (1986: 136-137). Çavdar ise, Osmanlı dönemindeki kasabalara, barındırdığı kurumlar açısından açıklık getirmeye çalışmıştır. Çavdar, kasabaların hemen hepsinde ana kurum olarak cami, medrese ve hamam bulunduğunu, kasaba büyüdükçe ticarete önem verildiğini ve ticaretle uğraşanların sayısının arttığını, küçük zanaatların geliştiğini ve daha sonraları bu kurumlara hastane, okul, tiyatro gibi tesislerin de eklendiğini ifade etmektedir (1974:125).

Bütün bu bilgiler ışığında, Osmanlı döneminde kasabalar; kültürel, ekonomik ve siyasal kurumları bünyesinde barındıran, yönetim ve güvenlik hizmetlerinin de yürütüldüğü, zanaat, ticaret, ulaşım ve benzeri tarım dışı etkinliklerin yapıldığı, ticaret yolları üzerinde kurulmuş önemli ekonomik merkezler olarak belirtilebilir.

2.1.3 Köy ve kent ilişkisi bağlamında kasabalar

Toplumları oluşturan bireyler köylerden kentlere kadar değişik yerleşim birimlerinde yaşamaktadırlar. Bu yerleşim birimleri arasında kesin bir sınır belirlemek zor olmakla birlikte sosyal bilimciler, çeşitli belirleyicilerin ışığı altında, yerleşim birimleri arasındaki farklara açıklık getirmeye çalışmışlardır. Örneğin Gökçe, köy ve kent olgularının, bu yerleşim birimlerindeki yaşam biçimlerinin farklılaşması ile açıklanabileceğini, bu farklılaşmanın nüfus, iş ve uğraşlar, fiziksel şartlar ve manevi değerlerle belirlenebileceğini öne sürmektedir (1976, 13). Boran ise, konuya ekonomik ölçütlere ağırlık vererek bakmış, köylerin temel geçim kaynağının tarım olduğundan bahsetmiştir (1945:2). Boran, ekonomik ölçütlerin belirleyiciliğinde kenti, mal ve hizmetlerin, üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli

olarak değişen gereksinimlerini karşılamak için ortaya çıkan bir ekonomik mekanizma olarak belirtmektedir (1945: 12).

Yönetim biçimine ağırlık verilerek yapılan köy-kent belirlemesine göre, belli bir yönetim örgütüne ve biçimine sahip olan yerleşim birimleri kent olarak adlandırılırken, kentin yönetim sınırları dışında kalan yerleşim birimleri de köy veya kır olarak kabul edilmektedir.ⁱ Ayrıca nüfus yoğunluğu da kır-kent arasındaki farkın belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır.ⁱⁱ Köy, kent olgularının yanında kasabalar ise, köy ile kent arasında ve ekonomik temel olarak tarıma dayalı üretimin egemen olduğu bir yerleşim biçimi olarak görülmektedir. Kasaba ile ilgili yapılan tanımlarda üzerine en fazla vurgu yapılan husus, kasabaların köy ile kent arasında bir yerleşim birimi olma özelliğidir. Benedict kasabaları, “(...) hem bir toplum yani kentsel nüfusun bir arada bulunduğu bir alan, hem de bir düğüm noktası yani beraberce fonksiyonel bir birlik meydana getiren bir faaliyetler girdabının orta noktası (...)” olarak belirtmektedir (1971:154).

Kasaba kavramı sosyal bilimciler tarafından, çeşitli tarihsel dönemlerde, çeşitli bakış açılarından farklı farklı ele alınarak tanımlanmıştır. Örneğin, Çavdar, Pirenne, ve Ülken, kasabaların tarihsel gelişimlerini farklı hareket noktalarından kalkarak açıklamakta ve kasabaları tanımlamaktadırlar. Ayrıca Çavdar ve Ülken kasabaların

ⁱ 1930 tarihli belediyeler kanununda belediye örgütünün bulunduğu birimler nüfus hacmine bağımlı kalınmadan kent olarak kabul edilmektedir (DPT, 1967, 6-7).

ⁱⁱ “Türkiye’de planlı döneme geçildikten sonra DPT’nin kalkınma planlarında ve diğer yayınlarında köy ile kent arasındaki nüfus ölçütü 10.000, 1980’li yıllardan sonra da bu nüfus sınırının 20.000 olarak kabul edildiği görülmektedir”(Keleş, 1990: 55).

ekonomik yapılarına da değinmişlerdir.ⁱ Kıray, Benedict, Erkul ve Uygun, kasaba ile ilgili yaptıkları alan araştırmalarının sonuçlarına dayanarak toplumsal ve işlevsel açıdan,ⁱⁱ Karpat, kasabaların sömürücü niteliği üzerine vurgu yaparak,ⁱⁱⁱ Arslan, kasabaları ticaret, insanların bir araya geldiği mekanlar ve bu mekanların fiziki görünümleri açısından,^{iv} Ozankaya, İkili ‘dualist’ çerçevede kent-kasaba

ⁱ Çavdar, Osmanlı dönemindeki kasabaların ve kentlerin fiziki yapılarını incelemiştir. Çavdar, kasabaların hemen hepsinde çekirdek kurumların bulunduğunu, kasabalar büyüdükçe ticaretle uğraşanların sayısının arttığını belirtmektedir (1974:125), Pirenne, kasabaların, kentlerin tarihinde temel bir rol oynadığını, kasabaların ve kale kentlerin bugünkü kentlerin gelişiminde basamak olduklarını ifade etmektedir (1982: 60), Ülken, kasabaların korunma ihtiyacından doğduğunu, çiftçilik yapan kabilelerin savunmaya en uygun topraklarda bir araya gelerek kasabaları oluşturduklarını belirtmektedir. Ülken’e göre kasabalar, kabilelerin toprağa yerleşmelerinden ve çiftçilikle uğraşmaya başlamalarından sonra ortaya çıkmışlardır(1943:165-166).

ⁱⁱ Kıray, kasabaları feodal görünümünden modern sanayi kenti görünümüne doğru değişim geçiren, bu süreçte çözümlenin önüne geçen, değişimin bunalımsız olmasını sağlayan tampon mekanizmalar olarak görmektedir(1964:1-8). Benedict’e göre, köy ile kent arasında bir aracı merkez konumunda olan kasabalar, işlevsel bir bütünlük gösteren, farklı toplumsal grupların tabakalaşmasından ve ortak kurumları aralarında paylaşmasından meydana gelen toplumsal bir birlik olarak belirtilmektedir(1971: 154-156). Erzincan’ın Kemaliye kasabasında alan araştırması yapan Erkul, geçmişte toprak toplumu olan kasabanın bu özelliğinden çıkarak ticaret, turizm, sanayi ve hizmet sektörünün bulunduğu bir yerleşim haline geldiği belirtmektedir (1983: 14-15). Erkul’a göre, “Kasaba, nüfusu köy nüfusundan fazla olan, genellikle tarımsal ve ticari etkinliklerin yapıldığı, var olan değerlere fazlasıyla bağlı ve dolayısıyla yenilik ve değişimden korkan, ilişki içinde bulunduğu köylüyü kendine bağımlı hale getiren, yaşamındaki ilişkiler ve davranışları ile köylü ve kentliden farklı olan insanların oluşturduğu bir yerleşme düzenidir”(1983: 21). Kalecik ilçesinde alan araştırması yapan Uygun, yaptığı araştırma ile Kalecik kasabasının, “geçiş hakkındaki kent” özelliklerini taşımakla beraber “endüstri öncesi kent”, “endüstriyel kent” yerleşme tiplerinin de bazı özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (1984: 60-67,256).

ⁱⁱⁱ Karpat’a göre “kasaba köyün üzerine kurulmuş ve onu sömürmekle gelişmiş bir sosyal düzendir. Alabildiğine ferdietçi hatta asidir. Köy üzerinde sağladığı ekonomik ve sosyal üstünlüğü korumak için müfrit muhafazakardır”(1962:6).

^{iv} Arslan’a göre, ticaret yapan bireyler mallarını toptancı hanlarında satmaktadırlar. Garajlar aynı zamanda otel ve kahvehane olarak da kullanılmaktadırlar. Kahvehaneler insanların buluşup iş konuştukları yerlerdir. Arslan aynı zamanda kasaba dükkânlarının ilkel bir görünümde olduğunu, vitrinlerin saç ve tahta kepenklerle kapatıldığını, dükkân vitrinlerinin ışıktandırılmadığını, esnafta ticari iş bölümünün oluşmadığını, bir dükkânda çeşitli malların pazarlandığını ve dükkânların köylülerin buluşma yeri olduğunu da belirtmektedir (1979:104-105)

karşılaştırması temeline dayanarak kasabaları tanımlamaktadırlar.ⁱ Ozankaya'nın tanımından, gelişme yönünü doğal olarak kente çevirmekle birlikte, kasabaların çağdaş anlamda kent özelliklerine erişemedikleri anlaşılmaktadır.

Baykara ise kasabaları, zaman içerisinde büyüyen yerleşmeler olarak tanımlamaktadır.ⁱⁱ Baykara'nın ifade ettiği gibi, sonradan önemini yitirerek küçülen veya sonradan büyüyen yerleşme merkezlerine örnek olarak Gümüšoğlu tarafından araştırma konusu yapılan Birgi'yi gösterebiliriz. Gümüšoğlu'na göre Birgi, 1475-1575 yılları arasında Aydın Eyaleti'nin en büyük ikinci kenti durumunda iken, günümüzde 'belde' statüsündedir. İzmir Aydın demiryolu, Ege Bölgesi'nde daha önce sapa kalan ve küçük yerleşmeler olan bazı yerleri merkez haline dönüştürmüştür. Örneğin bu durum Ödemiş ilçesinin kentleşmesine, Birgi'nin ise, Ödemiş'e bağlı bir değişimin parçası haline gelmesine neden olmuştur (2008: 15).

2.1.4 Kasabaların özellikleri

Ozankaya, Türkiye'de kasaba olgusunun bilimsel anlamda az sayıda incelenmiş olması sebebiyle bu toplulukların ortak, genel özelliklerinin derli toplu bir biçimde ortaya konamadığına dikkat çekmiştir (1982: 243-244). Kasabalar, sosyal bilimciler tarafından farklı açılardan ele alınarak incelenmiş ve onların farklı özelliklerine vurgu yapılmıştır. Bu farklı bakış açılarına rağmen, kasabaların köy ile

ⁱ "Türkiye'de köyler ile kentler arasında bir yer tutan; doğal gelişme yönü kente doğru olmakla birlikte henüz çağdaş anlamda kent özelliklerinden de önemli ölçüde uzak bulunan bir yerleşme biçimi daha vardır ki bu da kasaba yerleşim biçimidir" (Ozankaya, 1982:243).

ⁱⁱ Baykara'ya göre kasaba; " Nüfus bakımından kalabalık, fakat herhangi bir idari merkez olmayan iskân yerlerine denmektedir. Bir yörede, zamanla idari merkez olan yerleşme yeri küçülüyor, fakat yol üzerindeki birisi büyüyebiliyordu. Böyle, sonradan büyüyen yerleşmeler, hep kasaba itibar edilmiştir. XIX. Yüzyılda ise, köy ile şehir arası bir yer anlamı ortaya çıkmıştır" (1988: 41).

kent arasında bir yerleşim birimi olma özelliğini taşıdıkları konusunda sosyal bilimcilerin hemen hemen tamamının aynı fikirde oldukları görülmektedir.

Kasabaların önemli bir özelliği, alım satımın yapıldığı yerleşim yerleri olmalarıdır. Başka bir ifade ile kasabaların yapısal niteliğini asıl belirleyen ticaret olgusudur. Kasabalar, köylülerin ürünlerini satabilecekleri ve ayrıca kendilerinde olmayan ürünleri satın alabilecekleri bir yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olgu basit anlamda yerleşim birimleri arasında ticari anlamda bir iş bölümü gibi düşünülebilir. Köylerde yerleşik olanlar genelde tarımla ve hayvancılıkla uğraşmakta ve ede ettikleri ürünleri kasabada satarak kendi ihtiyaçları olan ürünleri kasabadan satın almaktadırlar. Yapılan ön araştırmalardan görüldüğü üzere, Amasra kasabası ve köyleri arasındaki ticari anlamda iş bölümü yukarıda belirtildiği gibidir.

Kasabaların özellikleri bağlamında sosyal bilimciler tarafından üzerinde önemle vurgu yapılan bir diğer husus da kasabaların tutucu olma özelliği üzerinedir. Bu konuyu Akşit, “dinci aile reislerinin daha çok ticaretle meşgul olduğu, kendi hesabına ve esnaf-zanaatkâr olarak çalıştığı” şeklinde açıklamaktadır (1985:197). Aynı konuda Erkul, geleneksel dinsel değerlere dayanan ve din birliğini savunan siyasal partilerin, kasabalardan daha çok oy aldıklarını ifade etmektedir (1983: 20). Benedict ise kasabaların tutucu olma özelliğine, ekonomik ilişkilerin denetimini sağlama çerçevesinde açıklık getirmeye çalışmaktadır. Ona göre, kasabalarda din bakımından tutucu çok sayıda esnafın bulunması, toplum yaşantısına ahlaki bir hava getirmekteydi ki, bu aslında kasabanın ticaret ve iş yaşantısındaki ekonomik ilişkilerinde ekonomik ve etnik olarak denetimi sağlamaktaydı (1975:150).

Birgi kasabası örneğinde, kasabaların tutucu olma özelliklerine tarihsel çerçevede açıklık getirildiği görülmektedir. Bu yönüyle Birgi’deki inanç sistemleri

muhafazakar olmayan inanç sistemlerine işaret etmektedir. Gümüšođlu, Birgi kasabasında yaşayanların inançlara ilişkin tutumlarının kaynağının, Birgi kasabasının tarihi geçmişinden kaynaklandığına değinmektedir. Osmanlı döneminde Birgi, medreselerin yaygın olduğu ve din alimlerinin de etkin olduğu yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip yerleşim yeridir (2008: 223-224).

Bu açıklamalar ışığında, günümüz kasabalarında da tutucu ve dinsel nitelikli özelliklerin varlığından söz etmek mümkündür.

Kasaba araştırmalarının bulgularının ortaya koyduğu gibi, kasabaları diğer yerleşim birimlerinden ayrı tutan kendine özgü yapısal özellikleri bulunmaktadır. Benedict, kasabaların kendine özgü yapısal özelliklerine özetle şu şekilde açıklık getirmektedir: Kasabalar aracı durumunda bir merkez olup, kasabaların özellikleri, kendi etki alanının ihtiyaç ve özelliklerine bağlıdır. Bir bölgenin, kasabanın fonksiyon ve hizmetlerinden yararlanması esasta periyodik ihtiyaçlara dayanır. Kasabalılar, bölgenin periyodik ihtiyaçlarını, kasabanın sağlayabildiği nesnelere sürekli bir bağımlılık haline getirmeye çalışırlar ki kasabaların varlığını sürdürmesi buna bağlıdır. Kasaba, farklı sosyal grupların tabakalaşmasından ve ortak kurumların bölüşülmesinden doğan toplumsal bir birliğe sahiptir (1971:154-156).

Sosyo-kültürel ve ekonomik değişim nedeniyle kasabalar da değişime uğrayabilmektedir. Günümüzde kasabaların geleneksel yapıdan uzaklaştığı söylenebilir. Aslan'a göre, Türkiye toplumunun değişen yapısı, eski yapının öğeleri olan kasabaları barındırırken, yenileşen özellikleri ile de kasabaları işlev değiştirmeye zorlamakta veya yeni kasabaların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (2002: 23).

Kasabalar günümüzde de yönetim, eğitim, sağlık hizmetlerinin görüldüğü, ticaret ve pazar işlevlerinin yerine getirildiği yerler olma özelliklerini sürdürmektedirler. Aslan, günümüzde kasabaların, tarımsal üretimin büyük kentlere ve toplumun geneline ulaşmasında bir ara taşıyıcı, bir nevi alt pazar niteliği gösterdiğini, yine büyük kentlerin ürettiği endüstri ürünlerinin tarım kesimine ulaştığı bayilik işlevi görmekte olduğunu belirtmektedir (2002: 24). Kasabaların köy ile kent arasında ticaret bağlamında bu aracılıktan elde ettiği pay, kasabaların varlıklarını sürdürebilmesi için önemlidir. Elde ettiği pay oranında kasabaların sosyal yapısı belirlenecek, yine bu pay oranında varlığını sürdürebilecek ve ülke toplumsal yapısı ile bütünleşebilecektir.

2.2 Modernleşme İle Kasabanın Bağlantısı

Modernleşme Türkiye’de 1950’lerden beri toplumsal yapıda pek çok şeyi etkilemiş, değiştirmiştir. Kasabalar da bu süreçte belli bir değişim yaşamıştır. Türkiye özellikle 1950’li yıllardan sonra büyük bir hızla şehirleşen bir ülke durumuna gelmiştir. Şehirleşmenin temelinde ise, kırsal kesimde tarımın modern üretim araçları kullanılarak yapılmaya başlanması ile, işgücünün tarım dışı sektörlere dağılması sonucunda, kırsal kesimden kasabalara ve şehirlere yapılan iç göç olgusu yatmaktadır. Magnarella, modernleşme bağlamında tarımda makineleşen ve dolayısıyla açıkta kalan işgücünün büyük şehirlere doğru göç ederken, ilk durağın kasabalar olabileceğini söylemektedir (1974: 11). Magnarella’nın ifadesinden, kırsal kesimden göç eden bireylerin, göç edecekleri yer olarak, ilk başta kasabalara geldikleri, daha sonra şehirlere göç ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda göçün bir kısmını, kasabaların kendi bünyesi içine çektiği ve barındırdığı söylenebilir.

Göçler dolayısıyla kasabalarda sosyo-kültürel ve ekonomik değişimler meydana gelebilmektedir. Tüketimin artışı, daha fazla tüketme isteğinin, azla yetinme alışkanlıklarının yerini alışı buna örnek olarak verilebilir. Kıray, ‘Ereğli’ çalışmasında, ekonomik olmayan gösterişçi tüketimin, kişinin yeni kazandığı statüyü belirlediğini veya yeni bir statü kazanmasını sağladığını belirtmektedir. Kıray’a göre; “Ereğlililer büyük bir grup, yeni sosyal tabakalaşmada kendi yerlerini belirtmek için daha çok ve daha pahalı, gösterişçi tüketimde bulunmakta ya da bulunmak istemektedir” (1964:106).

Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren tarımda makineleşmeye gidilmesi ile, kırsal alanlarda ve diğer yerleşim birimlerinde sosyo-kültürel ve ekonomik değişim yaşanmıştır. Özer, değişimin ilk etkilerinin toprak mülkiyeti ve buna bağlı olarak toprak birikimi üzerinde olduğunu belirtmektedir. Makineleşmiş işletmeler, çalışma alanı olarak genişleme eğiliminde olduklarından, bu işletmelerin büyüyen genişlemesiyle, bazı küçük köylüler mülksüzleşerek ya tarım işçisi olmuşlar, ya da tarımdan ayrılmak zorunda kalmışlardır (1984:113).

Kıray da, mülkiyet yapısında meydana gelen değişimlerin önemine dikkat çekmiştir. Ona göre; köylü tarımsal girdiler sağlamak amacıyla borçlanmaktadır ve borçlandığı kredilerin faizleri dolayısıyla belirli bir zaman sonra toprakları elinden gitmektedir. Büyük toprak sahiplerinin yeni üretim teknolojilerine geçmeleri ile, makineleşme emeğin yerini almış ve köylüler büsbütün topraktan kopmuşlardır (1982:122-123). Akşit’in ifadesiyle de, toprak mülkiyeti yapısındaki bu değişim, küçük ve orta boy işletmelerin zararına işleyen bir mekanizmaya yol açarak, toprakların daha az sayıda köylünün elinde toplanmasına neden olmuş ve binlerce köylü ailesi topraklarını yitirmiştir (1966: 42).

Topraksız kalan kırsal kesimdeki insanlar diğer yerleşim birimlerine göç etmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca Kongar'ın da ifade ettiği gibi, Türkiye'de ekilebilir toprakların sınırına ulaşılmış olması da kentlere yapılan göçün sebeplerinde biridir. Bu sebeple tarımsal etkinlikler için yeni toprak kullanma olanağı kalmamıştır. Makineleşme sonunda işini yitiren işçiler için kentlere göç etmekten başka çözüm kalmamaktadır (2011:552). Meydana gelen bu göçler, kasabalarda ve diğer yerleşim birimlerinde toplumsal değişim yaşanmasına sebep olmuştur.

2.2.1 Türkiye'de modernleşme

Türkiye'de, Cumhuriyetin ilk yıllarından beri Türk toplumu yoğun bir kalkınma çabası içinde olmuştur. Genel olarak baktığımızda 1950'ler Türkiye ekonomisinin yöneliminin belirlendiği yıllar olması açısından önem arz etmektedir. Bakırezer'e göre, A.B.D. Türkiye'nin tarımda uzmanlaşmasını, ağır sanayi yerine hafif sanayi ve tüketim maddeleri sanayileri kurmasını istemektedir. Teşvikler doğrultusunda 1950'lerin ilk yıllarında uluslararası işbölümüne serbest dış ticaret rejimi ile tarımsal üretici olarak dönülmüştür (2004:202). Ayrıca Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı sonrasında, özel sektörün desteklenmesi ve daha önemli bir konuma getirilmesi siyasetçiler tarafından da gerekli görülmüş ve desteklenmiştir.

1950'lerdeki kapitalist sistem, az gelişmiş ülkelerin tarım ürünlerini ihraç ederek kalkınabileceğini öne sürerek, bu ülkelerin önce tarım sektöründe modernleşmeleri gerektiğini ifade etmekteydi. 1950'ler kapitalist sistemin bütün dünyada gelişmeye başladığı yıllar olarak gösterilebilir. Bu sistem kendisini 'modern dünya' olarak tanımlamakta ve az gelişmiş ülkelerin kendileri ile ilişki kurmalarının gerekli olduğunu savunmaktaydı. Kapitalist sistemin istediği, az gelişmiş ülkelerin ithalat bağlamında bütün kotaları kaldırmaları başka bir ifade ile bu ülkeler yabancı

sermayeye kapılarını ardına kadar açmalarıydı. “1950’lerde ABD’nin yardımı, kalkınma kredileri, ABD sermayesi, ABD’nin siyasal ve kültürel değerleri ile kimi kurumlarının az gelişmişler dünyasına girmesiyle, önce bazı sektörlerin ‘modernleşeceği’ ve bunlardan, ekonominin diğer alanlarına doğru yayılan, kendiliğinden ve kendi kendini besleyen, aşama aşama bir kalkınmanın gerçekleşeceği öngörülüyordu” (Köymen, 1999: 13).

Türkiye, kapitalist sistemin olmasını istediği ve önerdiği kalkınma stratejisini benimseyerek ekonomik kalkınma için tarıma öncelik verdi. 1950’li yıllar Türkiye’de tarım sektöründe, Marshall Planı çerçevesinde çok hızlı bir traktörleşmenin meydana geldiği yıllar olmuştur.ⁱ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye, tarımda uzmanlaşma gayreti içinde olmuştur. Bu dönemde tarıma açılan arazi miktarında ve tarımsal üretimdeki artış, tarıma bağlı diğer sektörleri de olumlu olarak etkilemiştir. Türkiye’de karayolları ağındaki önemli artış, kırsal kesimde yaşayanların mallarını satacakları pazarlara ulaşmalarını kolaylaştırmıştır. Fakat hemen sonra Türkiye’de sanayileşme politikasına geçilmiştir. Bakırezer’e göre bu geçişin sebeplerinden biri, Kore Savaşı dolayısıyla uluslararası ekonomik konjonktürün olumsuz etkilenmiş olmasıdır (2004:202). Ayrıca tarım için gerekli iklim şartlarının her zaman uygun olmayışı da Türkiye’de sanayileşme politikasına geçişin gerekli zeminini hazırlamıştır.

1980’li yıllar, Türkiye’de anayasal doktrini haline gelmiş olan sosyal devlet, müdahalecilik, korumacılık ve karma ekonomi anlayışlarını reddeden neo-liberal

ⁱ Amerikan yardımı ile tarıma giren traktör sayısı “ 1948’de 2000 den 1950’de 24.000’e ve 1955’te 40.000’in üstüne çıkmıştı” (Bakırezer, 2004:202).

ideolojik söylemin yayıldığı yıllar olarak gösterilebilir. Neo-liberalizm özel mülkiyetin, küreselleşmenin ve dışa açılmanın gerekli olduğunu ifade eden bir anlayıştır. Boratav'a göre, neo-liberal söylem, dünya kapitalizminin merkezlerine egemen olan görüşlerle uyum halindedir ve büyük ölçüde o merkezlerden 'ithal edildiği' ne şüphe yoktur. Modelin, emeği disiplin altına alan, sermayenin vergi yükünü hafifleterek 'sosyal devlet' i aşındıran, özelleştirmeyi vergilemenin alternatifi bir kamu finansman biçimi olarak gören, iş alemi ile siyasi iktidar arasındaki ilişkileri doğrudan oluşturan boyutları bulunmaktadır. 1980'li yıllarda Türkiye'de "serbest piyasa ekonomisi" olarak adlandırılan doktrini, burjuvazi tümüyle benimsemiştir (1995: 95-96).

2.2.2 Modernleşme, modernlik (kavramsal çerçeve ve literatür)

Bu bölümde, modernleşme sürecinin literatürde tartışılan boyutları, değişmeyi yaratan faktörler açısından ele alınarak irdelenmeye çalışılmıştır.

Toplumsal olayları ikili karşıtlıklar içinde açıklamaya çalışmak, sosyal bilimlerde kullanılan bir yöntemdir. Bulut, 'Doğu' kavramını, bu ikili karşıtlık yöntemi bağlamında ele alarak açıklamaya çalışmaktadır. Bulut'a göre, 'Batı', kendisinin tamamen zıddı olan bir 'Doğu' icat ederek, 'Doğu'yu 'Doğulaştırarak' kendini tanımlamaktadır (2004: 13). Modernleşme literatüründe geleneksel-modern ikilemi çeşitli açılardan tartışılmıştır. Geleneksel olan modern karşısında iyileştirilmesi gereken bir olgu olarak görülmüş ve moderne doğru evrilmesi gerektiği düşünülmüştür.

'Modern' kavramı günümüzde yeni ve çağdaş kavramları ile eşdeğer olarak kullanılmaktadır. Cevizci'ye göre; düşüncedeki açıklık, özgürlük, otoritelerden

bağımsızlık ve en yeni ve en son dile getirilmiş düşünceler üzerine bilgi anlamına gelen (1999: 598) modern kelimesi, geleneksel olandan kopuşu ve içinde yaşanılan çağdaş döneme ait olanı ifade etmektedir.

Tarihsel olarak bakıldığında ‘modern’ olgusunun yaygın olarak telaffuz edilir olması on sekizinci yüzyıl ‘Aydınlanma’ hareketi ile birlikte olmuştur. Modern toplum ve geleneksel toplum bir zıtlık içinde söylenmeye başlanmıştır. Modern toplum Batı toplumunu ifade etmiş, Batı toplumunun dışındaki toplumlar geleneksel kültürler olarak düşünülmüştür. Batı toplumunun karakteristikleri bağlamında geleneksel toplumlarca izlenen kültürel, ekonomik, sosyal, politik değişim süreçleri ‘modernleşme’ olarak adlandırılmıştır. Bu süreç ‘küreselleşme’ olgusu ile birlikte hız kazanmıştır. Kapitalizm ve Ulus devlet olguları ‘Modernliğin’ yaygınlaşmasını sağlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmıştır. Batı ile özdeşleşen bu özellikler dolayısıyla da, ‘modern’ olgusu batıya ait olarak düşünülmüştür. Giddens, kapitalizm ve ulus devlet olgularını ele alarak “modernliğin bu iki muhteşem dönüştürücü fail tarafından desteklenen yaşam biçimleri yönünden” (1994:157) Batı’ya özgü olduğunu belirtmiştir. Modern kavramı üzerine benzer bir tanım da Aydın tarafından yapılmıştır. Aydın’na göre kavram, ‘*Batı*’ düzeyinde olmak, olarak belirtilmektedir.¹ Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere ‘modern’ kavramı; çağdaş, Batılı, gelişmiş olan, kavramları ile birlikte anılmakta, karşıt kavramlar ise; geleneksel, çağdaş olmayan, Batılı olmayan ve azgelişmiş olarak ifade edilmektedir.

¹ “Batı, kendi modern evrimini tamamladıktan sonra, ortaya çıkan değişim, daha doğru bir ifadeyle; ulaşılan gelişmişlik düzeyiyle iktisadi, toplumsal ve kültürel alanlardaki farklılaşma; en güzel şekliyle ‘gelişme’ olgusu ve bu olgunun temsil ettiği ‘Batı’ düzeyidir” (Aydın, 1993: 22).

Modernlik genel anlamda ekonomik, politik ve kültürel değişime uğrayarak yeni bir toplumun meydana gelmesi olarak ifade edilebilir. Giddens'a göre modernlik "on yedinci yüzyılda Avrupa'da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine işaret eder" (1994:9). Felsefi gücünü 18.yüzyıl Aydınlanma Felsefesinden alan modernite, akli ve insanı merkez olarak belirlemekte, dini, toplumsal yaşamda arka plana itmekte ve laikliği ilke olarak benimsemektedir. Bağce'nin tanımından da anlaşılacağı üzere 'modernlik', toplumsal yapıdaki tüm alanlarda meydana gelen değişimleri kapsamaktadır (2004:6).ⁱ

Sosyolojinin kurucu babaları olarak kabul edilen Emile Durkheim, Karl Marx ve Max Weber modernitenin sosyoloji alanında üç önemli savunucularındandır. Durkheim, Marx ve Weber'in modernliğin doğasını yorumlarken tek bir egemen dönüşüm olgusuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Marx, modernitenin nedeni olarak kapitalizmi verirken, Durkheim sanayileşme sürecini ön plana çıkarmaktadır. Durkheim'a göre modern toplumsal yaşamın hızla değişmesi kapitalizmden değil, doğanın endüstriyel amaçlı kullanımı yoluyla, üretimi ihtiyaçlara göre biçimlendiren karmaşık işbölümünün canlandırıcı etkisinden kaynaklanmaktadır; dolayısıyla yaşanan düzen de endüstriyel bir düzendir. Weber ise endüstriyel düzenin yerine kapitalizmden söz etmesine rağmen görüşleri Marx'tan çok Durkheim'e daha yakındır. Teknoloji ve rasyonelleşmenin, modernitenin etkilerinden en önemlileri olduğunu ve bürokrasinin bu sürecin birincil sonucu olduğunu ileri sürmektedir.

ⁱ Bağce'nin tanımı ile modernlik, kozmolojik, bilimsel, dinsel, felsefi, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel açılardan büyük bir değişim dalgası, epistemolojik ve ontolojik bakımdan geçmişten ya da eski dünyadan kopuş ve yeni bir dünya inşa çabasıdır (2004: 6).

Giddens ise, bu tür ayrımların kesinliğine karşı bir tartışma öne sürmektedir. Ona göre modernite, bütün bu nitelikleri içeren çok yönlü bir gerçektir (1994: 20-21).ⁱ

Modern ve modernlik kavramlarının belirleyiciliği doğrultusunda ‘modernleşme’ olgusu, modernliğe doğru yaşanan bir süreç olarak karşımıza çıkmakta ve gelişmekte olan ülkelerin ancak, gelişmiş ülkelerin izlediği yolu izleyerek modern toplumlar olabilecekleri düşüncesinden hareket etmektedir. Gelişmekte olan ülkelere, gelişmişlik ölçüsü olarak gösterilen modernlik, bu ülkelerin ancak modernleşme süreci yaşayarak gelişebilecekleri ve Batı’ya daha fazla yakınlaşabilecekleri anlayışından hareketle, çoğu kez ‘modernleşme’, ‘Batılılaşma’ ile eş anlamlı olarak düşünülmüştür. Tazegül, modernliğin, modernleşme sürecini şu an için yaşayan toplumlardan çok, kalkınma ve ilerleme niteliğini kazanmış toplumlardaki eylemler için kullanıldığına, bunun da günümüz Batı toplumlarına karşılık geldiğine vurgu yapmaktadır (2005: 19). Gökkaya’ya göre de “Bir anlamda ‘modernleşme’ pek çok azgelişmiş ülkede, Batılılaşma/Avrupalılaşma olarak ele alınmaktadır” (2009: 12).

‘Modernleşme’, değişik bakış açılarından değişik şekillerde tanımlanmıştır.

Batılılaşma bağlamında bir ‘modernleşme’ tanımı Altun tarafından yapılmıştır.

Altun’na göre, gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere doğru evrilmesi süreci

ⁱGiddens, modernlik durumundan ne anladığına ve onun daha önceki toplum biçimlerinden neden nitel olarak farklı olduğuna şöyle açıklama getirmektedir; “ İlk olarak modernlik, modern toplumu ve endüstriyel uygarlığı aynı anda anlatan, temsili bir kavramdır. Daha ayrıntılı olarak bakıldığında bu kavram, (1) dünyaya karşı belirli yerleşik tutumları, insanın müdahalesiyle şekil almaya açık bir dünya fikrini; (2) ekonomik kurumların karmaşık bir bileşimini, özellikle endüstriyel üretim ve Pazar ekonomisini; (3) ulus-devlet ve kitle demokrasisi dahil olmak üzere, belirli siyasal kurumları göstermektedir. Büyük ölçüde bu niteliklerin bir sonucu olarak modernlik, daha önceki herhangi bir toplum tipine göre çok daha dinamik bir yapıya sahiptir. Kendinden önceki kültürlerden farklı olarak geçmişte yaşamaktan çok, gelecekte yaşayan bir toplum, daha teknik bir deyimle, bir kurumlar bütünüdür” (2001: 83). Giddens, değişimi en çok motive eden gücün kapitalizmin genişlemesi olduğunu düşünmeye yatkın olduğunu belirterek, ulus-devletlerin de kısmen bağımsız bir iktidar odağı oluşturduklarına ve kendi başlarına işlediklerine vurgu yapmaktadır (2001: 86).

genelde ‘modernleşme’ olarak tanımlanmaktadır (2002: 25).ⁱ Emiroğlu ve Aydın tarafından yapılan ‘modernleşme’ tanımı ise, ekonomik kalkınma yaklaşımından yola çıkılarak yapılmıştır (2009:606).ⁱⁱ

Modernleşme olgusunun genel anlamda Batılılaşma olarak düşünülmesine karşın, gelişme olgusunun daha çok ekonomik göstergelerin iyileşmesi, başka bir deyişle ekonomik kalkınma anlamına geldiği söylenebilir. Ekonomik gelişme ölçütü olarak, bir ülkedeki ‘milli gelir’ in, o ülkedeki refah düzeyinin iyi bir göstergesi olduğu genelde kabul gören bir olgudur. Ekonomik bir gösterge olarak büyük önem taşıyan ‘milli gelir’ bir ülke ekonomisinin büyüüp büyümediği, halkın refah düzeyi, ekonominin gelişimi hakkında önemli bilgiler vermektedir. “(...) bir ülkede belirli bir dönemde üretilen mal ve hizmet miktarı, o ekonominin yıldan yıla eriştiği büyümeyi veya negatif büyümeyi göstermesi yanında, ekonominin eriştiği refah düzeyinin belirlenmesinde de yardımcı olmaktadır. İşte bu amaçlara yönelik olarak yapılan hesaplamalara ‘milli gelir hesaplamaları’ denilmektedir” (Dinler, 1998: 286).

Ayrıca, okur yazar oranındaki artış, bebek ölüm oranlarındaki azalış gibi ölçütlerin yanı sıra, sanayileşme, üretimin artması, ithalat ve ihracat dengesi, emekçilerin sosyal haklarının ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi, insan hakları,

ⁱ Altun’a göre modernleşme; “Bir toplumsal değişme sürecini bünyesinde barındıran modernleşme kavramı, esasında Batı dışında kalan toplumların, Batılılaşma yönünde yaşadıkları toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel değişimlere karşılık gelmektedir” (2002: 25).

ⁱⁱ “Modernleşme, ekonomideki kalkınma yaklaşımının ve gelişmişlik ölçütlerinin toplumsal alandaki karşılığını kuramsallaştırmaya çalışan yaklaşımdır. Marksist gelişme kuramına karşı, Amerikalı sosyologlar tarafından üretilmiş bir çerçevedir ve ekonomik kalkınma kuramıyla birleşir” (Emiroğlu ve Aydın, 2009:606).

çevreye saygı gibi olgular da gelişmişlik göstergesi için önemli unsurlar olarak görülmektedir.¹

Modernleşmenin, kapitalizmin doğası gereği yayılcı etkileri ve gelişmişlik için Batılılaşma şartı anlayışı ile uyumlu olduğu söylenebilir. Tekeli, modernleşme olgusunun iki yolla yapıldığına vurgu yapmaktadır.

“Bunlardan birincisi, kapitalizmin işleyişinin yarattığı yayılcı etkilerdir. İkincisi ise bir yandan Batı'nın üstünlüğünün ve yeni düşüncelerinin etkisi altında kalan yönetici elitlerin, öte yandan kapitalist sistemin işleyişinin gerektirdiği ve yarattığı ticaret burjuvazisinin işbirliği içinde, reformist kurumsal yeniden düzenlemeler ve eğitim yoluyla yani bir tür sosyal mühendislik uygulamasına gidilmesidir” (2005:138).

Burada birinci yol olarak gösterilen kapitalizmin işleyişinin yarattığı yayılcı etkinin, Tekeli tarafından, kendiliğinden olan bir değişme görüntüsünde olduğu belirtilmektedir (2005:138). Bu kendiliğinden olan değişmeye, bütün dünya genelinde görülen küreselleşme olgusu bağlamında açıklık getirilebilir. Küreselleşme olgusunun adeta kendiliğinden ortaya çıkan yansız ve doğal bir olgu olduğu tartışmaya açık olmakla birlikte, dünya çapında bir toplumsal ilişkinin meydana gelmesine sebep olduğu açıktır. Hızlı teknolojik gelişme sebebiyle meydana gelen üretim artışı, şirketlerin kendi ülke sınırları dışına açılmalarını gerekli kılmıştır. Dolayısıyla

¹ İnsan hakları kavramının da gelişmişlik ve modernlik olguları içerisinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. İnsan hakları kavramı bireylerin temel haklarının devlet tarafından ihlal edilmesi karşısında geliştirilmiş olan bir kavramdır. Bu kavramın içerdiği ilkeler olarak; düşünce özgürlüğü, kişisel yaşam alanının ve bedenin dokunulmazlığı, insanların emeğine saygı ve karşılıksız el koyamama ilkeleri sayılabilir.

1970'lerin ortalarından itibaren ticaret, dünya ölçeğinde serbestleştirilmeye başlanmış, devletçi-korumacı politikalar kaldırılmıştır ve para piyasaları serbestleştirilmiştir. Bu bağlamda küreselleşme, kapitalist sistemin mantık ve işleyişinin ürünü olup, kapitalizmin gelişmesine ve yayılmasına sebep olabilmektedir. Tekeli'ye göre ikinci yol ise, 'tepedenci' diye adlandırılan müdahalelerle gerçekleştirilmektedir (2005:138).

Modernliğin getirdiği dönüşümler sebebiyle modernleşme süreci yaşamış ve bu süreci yaşamamış toplumlar arasında farklılıklar meydana gelebilmektedir. Levy, modernleşmiş toplumlarda ilişkilere akılcılık, evrensellik ve fonksiyonel belirliliğin egemen olduğunu, parasal mekanizmalara ve pazarlara çok önem verildiğini, aile ilişkilerinin aile dışındaki örgütlerde anlamsız olduğunu, buna karşılık modernleşmemiş toplumlardaki ilişkilerde geleneksel yaygınlık görüldüğünü, nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşadığını, bu toplumlarda aile ilişkilerinin, bireyin aile dışı davranışlarını da kapsadığını belirterek, görelilik olarak modernleşmiş toplumlar ile modernleşmemiş toplumlar arasındaki farka açıklık getirmektedir (1967, aktaran: Kongar, 2012: 233-234).

Modernleşmenin, siyasal modernleşme, kültürel modernleşme, ekonomik modernleşme, toplumsal modernleşme gibi çeşitli boyutlarından bahsedilebilir. Toplumsal bağlamda modernleşme, toplumların ilerlemesi için gerekli görülmele birlikte, toplumların sosyal yapısında ve değerler sisteminde meydana getirebileceği değişimler nedeniyle, bazen de toplumların sosyal yapısının ve değerler sisteminin olumsuz etkilenmesine sebep olabilmektedir. Giddens'e göre;

“Modernliğin sonucunda ortaya çıkan yaşam tarzları bizi geleneksel toplumsal düzen türlerinin tamamından eşi görülmedik bir biçimde sökülüp çıkarmıştır.

Modernliğin getirdiği dönüşümler hem yaygınlıkları hem de yoğunlukları açısından önceki dönemlere özgü değişim biçimlerinin çoğundan daha etkilidirler. Yaygınlık düzleminde bakıldığında bu dönüşümler, küresel düzeyde toplumsal bağlantı biçimleri kurulmasında etkili olmuşlardır; yoğunluk açısından ise günlük yaşamımızın en özel ve kişisel özelliklerini değiştirme aşamasına gelmişlerdir" (1994: 14).

Modernlik, ilk bakışta olumlu özellikler barındıran bir olgu gibi algılanmakla birlikte, olumsuz etkileri de olan bir olgu olarak tartışılmaktadır. Giddens'e göre modernlik, yirminci yüzyılın son yıllarında yaşayan herkesin görebileceği gibi iki yönlü bir olgudur. Giddens'in dediği gibi, "Modern toplumsal kurumların gelişimi ve bunların dünya çapındaki yaygınlığı, insanoğlunun güvenli ve çok hoş bir yaşamın tadını çıkarması için modernlik öncesi sistemlerin herhangi bir çeşidinden çok daha fazla fırsat yaratmış durumdadır. Fakat modernliğin, bu yüzyıl içinde iyice belirginleşmiş olan karanlık bir yönü de vardır" (1994: 16). Aslında sosyolojinin kurucuları olan Durkheim, Marx, ve Weber, modern çağı sorunlu bir dönem olarak görüyorlardı. Fakat modern çağın olumlu yönlerinin daha ağır bastığına inanıyorlardı.ⁱ

Modernliğin olumsuz etkilerine bir örnek de "bilginin metalaşması" dır. Bilginin metalaşmasına Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın neden olduğu söylenebilir. Temel bilimler ile teknoloji birbirinden ayrı kurumlar iken, 19. yüzyılda

ⁱ "Marx sınıf mücadelesini kapitalist düzen içindeki temel bölünmelerin kaynağı olarak görüyordu; ama, aynı zamanda daha insancıl bir toplumsal sistemin ortaya çıkışını da düşlemekteydi. Durkheim, endüstriyalizmin daha çok yayılmasının, işbölümü ve ahlaki bireyciliğin birleştirilmesiyle bütünleşmiş, uyumlu ve doyurucu bir toplumsal yaşamı kuracağına inanıyordu. Max Weber ise sosyolojinin bu üç kurucusu arasında en kötümser olanıydı. Modern dünyayı, maddi ilerlemenin, yalnızca bireysel yaratıcılığı ve özerkliği ezen bir bürokrasinin genişlemesi pahasına elde edildiği paradoksal bir ortam olarak görüyordu. Ancak o bile modernliğin karanlık yüzünün ne denli büyük olabileceğini tam anlamıyla tahmin edememiştir" (Giddens, 1994: 16-17).

bilimin uygulamalı hale gelmesiyle bu iki kurum birleşmeye başlamıştır. Başka bir ifade ile, bilimsel teorilerden elde edilen bilimsel bilgiler, teknolojik amaçlar için kullanılır olmuşlardır.ⁱ

Bilginin metalaştığının belirli bir noktaya kadar doğru olduğunu kabul eden Giddens, konuya şöyle açıklık getirmektedir; “Pazarın şart koştuğu şeyler var; ama bilim küreselleşmiş, ucu açık ve de esasen kontrol edilemez bir hale gelmiştir. Bilim yalnızca ticari çıkarların geçici heveslerine göre hareket etmez ve bugün hiç kimse bilimsel ve teknolojik gidişatın bizi nereye taşıyacağını bilmiyor” (2001: 104).

Bilginin metalaşması konusuna Jessop da değinmektedir. Ona göre, “Bilginin ne tür şartlar altında meta şeklini aldığı önemli bir sorudur. Bilgi normal şartlarda ortaklaşa üretilip doğası gereği nadir sayılmazken (ekonomik terimlerle ifade edilirse, rekabet halinde olmayan bir maldır), bilginin meta şeklini alması ancak onun yapay yollardan nadir hale getirilmesi ve erişiminin rant karşılığı sağlanması ile gerçekleşir” (2009: 170).

Ekolojik tahribat ve çevre kirliliği de, modernliğin olumsuz yönüne bir başka örnek olarak gösterilebilir. Sanayileşme ve bu bağlamda ‘üretim güçleri’ nin gelişmesi, çevre kirliliğine sebep olmaktadır. Dünyada sanayi devrimiyle başlayan makineleşme ve doğal kaynaklara olan ihtiyacın karşılanması ile, doğal denge ve çevre unsurlarına gösterilmesi gereken özenin ihmal edildiği söylenebilir. İnsanlar, ekonomik büyümeyi ihtiyaçlara yönelik mal ve hizmetlerin üretilmesi ve refaha

ⁱ“Örneğin Birinci Dünya Savaşı’nda kimyacılar kimyasal silah üretimi için seferber edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı’nda ise farklı disiplinlerden binlerce bilim insanı, mühendis ve teknisyen “Manhattan Projesi” kapsamında atom bombası yapma amacıyla bir araya getirilmişlerdir. Bu son örnek bilimin sosyal tarihinde iki nedenden ötürü bir dönüm noktası oluşturur: İlk olarak hükümetler askeri ve siyasal amaçlar açısından bilimin sahip olduğu devasa gücü fark etmiş ve sonuç olarak teknolojik yeniliklere imkan tanyabilmesi için bilime yüklü miktarlarda para aktarmıştır” (Irzık, 2009: 192).

ulaşılması olarak görmüşler, ancak daha sonra çevrenin sanayileşmeden olumsuz etkilendiğini ve ekolojik dengenin bozulduğunu anlamaya başlamışlardır.

2.2.3 Modernleşme sürecinin kasabalar üzerindeki etkileri

Modernleşme sebebiyle kasabalarda toplumsal değişim yaşanabilmektedir. Örneğin; nüfus yapısı, ekonomi, aile yapısı ve ilişkileri, örf ve adetler değişime uğrayabilmektedir. Toplumsal değişim sürecinin etkileri nüfus üzerinde kolaylıkla gözlenebilir olduğundan, bu ögeler arasında nüfus yapısının önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kongar'a göre, sanayileşmenin ve kentleşmenin sonucu olarak Türkiye'nin nüfus artış hızı yıllar içinde düzenli olarak düşmektedir. Bu azalan artış eğilimi, Türkiye'deki toplumsal ve ekonomik gelişmenin kesin bir göstergesidir (2011:522). Kongar, toplumsal yapıdaki ve ekonomik gelişmedeki değişmelerin, yeni bir değerler sisteminin ortaya çıkmasına yol açtığını, bu yeni değerler sisteminin de aile içi değerleri etkileyerek, doğurganlığı düşürdüğünü belirtmektedir (2011:543). Kıray, 'Ereğli' çalışmasında, Ereğli nüfusunun hareketli, dışarıya açılmış, davranışlarında ve bunları kavramlaştırmada şehirleşmiş bir özellik taşıdığını belirtmektedir (1964: 64).

Toplumların sürekliliğini sağlayan aile kurumunun yapısını etkileyen en önemli faktörlerden birisinin de sanayileşme olduğu söylenebilir. Modernleşme ve dolayısıyla sanayileşme ile aile yapısında değişiklikler meydana gelebilmektedir. Genel olarak bakıldığında, kadınların çalışma hayatına katılmaları ile evdeki rollerinde değişmeler, yeni yaşam tarzlarının oluşması, eğitim düzeyinde yükselme gibi eğilimlerden söz edilebilir. Sanayileşme ile çalışma hayatına daha çok dahil olan kadınlar, çocuklarının bakımlarını yuva, kreş gibi çocuk bakım kurumlarına bırakmaktadırlar. Aile bireylerinin, dışarıda yemek yemek, tatil yapmak, ev işlerine

daha az vakit ayırmak gibi gündelik pratiklerinde de değişimler olabilmektedir.

Ayrıca geniş aileler yerini genellikle çekirdek ailelere bırakmaktadır.

Özellikle II Dünya Savaşı'ndan sonra kırsal, geleneksel toplum yapısından kent toplumu yapısına geçiş ile aile yapısında köklü değişiklikler olmuştur. Evlenme yaşının yükselmesi, tüketim alışkanlıklarının değişmesi, eğitime önem verilmesi, kadınların işgücüne katılmaları ile ailenin geleneksel biçimleri moderne evrilmiştir. Geleneksel ailelerde babanın çalışma hayatı, aile yaşamından soyutlanmış değildir. Geleneksel toplumlarda aile fertlerinin toplumda statü kazanmalarının babaya bağlı olduğu söylenebilir. Günümüzdeki Türk ailelerinde baba otoritesi devam etmekle birlikte aile fertlerinin, toplumda statü kazanmaları açısından bağımsız oldukları görülmektedir.

Mansur, Bodrum'un geçirdiği değişim ve bu değişimin Bodrumlular üzerindeki etkilerini saptamaya çalıştığı araştırmasında, aile yapısında meydana gelen değişimlere yer vermiştir. Mansur'a göre, Bodrum'da yaşanan büyük değişim belli gerginliklere yol açmıştır. Nüfusun çoğalması, çocukların okula gidip gelme saatlerini çeşitlendirmiştir. Çocuklar bol cep harçlıklarını fast-food dükkânlarında sarf etmeye ve evde yemek yememeye başlamışlardır. Erkeklerin işlerinin çoğalması dolayısıyla evin eski düzeni değişmiştir. Kadınlar çalışma hayatına katıldıkları için evlerine ve çocuklarına gereken zamanı ayıramamaktadırlar (1999: 72-73).

Modernleşme sonucunda hanedeki bireylerin eğitim düzeyleri de farklılaşmıştır. Okuryazar oranında artış olurken, kız çocuklarının eğitim fırsatlarını yakalayabilmeleri, erkek çocukların okullara gidebilmeleri daha fazla mümkün olabilmektedir. Yaşam düzeyi artmış, çalışma saatlerindeki esneklik ile boş zaman olgusu ortaya çıkmıştır.

2.2.4 Modernleşme ve göç

II.ci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de modernleşmeye doğru gidilmiş, tarımda makinaların kullanılması sonucunda işgücü açığı meydana gelmiş, köylerden diğer yerleşim birimlerine göçler yaşanmıştır. Lerner'a göre, modern bir devletin kurulmasından önceki ilk evrede kırsal kesimden kente göç olgusunun tamamlanmış olması gerekmektedir. Böylece kentleşme sağlanmış olacak, bu durum ise sonraki evrede okuma yazma oranlarının yükselmesine ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasına yol açacaktır (1955, aktaran: Gelekçi, 2003: 58).

Amasra ilçesinde meydana gelen sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişim, göç olgusunun belirleyiciliğinde inceleneceğinden, bu bölümde 'iç göç' literatürü 'kasaba' bağlamında değerlendirilmiştir.

“Göç”, kısaca bir yer değiştirme hareketidir. Bu yer değiştirme olgusu insanların kültürlerine, yaşam biçimlerine, ekonomik yapılarına etki edebilmekte, yön verebilmekte ve şekillendirebilmektedir. Dolayısıyla dünyanın bugünkü nüfus dağılımının, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısının, tarih boyunca meydana gelen ve günümüzde de devam eden göçler sebebiyle oluştuğu söylenebilir. Göç olgusunun farklı şekillerde tanımlanması yapılsa da, hepsinde ortak noktanın, coğrafi anlamda insanların yer değiştirmesi olduğu görülmektedir.

Ozankaya (1982:408), Akkayan (1979:21), Üner (1972:77), Yalçın (2004:13) ve Gönüllü (1996:94) göç olgusunu, coğrafi anlamda bireylerin yer değiştirmesi

olarak tanımlamışlardır. Özer ise, göç olgusunu, göçün meydana getirdiği sonuçlar açısından ele almaktadır (2004: 11).ⁱ

Göçlerin yönünün genelde kırsal kesimlerden kentlere doğru olduğu söylenebilir. Sezal, nüfusu kente iten ve nüfusu kente çeken etkenlere açıklık getirerek, nüfusu kente iten etkenleri; yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik, doğal afetler, kan davaları, toprağın mirasla parçalanması, buna karşılık nüfusu kente çeken etkenleri ise; köy-kent gelir farklılıkları, eğitim olanakları, kentin cazibesi, istihdam olanakları, yaşam standardı, kentlerdeki sosyal ve kültürel olanaklardan istifade isteği olarak belirtmektedir (1992: 35-36).

Göç, bireylerin ilk doğdukları gündən beri kültürlendikleri ortamdan başka ortama gitmeleridir. Her birey, çocukluk yaşlarından itibaren içinde doğduğu toplumun kültürü ile yetişir. Aileleri tarafından kültürlenmiş bireyler aldıkları bu kültürel kodları içselleştirirler ve farklı kültürel kodları olduğunu ancak başka toplumlarla karıştırdıkları zaman anlayabilirler. Çok farklı kültürlerle karşılaştığında ‘kültür şoku’ yaşanabilir. Kültür şokunu atlatabilmek ve girilen toplumlara uyum sağlayabilmek için, bireylerin içselleştirdikleri kendi kültürel kodlarında değişiklikler yapmaları gerekebilir. Ayrıca farklı toplumların bir araya gelmeleri ile ‘kültürleşme’

ⁱ “Göç, bireylerin ya da toplumsal kümelerin yerleşmek üzere bir yerden başka bir yere gitmeleridir” (Ozankaya, 1982: 408). “Göç, kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere, tamamen yahut geçici bir süre için bir iskan ünitesinden (şehir, köy gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır” (Akkayan, 1979: 21). “Göç; kent, köy gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketi” (Üner, 1972: 77). Özer’e göre göç “Coğrafi, ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi sonuçlar doğuran nüfus hareketi olarak tanımlanabilir” (2004: 11). “Göç; ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir” (Yalçın, 2004:13). Gönüllü de, diğer tanımlar gibi yer değiştirme eylemi üzerine vurgu yaparak göçü, bireylerin ya da grupların bir yerden başka bir yere gitmeleri olarak tanımlamış ve söz konusu yer değiştirme eyleminin ülke içinde olabileceği gibi ülke dışında da olabileceğini ifade etmiştir (1996: 94).

süreci yaşanabilir ve bu süreç içinde bireyler birbirlerinden etkilenebilmektedirler.ⁱ Dolayısıyla her birey farklı bir şekilde de olsa göç olgusundan olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmektedir. Ayrıca göç bir yer değiştirme hareketi olarak görülse de, bu olguya konu olan, göç alan ve göç veren yerleşim yerleri de bu olgunun olumlu veya olumsuz sonuçları ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Göç olgusunun meydana getirebileceği kültürel sonuçlar çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir.ⁱⁱ

Kent ve kırsal kesim nüfusu arasında büyük farkların olduğu ve göç olgusunun bu farkı büyük ölçüde kapattığı söylenebilir. Boratav'a göre göç, bireyler bakımından bu farkı kapatmanın yöntemi olarak ortaya çıkmakla birlikte, çok yavaş işleyen, 'kendiliğinden' bir süreç olup geride kalanlara faydası olmamaktadır. Elli yıl öncesinin Köy Enstitüleri gibi kırsal bölgelere yönelen eğitim yatırımlarının ve örgütlenmelerin önemi tekrar ortaya çıkmaktadır (1995: 41).

Kırsal kesimler genelde geleneksel yapının kemikleşmiş olduğu yerler olduğundan, özellikle kadınların çalışma ortamlarında istihdam edilmeleri geleneksel yapının prensipleri ile uyuşmayabilir. Bu sebeple kent hayatı onlara çalışma olanakları açısından daha geniş imkanlar sunabilmektedir. Boratav'ın ifadesi ile, göç, özellikle yoksul ve ezilmiş gruplar için (kadınlar dahil), etkili bir savunma biçimi ve emniyet sübabı olarak karşımıza çıkmaktadır (1995: 77).

ⁱ "Kültürleşme, insanın başka toplumlardan öğrendikleri veya bir toplumun diğerinden aldığı, edindiği öğeler ve farklı toplumların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesidir" (Güvenç, 2010:125).

ⁱⁱ "Göçün kültürel sonuçları, kültür göçü, kültürel yayılma, kültür şoku, kültürleşme, kültürlenme ve kültürel uyarlanma süreçlerinde ortaya çıkar. Göç, karşılaşılan kültürlerin 'benzeşme' eğilimini güçlendirdiği gibi, dışlanma veya azınlık haline gelmek gibi nedenlerle 'ayrışma' ve kültürle kimliğin vurgulanması sonucunu da doğurabilir" (Emiroğlu ve Aydın, 2009:342).

Göçlerin sınıflandırılmasında kullanılan en önemli kriterlerden birisi, iç göç olarak da adlandırdığımız ulusal sınırlar içinde meydana gelen göç, diğeri ise dış göç olarak da ifade edebileceğimiz uluslararası göç dür. İçduygu ve Sirkeci'ye göre, göç veren ve göç alan birimler arasındaki farklı düzeylerdeki, fiziksel olduğu kadar ekonomik ve kültürel “uzaklık”; siyasal anlamda göç hareketinin kontrolünün daha belirli olması ve göç edenlerin uyum sorunlarının farklı boyutları gibi noktalar, dışgöçü içgöçten ayıran en önemli yönlerdir (1999: 250).

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde iç ve dış göçlerin önemli bir yeri vardır. İçduygu ve Sirkeci'nin de dediği gibi, belki de, Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir başka toplumsal olgu, Türkiye toplumunu dolaylı ya da dolaysız olarak iç ve dış göçler kadar etkilememiştir (1999: 249). I. ve II. Dünya Savaşları'ndan sonra içinde bulunduğumuz bölgede ulus-devletler kurulmuştur. Bu oluşum göç hareketlerini de beraberinde getirmiştir. “Eldeki verilere göre, yüzyılın ilk çeyreğinde, bölgedeki nüfusun yaklaşık dörtte birinin yer değiştirdiği söylenebilir. Öte yandan, sanayileşme-kentleşme bağlamında da büyük nüfus hareketleri gündeme gelmiştir” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 249).

Türkiye'deki içgöçlere dönemsel olarak bakıldığında;

1950- 1960'lar arası dönem, Türkiye'de köylerden kentlere göçün hızlandığı yıllardır. Tarımın makineleşmesi, eskiden beri süregelen toprak sahipliği rejiminin değişikliğe uğraması, miras yoluyla gitgide bölünen toprakların küçülmesi ve yetersiz kalması veya toprakların kapitalist sistemle uyumlu olarak belirli ellerde toplanması, nüfus artışı, yolların yapılması ve ulaşım kolaylığının sağlanması gibi sebeplerle

kırsal yerleşim yerlerinden kentlere doğru göç yaşanmıştır. İçduygu ve Sirkeci'ye göre gecekondulu olgusu da bu dönemde ortaya çıkmıştır (1999:252).ⁱ

Eraydın'a göre, bu dönemde göçler, daha sonra anakent olarak tanımlanacak olan büyük şehirlere doğru olmuştur. Özellikle İstanbul 1950 -1960 yılları arasında Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden en fazla göç alan il olmuştur. İlk sırada yer alan İstanbul'u takiben, bu dönemde Doğu Anadolu Bölgesi'nden göç alan Ankara gelmektedir (1981: 11). Eraydın, Doğu Anadolu Bölgesi'nin bir yandan diğer bölgelere göç verirken, bir yandan da bölge içindeki illerin, kırsal alandan ciddi anlamda göç aldığı belirtmektedir. Ona göre, özellikle Kars, Ağrı ve Erzurum illeri bu yapıyı gösterirken, aslında Doğu Anadolu Bölgesi'nin içgöçe katılma oranlarının temelde düşük bir seviyede olduğunu göstermektedir (1981: 11-12).

1960-1980'ler arası dönemde Türkiye'de içgöçün önemli bir kısmının İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere büyük kentlere yapıldığı görülmektedir. Tarımdaki makineleşme sebebiyle gübre, ilaç, mazot, traktörlerin yedek parçaları gibi girdilerde dışa bağımlılık da artmaya başlamıştır. Pahalı ithal girdilerin kullanılması ise, işletme sermayesi kıt olan tarım sektöründeki köylüyü güç durumda bırakmıştır. Türkiye'de tarımın makineleşmesi ile sanayinin gelişmesi eş zamanlı olmamıştır. Hızlı tarımsal makineleşme, hızlı bir sanayileşme ile birlikte yürümediği için sorunlar yaşanmıştır. Tarımdaki makineleşme ile kırsal kesimde işsiz kalan bireyler kente göç ettiklerinde kendilerini istihdam edecek bir iş ortamı bulmakta zorluk çekmişlerdir. Kırsal alandan gelen işgücünü istihdam edecek sanayi ortamı, göç olgusunun hızı

ⁱ "1955 yılında 50 bin gecekondulu ve buralarda yaşayan 250 bin nüfus; 1960'ta 240 bin gecekonduda yaşayan 1 milyon 200 bin kişiye çıkmıştır. Toplam konut sayısı içinde gecekonduların oranı da, yüzde 4,7'den yüzde 16,4'e yükselmiştir" (İçduygu ve Sirkeci,1999:252).

karşısında yetersiz kalmış, ayrıca kentsel alanlar, gelen göçün konut sorunlarını da giderememiştir. İçduygu ve Sirkeci'ye göre, bir önceki dönemde yavaş yavaş ortaya çıkan gecekondular ve diğer kentsel sorunlar bu dönemde iyice kökleşmiştir. Sanayi kesiminin işgücü ihtiyacı, kırsal alanlardan çıkış noktasını bulan aşırı bir işgücü arzı ile desteklenmiş ve kentsel alanlar bu talebi konut ve diğer altyapı olanakları ile karşılayamamışlardır (1999:251).

İçduygu ve Ünalın'ın da vurguladığı gibi, kırsal alanlardan akan iş gücünü istihdam edecek sanayi aynı hızla gelişmemiştir. Bu nedenle gecekondularda yaşayan, geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesi kent nüfusunun ağırlıklı bir parçası haline gelmiştir. Bu göçmen kitlesi, oluşan göç ağı ile birlikte göç dalgalarının sürekliliğini sağlamıştır (1997: 44).

1980 sonrası göç hareketlerine bakıldığında; bu dönemde, kentten kente göçler önemli bir yer tutmaktadır. Kır- kent dağılımı bağlamında, nüfusun kentlerde daha fazla olacak şekilde farklılaştığı görülmektedir. İç göçlerin bu dönemden itibaren kent ağırlıklı bir yapıya dönüşmesinin nedenleri Peker'e göre; eğitim olanaklarının kentsel alanlarda ağırlıklı olarak mevzilenmesi, kamu kesiminin ekonomi politikaları ve yatırımı özendirici politikaları nedeniyle köyle kent arasında ara engellerin oluşması, nüfusu az olan kentlerdeki sermaye sahiplerinin bu mekânlardaki paranın dönüş hızının yetersiz kalması nedeniyle bir üst denetim merkezindeki olanakları değerlendirme isteği ve göç veren bölgelerdeki kentsel yapıların kırsal özellik taşımalarıdır (1999:297).

2.2.5 Türkiye’de içgöç olgusunun nedenleri

İçgöç olgusunu, hem göç alan merkez hem de göç veren merkez yönünden sebeplerini ortaya koyarak açıklamaya yönelik bir yaklaşım olan İtici ve Çekici güçler yaklaşımından hareketle Türkiye’de içgöç olgusunun nedenlerine baktığımızda, göç olgusunun tek taraflı nedenlere dayandırılmayacağı görülmektedir. Göç eden bireylerin, göç ettikleri yerden ayrılmaları için itici sebepler, göç edecekleri yer seçiminde ise çekici sebepler ön planda olmaktadır.

İtici güçlerden biri olarak toprak yetersizliği ve tarımda makineleşme gösterilebilir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde tarım sektörü önemli bir yer tutmaktadır. Kırsal kesimde nüfusun artması sebebiyle ekilebilen toprakların miras yoluyla bölünmesi ve ailelerin geçimini sağlayacak büyüklükten çıkması, ailelerin göç kararı almasına sebep olabilmektedir. Toprak dağılımındaki adaletsizlik, tarımdaki gelirin düşüklüğü, tarımda makineleşme sebebiyle pahalı ithal girdilerinin kullanılması da, göç etmeyi gerektiren nedenlerdir. Ayrıca zor iklim şartları, sel, deprem ve heyelan gibi doğal afetler, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği, alt yapı sorunları, siyasi nedenler, kan davaları vb. sebepler de bireylerin başka yerlere göç etmesine sebep olan itici güçler olarak gösterilebilir.

Bireyler buldukları yerlerden başka yerlere göç etme kararı alırken, gidecekleri yerin kendilerine sağlayacak yaşam şartlarını düşünürler. Çekici güçler olarak ifade edilen, göç alan merkezleri çekici hale getiren bu özelliklere göre bireyler göç kararı almaktadırlar. Kentlerde sanayi ve benzeri tarım dışı sektörlerin gelişmişliği ve dolayısıyla istihdam imkânlarının çeşitliliği bireyleri kentlere çekmektedir. Göç alan merkezler ile göç veren merkezler arasındaki gelir farklılıkları da göçe neden olmaktadır. Kırsal kesimde işgücüne sahip olamayan bireyler, işgücüne

dahil olmak ve geçim seviyelerini belli bir ölçüde tutmak düşüncesiyle kent merkezlerine göç etmek istemektedirler. Ayrıca kentlerin, eğitim, sağlık, alt yapı, ulaşım ve iletişim hizmetleri, kamu hizmetleri sunabilmesi de önemli çekici güçler olarak görülmektedir.

Türkiye’deki içgöçlerin nedenleri dönemlere göre değişiklik göstermektedir. Bu dönemler 1950-1960, 1960-1980 ve 1980 sonrası olarak ele alındığında;

1950 -1960 yılları arasındaki içgöçler, köylülüğün çözülmesi olarak da değerlendirilebilir. 1950’li yıllar Türkiye’de içgöç olgusunun yaşandığı ve ekonomik olarak da birçok değişikliğin, yeniliğin yaşanmaya başlandığı yıllardır. Türkiye bu dönemde dış ekonomik yardımlar almaya başlamıştır. 1948 yılında Marshall Planı çerçevesinde alınan yardımlarla Türkiye’de tarımda hızlı bir makineleşmeye doğru gidilmiştir. Demir’e göre, geleneksel tarım yöntemleri yerini modern tarım yöntemlerine bırakmıştır ve böylece emek-yoğun tarımdan, makine-yoğun tarıma geçilmiştir. Bu oluşum tarımda makineleşmeyi hızlandırmış ve tarımda çalışan işgücünün belli bir bölümünün açığa çıkmasına sebep olmuştur (1997: 85). Bu durum, kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru içgöç olgusunu meydana getirmiştir. Ayrıca kırsal kesimdeki nüfus artışı dolayısıyla zaten kısıtlı olan istihdam olanakları, burada yaşayan bireyleri yeni geçim kaynakları aramaya itmıştır.

1960-1980 yılları arasındaki dönemde, kır-kent gelir farklarının artışı, kentlerin ekonomik ve toplumsal çekiciliğinin yükselmesi, ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişme gibi etkenler nedeniyle iç göç hareketlerinin arttığı görülmektedir (İçduygu ve Ünalın, 1997: 44). 1950-1960 döneminde olduğu gibi bu dönemde de Türkiye’de kentlerin nüfusu giderek artmıştır. Bu artışın sebeplerinden biri de köylerde yaşanan dönüşümdür. Bu dönemde tarım büyük ölçüde

piyasalaşmıştır. Kazgan'ın ifadesiyle, köylerde 1940'lı yılların sonuna kadar yaygın olan geçimlik kesim daralmış, 1970'li yılların sonuna doğru buğday, süt gibi temel gıda maddeleri dışında geçimlik üretim hemen hemen sona ermiştir. Böylece tarım büyük çapta piyasalaşmış ve ekonominin geri kalan kısmıyla entegre olmuştur (1999:32). Kapitalizmin köylere girişi olarak da değerlendirilen ve Türkiye köylerinde ortaya çıkan bu dönüşüm, bazı toplumsal dönüşümleri de beraberinde getirmiştir. “Tarımsal üretimin ticarileşmesi ve metalaşmasına paralel olarak modern girdi kullanımının artması ve köyiçi tüketimin giderek kentlileşmesi sonucu köylülerle köyiçi ve köydışı tüccarların ilişkileri artacak ve artan nakit para ve kredi ihtiyaçları borçlanma ve tefecilik ilişkileri içinde sağlanacaktı” (Akşit, 1999: 174).

1980 sonrası içgöç hareketlerine bakıldığında; Dünya genelinde yaşanan 1974 ve 1978 Petrol Krizleri sonrasında dünyadaki birçok ülke gibi Türkiye’de de ekonomik problemler yaşanmıştır. Ayrıca ülke içinde yaşanan siyasal olayların varlığı, askeri darbenin sonrasında bir süre askeri yönetim altında kalınması ile ülke, gerek ekonomik gerekse sosyal birçok yenilenmeyle karşı karşıya kalmıştır. Kepenek ve Yentürk’e göre; 1980’li yıllara bu şartlarda giren Türkiye, özellikle 24 Ocak Kararlarıyla ekonomik anlamda bir dizi yeni kavramla tanışmıştır (2005: 196-197). Boratav’ın da dediği gibi, küreselleşme olarak adlandırılan ve bütün dünyayı etkisi altına alan ekonomik süreç, serbest piyasa ekonomisinin varlığını Türkiye’de de gündeme getirmiş, dış ticarete liberalleşme, ihracat teşvikleri, özelleştirme gibi kavramların gündelik hayata dahil olduğu bir dönem olmuştur (2005: 145-196). İçduygu ve Ünalın’a göre; ihracata yönelik büyüme olarak şekillenen ve Türkiye’de Özal’lı yıllar olarak geçen bu süreçte, ülkede 1980 askeri harekâtından sonra Turgut Özal’ın iktidara gelmesi ile bayındırlık yatırımlarının artışı, iletişim ve ulaşım koşullarının iyileşmesi, sanayileşmeye yönelik olarak hedeflenen büyüme hedefi ile

küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin çoğalmasıyla göçler hızlanmaya başlamıştır (1997: 43).

Bu dönemde ayrıca, Türkiye’de, özellikle 1990 yılından sonra zorunlu göç olgusunun daha ağır basmaya başladığı görülmektedir. Bu dönemde Türkiye’de iç göç, siyasi nedenlerin de katkısıyla giderek daha da yoğunlaşmıştır. Zorunlu ve gönüllü göç ayırımı da bu yoğunluğun bir parçası olmuştur. Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde devam eden çatışmalar nedeniyle burada yaşayan insanlar için can ve mal güvenliği tehlikeye girmiş ve binlerce insan göç etmek zorunda kalmıştır.

İçduygu ve Ünalın’a göre; bu insanlar önce daha güvenli görünen civar illere, sonra da İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Mersin başta olmak üzere, Batı ve Orta Anadolu’ya göç ederek söz konusu yerleşim yerlerinin zaten var olan kentsel sorunlarını daha da yoğunlaştırmışlardır (1997: 43).

2.3 Kültürel Değişim

Göç olgusunun kültürel değişim ile yakından ilgisi olduğu söylenebilir. Göç, fiziksel olarak yer değiştirmektir ve dolayısıyla bir sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik ortamdan diğerine geçme durumudur. İnsanlar göç ettikleri yerlere kendi kültürlerini de birlikte götürmektedirler. Farklı fiziksel ve sosyal çevreden gelen insanlar, geldikleri sosyal çevrenin değişimine sebep oldukları gibi, kendileri de bu sosyal çevreye uyum sağlamak için kültürel değişim olgusunun dışında kalamamaktadırlar. Kısaca, göç ve kültürel değişim karşılıklı bir etkileşim içerisinde olabilmektedir. Yalçın’ın da ifade ettiği gibi “Kültürel farklılaşmanın ortaya çıkmasında en önemli rol, unutulmamalıdır ki göç olgusuna aittir” (2004:4).

Amasra'nın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişim sürecine odaklanan bu araştırmada temel kavramlardan biri de 'kültür' dür. 'Kültür' kavramının antropoloji disiplininde ne anlam taşıdığı ve 'kültür' kavramının farklı tanımlarında hangi boyutlara önem verildiği bu bölümde ele alınarak irdelenmiştir.

'Kültür' kavramının gündelik yaşamda tahsilli, görgülü, genel kültüre sahiplik, görgü kurallarına uygunluk vb. anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Oysa 'kültür', antropoloji disiplininde farklı bakış açısından ele alınarak, kültürü olmayan bir toplum ve kültürsüz bir insan olmadığı noktasından hareket eder. Özbudun ve Uysal'ın ifadeleri ile, antropolojik açıdan 'kültürü olmayan' bir toplum olmadığı gibi, 'kültürsüz' bir insan da yoktur. Her toplum, fiziksel ve toplumsal çevresiyle baş etmesini ve sürekliliğini sağlamaya yönelik donanımları biçimlendirmektedir (2012: 72-73).

'Kültür' sosyal-kültürel antropolojinin önemli bir kavramı olmasına karşın, antropoloji literatüründe kesin bir tanımının olmadığı söylenebilir. Bu kavram hakkında yüzlerce tanım yapılmıştır. Her bir tanım kültür kavramının farklı yönlerine vurgu yapmakla birlikte birbirine yakın tanımlar da söz konusudur.¹

Tylor 1871 yılında 'kültür' kavramına açıklık getirmiş ve tanımını yapmıştır. Bu tanımın, "kültür" kavramının zaman içinde hangi farklı şekillerde anlam

¹ Clyde Kluckhohn ve Alfred Kroeber, "A Critical Review of Concepts and Definitions" isimli 1952 yılında yayımlanan kitaplarında 160'ın üzerinde kültür tanımını bir araya getirmişlerdir.

bulduğunu ve hangi anlamlara evrilerek içinde bulunduğumuz zamana geldiğini anlamada temel oluşturması açısından önemli olduğu söylenebilir.ⁱ

Kültür kavramı ile ilgili diğer tanımlara baktığımızda;

Gramsci'nin 'kültür' kavramına yüklediği anlamın, 'kültür' hakkında yapılan diğer tanımlardan farklı olduğu görülmektedir. İtalyan Marksist Gramsci, 'kültür' üzerine yaptığı açıklamalarında, özellikle sınıf ve eşitsizlik kavramlarına vurgu yapmaktadır.ⁱⁱ

Bireylerin yaşam gereksinimleri ile kültürel kurumlar arasında bağlantı kurmaya çalışan Malinowski, kültür kavramına açıklık getirirken biyolojik olgulardan yola çıkmaktadır. Malinowski'ye göre, “[k]ültür, esasında, insanın temel gereksinimlerini tatmin ederken çevresinde karşılaştığı somut özgül sorunlarla başa çıkmasında ona daha iyi bir konum sağlayan araçsal bir aygıttır” (1960:150, aktaran: Altuntek, 2009: 79).ⁱⁱⁱ 'Kültür' hakkında oldukça fazla eser veren ve eserlerinde

ⁱ Tylor'ın tanımına göre, “kültür ya da uygarlık.. bir toplumun üyesi olarak insanın edindiği bilgi, inanç, sanat, yasalar, ahlak, gelenekler; ve diğer yetenekleri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür”(Smith, 2007:15).

ⁱⁱ Gramsci, Hapishane Defterleri adlı eserinde, 'kültür', 'devlet', 'demokrasi', 'ulus' gibi kavramlara yer vererek toplumdaki sosyal olgulara açıklık getirmeye çalışmıştır. “Kültür, Gramsci için kısmen de olsa, sınıfsal gerçeklerin nasıl yaşandığıyla ilintilidir(...)Gramsci'nin kültür üzerine yazılarının, antropologlara ve bir disiplin olarak antropolojiye, artık eşitsizliği anlamının modası geçmiş bir yolu olduğu sanılan sınıf kavramı hakkında yeni bir yaklaşım sunmasıdır” (Crehan, 2006:13,14). “Gramsci'ye göre kültür, tarihsel süreçte, sürekli var olan bir tortu gibidir. Başka bir deyişle, dünyada var olma ve yaşama biçimleri olarak düşündüğümüz kültür, Gramsci'de belli bir zaman diliminde pek çok tarihsel süreç arasındaki etkileşimin sonuçta aldığı biçimin adıdır. Bu açıdan Gramsci'nin kültüre ilişkin yaklaşımı, geleneksel antropolojinin sınırlılık gösteren bütünsellikler olarak kültürün taslağının çıkartılması türünden yaklaşımlarından tamamen farklıdır” (Crehan, a.g.e., s:109).

ⁱⁱⁱ Malinowski toplum anlayışını açıklamada aile, hukuk, din, ekonomi vb. kurumlara vurgu yapmaktadır. Ona göre, insanlar temel ihtiyaçlarını karşılamak için örgütlenmek zorundadırlar. Malinowski'ye göre insanların temel ihtiyaçlarını karşılayan her kurumun bir işlevi vardır ve bu kurumlar işlevleri var olduğu sürece varlıklarını korurlar. Malinowski bu kurumların sadece uygar toplumlarda değil ilkel toplumlarda da var olduğunu söyleyerek şöyle ifade eder; “Öncelikle, insanın ve türün organik veya temel gereksinimlerinin tatmin edilmesi [gerçeğinin], her kültüre asgari bir koşullar kümesini dayattığı açıktır. İnsanın beslenme, üreme ve temizlik gereksinimine ilişkin sorunlar çözülmelidir. Bu sorunlar yeni, ikinci

birbiriyle örtüşen bir dizi kültür tanımı yapan Clifford Geertz ise, kültürleri kalıplaşmış bütünler olarak ele almaktadır. Ona göre kültür, anlam kalıplarıyla ve geçmişten devralınan kavrayışlarla ilişki içindedir.ⁱ

‘Kültür’ kavramının zaman içinde geçirdiği evrimsel süreç ile hangi anlamlara evrilerek içinde bulunduğumuz zamana geldiği ve antropoloji disiplini içinde kazandığı anlamlara baktığımızda;

Yeryüzünde gruplar halinde yaşayan insanların sayısız form ya da çeşitlilikte kurduğu yaşam biçimleri, antropolojinin ilgi odağını oluşturmuştur. İngiltere’de, sömürge halkların kültürlerini tanıyarak onları daha iyi yönetebilmek, Amerika’da yok olan halkların kültürlerini kayıt altına alabilmek amacıyla ortaya çıkan bu sosyal disiplin içinde; Williams’a göre kültürün bu çeşitli formları, 18.yy Avrupa düşüncesinde ortaya çıkan tekil kültür kavramı ile çelişmektedir (1976, aktaran: Rapport ve Overing, 2000: 92). ‘Kültür’ bugün kullandığımız anlamına, antropolojinin kendi içindeki ‘kültür’ kavramının geçirdiği evrimsel bir sürecin sonucunda kavuşmuştur. 18.yy’da tanımı yapılmaya çalışılan, bir yandan Batı

veya yapay bir çevrenin inşa edilmesiyle çözülür. Kültürün kendisinden ne daha fazla ne daha az olan bu çevrenin sürekli olarak yeniden üretilmesi, sürdürülmesi ve idare edilmesi gerekir (...) Her toplulukta görenek, ahlak ve hukukun onaylanması için düzenlemeler mevcut olmalıdır. Kültürün maddi dayanaklarının yenilenmesi ve çalışma düzeninin sürdürülmesi gerekir. Bundan dolayı, toplumsal örgütlenmenin bazı biçimleri, en ilkel kültürlerde bile, elzemdir” (1960, aktaran: Altuntek, 2009:77-78).

ⁱ “Savunduğum kültür kavramı, tarihsel olarak aktarılmış, simgelerde vücut bulmuş anlam kalıplarıdır. Simgesel bir biçimde ifade edilen bu miras alınmış tasavvur sistemleri aracılığıyla insanlar, birbirleriyle iletişim kurar, yaşama dair tutumlarını sürdürür ve bilgilerini geliştirirler”(Geertz,1973b:89, aktaran: Crehan, 2006:69). Geertz, Kültürlerin Yorumlanması isimli eserinde Kültür kavramına detaylı olarak değinmiştir. Geertz’in deyişiyle, “(...) kültürü, şimdiye kadar çoğu zaman söz konusu olduğu gibi, somut davranış kalıplarının -geleneklerin, kullanımların, göreneklerin, alışkanlık kümelerinin-kompleksleri biçiminde görmenin en iyi yol olmadığı, en iyi yolun, kültürü davranışın yönlendirilmesi için bir denetim mekanizmaları -planlar, tarifeler, yönergeler- (bilgisayar programcılarının terimiyle ‘programlar’) seti olarak görmek olduğudur” (2010:63).

emperyalizmine bir yandan sosyal evrim düşüncesine dayanan tekil ‘Kültür’ kavramına göre, toplumlar ilkelik noktasından gelişmişlik noktasına doğru ilerleyen çizgisel bir skalada zamanla ilerlerlerdi.

Bugün kullandığımız anlamdaki ‘kültür’ anlayışı ile sosyal bilimlerin tanışması, Alman asıllı Amerikalı antropolog Boas sayesinde gerçekleşmiştir. ‘Kültürel görelilik’ olarak tanıdığımız bu anlayış, kültürel farklılıkları bir gelişim tablosunun farklı evreleri olarak değil; her bir kültürün kendi bağlamı içinde değerlendirildiği bir çeşitlilik olarak görmeyi önermektedir. O dönemlerde ayrıca, kültürlenme süreci ile dil arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiş ve Sapir – Boas teoremi olarak özetlenen bu görüşte, insanların kültürü dilin gramer kalıpları aracılığı ile öğrenip aktardığı ifade edilmiştir. ‘Kültür’ kavramının doğasında bulunan akışkanlık, belirsizlik ve değişkenlik nedeni ile tanım çalışmaları her dönemde farklı soruların cevabını aramıştır (Rapport ve Overing, 2000: 94).

1960’lar tüm sosyal bilimlerde olduğu gibi, antropoloji disiplininde de önemli bir döneme işaret etmektedir. Kültür ve kültürün nasıl ve kim tarafından tanımlanacağına dair eski paradigmalardan yıkıldığı bu dönem, disiplin için önemli bir dönüm noktasıdır. Antropolojinin odağı olan kültürün ne olduğu, araştırılan ve yazılan kültürlerdeki temsil meselesi ateşli tartışmaların yaşandığı dönemdir (Rapport ve Overing, 2000: 94-95). Bu süreçte, Boas’ın difüzyon teorisine karşı, Radcliffe-Brown ve Malinowski’nin geliştirdiği yapısal ya da yapısal işlevselci teoriler ve Leslie White’in antropolojiye ‘kültür bilimi’ olarak bakışı; yoğun bir sorgu sürecine maruz kalmıştır (Lewis, 1999:716).

20.yy’da antropoloji disiplininin benimsediği kültür kavramı; sabit, paylaşılan, öğrenilen ve aktarılan inanç, bilgi ve uygulamalar bütünlüğüdür. Oysa 1960’lar,

kültürün, geleneksel davranış kalıpları olarak bilinen anlamını; fikir sistemleri ve simgesel anlam kalıpları olarak güncellemiştir. Bu anlam Weber'in, 'sembol ve anlam odaklı' kültür tanımıyla, sosyal bilimlerin birbiriyle iletişiminde ihtiyaç duyduğu teorik hareket noktasını da sağlamıştır (Fabian, 1983:6).

Kültürün en çok tartışılan boyutlarından biri de, siyasi boyutudur. Bu anlamda antropolojinin ürettiği bilgi ve teorilerle siyasi açıdan masumane bir girişim olduğunu söylemek zordur. Etnografik bir 'göz' olması açısından, bugünkü antropolojinin geçmişteki ile aynı olmadığı açıktır. Belli açılardan savunulmasına rağmen, Batı'nın yeni keşfedilen topraklardaki halkları tanımasına, tanıtılmasına ve yönetilmesine ve dolayısıyla Batı'nın sömürgeler yaratma gündemine, antropolojinin yaptığı hizmeti görmezden gelmek neredeyse imkânsızdır (Rapport ve Overing, 2000: 98).

Sömürgeleşme ve modernizm sonrası süreçte değişikliğe uğrasa da, antropoloji kültürü anlatayım iddiasıyla, 'öteki'ni kendine çalışma objesi haline getirip, soyutlaştırıp, egzotikleştirmiştir. Salmond'un ifadesi ile çalışılan insan topluluğunu antropologlar seslendirmiş, bu kültürler ise; Avrupalı etnografların merak nesnesi olarak sessizleştirilmiştir (1995: 41).

Abu-Lughod'a göre, politize edilmiş bir dünyada, kirlenmemiş bir 'kültür' kavramından söz etmek güçtür. Bu bilincin arttığı ve yazılan 'öteki' nin kendini ifade etmeye başlaması ile antropolojinin Batı'nın tekelindeki hâkimiyeti esnemiştir. Bu da antropolojinin, kendini eleştirmesi, feminist antropolojiyi ortaya çıkarması ile beslenmiştir. Antropolojinin bu günkü kültür söylemi, çok açılı, bütüncül ve insani değerler ile barışık ve ürettiği bilginin kullanım amacından ve yarattığı güç hiyerarşisinden ayrı tutulamayacağı anlayışına evrilmiştir (1999, aktaran: Rapport ve Overing, 2000:101).

Bütün bu tanımların ışığında ‘kültür’ kavramını, her bir toplumun tarihsel süreç içinde fiziksel ve toplumsal çevresiyle baş etmeye yönelik ürettiği ve nesilden nesile aktardığı, onu diğer toplumlardan farklı kılan maddi ve manevi özelliklerin bütünü olarak tanımlayabiliriz.

Kültürel değişim olgusunu irdeleyebilmek için, “toplumsal yapı”, “sosyal yapı”, ve “kültürel yapı” kavramlarının sosyal bilimler disiplini içinde aldığı anlamlara baktığımızda;

İnsanlar belli bir coğrafyada bir araya gelerek toplum oluştururlar ve kendi aralarında değişik ilişki biçimlerini geliştirirler. Bu ilişkilerin tamamı ‘toplumsal yapı’ yı oluşturmaktadır. Giddens’e göre ‘toplumsal yapı’, bireyler ya da gruplar arasındaki etkileşim kalıplarıdır (2000:6). Ozankaya’nın ifadesi ile “toplumsal yapı kavramı, toplumu oluşturan başlıca öğeleri, bunların toplum bütünü içindeki yerlerini ve aralarındaki ilişkileri ve böylece işleyişlerindeki düzenlilikleri anlatmalıdır” (1982:123).¹

Tolan’ın ifadesi ile toplumsal değişim, toplumlararası etkileşimlerin niteliğini ve içeriğini belirlemektedir (1985:290). Örneğin, “Ülkemizde özellikle Ege, Akdeniz ve Kapadokya bölgelerindeki turistik yerler, yerli ve yabancı turistlerle etkileşim sonucu ekonomik ve sosyal olarak değişime uğramıştır” (Bahar, 2005: 91). Mansur, Bodrum çalışmasında, Bodrum’a turizm sektörünün girişi dolayısıyla yaşanan ekonomik ve sosyal değişmeye değinmiştir. “Bodrum’a gelen büyük para akımı aileyi

¹“Böyle bir toplumsal yapı kavramı yardımıyla ki biz, örneğin herhangi bir ekonomik düzenleniş biçimi ile herhangi bir gelişigüzel aile, hukuk, siyaset ya da din düzenleniş biçiminin birlikte gidemeyeceğini anlayabiliriz; bu toplumsal yapı öğeleri arasında karşılıklı bir uyum bir bağdaşlılık özelliği bulunacağını görebiliriz; toplum bütününe de ancak böyle öğelerden kurulu olabileceğini; ayrıca tarihsel evrim içinde öğeleri birbirleriyle uyumlu bütünler oluşturan değişik toplumsal yapı tipleri ortaya çıkmış olacağını kavrayabiliriz” (Ozankaya, 1982:123).

temel alan eski dayanışma ve yardımlaşma alışkanlıklarını önemli bir biçimde gevşetmiştir. Bir de eskiye nazaran ihtiyaçların çoğalması, başka ufukların görülmesi, toplumda yeni yapılanmalara neden olmuştur” (1999: 131).

İnsanların fiziksel ve sosyal çevresiyle olan ilişkileri sürekli olarak değişime uğramaktadır. Kıray’ın da ifade ettiği gibi “Toplum değişir. Toplumlar hiçbir zaman durağan değildir” (1999: 313). Bahar’a göre de, bireyler karşılıklı etkileşim süreçleri içinde farklı değerler, normlar, yasalar, davranış şekilleri ve kurumlarla karşılaşmaktadır (2005: 90).ⁱ

Kıray’a göre, “toplumun ne olduğu değil, ne tür temel özellikler taşıdığı önemlidir” (1999: 312). Kıray bu temel özellikleri; toplumun yerleştiği arazi, bu arazideki nüfus ve nüfusun özellikleri, nüfusun doğayı işleme tarzı ve bunlardan doğan insan ilişkileri, insanların doğayı değiştirmekte kullandıkları teknoloji ve bütün bu sayılanların meydana getirdiği sosyal örgütlenme ve sosyal örgütlenmenin yarattığı değerler sistemi olarak ifade etmektedir. Ona göre sayılan bu temel özelliklerde meydana gelen değişme, diğer özelliklerin de değişmesine sebep olur. Doğayı işleme tarzındaki değişme ile nüfus değişir, nüfustaki değişme yerleşme biçimini değiştirir, yerleşme biçimindeki değişme ise sosyal örgütlenmeyi değiştirir (1999: 312).

Genel olarak ‘sosyal yapı’ yı, bir toplum içinde yer alan bireyler arasındaki çeşitli sosyal ilişkilerin tamamı olarak tanımlayabiliriz. Erkal ‘sosyal yapı’ yı, bir

ⁱ “Bu süreçte bireyler değerlere, normlara, davranışlara yeni anlamlar yüklemektedir. Bireyler tutum, değer ve davranışlarını sorgulamakta, bazılarını terk etmekte, yeni tutum ve değerler edinmektedir. Bütün bu süreç ve etkileşim şekilleri toplumsal yapı içinde oluşmaktadır (...) toplumsal yapıyı bireylerin etkileşimleri oluşturmaktadır. Bireylerin tutum, değer ve davranışlarında ve etkileşim şekillerindeki değişim, toplumsal yapının değişimine neden olmaktadır. Biz bu sürece *toplumsal değişim* diyoruz. Toplumsal değişme süreci içinde yeni toplumsal kurumlar oluşur. Mevcut toplumsal kurumların bazıları önemini artırırken bazıları önemini yitirir” (Bahar, 2005: 90-91).

toplumun belirli yer ve zamana göre çekilmiş fotoğrafı olarak ifade etmektedir. Erkal'a göre 'sosyal yapı', belirli bir toplumun fiziki ve kültürel yapı özelliklerini yere ve zamana bağlı olarak ortaya koymaktadır (1984: 57).

Parsons ise 'sosyal yapı' yı açıklarken, çevre, etkileşim, aktörler ve kültür kavramlarını ele alır ve 'sosyal yapı' ya, çok sayıda aktörün birbirleri ile etkileşimini içeren bir sistem olarak bakmaktadır. Statü ve rolü, sosyal yapının temel unsurları olarak görür ve 'etkileşimi' temel unsur olarak görmemektedir. Ayrıca sosyal yapıyı dengede tutan unsurun sosyal kontrol olduğuna vurgu yapmaktadır (1951:5-6).

Radcliffe- Brown 'sosyal yapı' kavramına yapısalcı çerçeveden yaklaşmış, toplumdaki karşılıklı ilişkiler açısından açıklık getirmiştir. Brown'a göre, akrabalık sistemleri, siyasal birlik içinde örgütlenmiş gruplar arasındaki karşılıklı ilişkiler 'sosyal yapı' yı oluşturmaktadır (1952: 193). Nirun ise 'sosyal yapı' kavramına, kültür muhtevası (kültür kurumları) ile, kültürün maddi ve manevi unsurlarıyla bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen bir kontrol organizasyonu olarak bakmaktadır (1991: 18).

'Kültürel yapı' ise Erkal tarafından, toplum hayatındaki örf ve adetlerden, gelenek ve göreneklerden, yaygın değer hükümlerinden ve inançlardan örülmüş bir ağ olarak ele alınmaktadır. Erkal'a göre 'kültürel yapı', bir toplumda yapıyı oluşturan unsurların nasıl olması gerektiğini bize gösterir. 'Sosyal yapı' ise bu unsurların nasıl olduğunu ortaya koymaktadır (1984: 57-58).

'Kültür' kavramının tutucu bir doğası olmasına rağmen, 'değişim' onun temel özelliklerindedir. Doğan'a göre, değişme, kültürün dinamik yapısından kaynaklandığı için kaçınılmazdır (1998: 32). Fichter'a göre 'Değişme' kısaca, "önceki

durum ya da davranıştan farklılaşma”dır (1957, aktaran: Tezcan, 1984:2). Kültürel değişimin şekli, hızı, niteliği, yönü ve etkileri toplumdan topluma farklılık göstermekle birlikte bu süreç günümüzde de devam etmektedir.

Kültür statik değildir ve bu sebeple tarihsel süreç içinde değişime uğramaktadır. Göç hareketleri, keşifler, icatlar, yayılma, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, toplumun yapısına ve kültürün değişimine etki eden faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey ve toplum hayatı, bilim ve teknolojiadaki gelişmelerden etkilenmektedir. Yeni icatlar sonucunda ortaya çıkan araçlar bireysel ve toplumsal hayata etki etmekte ve yeniden şekillenmesine sebep olmaktadır. Yeni bir enerji kaynağının veya maden yataklarının keşfi ile toplumların kültürü değişebilmektedir.

Kültürel değişimi doğuran nedenlerden bir diğeri de ‘yayılma’ olgusudur. Küreselleşme dolayısıyla dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanlar birbirleri ile kolayca iletişime geçebilmektedirler. İletişim teknolojisindeki gelişmeler kültür alışverişini mümkün kılmakta ve kültürel özelliklerin toplumlar arasında yayılmasına sebep olmaktadır.

Bütün bu etkenlerin yanı sıra çevresel etkenlerin de kültürel değişim olgusu bağlamında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Doğal çevrede meydana gelen değişim, ihtiyaçlar bakımından bazı girdilerin yok olmasına ve bu yokluğu dolduracak başka girdilere ihtiyaç duyulmasına sebep olabilmektedir.

“Kültür” kavramında olduğu gibi “kültürel değişim” kavramı konusunda da araştırmacılar arasında fikir birliği söz konusu değildir. Bu konuda, sosyal bilimciler arasındaki görüş ayrılığı özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha çok görülmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri Torun’a göre, ilerlemeyi ve modernleşmeyi

teknolojik değişimden ibaret saymaları ve kültür değişimini gerekli bulmamalarından kaynaklanmaktadır (2002: 26).

Özellikle ‘sosyal değişim’ ve ‘kültürel değişim’ kavramlarının tanımlanması konusunda araştırmacılar arasında fikir ayrılığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar için kültürel yapıdaki değişim sosyal yapının da etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple bu iki kavram birbirlerinin yerine kullanılabilir. Bu görüşü Güvenç de paylaşmaktadır ve ‘sosyal değişim’ ve ‘kültürel değişim’ kavramlarının özdeş olduğunu ifade etmektedir (2000:249). Bazı araştırmacılar ise, başta Alfred Kroeber ve Talcott Parsons olmak üzere ‘sosyal değişim’ ve ‘kültürel değişim’ kavramlarının farklı iki kavram olduğunu savunmaktadırlar. Hall ve Neitz’in dediği gibi,

“Onlara göre, ‘sosyal değişim’ bireyler ve kurumlar arasındaki ilişkilerin değişimleridir; ‘kültürel değişim’ ise, kültürel alanda gerçekleştirilen değişimlerdir. Bu görüşün yanlışlığını belirten araştırmacılarından bazıları her iki kavramın aynı içeriğe sahip olduğunu savunurlarken, bazıları da ‘sosyal değişim’ in daha kapsamlı olduğunu ileri sürerler. Bunlar dışında kalan bir kısım araştırmacılar ise, her iki görüşe de katılmayarak toplumda ortaya çıkan bütün değişimleri “sosyal ve kültürel değişimler” olarak adlandıırırlar” (1993, aktaran: Torun, 2002: 14).

‘Sosyal değişim’ ve ‘kültürel değişim’ kavramlarının birbirlerinden farklı kavramlar olduğu düşüncesine Gürkan da katılmaktadır. Gürkan’a göre, ‘sosyal değişim’, sosyal yapıda veya belirli sosyal kurumlarda ve bu kurumlar arasındaki ilişkilerde oluşan değişimlerdir. ‘Kültürel değişim’ ise kültürün inanç, örf, adet veya teknoloji gibi herhangi bir alanındaki değişimdir. Bu düşüncesinden hareketle

Gürkan, 'kültürel değişim' in 'sosyal değişim' içinde ele alınması gereğine vurgu yapmaktadır (1969: 464).

Ayrı olarak ele alındıklarında genelde 'sosyal değişim', sosyal ilişkiler sistemindeki değişimler, 'kültürel değişim' ise, kültür öğelerinde meydana gelen değişimler olarak tanımlanmasına rağmen her ikisinin de tamamen iç içe olmaları sebebiyle sosyal bilimciler tarafından bu iki kavramın birleştirilerek 'sosyo-kültürel değişim' olarak kullanıldığı görülmektedir. Sosyal bilimler literatüründe sık bir şekilde karşılaşılan 'sosyo-kültürel değişim' ve 'sosyo-kültürel yapı' ifadeleri bu anlayışın bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı anlayışı savunan Kongar'a göre, insan ilişkilerini içeren 'toplumsal yapı' ile, insanların kullandıkları araç-gerecin yanı sıra insan ilişkilerini düzenleyen kural ve değerlerden oluşan 'kültürel yapı', bir arada 'sosyo-kültürel yapı' yı oluşturmaktadır (2012: 35).

2.4 Modernleşme, Göç ve Amasra

2.4.1 Modernleşme ve Amasra

Bu araştırmada Amasra'nın sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin araştırılması amaçlandığından, bu değişimin modernleşme süreçlerinden doğru nasıl gerçekleştiği önemli bir husustur. Amasra bağlamında modernleşme ve değişimi hedef alan çalışmalar oldukça kısıtlıdır.

Genel olarak modernleşme ve kasabadaki değişim üzerine alan yazında, aşağıda yer verilen boyutlara değinilmektedir; bu çalışmalarda üç boyut dikkati çekmektedir:

-Batılılaşma

-Sanayileşme

-Şehirleşme

‘Altun’ nun deyişiiyle ‘modernleşme’, Batılılaşma yönünde yaşanan toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel değişimlerdir (2002: 25). Gökaya da çalışmasında ‘modernleşme’ yi daha çok az gelişmiş ülkeler bağlamında tartışmakta ve süreci daha çok Batılılaşma/Avrupalılaşma olarak tanımlamaktadır (2009: 12). Tazegül, modernliğin, modernleşme sürecini şu an için yaşayan toplumlardan çok, kalkınma ve ilerleme niteliğini kazanmış toplumlardaki eylemler için kullanıldığını, bunun da günümüz ‘Batı’ toplumlarına karşılık geldiğine vurgu yapmaktadır (2005: 19).

Modernleşme’, Emiroğlu ve Aydın’a göre ekonomik kalkınma kuramıyla birleşmektedir (2009:606).

Levy, modernleşmemiş toplumlardaki nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşadığını belirtmektedir (1967, aktaran: Kongar, 2012: 233-234). Levy’nin bu ifadesinden modernleşmiş toplumlardaki nüfusun büyük çoğunluğunun şehirlerde yaşadığı anlamı çıkmaktadır. Lerner’a göre, modern bir devletin kurulmasından önceki ilk evrede kırsal kesimden kente göç olgusunun tamamlanmış olması ve kentleşmenin sağlanması gerekmektedir (1955, aktaran: Geleççi, 2003: 58).

Bu çalışmalara bakıldığında, modernleşme olgusunun ‘Batılılaşma’ ile eş anlamlı olarak düşünüldüğü görülmektedir. Modernleşmiş toplumların şehirlerde yaşadıkları, tüketimin artışı ve daha fazla tüketme isteğinin azla yetinme alışkanlıklarının yerini alışı, hanedeki bireylerin eğitim düzeylerinin farklılaşması,

kadınların işgücüne katılmalarındaki artış, aile yapısında meydana gelen değişiklikler modernleşmenin literatürde tartışılan diğer boyutlarıdır.

Kıray, ‘Ereğli’ çalışmasında, ekonomik olmayan tüketimin, kişinin yeni bir statü kazanmasını sağladığını belirtmektedir (1964:106). Kongar’a göre, sanayileşmenin ve kentleşmenin sonucu olarak Türkiye’nin nüfus artış hızı yıllar içinde düzenli olarak düşmektedir. Bu azalan artış eğilimi, Türkiye’deki toplumsal ve ekonomik gelişmenin kesin bir göstergesidir (2011:522).

Lerner’a göre kentleşme, sonraki evrede okuma yazma oranlarının yükselmesine ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasına yol açacaktır (1955, aktaran: Gelekçi, 2003: 58). Özellikle kentleşme sonrası kasabalarda okuma yazma oranlarının artışı, değişen kitle iletişim araçlarının varlığı, kasabalıların yaşamlarına yeni ufuklar açmakta, kentli olma özelliklerini taşıyan davranış ve değerlere yönelmektedirler.

“Sen şimdi köyleri görsen şehir gibi” (K, 77, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

Bu araştırmada modernleşme ve değişim, temel olarak aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde ele alınmış ve bunların Amasra’daki değişime nasıl yansıdığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Modernleşme sürecinde Türkiye’de karayolları ağındaki önemli artış, kırsal kesimde yaşayanların mallarını satacakları pazarlara ulaşmalarını kolaylaştırmıştır. Amasra’da da yeni yapılan yolların ulaşımına açılması ile balık, taşkömürü, hediyelik eşya gibi Amasra ekonomisi ürünlerinin bölgesel pazarlara ulaştırılması bu gelişim sayesinde daha kolay olmuştur.

Modernleşme süreçlerinde ekonomik değişimle beraber sermaye hareketliliği yapısı ve borçlanma stratejileri değişiklik göstermektedir. Kıray'ın ifadesi ile, modernleşme bağlamında köylü tarımsal girdiler sağlamak amacıyla borçlanmaktadır (1982:122-123). Amasra'da da sermaye sağlamak amacıyla, özellikle balıkçılık sektöründe çalışanların borçlanma stratejileri değişmiş ve öncesinde kendi kaynaklarını kullanırlarken, artık gerekli duydukları sermayeyi balıkçı kabzımallardan borç alarak karşılamaya başlamışlardır.

Amasra ekonomisinde önemli değişimlerden birisi de değişen ve gelişen yeni sektörlerle bağlı olarak işgücü yapısındaki değişimdir. 1965 lerden sonra iç göçle gelenler işgücü ihtiyacını karşılarken, günümüzde uluslararası bağlantıların da oluşması nedeniyle yabancı iş gücünden yararlanılmaktadır. Amasra'daki bu ekonomik değişim öncekilere kıyasla ileri teknoloji kullanan ve daha farklı nitelikte bir işgücü talebinde olan bir yeni yapılanmadır.

“Şu anda da yaklaşık 140 tane Çinli var 60 tanesi izinli yani 200 Çinli var burada” (E, 58, Evli, Göçmen, Amasra, 10.11.2015).

Türkiye’de özellikle kasabalar üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, kasabalardaki sosyo- kültürel değişim üzerine alan yazında aşağıda yer verilen boyutlara vurgu yapıldığı görülmektedir.

Mansur, Bodrum çalışmasında, Bodrum’a turizm sektörünün girişi dolayısıyla yaşanan ekonomik ve sosyal değişime değinmiştir. Mansur’a göre, “Bodrum’a gelen büyük para akımı aileyi temel alan eski dayanışma ve yardımlaşma alışkanlıklarını önemli bir biçimde gevşetmiştir. Bir de eskiye nazaran ihtiyaçların çoğalması, başka ufukların görülmesi, toplumda yeni yapılanmalara neden olmuştur” (1999: 131).

Mansur (1999) dan farklı olarak bir sanayi kasabasında araştırma yapan Kıray (1964) çalışmasında, Ereğli nüfusunun hareketli, dışarıya açılmış, davranışlarında ve bunları kavramlaştırırda şehirleşmiş bir özellik taşıdığını, bunun yanı sıra ailenin büyüklüğü, aile başına düşen ortalama çocuk sayısındaki düşüşü ve hiç çocuğu olmayanların oranındaki yükselişin de şehirleşme eğilimlerini gösteren diğer boyutlar olduğunu belirtmektedir (1964: 64).

Amasra'da da madencilik sektöründe çalışanların sabit ve düzenli bir gelir elde etmeleri ile değişen ve farklılaşan tüketim harcamaları daha rahat karşılanabilmiştir. Mansur (1999) un çalışmasındaki bulgulardan farklı olarak, Amasra'da aileyi temel alan eski dayanışma ve yardımlaşma alışkanlıklarının özellikle turizm sektöründe günümüzde de devam ettiği görülmüştür.

Modernleşme ile ilgili olarak sosyo- kültürel değişime bakıldığında alan yazında genel olarak şu hususlara değinilmektedir. Giddens, modernliğin getirdiği dönüşümlerin hem yaygınlıkları hem de yoğunlukları açısından önceki dönemlere özgü değişim biçimlerinin çoğundan daha etkili olduklarını ifade etmektedir (1994: 14). Giddens'a göre, "Modernliğin sonucunda ortaya çıkan yaşam tarzları bizi geleneksel toplumsal düzen türlerinin tamamından eşi görülmedik bir biçimde söküp çıkarmıştır (1994: 14). Türkiye'de de benzer bir süreç, Mansur'un (1999) çalışması bağlamında örneklenebilir; Mansur'un ifadesiyle, Bodrum'da yaşanan büyük değişim belli gerginliklere yol açmıştır. Nüfusun çoğalması, çocukların okula gidip gelme saatlerini çeşitlendirmiştir. Erkeklerin işlerinin çoğalması dolayısıyla evin eski düzeni değişmiştir. Kadınlar çalışma hayatına katıldıkları için evlerine ve çocuklarına gereken vakti ayıramamaktadırlar. Bodrum'un dışında okuyan çocukların anneleri, onların yanında kalmaya başladığından aileler bölünmüştür (1999: 72-73).

Modernleşme sonucu oluşabilen, örneğin; ekolojik tahribat ve çevre kirliliği, modernliğin olumsuz yönüne verilebilecek örneklerdendir. Sanayileşme ile birlikte üretim güçleri gelişirken, bu değişim çevresel tahribatlara da yol açmaktadır. Ekonomik değişim Amasra'ya ekolojik bazı sorunlar da getirmiştir. Kömür üretimi için maden ocaklarının açılması, burada yeni teknolojilerin kullanılması, Amasra'nın yeşil alanlarının tahribatına yol açmıştır. Sakaoglu'nun ifadesi ile, kömür üretimi yapılan bölge, Antik Amastris kentinin Akropolü etekleri, Nekropol ve tapınaklar sahası ve kasabanın elma bahçeleri olduğundan geniş çapta bir tarihsel ve doğal alan tahribatı da kaçınılmaz olmuştur (1999: 138).

Çevresel bir başka tahribat artan hava kirliliğidir. Amasra halen gerek ısınmada gerekse üretimde taş kömürü kullanmaktadır. Bu durumun turizm açısından çeşitli sorunlar yarattığı bilinmektedir. Özellikle değişen rüzgarlara bağlı olarak hava kirliliğinin yoğunluğu artmakta ve kirli hava Amasra'nın üzerine kalın bir sis tabakası olarak çökmektedir.

Bu araştırma çerçevesinde yapılan görüşmelerde Amasra halkı, sahip oldukları örf ve adetlerin zaman içinde değişime uğradığını sıkça dile getirmişlerdir. Örneğin; çok sıklıkla kullanılan “burası şehir gibi oldu” ifadesinde olduğu gibi, Amasra halkı modernleşmeyi kentleşme olarak değerlendirmektedirler. Özellikle kentleşmeye bağladıkları insan ilişkilerindeki mesafe aşağıdaki anlatımlarda vurgulanmaktadır.

“Şimdi çok göç aldı kimse kimseyi tanımıyor”(E, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Eskiden gelip gitmeler vardı. Sohbet edilirdi. Yardımlaşma çoktu. İmece derler. Bir işin olduğu zaman gelirlerdi hep beraber sen de onların işine giderdin. Şimdi yok” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Komşu olarak hiç kimse yok desem yeri. Fazla samimiyet yok”(K, 71, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Fazla komşuluk yok. Apartman olduğu için” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10. 2015).

Yapılan informal ⁱ görüşmelerde özellikle yaşlı kuşak, daha öncesinde hiç görmedikleri, şaşkınlıkla karşıladıkları davranışları anlatmışlardır. Kadın ve erkeklerin davranışlarındaki değişimin onların gözünden nasıl değerlendirildiği aşağıdaki anlatılarda izlenebilmektedir.

“Şimdi söylemesi ayıp olmasın göğsünün bitanesinden bi cigara çıkıyo. Öbüründen bi kibrit çıkarıyo. Ben gözümle gördüm bunu. Hem de Amasra'da da değil köyde köyde. Daha 14 yaşında yok. Dumanı burnundan çıkarıyo. Şimdi küfe taşıyan yok çünkü bahçe yapan yok. Artık moderenleştik. Eskiden herkes çalışırdı” (E, 78, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 10.03.2013).

“Yardımlaşma vardı. Şimdi yok. Hiç yok. Kimse kimseyi tanımıyor. Şimdi İstanbul gibi. Amasra'nın yerlisi birbirine habersiz gitmiyor. Telefonla haber veriyö kabul ederse gidiyo. Yerlisi de böyle. Yeni büyüyenlerin giyim tarzı hepsi modayı takip ediyö. İstanbul gibi” (K, 73, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 07.03.2013).

Sonuç olarak, Amasra'da değişim ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla şu alanlarda karşımıza çıkmaktadır:

ⁱ Araştırmanın ön araştırma safhasında 71-93 yaş aralığında 5 kişiyle görüşülmüştür. Bu informal görüşmelerin bulguları, araştırma rehber formunun oluşturulmasında ve verilerin analizi ve yorumlanmasında kullanılmıştır. Görüşmeler 07.03.2013- 19.03.2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Ekonomik hayatta:

-Bazı sektörler gerilemiştir (balıkçılık ve çekicilik gibi).

-Bazı sektörlerde teknoloji kullanımının hacmi ve niteliği değişmiştir

(Örneğin; madencilik sektörü).

-İstihdamda işgücü niteliği değişmiştir ve işgücünün cinsiyete göre dağılımı farklılaşmıştır (turizm sektöründe çalışan kadınların artışı, madencilik sektöründe Çinli işçilere istihdam sağlanması).

-Tüketimin hem hacmi hem çeşitliliği değişmiştir.

-Kazancın düzenli oluşu ve artışı hane içi tüketimin kalıplarını değiştirmiştir.

Sosyal ilişkilerde:

Sosyal ilişkilerde mesafe, komşuluk ilişkilerinde değişim, apartman yaşamına geçiş.

Dayanışma ve yardımlaşmanın azalışı.

Bazı kültürel özelliklerin değişimi (Köylerde bayramlaşma ritüellerinin değişimi, düğün törenlerinde değişim).

Amasra'da 1965 den sonra başlayan modernleşme ve değişim süreci, turizmin öncelikli olduğu küçük bir sahil kasabasını, madencilige dayanan bir sanayi kentine dönüştürmüştür.

2.4.2 Göç ve Amasra

Amasra hem göç alan hem de göç veren bir yerleşim yeri olarak, araştırmaya başlangıç teşkil eden 1950’li yıllardan bu yana iç ve dış göç hareketlerine sahne olmuştur. Amasra’da yapılan Nato tesisleri için gerekli olan işgücü açığı, çevre yerleşim yerlerinden Amasra’ya yapılan göçler ile kapatılmış, 1965 yılında işletmeye açılan kömür ocakları için de işçi gereksinimi yine alınan göçlerle sağlanmıştır. Amasra halkının, çocuklarının eğitimi için İstanbul ve diğer şehirlere göç ederek yerleşmeleri, Amasra’daki iş olanaklarının kısıtlı oluşu da Amasra’dan dışarıya göçü oluşturmuştur. Amasra, dış göç olarak 1960 yılından itibaren, Almanya’ya göç vermiştir.

1950 yılından sonraki göç hareketlerine bakıldığında; 1952 yılında Amasra’nın Yarbaşı denilen mevkiinde, askeri gemilerin yakıt ikmali yapması için büyük bir deponun inşasına başlanmış, gerekli olan işgücü alınan göçle karşılanmıştır. Bu ikmal deposunun yanı sıra, Amasra’da yapılan Nato limanı, mendirek ve radarlar da Nato tesisleri olarak kurulmuştur. Fransızlar tarafından yapılan bu tesislerin yapımı 10 yıl sürmüştür. 1963 yılında radarlar kaldırılmıştır. Bu tesislerde çalışmak üzere Bayburt ve Gümüşhane’den Amasra’ya göç olmuştur. Yapılan informal görüşmelerde bu yerleşim yerlerinden gelenlerin maden işlerine yatkın oldukları söylenmiştir.

“1950 li yıllarda Yarbaşı’nın arka tarafına çok büyük bir depo yapıldı. Gemilerin benzin alması için, bu askeriyeinin gemileri. O zaman Gümüşhane’den yani Anadolu’dan çok işçi geldi o büyük deponun yapımı için” (K, 73, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 07.03.2013).

1950 li yıllarda turizm açısından bakıldığında, Karadeniz kıyılarına özgü doğaya sahip olan Amasra kasabasının Türkiye turizmine ilk öncülük eden yerlerden

birisi olduğu görülmektedir. Sakaoğlu'nun da dediği gibi, bu yıllarda Ankara'dan çıkan asfaltsız karayolları ile fazla zaman yitirmeden deniz kıyısına ulaşabilmek için Batı Karadeniz ve dolayısıyla bölgede ilk akla gelen yer olarak Amasra tercih edilmekteydi (1999:132).

Amasra kasabasının turizm açısından önemi, kamu yatırımlarının ve asfalt karayollarının Türkiye'nin güney ve batı kıyılarına ulaşmaya başlaması ile kaybolmaya başlamıştır. Ulaşım kolaylığının getirdiği avantaj ile iç turizm yönünü Türkiye'nin güney ve batı kıyılarına çevirmiştir. Karadeniz Bölgesi'nde yaz mevsiminin kısa olması da ayrıca bir dezavantajdır. Amasra halkının turizm sektöründen beklentileri azalmaya başlamıştır. Turizm sektörünün tek başına Amasra halkı için geçim kaynağı olamayacağı ve Amasra'nın kömür kasabası olması ile ilgili söylemler de aynı döneme denk gelmiştir.

İş olanakları kısıtlı olan Amasra halkı için kömür ocakları yıllardan beri bir beklenti ve umut kaynağı olarak görülmüştür. 1963 yılında İnönü Hükümeti tarafından açıklanan 'kömürün verimsiz olduğu' söylemi halk arasında ümit kırıcı olmuştur. Fakat daha sonra 1965 yılında Adalet Partisi tarafından kömür ocaklarının açılması ile ilgili olarak Amasra'ya telgraf çekilmiştir. Bu haber Amasra'da davul zurna ile karşılanmış ve 1965 yılında kömür ocakları için ilk kazma vurulmuştur. İlerleyen zaman içinde 4-5 bin kişi çalışır hale gelmiş ve Amasra bir kömür kasabası olmuştur.

Amasra'ya büyük göç, 1965 yılında kömür ocaklarının işleme açılması ile olmuştur. Amasra civar yerleşim yerlerinden ve Türkiye'nin farklı bölgelerinden göç almıştır. Amasra'nın büyük bir göç alması ile konut sayısı yetersiz kalmış, gelenler ev bulmakta zorlanmışlardır.

Amasra'ya göç edenlerin bir kısmının memleketlerine veya başka yerlere tekrar göç ettikleri görülmektedir. Kömür ocaklarında çalışan işçilerin maaşlarının zaman içinde azalması, işçilerin bir bölümünün memleketlerine geri dönmelerine sebep olmuştur. Kömür ocaklarından emekli olanların bir kısmının da, işletmenin işçi alımını büyük ölçüde durdurması ve küçülmeye gitmesi ile gelecek nesle iş olanaklarının kalmaması, çocuklarının tahsil hayatı gibi nedenlerle geldikleri memleketlerine veya başka yerlere göç ettikleri görülmektedir. Ayrıca gelenlerin bir kısmı da aldıkları maaşları düşük buldukları için geldikten hemen sonra memleketlerine geri gitmişlerdir.

“TTK’ ya gelenler kooperatiflere girdiler ev sahibi olup yerleştiler. Sadece birkaç tanesi memleketine geri döndü. Yüzde 80 i yerleşti” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde, görüşülen kişilerin en çok telaffuz ettikleri husus; Amasra kasabasında göçler dolayısıyla “kozmopolit” bir yapının oluştuğu şeklindedir. Yine görüşme yapılan kişilerin büyük bir bölümü, Amasra'nın yerlisinin şu anda yok denecek kadar az olduğunu ve çoğunun İstanbul'a göç ettiğini ifade etmişlerdir.

“Amasralıyı burada taneyle sayarsın hepsi İstanbul'da. Şimdi hep yabancı. Kars'tan Ardahan'dan da gelenler var. Burada, Ereğli Kömür İşletmeleri'nde (EKİ) çalıştılar ve oradan emekli oldular. Buradan gitmediler” (E,78, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 10.03.2013).

Amasra'nın 1960 yılından itibaren Almanya'ya göç verdiği görülmektedir. Almanya'ya çalışmak için gitmek Amasra halkı için bir umut kaynağı olmuştur.

Almanya'ya ilk gidenler berber, terzi, ayakkabıcı, çekici vb. meslek gruplarından olan bireylerdir.

Genel olarak Amasra'dan göç, gelecek nesle iş imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle olmakla birlikte, Amasra'da yaşayan ailelerin, çocuklarının tahsil hayatı dolayısıyla da Amasra'dan göç ettikleri görülmektedir. Çocukları üniversite eğitimi için başka yerlere giden ailelerin bir bölümü, çocukları ile birlikte Amasra'dan ayrılmaktadırlar.

“TTK için Amasra'ya çok gelen oldu. Şu anda da Amasra çok göç verdi. Çocukları üniversite kazandı onlar da onların peşinden gittiler”(K, 50, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

Bartın'da son yıllarda büyük bir üniversitenin kuruluşu eğitim imkansızlıkları dolayısıyla Amasra'dan göçü önleyebilecek bir gelişim olarak görülmektedir. Amasra'dan Bartın'a 15 dakikada ulaşmak mümkün olduğundan, ulaşım kolaylığı nedeniyle, üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin ilk tercihlerinin Bartın üniversitesi olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde de Amasra'dan göçün daha çok, Amasra'da iş imkanlarının kısıtlı olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Üniversite eğitimi yapan gençlerin eğitim aldıkları branşa göre iş çeşitliliği ve çalışma koşulları Amasra'da genellikle bulunmamaktadır. Ancak babadan kalma ticaret işlerini devam ettirmek isteyenler tekrar Amasra'ya dönmektedirler.

“Çoluk çocuklarına iş imkanı bulabilmek için Amasra'yı terk ettiler. Çünkü Amasra'da geriden gelen nesle iş olanağı kalmadı” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Amasra'ya özellikle son yıllarda hız kazanan göç ise emekli göçü olarak görülmektedir. Yapılan görüşmelerde görüşülen kişiler son yıllarda daha çok emeklilerin Amasra'yı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Amasra'da yaz aylarını geçirmek için ev almaktadırlar. Ev alanların büyük bir bölümü yaz aylarını Amasra'da geçirip kışın memleketlerine dönmektedirler. Görüşülen kişiler, Amasra'dan yazlık ev alanların genelde Bartın, Karabük, Zonguldak gibi civar illerden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca İstanbul, Ankara başta olmak üzere Türkiye'nin değişik yerlerinden de Amasra'da ev alarak yerleşenler olmaktadır.

“Bartın'dan, Karabük'ten, Zonguldak'tan yazın geliyorlar burasını sayfiye yeri olarak kullanıyorlar” (E, 54, Evli, Göçmen, Amasra,23.11.2014).

Amasra'dan ev alan ve yaz aylarını Amasra'da geçiren kişilerin büyük bir bölümünün yakın çevrelerden oluşunun, daha önce Amasra'yı tanıyor olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. 1950 li yıllarda Amasra'da bulunan Karabük Demir Çelik kampı dolayısıyla yaz aylarında Amasra'ya tatillerini geçirmek üzere gelen Karabük halkı Amasra'yı yakından tanımaktadır. Bartın, Zonguldak gibi civar illerde yaşayanlar zaten senelerdir Amasra ile iç içe olmuşlardır. Ayrıca Amasra'nın yakın mesafede oluşu da, yazlık ev almalarında tercih sebebi olmaktadır.

Amasra'ya göç ile ilgili olarak vurgulanması gereken diğer bir husus, günümüzde işgücü ihtiyacının uluslararası bir çerçevede karşılanıyor olmasıdır. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren özel sektöre ait A. Şirketi, kömür üretimi ile ilgili hazırlık çalışmalarını sürdürmektedir. Galerilerin açılması ile ilgili yapılan bu hazırlık çalışmalarında, şirketin ihtiyacı olan iş gücünün bir bölümü Çin den karşılanmaktadır. Göç, göçmenin niteliği olarak da değişmiştir. Önceki göçmenler Amasra'da yerleşmişlerdir. Önceki göçmenlere göre bu göçmen topluluğu Amasra'da

yerleşik sayılmamaktadır. Amasra ile olan ilişkileri sadece günlük ihtiyaçlarını karşılamak içindir.

Yapılan görüşmelerde, madencilik sektöründe faaliyet gösteren özel sektöre ait A. Şirketi tarafından Amasra'da Termik Santral kurulacağı sık bir şekilde dile getirilmiştir. Termik santral kurulduğu takdirde iş gücü ihtiyacı doğrultusunda Amasra yeni bir göçe sahne olabilecektir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1 Araştırma Tasarımı

Araştırmanın konusu, Amasra ilçesinde 1950- 2016 döneminde yaşanan sosyo-kültürel ve ekonomik değişim olduğundan, kültürel değişim konusu ile ilgili kasaba üzerine yapılmış araştırmalar üzerinden literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca ön hazırlık olarak, Amasra ilçesinde, kömür ocakları dolayısıyla bu ilçeye göç etmiş ve ilçenin yerlisi bireylerle informal sohbetler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem araştırmacıyı katı kurallar içine hapseden bir yöntem olmayıp, araştırmacıya saha araştırmaları esnasında belirli bir esneklik sunabilmektedir. Görüşmeci, gerekli gördüğünde, soruların dizinini ve soruluş biçimini değiştirebilmektedir. Niteliksel araştırma yönteminin amacı sosyal hayatı anlamak olduğundan, gerçekliği olduğu gibi tanımlamak ve bireylerin davranışlarının arkasındaki gerçek anlamı meydana çıkartmak, bu araştırma yönteminin kullanımı ile mümkün olabilmektedir.

Araştırmanın konusu ile ilgili gerçekliğin bütüncül bir biçimde kavranabilmesi için, Amasra'da yaşayan bireyler arasındaki ilişkilerin, süreçlerin ve bağların tespit edilmesi gerekmektedir. Amasra kasabasında yaşanan sosyo-kültürel değişimin niteliğinin ortaya konmasında, bu kasabada yaşayan bireylerin sosyal dünyayı nasıl gördükleri ve nasıl değerlendirdiklerinin anlaşılması, niteliksel araştırma yönteminin kullanılması ile mümkün olabilecektir. Kümbetoğlu'nun da vurguladığı gibi, niteliksel araştırmacılar bilgi veya veri toplama kavramından çok bilgiyi oluşturma kavramını kullanırken, bireylerle konuşarak, onları gözlemleyerek, günlükleri, fotoğrafları bir

araya getirerek onlar hakkında bütüncül bir resmi ortaya çıkarmaya çalışmaktadırlar (2008: 47).

Bu çalışmada, araştırma konusu ile ilgili verileri detaylı elde edebilme olanağını bize sunması nedeniyle 'derinlemesine görüşme' ve 'doğrudan gözlem' araştırma teknikleri kullanılmıştır. Kümbetoğlu'nun da dediği gibi, bir veri toplama tekniği olarak 'derinlemesine görüşme', açık uçlu soruların sorulması, dinlenmesi, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ilave sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini mümkün kılmaktadır (2008: 71).

Gerçekleştirilen görüşmelerde, daha önceden tespit edilmiş, yarı yapılandırılmış bir görüşme rehber formu kullanılmıştır. Kümbetoğlu'na göre, bu form ile görüşmeci, araştırılan konu ile ilişkili tüm soruların kapsandığından emin olabilmektedir (2008: 75). Ayrıca kullanılan bu rehber formu ile görüşme zamanının en etkin şekilde kullanılması mümkün olabilmektedir.

Görüşmelerde, görüşülen kişilere, açık bir şekilde anlayabilecekleri sorular sorulmuştur. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme rehber formu kullanılması ile, görüşülen bireylerin cevaplarını istediği gibi, kullanmak istedikleri kelimelerle verebilmeleri ve görüşlerini ifade edebilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca, araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, görüşme sürelerinin sınırlandırılmasından kaçınılmıştır.

Bu çalışmada derinlemesine görüşmeler, Amasra ilçesinde sosyo-kültürel ve ekonomik değişime tanıklık etmiş, bu değişim sürecini bizzat yaşamış veya bu değişimden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmiş bireylerle gerçekleştirilmiştir.

3.2 Araştırmanın Soruları

Bu araştırmanın temel sorusu, Amasra'ya 1965 den bu yana olan göçlerin, Amasra'nın kültürel ve ekonomik hayatını nasıl etkilediğidir.

Dolayısıyla araştırmanın odak noktası, Amasra'da meydana gelen sosyo-kültürel ve ekonomik değişimdir. Bu çerçevede, araştırma ile ilgili diğer boyutlara aşağıdaki sorular bağlamında cevap aranmıştır.

1965 öncesi ve 1965 sonrası Amasra'da geçim kaynakları nelerdir?

Kömür ocaklarının işleme açılması (1965) Amasra'nın ekonomisini nasıl etkilemiştir?

Amasra kasabası göç aldıktan sonra sosyo-kültürel olarak nasıl bir değişime uğramıştır?

Araştırma kapsamında yapılmış olan görüşmelerde, bu sorular ayrıntılı olarak sorulmuş, araştırmanın temel sorusunun kapsamı bu sorularla genişletilmiştir. Ayrıca bu sorular hakkındaki bilgiler Amasra üzerine yapılmış ikinci kaynaklardan da araştırılmış, Amasra'nın 1950'lerden bugüne kadar geçirdiği evreler ve bugünkü durumunun incelenmesi, yazılı kaynaklar ve bugün yaşayanların anlatılarına dayanılarak yapılmıştır.

3.3 Örneklem

Niteliksel araştırmalarda araştırma evreni için seçilecek örneklem rastlantısal olmayan örneklem olmalıdır. Denscombe göre "Rastlantısal olmayan örneklem seçim tekniklerinin kullanılmasının nedeni, bu tip araştırmaların bir hipotez test etmekten

çok, bir keşfetme, anlama çabasını içermesidir” (1998, aktaran: Kümbetoğlu, 2008: 97).

Araştırmanın örnekleminin seçilmesinde, örneklemin araştırma amacına uygun ve araştırma evrenindeki çeşitliliği yansıtıcı olmasına özen gösterilmiştir. Niteliksel araştırmalarda kullanılan örneklemlerden amaçsal örneklem ve kartopu örneklemin, Amasra ilçesinde sosyo-kültürel ve ekonomik değişim ile ilgili araştırmada kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Çünkü ilçe nüfus yapısı, göçle yerleşenler açısından çeşitlilik göstermektedir.

Bu araştırmada amaçsal örneklem biçiminin seçilmesinin nedeni, Black’in dediği gibi “küçük bir örneklem içinde araştırma evreninin farklı karakteristikleri içinde barındıran bir kesitini kapsayabilmesidir” (2002, aktaran: Kümbetoğlu, 2008: 99). Ayrıca, kaynak kişilerden hareketle diğer kişilere ulaşabilmeyi sağlayan kartopu örneklem biçimi ile örneklem oluşturulmuştur. Bu tekniğin dezavantajı olan ‘hep aynı kişilere ulaşma’ riski göz önünde bulundurulmuş, farklı kaynak kişilerden gidilerek, oluşabilecek yanlılık giderilmeye çalışılmıştır.

Araştırma konusu bağlamında, göç olgusunun belirleyiciliği öngörülerek örneklem, Amasra’ya göç etmiş ve Amasra’nın yerlisi bireylerden oluşturulmuştur. Amasra’ya göç eden bireyler ve Amasra’da 1950 – 2016 yılları arasındaki kültürel değişim hakkında bilgi alabileceğimiz Amasra’nın yerlisi bireyler, yaş, eğitim ve meslek çeşitliliklerine dikkat edilerek örnekleme dahil edilmişlerdir.

Sosyo-Kültürel ve ekonomik değişimin inceleneceği bu çalışmada, araştırma evreni oldukça geniş kapsamlıdır. Örneğin, üç sene önce Amasra’ya göç edenler de bu evrene dahil olabilmektedir. Dolayısıyla, Amasra kasabasına göç eden ve değişim

konusunda bilgi alınabilecek Amasra'nın yerlisi bireylerden oluşan araştırma evreni için belirli kriterlerin konması gerekli olmuştur. Bu bağlamda Amasra'nın yerlisi kriteri; Amasra doğumlu ve iki, üç kuşaktır Amasra'da yaşayan bireyler, Amasra kasabasına göç edenler kriteri ise; 1950 den sonra Amasra'ya gelmiş olmak ve en az yirmi yıldır Amasra'da yaşıyor olmak şeklinde belirlenmiştir. Araştırma evrenindeki 60 yaş ve üstü bireylerden Amasra'nın eski durumu, daha genç bireylerden ise Amasra'nın daha yakın tarihi hakkında bilgi alınması amaçlanmıştır.

Örneklem grubundaki iki farklı grup için, iki farklı görüşme rehber formu hazırlanmıştır. Bundan amaç, her iki grubun araştırma konusu hakkındaki fikirleri, göç edenlerle yerlilerin bakış açıları, sosyo-kültürel ve ekonomik değişimi nasıl değerlendirdikleri, bu konudaki görüşleri, düşünceleri, hissiyatları vb. ile ilgili veriler toplamak ve bu verileri karşılaştırmaktır.

Araştırma sorunsalımız için farklı iki araştırma evrenindeki aynı yaş grupları bireylerden alınan, bilgilerin birbirlerini teyit edip etmedikleri belirlenmiş ve karşılaştırmalarının yapılması mümkün olabilmıştır.

Çalışma alanında yapılan ön araştırmalar, kaynak kişilere ulaşılması konusunda faydalı olmuş ve çalışmalara ışık tutmuştur. Amasra'ya göç ederek gelen bireylerin hangi işlerde çalıştıkları ve hangi mahallelere yerleştikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Amasra'da beş adet mahalle bulunmaktadır. Bu mahalleler; Kaleiçi mahallesi (eski adı Zindan mahallesi), Boztepe mahallesi, Kum mahallesi, Kaleşah mahallesi ve Fatih mahallesidir. Kaleiçi ve Boztepe mahalleleri Amasra'nın en eski yerleşim yerleridir. Göçmenlerin çok azınlıkta olduğu bu mahallelerde Amasra'nın yerlileri

bulunmaktadır. Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinden sayılan Kum mahallesinde, yerliler ve göçmenler bir arada yaşamaktadırlar. Kum mahallesinin Bedesten ve Daracık sokak mevkiinde genellikle göçmenlerin yaşadıkları görülmektedir. Belirtilen bu yerlerde göçmenler arsa satın almışlar ve kendilerine ev yaparak yerleşmişlerdir. Yeni yerleşim yerlerinden biri olan ve Amasra'nın girişinde konumlanan, apartman ve lojmanların bulunduğu Fatih mahallesinde Amasra'nın yerlisi ve göçmenler ikamet etmektedir. Amasra'nın yerlisinin çok azınlıkta olduğu Kaleşah mahallesi ise Amasra'nın en yeni yerleşim yeridir.

3.4 Araştırma Etiği

Amasra kasabasında sosyo-kültürel ve ekonomik değişim ile ilgili yapılan çalışmada, etik kurallar göz önünde bulundurulmuş ve araştırma etik kurallara bağlı kalınarak yapılmıştır.

Yapılan çalışmada görüşülen kişilere gerekli açıklamalar yapılarak, araştırmanın amacı çok açık bir şekilde belirtilmiş, araştırma için onay ve rızaları alınmıştır. Ayrıca görüşülen bireylere, istedikleri anda görüşme için vermiş oldukları izin ve onayı geri çekebilecekleri belirtilerek, görüşülen kişilerle daha rahat bir görüşme ortamının yaratılması sağlanmıştır.

Araştırmada veri toplamada kullanılan 'derinlemesine görüşme' tekniği ile elde edilen bilgiler, kişilerin dünyalarına giriş anlamı taşıdığından, kendileri ile derinlemesine görüşme yapılan bireyler, araştırmanın amacı ve elde edilen bilgilerin nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Ayrıca, araştırmacının bu bilgileri kimlerle paylaşacağı, araştırmanın kim veya hangi kurum için yapılacağı, araştırma

nihayetinde hazırlanan raporun yayınlanması gibi hususlarda görüşülen kişilere gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Yapılan görüşmelerde, görüşülen kişilere fikir, duygu ve inanç soruları sorma hususunda dikkatli olmaya özen gösterilmiştir. Acı verici deneyimlerle ilgili ve görüşülen bireylerin açıklamaktan kaçındıkları konularda ısrarcı olunmamıştır. Görüşülen bireylerin isimlerinin ve kişisel bilgilerinin, diğer kişiler tarafından bilinmeyeceği konusunda kendilerine açıklama yapılmıştır.

Araştırma soruları, sorguya çekme veya soruşturma tarzında bir izlenim vermeyecek şekilde hazırlanmıştır. Derinlemesine görüşmelerde, görüşme ortamının mümkün olduğunca incelenen konu etrafında devam etmesine çalışılmıştır.

Bir araştırmacı olarak etnik-merkezci olmaktan kaçınılmıştır. Etnik- merkezci olmak "...kendi kültürel biçimlenişini merkeze yerleştiren ve temel ölçüt varsayan..." (Özbudun ve Uysal, 2012: 79) bir anlayışta olmak demektir ki, bu da yapılacak araştırmada, araştırmacının kendi kültürüne benzemeyen yönleri daha fazla değinmesi riskini taşıyacağından, yapılan araştırmanın gerçekliği yansıtmamasına sebep olabilmektedir.

Araştırma bulgularını desteklemek amacıyla kullanılan görsel malzemenin araştırma metni ile uyum sağlamasına dikkat edilmiştir. "Okuyucunun bunları farklı bir biçimde yorumlaması her zaman ihtimal dahilinde olduğundan, araştırmacının bunu düşünerek, resimleri metinle ilişkilendirmesi gerekir" (Kümbetoğlu, 2008:181). Ayrıca görsel malzeme yayınlanmak üzere kullanıldığında, ilgili kişilerin izni alınacaktır.

Araştırma sahasından elde edilen verilerin yorumlanmasında gerçeklerin olduğu gibi yansıtılmasına gereken özen gösterilmiştir. Araştırma kayıtları ile elde edilen veriler gerçeğe uygun hali ile kullanılmış, tahrif edilmemiştir.

Başkalarına ait fikirler, metotlar, veriler, uygulamalar, yazılar, yapıtlar ve şekiller, sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapılmadan sunulmamıştır.

3.5 Araştırmanın Veri Oluşturma Teknikleri

3.5.1 Doğrudan gözlem

Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak “derinlemesine görüşme” tekniğine ek olarak doğrudan gözlem tekniği kullanılmıştır.

Etnografik alan çalışmaları bir veri toplama tekniği olan doğrudan gözlem tekniği ile yapılabilmektedir. Doğa tarihi yöntemi olarak da adlandırılan doğrudan gözlem tekniği, doğal ortamlarda gözlem yaparak araştırma ile ilgili veriler toplamaktır. Doğrudan gözlem “(...) verili bir durumda var olan öğeler arasındaki anlamlı ilişkileri aramayı, değişme sürecini ve dengenin doğasını ortaya çıkarmayı, gözlemlenebilir görüngülerin benzerlikleri ve farklılıklarına ilişkin sınıflamalar yapmayı amaçlayan biyoloji, jeoloji gibi doğa bilimlerinin geliştirdiği bir yöntemdir” (Altuntek, 2009:188).

Sosyal araştırmacılar bir toplumu ancak o toplumun yaşantısı içine dahil olarak anlayabilmektedirler. Dolayısıyla doğrudan gözlem tekniğinin, değersel ve davranışsal bilgi üzerine veri toplamak açısından bu araştırmada kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

3.5.2 Derinlemesine görüşme

Derinlemesine görüşme tekniği ile, sosyal dünyadaki olguların özüne inmek mümkün olabilmektedir. Kümbetoğlu'nun da dediği gibi, bu teknik ile doğrudan gözlemlenemeyen, davranışlara yansımayaabilen, ancak belirli bir süreç içinde ortaya çıkabilecek anlamlara, niyetlere, beklentilere bakarak, bireylerin dünyalarını nasıl oluşturduklarını, dış dünyaya ilişkin algıları ile kendilerini kuşatan sosyal çevreyi nasıl değerlendirdiklerini ortaya koyma fırsatı yakalanabilmektedir (2008: 72).

Amasra'ya kömür ocakları dolayısıyla ve başka nedenlerle göç etmiş, burada yaşamayı seçmiş bireylerle ve Amasra'nın yerlileri ile görüşülmüştür. Araştırmada, görüşülen bireylerin düşüncelerinin, deneyimlerinin, bilgilerinin aktarılabilmesi esas olduğundan, bu çalışmada derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılması uygun görülmüştür. Ayrıca bu teknik ile küçük bir örneklemden çok detaylı bilgiler edinmek de mümkün olabilmektedir.

Bu tekniğin seçilmesinin diğer bir nedeni, araştırmacının görüşmeyi yönlendirebilmesi ve gerektiğinde daha ayrıntılı sorular sorabilmesidir. Örneğin, takip soruları oluşturarak, elde edilecek verileri daha da ayrıntılı edinmek mümkün olabilmektedir. Ayrıca görüşme esnasında bir sorunun cevabını tatmin edici bulmayan görüşmecinin 'açıklayıcı sorular' sorabilmesini de bu teknik mümkün kılmaktadır.

Görüşmelerde, görüşülen kişilerin açıkça anlayabilecekleri şekilde oluşturulan açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Bu sorular, görüşülen bireylerin cevaplarını istedikleri gibi özgürce verebilecekleri, kullanmak istedikleri terimleri kullanarak, ifadelerinde özgür olabilecekleri bir şekilde derlenmiştir.

3.5.3 Dokümanların incelenmesi

Araştırma kapsamında kişilerden doğrudan alınan bilgiler yanında, dokümanlardan da faydalanılmıştır. Kişisel mektuplar, anlatılar, fotoğraflar, dergiler, gazeteler, belgeler, haritalar, grafikler başvuru alan veri kaynaklarıdır.

Öncelikle Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Nüfus İstatistikleri ve DPT'nin 5 Yıllık Kalkınma Planlarında sanayileşme ve sanayi kuruluşlarının hedeflerinin neler olduğuna bakılmıştır.

Araştırmada, yazılı kaynaklar arasında başvuru alan kaynaklar; Amasra ilçe yıllığı, Amasra belediyesi kayıtları, Amasra'da kurulan vakıf, dernek, kooperatif gibi örgütlerin var olan belgeleri, Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) ile ilgili raporlar, açılması düşünülen termik santral ile ilgili raporlar, gazete ve dergilerdeki yayınlar, Amasra'ya gezgin olarak gelenlerin anıları vb. belgelerdir.

Ayrıca, Amasra ile ilgili fotoğraflara da yer verilmiştir. Fotoğrafların, Amasra'nın eski ve yeni halini ve Amasra'nın fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik değişimini göstermesi bakımından önemli dokümanlar olduğu varsayılmaktadır.

3.6 Araştırmanın Alan Uygulaması

3.6.1 Amasra'da ön araştırma ve alana giriş aşaması

Tez için araştırma konusu belirledikten sonra ön araştırma için Amasra'ya 2013 yılında ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış, 2014 yılında ilkbahar ve yaz aylarında olmak üzere özellikle farklı mevsimlerde gidilmiştir. Amasra'da turizm ve balıkçılık mevsiminin hareketli olduğu zamanlar farklı mevsimlere denk gelmektedir. Örneğin; Amasra'da turizmin en yoğun olduğu aylar haziran, temmuz, ağustos aylarıdır.

Turizm için hareketli olan bu aylar, balık yasağının henüz kalkmadığı aylardır. Dolayısıyla Amasra için çok önemli olan bu iki geçim örüntüsünün yoğunluğu farklı zamanlara denk gelmektedir. Çekiciler çarşısındaki sıra dükkanlarda hediyelik eşya satan esnafın işi turizm ile bağlantılı olduğundan, Amasra halkı için önemli bir gelir kaynağı olan bu geçim örüntüsünün de hareketli zamanı, turizmin hareketli olduğu aylara denk gelmektedir. Bu geçim örüntülerinden her biri diğeri ile ilişkilidir ve Amasra halkından çok sayıda kişi, bu geçim örüntülerinden en az ikisini birlikte yapmaktadırlar. Örneğin; çekicilik sektöründe faaliyet gösterenlerin bir bölümü hobi olarak balıkçılık da yapmaktadırlar. Kömür ocaklarında çalışanların bir kısmı turizm sektöründe çalışmakta ve evlerini turistlere pansiyona vermektedirler.

İlk informal görüşmeler Amasra'nın yerlileri ve Amasra'ya göç ederek gelmiş bireylerle yapılmıştır. Bu görüşmeler sahaya ısınmayı, sahada ilk temasların kurulmasını sağlamış ve yapılacak araştırma için faydalı olmuştur. İnfomal görüşmelerde soruların esnek oluşu ve zaman sınırlamasının olmaması, görüşülen kişilerle rahat bir diyalog kurulmasını sağlamıştır. Bu pilot çalışma sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme rehber formunun son hali ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Görüşme rehber formundaki sorular ekonomik antropolojiye uygun olarak oluşturulmuştur. Görüşmelerde kullanılmak üzere düzenlenen iki ayrı 'görüşme rehber formu' nun yanı sıra, görüşme yapılacak bireylerin demografik bilgilerini içeren ve araştırma etiği gereği, her görüşme öncesinde, görüşülenlere okunarak onları bilgilendiren, araştırmacıyı tanıtan, izin ve açıklama bölümlerinin bulunduğu Mülakat Formları da oluşturulmuştur.

Ön araştırma aşamasında Amasra'nın Çakraz, Kazpınarı, Hatipler, Ahatlar ve Gömü köyleri ziyaret edilmiştir. Amasra'nın mahalleleri, balıkçıları, salı ve cuma

günleri olmak üzere haftada iki kere kurulan pazarı, marketleri, tarihi çekiciler çarşısı, parkları, limanları, balık lokantaları gezilerek, Amasra'daki yaşam ile ilgili gözlemlerde bulunulmuştur. Amasra halkı ile araştırma konusu kapsamında sohbet edilmiştir. Bütün bu ön araştırmalar ve gözlemler, tez ile ilgili çalışmanın devamında neler yapılabileceği konusunda ışık tutmuştur.

3.6.2 Araştırmada görüşülen kaynak kişiler

Daha önce yapılmış olan araştırma alanının keşif çalışmasında, Amasra'nın ekonomik durumu ile ilgili veriler toplanmış ve geçim biçimleri araştırılmıştır. Amasra'daki başlıca geçim kaynaklarından her biri için en az üç kişi ile görüşme yapılmasına karar verilmiş ve görüşme yapılacak kişiler belirlenmeye çalışılmıştır.

Amasra ile ilgili araştırma yapılmasına karar verildiğinde ilk başvuru kişi yerel tarihçi Necdet Sakaoğlu olmuştur. Sakaoğlu, Amasra'nın tarihi üzerine çalışmalar yapmış ve uzun yıllardan beri Amasra'da yaşamaktadır. Ön araştırma aşamasında, araştırma konusu ile ilgili olarak kimlerden bilgi alınabileceği konusunda kendisinden fikir alınmıştır. Bu çalışmaya hazırlık için yapılmış olan informal görüşmelerin bir kısmı Necdet Sakaoğlu'nun yönlendirdiği kişilerle yapılmıştır. Bu informal görüşmeler ile Amasra'da yaşanan sosyo-kültürel ve ekonomik değişimin genel resmine kabaca bakabilmek mümkün olmuştur.

Tez önerisi sınavında jüri tarafından ekonomik antropoloji dalında çalışılmasının uygun olacağı tartışıldıktan sonra, Amasra'daki farklı ekonomik alanlarda çalışan kaynak kişilerin belirlenmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Amasra ekonomisinde önemli bir yeri olan madencilik sektörü ile ilgili belirlenen

kaynak kişi Amasra'nın yerlisi olup, halen Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesinde çalışmaktadır.

Amasra için diğer önemli bir geçim kaynağı olan turizm sektörü konusunda başvurulmuş kaynak kişi bir dönem turizm derneğinin yöneticiliğini yapmıştır. Kendisi, Amasra'nın coğrafyasına ve tarihine uygun aktivitelerin düzenlenmesinde aktif rol almıştır. Amasra'nın turizm sektörü ile ilgili durumunu yakından takip eden ve çalışmalarda bulunan bir kişi olarak, bu araştırmada katkısı olacağı düşünülmüştür.

Balıkçılık konusunda bilgisine başvurulmuş kaynak kişi Amasra'nın yerlisi olup halen balıkçılık yapmaktadır. Göç ederek Amasra'ya gelmiş bir balıkçının yanında maaşlı olarak çalışmaktadır. Balıkçılık ile ilgili görüşme yapılacak kişiler konusunda kendisinden destek alınmıştır. Balıkçılık Kooperatifine gidilmiş ve balık tezgahları gezilmiştir. Balıkçı kabzımalı olarak adlandırılan balık toptancılarının çalışmaları konusunda kendisinden bilgiler alınmıştır.

Çekicilik (ağaç oymacılığı) sanatı ile ilgili kaynak kişi Amasra'nın yerlisidir. Bu meslekte çırak olarak yetişmiş, peştamal giymiş ve yıllarca çekicilik sanatı ile uğraşmıştır. Çekicilik sanatı yöreye has olduğundan bu konudaki kaynak kişinin de yerli olması gerektiği düşünülmüştür. Kendisiyle çekicilik sanatı ile ilgili informal görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde piyasanın durumu, çekicilik sanatı ve geleceği hakkında bilgiler derlenmiştir.

Gençler ile yapılan görüşmelerde kaynak kişi Amasra'nın yerlisi olup, iş ve sosyal olarak geniş bir çevreye sahiptir. Amasra'da yaşayan gençlerin sosyal ve ekonomik durumlarını iyi gözlemlemiş bir kişi olduğundan, görüşme yapılacak kişiler konusunda kendisinden bilgi alınmıştır.

3.6.3 Alanda gerçekleştirilen çalışmalar

Amasra kasabasında sosyo-kültürel ve ekonomik değişim ile ilgili olarak yapılan araştırma kapsamında, araştırma konusu ile ilgili belirlenen örnekleme göre Amasra'nın yerlisi ve Amasra'ya göç ederek gelmiş kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

Alan araştırması öncesinde 2014 yaz mevsiminde Amasra'ya gidilmiş, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında toplam 48 gün Amasra'da kalınmıştır. Kalınan bu süre zarfında yaz mevsiminde turizm açısından hareketli olan ortamı gözlemek ve Amasra'nın mahallelerini gezmek amaçlanmıştır. Amasra'nın yerlilerinin yaşadığı Kaleiçi ve Boztepe mahalleleri gezilmiştir. Yerli halkın yaşayışı gözlemlenmiş, Amasra'nın eski örf ve adetlerinin devam edip etmediği araştırılmıştır. Daha sonra Amasra'nın diğer yerleşim yerleri olan Kum mahallesi, Kaleşah mahallesi ve Fatih mahallesi ziyaret edilmiştir. Bu mahallelerde yaşayan insanlar ve oturdukları evler gözlemlenmiştir. Amasra'nın yerlisinin ve Amasra'ya göç ederek gelenlerin hangi mahallelerde daha yoğun olarak yaşadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca kimlerin kaynak kişi olacağı saptanmaya çalışılmış, kaynak kişilerin seçiminde, Amasra'nın sosyo-kültürel ve ekonomik değişimi konusunda bilgi alınabilecek kişiler olmasına özen gösterilmiştir. Örnekleme oluşturmak için ön hazırlık yapılmıştır.

Amasra'ya 2014 Kasım ayında tekrar gidilmiş, 9-28 Kasım tarihleri arasında Amasra'da bulunulmuştur. Daha önce belirlenen kaynak kişiler yardımıyla görüşme yapılacak kişiler belirlenmiştir. Görüşme için kendilerinden randevu alınmıştır. Amasra dışında oldukları için bazı kişilere ulaşamamıştır. Ayrıca görüşme yapmak istemeyen iki kişi olmuştur. Bunlardan bir tanesi, vakti müsait olmadığını, diğeri ise faydalı olamayacağını beyan etmiştir. Amasra'da kalınan bu dönemde toplam 13 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Alan araştırması için 2015 yılında, 17 Nisan - 9 Mayıs tarihleri arasında tekrar Amasra ziyaret edilmiştir. Kalınan süre içinde 9 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup, bu çalışmada, Mayıs 2015 itibariyle ulaşılan görüşme sayısı 22 olmuştur. Transkripsiyonu yapılan görüşme sayısı 22 dir. Görüşmelerin tamamı Amasra'da gerçekleştirilmiştir.

Çalışma konusu ile ilgili alan araştırması için 2015 yılında 1 Ekim- 10 Kasım tarihleri arasında kalınmak üzere tekrar Amasra'ya gidilmiştir. Kalınan bu dönemde Amasra'nın köyleri de ziyaret edilmiştir. Ahatlar, Çakrazova, Çakrazboz, Göçkün, Göçkünderirci, Gömü, Hatipler, Kazpınarı, Tarlaağzı köyleri, gidilen köyler arasındadır. Özellikle seracılığın yaygın olduğu Kazpınarı köyüne gidilmiş ve seralar gezilmiştir. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir kuruluş olan A. Şirketi ziyaret edilmiş, şirketin Kazpınarı ve Tarlaağzı köylerinde bulunan yerleşkeleri gezilmiştir. Resmi kurumlar, yerel yönetim ve diğer kuruluşlar ziyaret edilmiş ve yetkililer ile informal sohbetler yapılmıştır. Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Amasra Liman Başkanlığı, Amasra Orman İşletme Şefliği, Amasra Belediyesi, Amasra Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, Amasra Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Amasra Halk Eğitim Merkezi ziyaret edilen yerler arasındadır.

1 Ekim- 10 Kasım 2015 dönemindeki alan araştırmasında gençler ile de görüşmeler yapılmıştır. Örneklem seçiminde görüşme yapılan gençlerin yaş, meslek, eğitim düzeyi açısından çeşitlilik göstermesine özen gösterilmiştir. Kalınan bu dönemde toplam 14 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin yaş aralıkları 18-58 dir. 18-30 yaş aralığında 8 kişi ile görüşülmüştür. Bu çalışmada 10

Kasım 2015 tarihi itibariyle ulaşılan görüşme sayısı 36 olmuştur. Transkripsiyonu yapılan görüşme sayısı 36 dır. Görüşmelerin tamamı Amasra’da gerçekleştirilmiştir.

Görüşme yapılan kişilerin yaş dağılımları 18-86 arasındadır (Bkz. EK D). Görüşülenlerin eğitim düzeyleri ilkokul ile üniversite mezunu arasında değişmektedir. Görüşülenlerden bir kişi yüksek lisans, bir kişi de doktora derecesine sahiptir (Bkz. EK F). Görüşülen kişilerin bir kısmı emeklidir. Emekli olanların bazıları çalışma hayatlarına devam etmektedir (Bkz. EK Ğ). Görüşülen kişilerden 26 sı erkek, 10 u kadındır (Bkz. EK E).

Bu araştırmanın geçim örüntüleri ile ilgili örneklemini belirlerken kullanılan ölçüt, turizm, balıkçılık, çekicilik ve kömür çıkarımı alanlarından birinde faaliyet göstermiş olmaktadır. Amasra ekonomisinin sözü edilen sektörlerinden her birinden en az üç kişi ile görüşme yapılmıştır. Ekonomik antropolojiye uygun olarak oluşturulan ve görüşme rehber formunda yer alan görüşme soruları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşme rehber formunda oluşturulan sorular ile Amasra’nın yerlisi olan kişilere öncelikle aileye ilişkin bilgiler, komşuluk ilişkileri, sağlık sorunları, Amasra’nın aldığı göç, geçmişteki durum bilgileri, görüşülen kişinin kendi ekonomik durumu, sektörel geçmişi, ailesinde bu sektörde daha önce çalışan olup olmadığı, Amasra’nın ekonomik durumu, Amasra’ya ilişkin sosyo-kültürel değişimle ilgili genel bilgiler ve son olarak da gelecek ve beklentiler ile ilgili sorular sorulmuştur (Bkz. EK A).

Amasra’ya göç ederek gelenler için oluşturulan görüşme rehber formu ile görüşülen kişilere öncelikle göçle ilgili ilk yıllar, şu andaki göç bilgileri, hane

bilgileri, komşuluk ilişkileri, sağlık sorunları, kişinin kendi ekonomik durumu, sektörel geçmişi, ailesinde bu sektörde daha önce çalışan olup olmadığı, Amasra'nın ekonomik durumu, Amasra'ya ilişkin sosyo-kültürel değişimle ilgili genel bilgiler ve son olarak da gelecek ve beklentiler ile ilgili sorular sorulmuştur (Bkz. EK A).

Gençler ile yapılan görüşmelerde de aynı görüşme rehber formları kullanılmıştır. Gençlerin ekonomik durumları, Amasra'nın ekonomik durumu, gençlerin Amasra'nın geleceği hakkındaki görüşleri ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Görüşme öncesinde, görüşülen kişilerin demografik bilgilerini içeren form düzenlendikten sonra görüşme ile ilgili sorulara geçilmiştir. Görüşülen kişilerin kendi isimleri gizli tutulmuş, kendilerine verilen başka isimlerle görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Tablo 1 de görüşme yapılan kişilerin yaş, cinsiyet, meslek, eğitim, göçmenlik veya yerlilik durumlarını gösteren bilgiler yer almaktadır (Bkz. EK B).

Gerçekleştirilen görüşmeler daha önce belirlenen mahallelerde bazen işyerlerinde, bazen görüşülenlerin evlerinde yapılmıştır. Bunun dışında görüşmeler; muhtarlık, Büyük Liman'daki bir restoran, Kum Mahallesi'ndeki bir büfe, Kum Mahallesi'nde bulunan bir otelin lobisi, Büyük Liman'daki bir kafe ve Belediye binasında gerçekleştirilmiştir. Tablo 2 de görüşmelerin yapıldığı mahalleler ve mekanlar yer almaktadır (Bkz. EK C).

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZİ

4.1 Katılımcıların Hanelerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında görüşülen kişilerin hane bilgileri olarak, oturdukları evin kendilerine ait olup olmadığı, hanede kaç kişi yaşadıkları, aile içi bireyler arasındaki ilişkiler, hanedeki iş bölümü ile ilgili bilgiler derlenmiştir.

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü kendi evlerinde yaşamaktadırlar. Görüşülenlerden 29 kişi kendi evinde, 6 kişi kirada, 1 kişi de lojmanda oturmaktadır. Kirada oturanların ikisi göçmendir. Göçmenlik ve yerlilik ev sahibi olmak açısından bir kriter değildir.

Amasra’da geniş aile biçiminin yaygın olmadığı, genelde çekirdek aile biçiminin var olduğu, aile içi bireyler arasında sıcak ilişkiler olduğu görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir. Eşlerin birbirlerine yardım ettikleri ve dayanışma içinde oldukları görülmektedir. Hanede genellikle kesin bir işbölümü bulunmamaktadır. Hane içi iş bölümünde cinsiyet faktörünün ön planda olmadığı görülmektedir.

“Kendimizin. Müstakil bahçeli ev... Babadan kalma. Hanede 4 kişi var... Mutfak işinde hanımına yardım ederim... Bulaşığıydı, yemek yapılmasındaydı, ev temizliği konusunda beraber yaparız” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

“Kum mahallesinde ve kendi evim... Tam bir aileyiz... Ben yemek yaparım çamaşır ve bulaşık yıkarım gerektiğinde” (E, 54, Evli, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

“Üç katlı müstakil kagir. Sahibiyim. Hanede 4 kişi yaşıyo. Eşim bana dükkanda satışlara yardımcı oluyor” (E, 76, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra’da büyük aile yapısından çekirdek aile yapısına geçildiğinden, evlenen gençler konut ihtiyaçları için, yapılaşmanın yaygın olduğu yeni yerleşim yerlerini tercih etmektedirler. Amasra’da yaşayan yaşlılar genellikle kendi hane kapılarının ayrı olmasını istemektedirler. Amasra’da yerleşim yerleri arasındaki uzaklığın daha çok yürüme mesafesinde olması, ailelerin birbirlerini sıkça ziyaret etmelerine olanak tanımaktadır. Yaşlı nesil hem müstakil yaşamakta hem de ihtiyacı olduğunda çocukları ve torunları ile irtibat halinde olabilmektedir. Ayrı oturan büyükler, çocukları tarafından sık sık ziyaret edilmekte, ihtiyaçları giderilmekte ve aileleri ile sıcak bir ilişki içinde olmaktadır. Durumu müsait olan ve özellikle arsalarını müteahhitlere vererek ev sahibi olan aile büyükleri, çocukları ile birlikte aynı apartmanın farklı dairelerinde yaşamakta, böylece hem kapıları farklı hem de çocuklarına veya akrabalarına yakın olabilmektedirler.

“Hanede iki kişi var. Ben ve eşim. Annem başka yerde oturuyor” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Bizimle kalan büyükler yok” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Amasra coğrafi konum olarak dağlarla çevrili ve dar bir alanda konumlandığından genişlemeye müsait değildir. Bu sebeple yeni yapılan yerleşim birimleri apartman şeklinde yapılmaktadır. Kaleiçi ve Boztepe mahalleleri Amasra’nın ilk yerleşim yerleri olup, kömür ocakları işleme açılmadan önce yerleşimler genellikle bu mahallelerde olmuştur. Büyük ahşap evler geniş aileleri barındırmıştır. Kaleiçi mahallesine inşaat malzemelerinin ulaştırılmasının zor olması, ayrıca bu bölgenin sit alanı olması yeni yapılaşmayı mümkün kılmamıştır. Amasra’da kömür ocakları sonrasında alınan göç ile yaşanan konut açığı, Kaleşah mahallesi ve Fatih mahallesi gibi yeni yerleşim alanlarında yapılan binalar ile büyük ölçüde

giderilmiş, Amasra'nın yerlisi ve göçmenler konut sahibi olmuşlardır. Amasra'da evlenen gençler genellikle bu konutları tercih etmişler fakat eski kuşak Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinde yaşamaya devam etmiştir.

Amasra'da kömür ocakları işleme açıldıktan sonra, Amasra göç almış ve Amasra halkı göçmenlere evlerini kiraya vermişlerdir. Daha sonra Amasra'ya yerleşen göçmenlerin kendileri de ev sahibi olmuşlardır. Görüşülen göçmen ailelerin çoğu kendi evlerinde yaşamaktadır. Amasra'nın yerlisi zaten bu evi anneden babadan devralmıştır ama göçmen kendi evini almaya uğraşmıştır. Amasra'nın en büyük mahallesi olan ve Amasra'nın merkezinde bulunan Kum mahallesi, görüşülen kişilerin en çok tercih ettikleri yer olarak görülmektedir. Bu mahalle, kömür ocakları öncesinde genellikle ahşap evlerin olduğu bir mahalle iken, daha sonraları Amasra'nın konut ihtiyacına paralel bir yapı göstermiş ve yapılaşma çoğalmıştır.

“Kum mahallesinde yeni daire aldım ... Eşimle ilişkiler 10 numara ... Bizim evde siyaset yasak. Kimse sevmiyor... Çocuklarla ilişkiler arkadaş gibi... Evde kim ne iş bulursa onu yapar” (E, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

Görüşülen kişiler, hane içinde eşleri ile daha çok çocuklarının geleceği hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir. Amasra'da ailelerin genelde 2 veya 3 çocuk sahibi oldukları görülmektedir. Aileler çocuklarına gereken ilgi ve alakayı göstermekte ve çocuklarının okumalarına gereken önemi vermektedirler. Özellikle Amasra'nın yerlisi olan ailelerin kız çocuklarına çok önem verdikleri ve iyi yetişmeleri için özen gösterdikleri, okumak isteyen kız çocukları için gereken fedakarlığı yaptıkları görülmektedir.

“Çocukların geleceğinden konuşuyoruz” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Gençlerle yapılan görüşmelerde, bekar olan gençlerin aileleri ile birlikte oturmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum Amasra'daki aile yapısını ve aile bağlarını göstermektedir. Evli olan gençlerden bazıları babadan kalma evlerde, bazıları kirada oturmaktadır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, görüşülen kişiler tarafından Amasra'da ev kiralalarının ve ev fiyatlarının yüksek olduğuna sıkça vurgu yapılmıştır. Bu sebeple gençler için ev sahibi olmak önemli bir kriterdir. Amasra'da çok sayıda genç asgari ücretle çalışmakta olup, ödedikleri ev kiralaları, gelirleri içinde önemli bir pay tutmaktadır.

“Babamın kendi evi. Çalışırken kooperatife girerekten aldığı evde yaşıyorum...Hanede 4 kişi yaşıyor... Gerekirse bulaşığı yıkarım yemeğini yaparım hasta olduğu zaman evi temizlerim” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Kendi evim. 3 kişi yaşıyoruz...Benimle kalan büyüklerim yok. Ara sıra geliyorlar” (K, 29, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Ev kiralalarının yüksek olmasına, Amasra'da yaygın olarak yapılan ev pansiyonculuğunun sebep olduğu söylenebilir. Boş evler bazı aileler tarafından pansiyon olarak işletilmek üzere kiralanmaktadır. Ayrıca Amasra'da alanın dar olmasından dolayı Kaleşah mahallesi ve Fatih mahallesi gibi yeni yerleşim yerleri dışında yapılaşma genellikle mümkün olamamaktadır. Amasra'nın büyük bir bölümünün sit alanı oluşu da yapılaşmayı büyük ölçüde engellemektedir.

4.2 Amasra’da Genel Sosyal İlişkiler

4.2.1 Komşuluk ilişkileri

Yapılan görüşmelerle Amasra’da kömür ocakları işleme açılmadan önce var olan sıkı komşuluk ilişkilerinin devam edip etmediği öğrenilmeye çalışılmıştır.

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü komşuluk ilişkilerinin azaldığını, ancak onlarla sokakta karşılaştıklarında ayaküstü sohbetler yaptıklarını belirtmişlerdir. Amasra’nın eski komşuluk kültürü içinden gelen yerlilerin de bu görüşe katıldıkları görülmüştür.

“Onlarla daha ziyade sokakta karşılaşıyoruz hal hatır soruyoruz” (E, 81, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 22.11.2014).

“Komşu olarak hiç kimse yok desem yeri...Yandaki komşu ile sokakta gördüğümüzde selamlaşıyoruz. Hoş geldine gittik ama o gelmedi...Amasra’nın yerlisi olanlarla komşuluk yapıyorum” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Görüşülenlerin ifadelerinden anlaşıldığı üzere, Amasra’nın yerlisi kişilerin zaman içinde yeni yerleşim yerlerinde yapılan apartmanlara taşınmaları komşuluk ilişkilerinin azalmasına sebep olmuştur. Yerli halkın büyük bir bölümünün ikamet ettiği Kaleiçi mahallesinin sit alanı olması dolayısıyla, bu mahallede oturanların evlerine kat çıkmaları veya tadilat yapmaları genellikle mümkün olamamaktadır. Bu mahalleye kamyonlar giremediği için inşaat malzemelerinin nakliyesi zor olmakta ve yapılan inşaatın maliyetine yansımaktadır. Dolayısıyla burada oturan Amasra’nın eski ailelerinin zaman içinde nüfusları artmış, çocukları evlenme çağına geldiklerinde yeni hanelere ihtiyaç duymuşlardır. Apartman hayatı çok sıkı olan eski komşuluk kültürünün azalmasına sebep olmuştur.

“Ben apartmana çıktıktan sonra bir tane komşuma gitmedim. İşten vakit olmuyo” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Üst katta büyük oğlum oturuyor. Yabancılar var. Kimseyi tanımıyorum. Komşuluk ilişkileri yok” (E, 56, Evli, Göçmen, Amasra, 2.5.2015).

Medyanın da komşuluk kültürünün azalmasında önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Televizyonda gösterime giren diziler insanları evlerine bağlamaktadır. Genellikle komşu ziyaretlerinde televizyon açık bulundurulmakta ve insanlar sohbet etmek yerine hep birlikte televizyon izlemektedirler.

“Zaten TV çıktıktan sonra akşam oturmaları yok” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Yapılan gözlemler ışığında, Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinde oturan insanların eski komşuluk kültürünü devam ettirdikleri görülmektedir. Yaz aylarında kapı önlerinde oturup sohbet ederek birbirleri ile yakın ilişki içinde olmaktadır. Özellikle Amasra'nın Kaleiçi ve Boztepe mahallelerinde komşuluk ilişkilerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Hanımlar aralarında çay günleri, para günleri ve kahve günleri yapmaktadırlar. Bir araya gelindiğinde en çok, geçimlerini temin etmek için yaptıkları iş ile ilgili konular, günlük hayat, maddi durumları ve çocuklar konu edilmektedir. Özellikle çocuk okutanların ve kirada oturanların zaman zaman yaşadıkları maddi sıkıntılar en çok konuşulan konular arasındadır.

“Çay günümüz para günümüz kahve günümüz var...En çok eskileri ve geçimimizi konuşuyoruz. Çocuk okutan var kirada oturan var” (K, 77, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

“Komşularımız aile bireyleri... Amasra'nın en bozulmamış mahallesi Boztepe mahallesi. Herkes Amasralı yabancı kimse yok” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Amasra'da esnaflık yapan kişilerde komşuluk ilişkilerinin daha çok birbirlerinin iş yerlerine giderek birlikte çay, kahve içmek veya kapıda ayaküstü sohbet etmek şeklinde olduğu görülmektedir. Görüşülen kişiler, Amasra'da sıkı komşuluk ilişkilerinin azalmasına, geçim telaşının ve hayat mücadelesinin sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Kömür ocakları öncesinde birbirlerine zaman ayırabilen insanlar, daha sonra değişen ekonomik koşullara paralel olarak birbirlerine daha az zaman ayırabilir olmuşlardır. Önceleri az ile yetinerek yaşayan insanlar daha sonraları teknolojinin de getirdiği olanakların maliyetlerini karşılamak için daha çok çalışmak zorunda kalmışlar ve birbirlerine az zaman ayırmaya başlamışlardır.

“Burada komşuluk olayı yok. Herkes iş güç para olayına mı düşmüş... Çocukluğum Kale içinde geçti. O zaman ki komşuluklar harikaydı” (K, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

Amasra'da komşuluk ilişkilerinde, komşu ziyaretleri ve buluşulan mekanlar değişime uğradığı gibi, konuklara yapılan ikramlar da farklılık göstermiştir. Kömür ocakları öncesinde evlerde konuklara çay, ıhlamur, patlamış mısır, kurutulmuş hurma ikram edilirken günümüzde ikram, kısır, çörek, börek gibi yiyeceklerle çeşitlenmiştir.

Amasra halkının düğün, cenaze ve dini bayramlarda bir araya gelmeye özen gösterdikleri görülmektedir. Amasra'da yaşayan insanlar arasında eskiden beri var olan dayanışma ruhunun getirdiği anlayış ile özel günlere önem verilmekte ve bir arada olunmaya çalışılmaktadır.

“Genellikle düğünlerde ölüm hallerinde bütün komşular orada toplanırız” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Yapılan gözlemlerden ve görüşmelerden anlaşılacağı üzere, Amasra'da yaşayan halkın büyük bir bölümünde özel araba bulunmaktadır. Bu imkan sayesinde insanlar komşuluk ilişkilerinden ziyade ailece gezmeyi tercih etmekte, genellikle komşuluk için çok fazla zaman ayırmamaktadırlar. Amasra coğrafi olarak dar bir alanda konumlandığından, sokağa çıkan insanlar birbirleri ile sık sık karşılaşabilmekte ve ayaküstü sohbet yapabilmektedirler. Özellikle esnafın yoğun olarak bulunduğu Çekiciler Çarşısı ve onun hemen yanında haftada iki gün kurulan köylü pazarında insanlar ayaküstü sohbet edebilmektedirler.

“Komşularla değil de ben ailemle çıkar gezer dolaşırım. Komşularımınla sadece evden çıktığımda” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Komşuluk kültüründe değişim yaratan diğer bir faktör artan çalışma temposudur. Kömür ocakları sonrasında Amasra küçük bir kasabadan, sanayi şehri niteliğine bürünmüştür. Artan çalışma temposu komşuluk kültürünün azalmasına neden olmuştur. Dikkat çeken diğer bir husus da Amasra halkının genellikle kendi aile bireyleri ve akrabaları arasında komşuluk ilişkilerini sürdürüyor olmalarıdır.

“Yalnızca akraba eş ve dostlarla. Komşularımınla şu anda hiçbir böyle oturup kalkma olmaz. Eskiden vardı” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

“Aile içinde komşuluklar başladı. Kendi çocuklarımızla oturup kalkmalar başladı” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Komşuluk ilişkilerini farklı kuşaklar farklı biçimde değerlendirmiştir. Gençler komşuluk ilişkilerinin kalmadığını belirtmişlerdir. Çalışma hayatının getirdiği

koşullar, komşuluk ilişkilerinin azalmasına sebep olmuş görünmektedir. İnsanlar genelde kendi aile bireyleri ile sıkı ilişki içerisindeyler ve onlara zaman ayırabilmektedirler.

“Çok sık görüşemiyoruz ama kapı muhabbetlerimiz oluyo...Birimizin mevludu varsa diğeri de evini açıyor karşılıklı dairelerde. Amasra küçük olduğu için birbirimizi tanıyoruz. Güvenebiliyoruz” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Amasra'da komşuluk ilişkileri mahallelere göre değişiklik gösterdiği gibi insanların çalışma hayatına ve yaş durumlarına göre de değişiklik göstermektedir. Emekli olan bireyler komşuluk için vakit bulabilmektedirler. Amasra'nın yerlisi olan yaşlı bireylerin komşuluk ilişkilerini devam ettirmeye çalıştıkları, gençlerin ise komşuluktan çok dostluk ilişkilerine önem verdikleri görülmektedir.

Komşuluk ilişkilerinin zayıflamasında, kömür ocakları sonrasında Amasra'nın sanayi şehri niteliğine bürünmesinin payı büyük olmakla birlikte, apartman yaşamına geçişin komşuluk ilişkilerinin zayıflamasında daha fazla rol oynadığı görülmektedir. Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinin de sanayi ile iç içe olmasına rağmen komşuluk ilişkilerinin devam ettirilmesi, apartman yaşamına geçişin bu ilişkilerdeki payını gözler önüne sermektedir. Ayrıca çalışma hayatının ağır koşulları da, Amasra halkının komşuluk ilişkilerine ayıracakları zamanı aileleriyle paylaşmak istemelerine neden olmaktadır.

4.2.2 Dostluk ilişkileri

Görüşmelerin ışığında Amasra'da yaşayan bireyler arasındaki dostluk ilişkilerinin, komşuluk ilişkilerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Komşuluk ilişkileri çalışma hayatının artan temposu nedeniyle azalsa da yakın dostluk ilişkileri

Amasra'nın geleneksel yapısıyla ve onun bir uzantısı olarak zamanımızda (2016) da devam etmektedir.

“...ben bilirim ki hasta olduğumda ya da onlar hasta olduğunda, biliyorsunuz ki bizim oraya araç girmez ben onları sırtımda hastaneye kadar götürebileceğimi, Kömürleri geldiğinde bir omuz da ben verip taşıyabileceğimi onlar da bilir ben de bilirim” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Amasra'da çok sıkı olan komşuluk ilişkileri zamanla yerini dostluk ilişkilerine bırakmış görünmektedir. Amasra halkı daha çok yaşam biçimlerine ve kafa yapılarına uygun olan kişilerle görüşme eğilimindedirler. Amasra sosyal faaliyetler açısından doğa ile ilgili aktiviteler dışında insanlara yeterince hitap eden bir yer olmadığından, genellikle çok sakin geçen kış aylarında dostluk ilişkileri daha da anlam kazanmaktadır.

“Günlerimiz var...Çocuklarımızla ilgili konuşuruz” (K, 50, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Toplanırsınız dışarda evde...Bazen iş konuşuluyor. Bazen çocuklar konuşuluyor” (K, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 4.5.2015).

Esnaflık yapan kişilerin dostları ile daha çok işyerlerinde buluştukları görülmüştür. Görüşülen kişiler, dostları ile bir araya geldiklerinde en çok, çocukları, geçim sıkıntısı ve güncel konular ile ilgili konuştuklarını belirtmişlerdir. Ticaret ile uğraşanların dostları ile daha çok iş konularını konuştukları, piyasanın durumu hakkında birbirlerine bilgi verdikleri görülmektedir. Bu durum Amasra'da ticaret yapanların işlerini sıkı bir şekilde takip etmeleri gerektiğini göstermektedir. Amasra'da başlıca geçim örüntülerinden turizm, balıkçılık ve çekicilik sektöründe

çalışanların, bu geçim örüntülerinden elde ettikleri gelir miktarının mevsimsel olarak değişmesi dolayısıyla zaman zaman maddi sıkıntıları olabilmektedir.

“Ticaretle uğraştığımız için ülke sorunları, ülkenin ekonomik gidişatı, kendi ticaretimizi konuşuyoruz. Önümüzdeki süreç nasıl gidecek” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 08.05.2015).

“Dostlarımızla dükkanda görüşürüz. İş konuşuruz sıkıntın var mı deriz” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Görüşülenlerden ticaretle uğraşanların bir bölümü menfaat dostluklarına da vurgu yapmışlardır. Menfaat dostlukları dolayısıyla zarar gördüklerini ve bu tür dostlukları bitirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca önceleri Amasra halkı arasında menfaat dostluklarının genellikle olmadığını ve dostlukların devam ettiğini, fakat günümüzde menfaate dayalı dostlukların çoğaldığını belirtmişlerdir.

“Menfaat dostlukları başlayınca tek taraflı menfaat dostlukları insana zarar veriyor. O türlü dostlukları bitirdim. Kendi dostluklarımız devam ediyor” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Gençlerin dostluk ilişkilerine yetişkinlerden daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Turizm mevsimi dışında sessiz bir yer olan Amasra'da gençler için dostluk ilişkilerinin önemi daha da artmaktadır. Birlikte balığa gitmek, spor yapmak, içki içmek, kafelerde oturmak, gerektiğinde yardımlaşmak gençler açısından ihtiyaç olarak düşünülmektedir. Tahsil hayatı gereği başka yerlerde olan gençlerin de Amasra'da bulunmaları dolayısıyla, yaz mevsiminde gençler arasındaki dostluk ilişkilerinin daha da hareketlendiği görülmektedir.

Amasra’da gençler arasındaki dostluk ilişkileri, gençlerin birbirlerinin dertlerini ve sıkıntılarını paylaşmaları açısından da önem taşımaktadır. Dostluk ilişkileri bu yönüyle daha formal olan komşuluk ilişkilerinden ayrılmaktadır. Komşuluk daha çok çevremizde bulunan insanlarla sosyal hayatın gereği yapılmakla birlikte, dostluk ilişkilerinde dost seçimi yapılabilmektedir. Yapılan görüşmeler ışığında Amasra’da yaşayan insanların dost seçiminde, daha çok yaşam biçimi birbirlerine uygun olan ve rahat bir şekilde dertlerini paylaşabilecekleri, yardımlaşabilecekleri insanları tercih ettikleri görülmektedir. Özellikle Amasra’nın küçük bir yerleşim yeri oluşu dolayısıyla insanlara ait özelliklerin çabuk yayılır olması, dostluk ilişkilerinin önemini daha da arttırmaktadır.

Gençlerin dostluk ilişkilerinde seçici oldukları, özellikle çalışan gençlerin çalışma saatleri dışındaki zamanlarını iyi değerlendirmek istedikleri görülmektedir. Amasra’da yaşayan gençlerin büyük bir bölümü turizm sektöründe çalışmakta ve çalışma süreleri günde on iki saati bulabilmektedir. Yorucu ve uzun bir mesai saati dışında kalan zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmek istemektedirler. Gençler dostluk ilişkilerinde genellikle kendi yaşlılarını ve kafa yapılarına, yaşam biçimlerine uygun kişileri tercih etmektedirler.

“Oturum muhabbet ederken zevk aldığım insanlar. Okulu konuşuruz. Arkadaşlarım yüksek lisans yapıyorlar. Onlar anlatılır...Hemen hemen her gün. Bilemediniz 2-3 günde bir. Evlerimizde, kafelerde” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Düşünce yapımıza yakın bize hitap eden insanlarla dostluk ederiz. Burada kendi yaşlılarımız var” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

Amasra halkı için dostluk ilişkilerinin komşuluk ilişkilerinden daha anlamlı olduğu görülmektedir. Sosyal anlamda insan ilişkileri için ayırdıkları zamanı dostları ile birlikte geçirmeyi tercih etmektedirler.

4.3 Amasra’da Gençler

Gençler, devlet eliyle işletilen kömür ocaklarının küçülmeye gittiğini, Amasra’nın artık göç almadığını aksine göç verdiğini, üniversiteye giden gençlerin büyük bir kısmının iş imkansızlıkları dolayısıyla tekrar Amasra’ya dönmediklerini, bazı ailelerin de onların peşinden gittiklerini belirtmişlerdir. Özellikle Bartın’da okuyan Amasralı gençlerin, tahsil hayatları boyunca Bartın’da çevre edindikleri ve iş imkanları bakımından kendilerine çeşitlilik sunan Bartın’da yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir.

“Üniversiteye giden gelmiyor çalışmaya giden gelmiyor” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Zaten çocuklar büyüdükçe onun peşinden de göç oluyor. Bartın’da okuyanlar genelde aileleri Bartın’ı da tercih edebiliyor” (K, 29, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Görüşme yapılan genç bireyler, Amasra’nın sakin, huzurlu, yaşamak için ideal bir yer olduğunu, Amasra’da yaşadıkları için mutlu olduklarını söylemişlerdir. Sosyal aktivitelerin yeterli olmayışı bu düşüncelerine engel teşkil etmemektedir. Amasra ile Bartın arasında yapılan yeni yol, Amasra’da yaşayan gençlerin 15 dakikada Bartın’a ulaşmalarını mümkün kılmaktadır. Son yıllarda, özellikle yeni yapılan üniversite ile Bartın talebe kenti görünümünde olmaya başlamıştır. Talebelerin ihtiyaçlarına göre şekillenen yeni yatırımlar ve işletmeler ile Amasra’nın bağlı olduğu Bartın ili gençlere

hitap eden bir yerleşim yeri olma yolundadır. Yakın olması nedeniyle, Amasra'da yaşayan gençler sosyal aktiviteler için Bartın'ı sık sık ziyaret etmektedirler.

Gençler her ne kadar Amasra'yı sakin, huzurlu ve doğası güzel bir yer olarak tanımlasalar da, Amasra'nın yapılaşmadan önceki eski haline özlem duyduklarını vurgulamışlardır. Gençler, Amasra'nın eski resimlerinden, Kaleşah mahallesinin yapılaşmadan önceki durumunu, Amasra plajındaki kumların, Amasra'nın iç kısımlarına kadar geldiğini görerek Amasra'yı eski doğal haliyle görmek istediklerini belirtmişlerdir.

“Amasra'nın eski resimlerine bakıyorum içim resmen eriyip gidiyor. Keşke o zaman yaşasaymışım diyorum...Kaleşah mahallesi bom boş öyle görmek istiyorum” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015

Amasra'da yaşayan çok sayıda genç asgari ücretle çalışmaktadır. Konut ihtiyaçları genelde aileleri tarafından karşılandığından gelir içinde önemli bir pay teşkil eden ev kirası ödememektedirler. Amasra'da ayrıca sosyal faaliyetler kısıtlı olduğundan gençlerin elde ettikleri gelirler kendileri için yeterli olabilmektedir.

Gençler çalışma saatleri belirli, sabit bir aylık gelir alabilecekleri, sosyal güvencesi olan işleri tercih etmektedirler. Amasra'da bu çalışma koşulları genelde devlet dairelerinde ve Amasra Taşkömürü İşletmesinde mevcut bulunmaktadır. Gençler sabit bir maaş ile bütçelerini daha iyi kontrol edebileceklerini düşünmektedirler. Restoran, kafe, otel, pansiyon gibi turizm sektörü ile ilgili yerlerde günlük çalışma süreleri yaklaşık 12 saati bulabilmektedir. Ayrıca Amasra'da turizm sektörünün önemli bir geçim örüntüsü olmasına rağmen, turizm sezonunun genellikle yaz ayları ile sınırlı kalması, gençlerin sabit gelirli işlerde çalışmak istemelerine sebep olmaktadır.

“Esnaflık yapmak isteyen çok az. Herkes memur olmak için uğraşiyor” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Üniversite eğitimi almış çeşitli meslekten gençler için Amasra'da iş olanaklarının kısıtlı olduğu görülmektedir. Amasra'da yaşayan gençler, yakın olması dolayısıyla üniversite eğitimi için Bartın Üniversitesi'ni tercih etmektedirler. Burada eğitim almak onlar için avantajlı olabilmektedir. Tahsil hayatları boyunca Bartın'da çevre edinebilmekte ve gördükleri eğitime göre daha fazla iş çeşitliliği sunan bu kentte çalışma imkanı bulabilmektedirler. Amasra'ya yakın mesafede olması dolayısıyla ulaşım imkanlarının kolaylığı da gençlerin Bartın'ı tercih etmelerine neden olmaktadır.

Amasra'da yaşayan gençlerin bir bölümü iş bulmak için İşkur'a başvurumaktadırlar. Devlete ait bir kuruluş olan İşkur, işgücü taleplerini karşılamakla görevli bir kurum olarak Amasra'da yaşayan gençlerin iş başvurularını değerlendirmekte ve onların devlet dairelerinde sözleşmeli olarak istihdam edilmelerini sağlamaktadır. Çalışanların maaşları devlet tarafından karşılanmaktadır. İşsizlik maaşı ve tazminat hakkı gibi yükümlülüklerin doğması dolayısıyla İşkur ile çalışanlar arasında yapılan sözleşmeler en fazla dokuz ay üzerinden yapılmaktadır.

Görüşülen gençlerin büyük şehirlerde yaşamayı genellikle tercih etmedikleri görülmüştür. Gençler medyayı yaygın olarak kullanmaktadırlar. Büyük şehirlerin yaşamak için güvenli olmadığını düşünmektedirler. Amasra gibi küçük yerleşim yerlerinde herkesin birbirini tanıdığı için yaşamın daha kolay olduğunu düşünmektedirler. Amasra'da dostluk, insanların birbirini tutması ve koruması, birbirlerine olan güven gibi olguların genelde küçük yerleşim yerlerinde yaşayan insanlara ait özellikler olduğunu ve bu özellikleri kazanmış olmalarından dolayı mutlu

olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca büyük şehirlerde geçim sıkıntısı çekmemek için karı koca çalışmak zorunda kalacaklarını düşünmektedirler.

“Ben burada insanlara baktığım zaman karşı komşunuz kaçıyor sizden... İnsan tuhaf oluyor. Çünkü ben o kadar güzel bir yerden gelmişim ki... Büyük şehirlerde yaşayan insanların anlayabileceğine inanmıyorum” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Yani hiç düşünmedim başka bir yerde yaşamayı. Büyük şehre gitmiş olsam bocalarım diye düşünüyorum... Burada her şey rahat yani her istediğimizi yürüme mesafesinde yapıyoruz. İsteddiğimiz zaman dışarı çıkıyoruz. Çocuklarımızı rahatlıkla dışarıda oyunlar oynatabiliyoruz” (K, 29, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Amasralı gençler küçük yaşlardan itibaren Amasra'ya farklı yerlerden gelen insanlarla tanışıp kendilerini geliştirme imkanı buldukları için kendilerini şanslı görmektedirler. İnsanların tatil yapmaya geldikleri, deniz ve yeşilin iç içe bulunduğu Amasra'da mutlu bir çocukluk geçirdiklerini düşünmektedirler. Diğer sosyal aktiviteler için de Bartın'a gidebilmektedirler.

“Deniz ve yeşilin içinde büyüdüğüm için de çok mutluyum. Farklı yerlerden gelen insanlarla tanışıp kendimizi geliştirmek küçük yaşta gelişmemizi sağladı” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

Amasra'da lise eğitimini bitiren gençlerin bazıları babalarının yapmış olduğu işleri devam ettirmekte bazıları ise turizm sektörü ile ilgili işlerde çalışmaya başlamaktadırlar. Üniversite eğitimini tamamlamış çok sayıda genç, iş imkansızlıkları dolayısıyla Amasra'dan ayrılmak zorunda kalmaktadır. Görüşülenlerin bir bölümü, gençlerin Amasra dışında çalışma hayatlarına devam etmelerinin, diğer yerlerin

kültürlerini ve yaşam biçimlerini görerek, kendi deneyimlerine katmaları ve geri döndüklerinde bu birikimleri Amasra'ya kazandırmalarının Amasra kasabası için avantaj olacağını düşünmektedirler.

“...buradan her insanın da çıkması gerektiğine de inanırım. Çıkıp diğer yerleri görmeleri büyük şehirlerdeki yaşamların nasıl olduğunu görmelerini isterim. Onlardan bir şeyleri kendilerine eğitimlerine hayatlarına katmalarını isterim. Geri geldiklerinde buraya kazandırmalarını isterim” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

Gençler, Amasra'yı sevdiklerini ve burada huzur güven içinde olduklarını, rahat yaşadıklarını sık sık vurgulamışlardır. Amasra'da herkesin birbirini tanıdığını, kavga olmadığını, çocukluklarını bahçelerde, deniz kenarlarında oyun oynayarak geçirdiklerini, fazla aile baskısı olmadığı için rahat yetiştiklerini ifade etmişlerdir. Gençler genelde istedikleri kişilerle evlenebilmektedirler. Bu konuda gençler üzerinde ailelerin baskısı olmamakta tam tersine aile kurmaları için maddi ve manevi destek görmektedirler. Amasra'da yaşayan gençler evlilik için sevginin önemine inanmaktadır ve genellikle kendi tercihleri doğrultusunda sevdikleri insanlarla evlenmektedirler. Amasra'da her insanın bir şekilde evini geçindirecek parayı kazanabileceğini düşünmektedirler. Zaman zaman maddi sıkıntı çekseler bile bu konuda ailelerinin kendilerine maddi destekte bulunacaklarını düşünerek evlilik konusunda rahat karar alabilmektedirler.

“Amasralıyım dediğim zaman içimde heyecan oluyor...İnsanların birbirini koruması tutması çok fazla. Benim ailem Amasra” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Amasra’nın genci diğer yerlere göre daha rahat yetişiyoruz...Aile baskısı çok yok...Amasra’da herkes genelde sevdiğiyle evlenir...Bizim için sevgi daha önde gelir. Yoksa Amasra’da her insan evini geçindirecek parayı bir şekilde kazanıyor. Balık var oteller var...Burada kız çocukları çok değerlidir...Genelde aileler burada hep bir arada olduğumuz için onların da desteği oluyor” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Yapılan görüşmeler ışığında, Amasra’da gençlerin okuma eğiliminde oldukları görülmüştür. Liseyi bitiren gençler genellikle üniversite tahsili de yapmaktadırlar. Üniversite eğitimi yapmak istemeyen gençler tahsil hayatlarını genellikle liseyi terk ederek sonlandırmaktadırlar.

“Benim neslimde hemen hemen herkes üniversiteyi okudu ... Çok nadirdir toplansan 10-15 kişidir okumayan. Onlar okumayı lisede bırakmışlardır. Ya lisede bırakılıyor üniversiteye gidilmeden ya da üniversite tamamlanıyor” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Amasra’daki gençlerin Amasra’ya kurulması düşünülen Termik santral konusundan rahatsız oldukları görülmektedir. Çevre kirliliği dolayısıyla çok sayıda kişinin geçimini temin ettiği turizm sektörünün baltalanacağı endişesini taşımaktadırlar. Amasra’da iş imkanlarının kısıtlı olmasından yakınmalarına ve Termik santralin Amasra halkına iş imkanı yaratacağını bilmelerine rağmen santral kurulmasına tepkilidirler.

“Buradan başka bir yerde yaşamayı hiç düşünmedim. Termik santral kurulmadığı sürece...Biz lüks yaşamak değil mutlu yaşamak isteriz” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Görüşülen kişiler, Amasra’da yaşayan gençlerin alkol tüketimine eğilimli olduklarını belirtmişlerdir. Gençler, ucuz olması sebebiyle alkol olarak şarap ve birayı tercih etmektedirler. Alkol kullanımı gençler arasında sosyalleşmeyi yaratan bir olgu olarak görülmektedir. Gençlerin genellikle buluştukları yer Amasra’da bulunan Direkli Kaya mevkiidir. Yaz aylarında hemen hemen her gün, kış aylarında ise havaların uygun olduğu zamanlarda gençler akşam saat 23.00 den sonra bir araya gelerek geç vakitlere kadar oturup sohbet etmektedirler. Yaz aylarında kızların da katıldığı toplantılar, kış aylarında kızların üniversiteye devam etmeleri dolayısıyla genellikle erkekler arasında yapılmaktadır.

“Gençler arasında içki var. Bira tüketimi fazla” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Marketten içkiler alınır Direkli kayaya gidilir. Kızlar da gelir. Yazın hemen hemen yarı yarıya oluyor kız erkek. Kışın erkek fazla. Kışın burada bizim yaşımızda pek kız kalmıyor üniversiteye gittikleri için burada genelde 10-15 tane erkek kalıyor” (E, 23, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

Amasra’nın gelişimi hızlı bir şekilde olamamaktadır. Bazı kararların alınmasında bürokratik engeller olmaktadır. İlgili kurumlar arasında iletişimsizlikler olabilmektedir. Gençler Amasra’nın sorunlarına da vurgu yapmışlardır. Ev pansiyonculuğun denetimsiz olarak yapılması, özellikle yaz aylarında oluşan park sorunu, tarihi eserlerin bakımsızlığı, kış aylarında kömür dumanlarının Amasra’nın merkezine çökmesi ile meydana gelen hava kirliliği en çok vurgulanan konu başlıkları olmuştur.

“Kaçak pansiyon olayına son verilmesi gerekir. Park sorunu çok büyük... Burada temel atıldığı an tarihi eser çıkıyor” (E, 33, Evli, Göçmen, Amasra, 2.11.2015).

Yapılan görüşmelerin ve gözlemlerin ışığında, Amasra'da yaşayan gençler için iş olanaklarının kısıtlı olduğu açıkça görülmektedir. Coğrafi açıdan dar bir alanda konumlanmış olan Amasra'da, kömür ocakları, turizm, balıkçılık ve çekicilik (ağaç oymacılığı) gibi belli başlı geçim örüntüleri dışında, gençler için iş imkanlarının sınırlı olduğu söylenebilir. Gençler madencilik sektöründe çalışmayı genellikle tercih etmemektedirler. Zaten devlet eliyle işletilen kömür ocaklarının küçülmeye gitmesi, özel sektöre ait işletmenin ise genelde asgari ücret politikası uygulamasından dolayı madencilik sektöründe çalışmak gençlere cazip gelmemektedir. Balıkçılıkla uğraşan ailelerin çocuklarının genellikle balıkçılığa ilgi duymadıkları görülmektedir. Çekicilik, uzun ve zahmetli bir üretim aşaması gerektirdiğinden, üretim olmaktan çıkarak Çin mallarının alınıp satıldığı bir sektör haline gelmiştir. Amasra'da devam eden konut inşaatlarında çalışan işçiler Amasra'nın dışından gelmektedir. Bu geçim örüntüleri dışında Amasra'da gençler için iş imkanlarının büyük ölçüde turizm sektörü ile sınırlı olduğu görülmüştür.

4.4 Amasra Yerlilerinin Göç ve Göçmene İlişkin Görüşleri

4.4.1 Amasra yerlisinin göç olgusunu değerlendirmesi

Amasra'nın aldığı göç ile ilgili olarak görüşülen kişiler, Amasra'nın Ege ve Akdeniz bölgesi hariç, Türkiye'nin diğer bütün bölgelerinden göç aldığını, göç ile gelenlerin bir kısmının memleketlerine geri döndüklerini, fakat çok sayıda göçmenin Amasra'ya yerleştiklerini söylemişlerdir. Amasra'ya göç edenlerin büyük çoğunluğunun Karabük, Bartın, Kastamonu gibi yakın çevrelerden, Amasra'da işleme açılan kömür madeni ocaklarında çalışmak üzere geldiklerini ifade etmişlerdir.

Kömür ocakları için genellikle yakın çevrelerden Amasra'ya göçün sebebi, belirtilen yerlerin kömür madeni ile iç içe olmasıdır. Bu bölgedeki insanlar, kömür yatakları bakımından zengin olan Zonguldak kömür madenlerinde çalışmışlar, dolayısıyla madencilik kültürü kuşaktan kuşağa intikal etmiştir. Amasra'da kömür ocakları için iş gücü açığı kapatılırken öncelikle bu bölgeden insanlar istihdam edilmeye çalışılmıştır.

“Bizim çalıştığımız dönemlerde 5, 6 bin kişi vardı. Bunların yüzde 80 i dışarıdan gelme insanlardı. Bunlar Çaycuma, Devrek, Kozcağız, Bartın yöresinden gelen insanlar. Bunların yüzde 60 ı ocaklarda çalışıyorlardı. Bunlar köylerden gelen insanlardı” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

“Genelde Bartın'ın köylerinden... Ege'den Akdeniz'den pek gelen yoktu”(E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Buraya dışarıdan gelenler Kastamonu Azdavay'dan gelenler çok oldu... Ege'den Akdeniz'den yoktu göç edenler buraya” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Yapılan görüşmeler ışığında; kömür ocaklarında çalışanların büyük bir bölümü, Amasra'nın ve çevresindeki yakın yerleşim yerlerinin köylerinden gelmişlerdir. Yer altında çalışanlar, bu iş için gerekli koşullara uygun olup olmadıkları kontrol edildikten sonra işe alınmışlardır. Çalışma koşullarının ağır olmasından dolayı şehir çocuklarının taşkömürü ocaklarında çalışmaya uygun olmadığı, köy insanının daha güçlü ve dayanıklı olduğu düşünülerek, yer altında çalışacak işçiler işe alınırken köylerden gelenler tercih edilmiştir.

“Şehir çocukları ocak çalışmasına gelemez. Kazmacı lağımca bunlar işe alınacağı zaman kontrolden geçerlerdi ve ellerindeki nasırlara bakılırdı...Bu daha sonda cıvıdı” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

“Yer altında çalışanlar buranın çevre köylerinden gelenler” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Görüşülen kişilerin anlatılarından, göç ederek gelenlerin belirli yerlerde kümeleşmeyip, nerede ev bulurlarsa orada yerleştikleri anlaşılmaktadır. Yapılan gözlemler de anlatıları teyit etmektedir. Bu yerleşim biçiminin, Amasra halkının göç olayına ve göçmene bakış açısını açıklayan önemli bir gösterge olduğu söylenebilir. Turizm olgusundan dolayı Amasra'ya gelen kişilere hoşgörülü davranma kültürünü edinmiş olan Amasra halkı, göç ederek gelen kişilere de aynı davranış biçimini göstermiş, onlarla kaynaşmış, ayrımcılık göstermeyip her konuda yardımcı olmaya çalışmıştır.

“Amasra turistik yer. 1950 lerden beri turistlere alışık bir yer” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

Amasra'ya göçü farklı değerlendiren görüşler de mevcuttur. Göç kavramını algılayış, kavrama yüklenen anlam kişilere göre değişiklik göstermektedir. Görüşülen kişilerin bir bölümü, göç ederek gelenler dolayısıyla Amasra'da 'kozmpolit' bir yapının oluştuğunu ve Amasra'nın kendine has konuşma ve şakalaşma tarzı gibi bazı kültürel özelliklerin yok olmasından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir.

“Amasra'nın kendine göre bir yaşam tarzı vardı bir kültürü bir konuşma tarzı bir şakalaşma bir yaşama biçimi vardı. Bu biçim kaybolmaya başladı...dışarıdan gelen bu çoğunluk Amasra'nın yapısını bozdu” (E, 81, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 22.11.2014).

“Bazıları rahatsız edici oluyor...Hep buraların köylerinden Ulus, Kozcağız hep köylerden gelenler” (K, 71, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Amasra, gerekli altyapı hazırlığı olmadan göç olgusu ile karşı karşıya kalmıştır. Gelen işçilerin hepsi aynı anda gelmemişlerdir. Buna rağmen konut açığı hemen kendisini göstermiş ve yapı kooperatifleri çoğalmaya başlamıştır. Dolayısıyla yeni yerleşim mahalleleri meydana gelmiş, çarpık yapılaşma çoğalmış ve Amasra'nın doğal yapısı bozulmaya başlamıştır. Bu süreç devam etmektedir.

“EKİ de çalışıp emekli olanlar burada kooperatiflerden ev alarak yerleştiler... 4, 5 bin kişi çalışırken kooperatif usulü herkes daire sahibi oldu... Daireler ucuz verildi” (E, 57, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Görüşülen kişiler Amasra'ya göçün siyasi boyutlarına da değinmişlerdir. Siyasi partilerin kömür ocaklarına kendi yakınlarını işe aldıkları, ilk başlarda işe adam politikası uygulanırken daha sonraları adama iş politikası uygulanmaya başlandığı, önceleri maden ocaklarına işçi alınırken yapılan işe uygunluk kontrollerinin daha sonraları yapılmadığı ve kura ile işe alımların başlandığı görüşülenler tarafından dile getirilmiştir.

“Kura ile işe alımlar başladı. Ecevit hükümeti zamanında 2000 li yıllarda torbaya isimler dolduruldu. Kim çıkarsa o işe başladı. Hepsi cıvık çıktı”(E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

“TTK' nın genel müdürüne göre Amasra'daki göç gelen il değişiyordu. Mesela Sivashlı bir genel müdür geldiğinde Sivashlıları işe alıyordu” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

“80 li yıllarda Anavatan Partisi hükümeti zamanında buralarla ilgilenen devlet bakanı ...Yozgatlı idi...işçi alımlarında Yozgat’tan baya bir göç oldu” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

Gelen göç sonucunda yerleşme anlamında kümeleşme olmadığı gençler tarafından da dile getirilmiştir.

Gençler göç olayına sıcak bakmaktadırlar. Amasra’nın kendi içine kapanmış bir şekilde kalmasını istememektedirler. Farklı insanlar, farklı kültürler, farklı yaşam tarzları geldiği zaman bir kaynaşma olacağını ve Amasra’nın ekonomisine olumlu katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Amasra’nın, ne kadar göç alırsa o kadar gelişeceğini ve nüfus artışının sosyal imkanları da arttıracığını öngörmektedirler. Sinemalar, kafeler ve gençlerin zaman geçirebileceği yerlerin çoğalacağını ve bu gelişmelerin Amasra’da nüfusun artması ile doğru orantılı olduğunu düşünmektedirler. Göçün dezavantajı olarak da, insanların yabancılaşması gösterilmiştir. Şu anda içinde buldukları samimi ve arkadaşça ortamın yok olacağı endişesini taşımaktadırlar.

“Farklı insanlar farklı yaşam tarzları farklı kültürler geldiği zaman bir kaynaşım içinde bazı şeyler öğrenilebileceğine inanıyorum...Daha fazla göç almasını isterim...İnsanların biraz daha yabancılaşması belki kötü olabilir. Şu an daha samimi birbirini daha çok tanıyan daha arkadaşça bir çevreye sahibiz...Göç gelirse bunların öleceğine inanıyorum” (E, 23, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Kalabalık olduğu anda ekonomi canlı durur. Her şey nüfus ve ekonomiyle alakalı” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Amasra’nın yerlisi, Amasra’ya yerleşen kişilerin genelde emekli kesimi olmasından dolayı göç olgusundan rahatsız görünmemektedir. Emekli kesim, belirli

bir geliri olan ve bu geliri Amasra'nın ekonomisine kazandıran kişiler olarak görülmektedir. Her ne kadar Amasra'ya gelmiş ve ticaret hayatına atılmış kişilere yardım edilmeye çalışılsa da, Amasra'ya göç ederek gelenlerin esnaf olarak çalışmaya başlaması, Amasra'nın yerlisi tarafından istenilen bir durum değildir. Amasra'nın yerlileri, Amasra'da zaten sınırlı olan ekonomik imkanların kendileri tarafından değerlendirilmesini istemektedirler. Kömür ocakları için Amasra'ya göç ederek çalışmaya gelenler, Amasra'nın yerlileri tarafından sorun olmamıştır. Çünkü Amasra halkının büyük bir kısmı kömür ocaklarında işe alınmıştır. Göç ederek gelenler iş gücü açığı dolayısıyla Amasra'ya gelmişlerdir.

“50-60 yaşından sonra buraya yerleşen kişiler olduğu için bize şeyi yok. Amasralı burada başkalarının para kazanmasını istemez” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Genelde dışardan gelenler eğer ticaret türü bir şey yapıyorlarsa o zaman karşı çıkmaya çalışıyorlar” (K, 29, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Göç olgusunun değerlendirilmesinde Amasra halkının yaş durumlarının yanında, çalışma alanları da göç olgusuna bakış açılarını şekillendiren diğer önemli bir faktördür. Örneğin; emekli bireyler az nüfus, rahat, sakin bir hayat isterken, Amasra'da esnaflık yapan kişiler, Amasra'nın ekonomisinin daha iyi duruma gelebilmesi için nüfusun artmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler.

“Amasra'daki genel esnaf çevresinin ekonomik anlamda daha iyi işler hale gelebilmesi için Amasra'daki nüfusun artması lazım” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 08.05.2015).

Amasra’da yaşıyan genç ve yaşlı bireylerin göç konusundaki görüşlerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Yaşlı bireyler Amasra’nın eski doğal yapısının bozulmamasını ve geleneklerin sürdürülmesini istemektedirler. Alınan göçlerle zaten büyük ölçüde bozulmuş olan doğal yapının daha da bozulacağını düşünmektedirler. Genç bireyler ise göç olayına daha olumlu yaklaşmakta ve Amasra’ya ekonomik anlamda hareket getireceğini düşünmektedirler.

4.4.2 Amasra yerlisinin göçmene bakışı

Yapılan görüşmelerle Amasra’nın yerlisinin göçmenleri nasıl algıladıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Görüşülen kişiler, göç ile gelenlere Amasra halkı olarak ellerinden gelen yardımı yaptıklarını ve gelen kişilerin de yerli halk ile kaynaştıklarını belirtmişlerdir.

Görüşülen kişilerin ifadelerinden ve gözlemlerden, Amasra halkının geçmişten gelen kültürleri gereği, Amasra’ya göç ederek gelenlere iyi davrandıkları anlaşılmaktadır. Onlara misafir gözü ile bakmışlar ve gereken ilgiyi göstermişlerdir. 1950 li yıllarda başlayan turizm hareketinin Amasra halkına bu kültürü aşıladığı görüşülenler tarafından sık bir şekilde vurgulanmıştır. Memleketlerine gelen insanlara iyi davranmışlar onları evlerinde misafir etmişlerdir.

“Bizim Amasra’da dışarıdan gelenler daha kıymetlidir daha rağbet gösterirler” (E, 57, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Ben çocukken turistler Amasra’ya gelirlerdi evlerin önünde teyzeler işte yün örerlerdi ya da başka şeyler yaparlardı, ev ararlarken buyurun gelin misafirimiz olun, para sonraki iş derlerdi” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Kömür ocakları açıldıktan sonra Amasra halkından çok sayıda kişi bu ocaklarda işe alınmış ve çalışmaya başlamışlardır. Amasra'ya göç edenler ve Amasra'nın yerlisi kömür ocaklarında birlikte çalışmışlar, ağır çalışma temposu insanları birbirine yakınlaştırmıştır. Amasra bir sanayi şehri niteliğine bürünmüş, insanlar çalışma şartlarının getirdiği koşullarda göç olayının üzerinde durmamışlardır.

“Gelenler hemen işe sarıldılar” (E,76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Devamlı bir koşturmaca hayat mücadelesinin peşinde” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Amasra'da faaliyete geçen kömür ocaklarında meydana gelen iş gücü açığı dolayısıyla Amasra'ya göç ederek gelenler kısa zamanda yerli halkın arasına karışmışlardır. Amasra halkı göç ederek gelenleri zamanla Amasralı olarak görmeye başlamış ve özellikle ikinci kuşak bireylerin Amasra kimliğine büründüklerini düşünmüşlerdir.

“Amasra halkı ile kaynaştılar. Artık biz onlara Amasralı gözü ile bakıyoruz” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Kaynaşma sorunu yaşamadık hiç” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra,4.11.2015).

Göç ederek gelenlere gerekli yardımları yapmaya çalışan Amasra halkı, göç ederek gelmiş kişilerin yanlış davranışlarını kabul etmemektedirler. Özellikle kumar oynayanlar, Amasra halkına zarar verenler Amasra'da barınamamaktadırlar. Buna karşılık bazı tutum ve davranışlar Amasra halkı tarafından kabul edilir görünmektedir. Örneğin; don ve pijamalarla denize girenler, sahilleri kirletenler uygun bir şekilde ikaz edilmektedirler.

“İlk önce ocaklara işi bilen insanlar getirildi...onlar donla pijama ile denize giriyorlardı. Onlar ikaz edildi” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

“Yanlış yapanlar dövülerek sövülerek atılıyordu buradan...her gelen buraya yerleşemedi” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Görüşülenlerin bir bölümü göç ile gelenler için bir dışlama veya ötekileştirme olmadığını, fakat göç ederek gelen kişilerin Amasra halkı gözünde ölünceye kadar yabancı olarak kaldıklarını belirtmişlerdir. Örneğin ‘Ahmet bizim çocuktur ama babası Yozgatlıdır’ şeklinde bir dip not düşüldüğünü, bunun ötekileştirmek için değil, tarif etmek amaçlı kullanıldığını ifade etmişlerdir. Amasra'ya çevre yerleşim yerlerinden gelerek Amasra'da ticaret hayatına atılan bireylerin rahat hareket edebilmeleri, göç ederek gelenlere karşı Amasra'nın yerli halkı tarafından dışlama yapılmadığının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Yapılan gözlemlerden ve görüşmelerden, Amasra'da komşulukta, dostlukta ve onlara yardım etmekte, yabancı olma kriterinin dikkate alınmadığı görülmektedir. Ötekileştirme ve dışlamanın siyasette olabileceği, örneğin; Amasra halkı tarafından belediye başkanlığı, dernekler ve kooperatif başkanlıkları gibi seçimlerde yerlilik kriterinin ön planda tutulduğu görülmektedir.

“Dışarıdan TTK için buraya gelmiş ya da öğretmen olarak gelip kalmış insanlar bizim için ölünceye kadar yabancı olarak kalıyor...Yani bir öz Amasralılık var ... bir ötekileştirme yok. Ya da bir dışlama yok. Ha siyasette olur...Kabullenmek çok kolaydır Amasra'da...Ama bir dip notu vardır. O da ötekileştirmek için değil tarifi içindir. Bu komşulukta, onunla dost olmakta, ona yardımcı olmakta hiç en ufak bir etkisi yoktur...Şu anda çekiciler sokağında iki tane çekici peştemalı giymiş esnaf var. Diğerlerinin hepsi yabancı” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Göç ederek gelen kişilerin Amasra halkı gözünde ölüncüye kadar yabancı olarak kalmalarının, Amasra halkının memleketlerine olan bağlılığının bir sonucu olduğu söylenebilir. Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar günümüzde de geniş bir aile olma özelliğini korumaktadırlar. Bu mahalleler, Amasra'nın eski örf ve adetlerinin günümüzde de (2016) devam ettiği, yardımlaşmanın yapıldığı yerlerdir. Ayrıca Amasra halkının bir kişiyi tanımlamada memleket kriterini kullanma alışkanlığının olması da, yabancılık kriterini ön plana çıkarmış görünmektedir. Aslında yabancılaştırma gibi görünen anlamın altında, tanımlama amacının olduğu düşünülmektedir. Amasra'nın yerlisinin, Amasra'ya göç etmiş bir bireyle evlilik yapabilmesi bu düşüncüyü doğrular niteliktedir.

“Bizim Amasralı olarak biz kendimiz bir aileyiz” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

“Bizim Amasra'da biraz şey vardır. ‘Bizim uşağımız’ deriz biz” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 08.05.2015).

Gençler, göçle gelenlerin Amasra'yı beğendiklerini, genelde yerleştiklerini ve gelen kişilerin Amasra halkı ile kaynaştıklarını dile getirmişlerdir. Amasra'ya görevli gelen memurların bir kısmının Amasra'ya yerleştiklerini ve genellikle Ankara ve Karabük illerinde yaşayanların daha fazla Amasra'dan yazlık ev talebinde bulduklarını sık bir şekilde vurgulamışlardır. Gençler, Amasra'ya göç ederek gelenlerin Amasra halkından etkilendiklerini ve zaman içinde Amasra halkına benzediklerini ifade etmişlerdir.

“Gelen memur yerleşip kalıyo” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Yazlık alıyorlar genelde. Genelde Ankara Karabük” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Nasıl diyim Amasra ya gelen etkileniyo bizden bize benziyolar sonradan” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Her ne kadar Amasra'ya göç edenlerin Amasra halkından etkilenip daha sonraları Amasra'nın yerlisi gibi oldukları ifade edilse de, Amasra'nın yerli halkının da göç ile Amasra'ya gelenlerden etkilendikleri söylenebilir. Amasra'nın yerlisi ve Amasra'ya göç ile gelenler birbirlerinin kültürlerinden etkilenmiş görünmektedirler. Özellikle büyük şehirlerde çalışıp emekli olmuş ve Amasra'ya yerleşen kişilerin, şehir hayatına özgü yaşamı burada da sürdürdükleri ve şehir kültürünü Amasra'ya getirdikleri görülmektedir.

4.4.3 Göç sonrası uyum süreci

Amasra'ya göçle gelenlerin uyum süreci, çoğunlukla sorunların az yaşandığı bir dönemdir. Amasra halkının yabancılara aşina oluşunun, uyum sürecinin olumlu geçmesinde önemli bir payı olduğu söylenebilir. Amasra, Türkiye'de ilk turizm hareketlerinin ve ev pansiyonculuğunun başladığı yerlerden biri olarak, 1950 li yıllardan itibaren, yerli ve yabancı turistlere ev sahipliği yapmaya başlamıştır.

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü Amasra'ya göçle gelenlerin uyum sağladıklarını söylemişlerdir. Görüşülen kişiler, Amasra'ya göç ederek gelenlerin başlangıçta sahil kasabası yaşamını yadırgamakla birlikte, daha sonraları Amasra halkının yaşam tarzına uyum göstererek kültürlerinden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca göç ederek gelenler Amasra halkının kendilerine göstermiş oldukları yakın ilgi ile yerli halk ile kaynaşmışlar ve onlarla yakın ilişki içinde olmuşlardır.

“Yaşadıklarını zannetmiyorum...Amasra yabancıya aşınadır zaten” (E, 52, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

Göç edenlerin bir bölümü tarihi Bedesten mevkiine evler yaparak yerleşmişlerdir. Özellikle kömür ocaklarındaki işçi açığı istihdamı için Kars'tan gelenler Bedesten tarafında yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Sit alanı olan Bedesten bölgesine evler yapmışlar ve boş tarlaların sahiplerini araştırmışlar, bu tarlaları satın alarak veya kiralayarak ekip biçmeye başlamışlardır. İlk başta göç sonrası kümeleşme gibi görünen bu durum, daha çok Kars'tan gelenlerin bahçecilik yapmak istemeleri dolayısıyla Amasra'nın bu iş için elverişli olan Bedesten bölgesini seçtikleri görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir.

“Kars'tan gelenler buraya bir geldiler içlerinden birkaç tanesi çevrede arazi aramaya başladılar. Burada ihtilafli olan yerlerden tarlalar aldılar. Kendi aralarında paylaştılar bölüştüler. Herkes orda ev yaptı. Kendi kültürlerini kendi içlerinde yaşadılar... Genellikle Mısır fasulye ektiler” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Göç ile ilgili uyum sürecinde görüşülen kişilerin büyük bir bölümü uyum sorunu yaşanmadığını belirtmiş olsalar da, bu konuda farklı görüşler de mevcuttur. Görüşülenlerden görece çok da az olmayan bir grup bazı uyumsuzluklardan söz etmiş, genellikle köylerden gelenler ile uyumsuzluk sorunları yaşandığının altını çizmişlerdir. Uyum konusunda Amasra'nın bir sahil kasabası oluşuna sık bir şekilde vurgu yapılmıştır. Modern ve dışa açık toplum anlayışı, sahil kasabasında yaşıyor olmak ile özdeşleştirilmiştir.

“Tabi zaman zaman zorluklar yaşadık. Kültürler uyuşmuyor” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 08.05.2015).

“Amasra’nın yerlisi olarak o gelenlerde bir uyumsuzluk hissettik. Yani insanlara bakışları, davranışları veya oturup kalkmaları bize göre bir sahil kesiminde büyüyen insana göre değişik geldi” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

Amasra’da yerli halkın giyim konusunda hassas oldukları görülmektedir. Yapılan görüşmelerde, farklı bölgelerden göç ederek Amasra’ya gelenlerin yaşam tarzı ve yeme içme alışkanlıklarından çok, onların giyim tarzlarına vurgu yapılmıştır. Örneğin; Yozgat’tan gelenlerin giyimlerinin kendi giyimleri gibi olduğunu söylemişlerdir. Siyah çarşafli kıyafet ve denize girmekte kullanılan mayo yerine haşema giyilmesinden Amasra halkının rahatsızlık duyduğu görülmektedir.

Göç ederek gelen kişilerin Amasra halkına karşı tutum ve davranışlarının olumlu olduğu, Amasra halkının da göç ederek gelenlere karşı iyi davrandıkları, onlara yardımcı olmaya çalıştıkları söylenebilir. Yapılan görüşmeler ışığında, göç ederek gelenlerin yerli halkın arasına hemen karıştıkları görülmektedir. Kadınlar kendi aralarında görüşmekte, erkekler yerli halk ile birlikte kahvelerde vakit geçirebilmektedirler.

Görüşülen kişiler, göç ederek Amasra’ya gelenlerin uyum sağlama konusuna açıklık getirirken, geldikleri yörelere genellikle vurgu yapmamışlardır. Göç edenlerin, göç etmeden önce yaşadıkları yerlerin uyum sağlama konusunda bir kriter olmadığı anlaşılmaktadır.

Amasra’da göç dolayısıyla uyum sürecinin büyük ölçüde sıkıntısız geçmesinde ve kolay uyum sağlamada, Amasra’ya gelenlerin hemen işe güce sarılmalarının, hayat mücadelesinin, turistik bir yer olması nedeniyle Amasra’da yaşayanların yabancıya aşina olmalarının, ayrıca Amasra’nın doğal güzelliğinin ve

sıcak insan ilişkilerinin önemli payı olduğu görüşülen kişiler tarafından vurgulanmıştır.

“Uyum sürecinde zorluk yaşamadılar. Yaşamamalarının sebebi onların hepsi sabah evinden çıkıp işine gidiyor. Akşam işinden çıkıp evine geliyor...Yaz ayı geldiği zaman Amasra turistik bir yer bunun nimetlerinden faydalanıyorlar” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Görüşülen kişilerin anlatılarına göre, göç edenlerin genellikle herhangi bir işte çalışmak veya memur ataması şeklinde Amasra'ya geldikleri yönündedir. Çalışma hayatı ve geliri olan insanlara Amasra, deniz, orman gibi doğal ortamların yanı sıra, balığa çıkmak, tatil yapmak, spor yapmak gibi alternatifler sunan bir yerleşim yeridir. Bu imkanlar gelenleri cezbetmiş, uyum sağlamalarını kolaylaştırmıştır. Ayrıca görevle gelen insanlar çalışma hayatları dolayısıyla insanlarla kaynaşmışlar, dostluklar edinmişler ve bu sebeple uyum sürecini kolay geçirmişlerdir.

Gençler Amasra'ya göç ederek gelenlerin zorluk yaşamadıklarını ve yerli halkın arasına karıştıklarını, ayrıca Amasra'nın zorluk yaşanılacak bir yer olmadığını dile getirmişlerdir. Amasra halkının hoş görülmesi, uyum sürecinin kolay geçirilmesinde önemli bir etken olduğunu, göç ile gelenlerin kendilerini Amasralı olarak kabul ettiklerini ve geldikleri yere dönmek istemediklerini de vurgulamışlardır.

“Bizim zorlanacak şeyimiz yok. Biz senelerdir burada turizmle uğraşıyoruz. Bizim insanımız çok sosyaldir. İçe kapalı değiliz. Burada insanlar geç saatlere kadar dışardalar” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Hayır burada sorun yaşayan yok. Tam tersi buraya gelip gitmek istemiyorlar” (K, 28, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.11.2015).

Görüşülen kişiler Amasra'ya göç edenlerin gelirleri içinde pay tutan gider kalemlerine de değinmişlerdir. Amasra, yerleşim alanı bakımından genelde ulaşım araçları kullanılmasını gerektirmemektedir. Amasra'da ikamet ederek Bartın'da çalışma hayatı olanlar ve Amasra'nın yeni yerleşim yerlerinden olan Kaleşah mahallesinde oturanlar hariç diğer yerler yürüme mesafesinde olduğundan, Amasra'da ulaşım giderleri gelir içinde önemli bir pay tutmamaktadır. Ayrıca Amasra'da haftada iki kere kurulan pazarlarda köy ürünleri bulabilmek mümkündür. Balıkçılık mevsiminde balıkçılar tarafından tutulan balıklar iç piyasada satışa sunulmakta ve insanlar taze ve ucuz balık temin edebilmektedirler. Amasra'nın yerli halkının ve Amasra'ya göç ederek gelenlerin büyük bir bölümü amatör olarak balıkçılık yapmakta, evlerine taze balık götürebilmekte, ürün fazlasını satarak maddi gelir elde edebilmektedirler.

“Göç edenlerin çok zorlandıklarını sanmıyorum...Burada paran olmadan gezebilirsin. Büyük şehirlerde bunu yapmak imkansız. Gıda ucuz. Balık ucuz. Yaşam kolay” (K, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

Genel olarak görüşülen kişilerin anlatılarından ve yapılan gözlemlerden Amasra'da insanların rahat yaşama imkanlarına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla göç ederek gelenlerin, bu yaşam kolaylığından dolayı da uyum sürecinde zorluk yaşamadıkları söylenebilir. Amasra, özellikle yaz aylarında insanlara rahat tatil yapabilme imkanları sunmaktadır. Çevrede bulunan gezilecek yerlerden insanlar ücretsiz olarak istifade edebilmektedirler. Amasra'nın hemen içinde bulunan Küçük liman ve Büyük limanda bulunan plajlardan Amasra halkı ücretsiz olarak yararlanabilmektedir. Yine Amasra'nın çok yakınında bulunan Bozköy plajı da denizden istifade etmek isteyenlere bu imkanı sunmaktadır.

4.4.4 Göç sonrası Amasra'daki değişim

Aldığı göç sonrasında Amasra'daki değişim ile ilgili olarak özellikle elli yaş üzerindeki bireyler, Amasra'nın geçirdiği değişim konusunda daha detaylı bilgiler vermişlerdir.

Anlatılanların ışığında, kömür ocakları öncesinde Amasra'nın genellikle kendi yerlisi otururken, kömür ocakları sonrasında alınan göç ile Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden gelen göçmenler Amasra'da ikamet etmeye başlamışlardır. Alınan göç sonrasında Amasra, bir sahil kasabası olma özelliğini büyük ölçüde kaybetmiş, tipik bir sanayi şehrine dönüşerek 'kozmpolit' bir yapıya bürünmüştür. Gelen göçün Amasra'nın betonlaşmasına sebep olduğu, Amasra'nın tarihi Bedesten mevkiine ve diğer sit alanlarına evler yapıldığı, artan konut ihtiyacı dolayısıyla Amasra'da yeni yerleşim yerlerine doğru bir nüfus sirkülasyonu olduğu ve yeni mahallelerin oluştuğu anlatılarda vurgulanan diğer hususlar olmuştur.

Amasra'da yeni oluşan mahalleler Fatih mahallesi ve Kaleşah mahallesidir. Amasra'da nüfus sirkülasyonu genellikle bu mahallelere doğru olmaktadır. Yeni inşa edilen kalorifer tesisatlı modern apartman daireleri, Amasra'nın hem yerlisi hem de Amasra'ya gelerek yerleşmek isteyenler tarafından talep görmektedir.

“Daha evvel Amasra'nın sırf kendi yerlisi otururken TTK'nın ocaklarının açılmasıyla Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelenler ikamet etmeye başladı. Amasra Kozmpolit bir yer oldu” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Şimdi Amasra'da nüfus sirkülasyonu özellikle yeni mahallelere doğru daha fazla...Dolayısıyla en çok yerleşmeler de dışarıdan gelenler için bu mahallelerde oluyor” (E, 52, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

Amasra'nın betonlaşmasına, kömür ocaklarının faaliyete geçmesi ile alınan göç dolayısıyla meydana gelen konut açığının sebep olduğu görülmektedir. Kömür ocaklarında 5-6 bin kişi çalıştığı yıllarda kooperatif usulü evler yapılmaya başlanmış, çalışanlar taksit ödeyerek ev sahibi olmuşlardır. Ödeme kolaylığı ev satışlarını hızlandırmış, daire sahibi olma talebindeki artış, inşaatların çoğalmasına sebep olmuş, dolayısıyla Amasra betonlaşmıştır. Görüşülen kişiler, Amasra'da işçilerin ev sahibi olmaları için kurulan bu yapı kooperatiflerinin, Amasra'da gecekondulaşmayı önlediğini de vurgulamışlardır.

“Dışarıdan gelenler o zaman kooperatifleşme sistemi kuruldu. ..İşçiler ona üye oldular. Herkes bir daire sahibi oldu...Bu insanlar kooperatife girince gecekondulaşmış oldu” (E, 65, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Anlatılarda, Amasra'nın kendine has kültürü ve şakalaşma biçiminin büyük ölçüde yok olduğu, yardımlaşma, komşuluk ilişkileri, ev oturmalarının genellikle yapılmadığı, büyük aile yapısından çekirdek aile yapısına geçildiği vurgulanmıştır.

“Eskiden gelip gitmeler vardı. Sohbet edilirdi. Yardımlaşma çoktu. İmeci derler” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Kadınlar için de babam şaka yapardı. İşte ‘Emine bu böyle olmaz sana bir eş bulmalı’ şakalaşır güleşürlerdi” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“İki elti arasında tatlı bir çekişme vardı...Şimdi o tatlı çekişmeler olsa kavga ederler yani” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Kömür ocaklarının açılmasıyla, yerli halk tarafından ekip biçilen bahçelerin büyük bir bölümünün yok olduğu, Amasra halkının geçim bakımından kendi

kendilerine yeterli bir toplum olma özelliğinin büyük ölçüde kaybedildiği görülmektedir. Önceleri buğdayını, mısırını, sebze ve meyvesini yetiştiren, tarhana, nişasta, bulgur, turşu, yufka gibi kışlık ihtiyaçlarını hazırlayan, evlerinin altında bulunan kümeslerde kaz, ördek ve tavuk yetiştiren Amasra halkı, kendi ürettikleri ihtiyaçlarını hazır almaya başlamışlardır. Amasra’da gıda üzerine iş yapan marketler çoğalmış, gıda sektörü çeşitlenmiştir.

“Artık buğday ekilmiyor. Nişasta da yapılmıyor” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra halkının birbirlerine yardımcı olmaları anlamındaki imece kültürü büyük ölçüde yok olmuş görünmektedir. Göç almadan önce kendi ürettikleri süt ürünlerini ve bahçelerde yetiştirdikleri sebzelerini, ihtiyaçları durumunda komşularına parasız olarak verebilen Amasra halkı, Kömür ocakları sonrasında bu pratikleri büyük ölçüde terk etmişlerdir.

“Konu komşu süt yoğurt ihtiyacı olduğunda gelirdi. Parasız olurdu komşulara hiç parayla vermedik. Tavuklarımız vardı yumurtalarımız olurdu” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Gençler, göç sonrası Amasra’daki değişimi açıklamaya çalışmışlardır. Göç sonrası yeni yerleşim yerlerinin oluştuğunu, Amasra’da yer kalmadığı için binaların Kaleşah mahallesinde yapıldığını ve orada satılan apartman dairelerinin kime satıldığının belli olmadığını belirtmişlerdir. Gençlerin üzerinde durduğu diğer bir nokta, Amasra’da fiyatların artması olmuştur. Özellikle ev fiyatlarının arttığı, esnafın paragöz olduğu ve bu sebeple insanlar arasında var olan sıkı dostluk ilişkilerinin zedelendiği, en çok vurgu yapılan konu başlıklarıdır.

“Amasra’da yer kalmadığından müteahhitler hep Kaleşah mahallesine yapıyorlar. Satılan daireler kime satıldığı belli değil... yazlık olarak kullanıyorlar” (E, 30, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Esnaf paragöz olmaya başladı... Sosyal yaşama da yansdı. Çoğu dostluğu kaybetmiştir” (E, 18, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Amasra’da yerleşim yerlerinin genelde sit alanı olması sebebiyle, yeni yapılaşmalar için yeni yerler seçilmeye başlanmıştır. Eskiden Amasra’ya bağlı bir köy olan Kaleşah mahallesi daha sonra Amasra’nın bir mahallesi olmuş ve yeni yapılaşmalar bu mahallede yoğunluk kazanmıştır. Amasra’nın ihtiyacına cevap veren bağ, bahçe işleri ve ufak çapta hayvancılık bu köyde yapılmakta iken, daha sonra bu bahçeler müteahhitlere verilmiş ve beton yığını haline gelmiştir. Amasra’daki bu değişim genç kuşağın da gözlemleyeceği bir zaman dilimine denk gelmektedir.

Amasra’daki değişimin, geçim örüntülerinin değişmesi ile yakından alakalı olduğu görülmektedir. Geçimlerini temin etmek için balıkçılık, çekicilik, bahçecilik ve turizm ile uğraşan Amasra halkı, sabit getirinin avantajlarını göz önüne alarak daha çok kömür ocaklarında çalışmayı tercih etmişlerdir. Yorucu ve belirli mesai saatlerine göre olan çalışma hayatı, Amasra’daki sosyal yaşamın değişimine de sebep olmuştur.

Göçlerden önce Amasra halkı arasında, örneğin; çocuklara ortak bakılması, tutulan balığın paylaşılması, birlikte ekmek yapılması, kışlık yiyecek ürünlerinin birlikte hazırlanması, kışlık odun tedariki ve bahçecilik işlerinde yardımlaşma gibi sosyal yaşam pratikleri yaygınken, kömür ocakları ve göçlerden sonra bu yaşam pratikleri zaman içinde azalmış, şehir toplumları özelliklerine dönüşür olmuştur.

4.5 Amasra'ya Göç Ederek Gelenler İle Yapılan Görüşmeler

Amasra'ya göç ederek gelenler için oluşturulan görüşme rehber formu ile görüşülen kişilerden öncelikle göçle ilgili bilgiler derlenmiştir. Nereden, ne zaman, nasıl ve kimlerle geldikleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Amasra'ya göçün farklı amaçlarla olduğu görülmektedir. 1965 yılında kazma vurulan ve 1970 li yıllardan itibaren faaliyete geçen kömür ocaklarında çalışmak üzere Amasra'nın çevresinden ve Türkiye'nin diğer bölgelerinden Amasra'ya göç edilmiştir. Ayrıca turizm sektöründe çalışmak üzere Amasra'ya göçle gelenler olmuştur.

“Buraya yabancı göçü olarak kömür ocaklarında işçi ve turizmde iş yapmak için gelmiş insanlar var” (E, 60, Boşanmış, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

Amasra'ya göç ederek gelenlerin bir bölümü Amasra'da esnaflık yapmaya başlamışlardır. Örneğin; tarihi Çekiciler çarşısında Amasra'nın yerlisinden çok Amasra'ya sonradan gelip yerleşenlerin esnaflık yaptığı görülmektedir. Amasra'nın geleneksel çarşısı olan Çekiciler çarşısı, kömür ocaklarının ve onun sebep olduğu göç olayının Amasra esnafı üzerindeki etkilerinin görülebileceği önemli bir ortamdır.

4.5.1 Amasra'ya göç edenlerin nereden, ne zaman, nasıl geldikleri

Yapılan görüşmelerde Amasra'ya göç ederek gelenlerin Türkiye'nin çeşitli yerlerinden geldikleri görülmektedir. Görüşülenlerin anlatılarından göç edenlerin bazılarının, yakınları dolayısıyla Amasra ile ilişki içinde oldukları, onları ziyaret için sık sık Amasra'ya geldikleri, sakin bir yer olması nedeniyle yerleşmeye karar verdikleri görülmektedir.

Amasra'ya tatil amaçlı gelen kişilerin Amasra hakkında bilgileri olmaktadır. Devlet memuru olarak tayin olma konusunda yüksek puana sahip olan ve dolayısıyla yer seçme avantajı olanlar tayin için Amasra'yı seçebilmektedirler. Ayrıca çeşitli amaçlarla Amasra'ya gelip, Amasralı bir bireyle evlenerek Amasra'ya yerleşenler de olmaktadır.

“İstanbul'dan geldim. Safranboluluyum...Bürom Amasra'da. Kurucaşile'nin bir köyünde tekne yapım atölyesi var”(E, 60, Boşanmış, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

“Giresun'dan. Rahmetli peder burada madende çalışıyormuş” (E, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Buraya eşimin memuriyetiyle geldim” (K, 86, Dul, Göçmen, Amasra, 29.4.2015).

Amasra'ya göç ederek gelen genç bireylerin de Amasra'ya Türkiye'nin çeşitli yerlerinden geldikleri görülmektedir. Genç bireylerin Amasra'da bulunmaları genellikle aile bireylerinin Amasra ile olan ilişkilerinden kaynaklandığı görülmektedir.

“Bartın'dan geldim. 17 sene oluyor. Babamın işi dolayısıyla geldik. Babam TTK da çalışıyordu” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

Amasra, emekli olmuş kişilerin hem emekli hayatlarını yaşayacakları hem de ufak çapta ticaret yapma imkanı bulacakları bir yer olduğundan, yerleşmek için tercih edilmektedir. İnsanlar hem emekli hayatını yaşamakta hem de para kazanmaktadırlar. Özellikle tarihi çekiciler çarşısı, dışarıdan göç ederek gelen kişilerin esnafılık konusunda tercih ettikleri yer olarak görülmektedir.

4.5.2 Amasra'ya göç edenlerin Amasra'yı tercih sebepleri

Amasra'ya göç eden kişilere Amasra'yı tercih sebepleri ve ilk geldikleri yıllarda Amasra'yı nasıl buldukları yapılan görüşmelerle belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konuda ortak görüş, Amasra'nın doğal güzelliği olduğu yönündedir.

Göç ederek gelenler ile yapılan görüşmelerde oluşturulan örneklemimiz, 1950 den sonra Amasra'ya gelmiş ve en az 20 yıldır Amasra'da yaşıyor olmak kriteri göz önüne alınarak oluşturulduğundan, göç eden bireylerin Amasra'ya geldikleri yıllarda Amasra'nın betonlaşma konusunda günümüzdeki gibi olmadığı, doğal güzellikleri olan bir yer olduğu için tercih edildiği düşünülmektedir. Ayrıca turistik bir yer oluşu, rahat yaşam olanaklarını sunması, dışarıdan gelen insanlarla diyalogu olan sıcakkanlı insanların yaşadığı bir yer olması dolayısıyla da Amasra'nın tercih edildiği görülmektedir.

“İlk gördüğümde burasını işte aradığım yer dedim...Burası tatil yeri her yer serbest. Burası çok özgür geldi” (E, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Sonra bir gün camdan baktım. Allahım ben cennette mi yaşayacağım dedim...” (K, 86, Dul, Göçmen, Amasra, 29.04.2015).

Görüşülen kişilerden bazıları, babalarının görevi dolayısıyla, bazıları yaptıkları işe uygun bir yer olduğu için Amasra'ya geldiklerini belirtmişlerdir. Bazıları ise memuriyet dolayısıyla tayin edilerek Amasra'ya gelmiş, Amasra'yı yaşanılacak ideal bir yer olarak görmüşler ve burada yerleşmişlerdir.

“İşim için çok uygun bir yerdi... Sıcakkanlı insanların oluşu beni etkiledi.

Buradaki insanlar dışa açık bir kentin insanlarıydı” (E, 60, Boşanmış,

Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

“... babam TTK ya girdi, biz de burada kaldık...Deniz var kumsal

var...Amasra bambaşka” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Göç ederek gelen gençlere Amasra’yı tercih sebepleri sorulmuştur.

Amasra’nın sahil kasabası olması, insanların çağdaş, sosyal ve aktif olması ve rahat

yaşıyor olmaları, tercih sebepleri olarak belirtilmiştir. Amasra’nın tarihi ve kültürel

yapısı dolayısıyla yerleşim yeri olarak insanlara cazip geldiği de vurgulanmıştır.

“İnsanlar rahat yaşıyor burada. Baskı yok” (E, 33, Evli, Göçmen, Amasra,

2.11.2015).

“Denizi olan bir yer ilgimi çekti çok şirin kasaba olarak gördüm” (E, 24, Evli,

Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

Özellikle Anadolu kentlerinden gelen insanların Amasra’yı modern buldukları

görülmektedir. Görüşülen kişiler bu modernliği, Amasra’nın sahil kasabası oluşu ile

bağdaştırmaktadırlar.

4.5.3 Amasra’ya göç ederek gelen kişilere gösterilen tutum ve davranışlar

Amasra’ya göç ederek gelen ve kendileri ile görüşme yapılan kişilerin uyum

sürecinde Amasra halkı tarafından kendilerine yardımcı olup olunmadığı

belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşülen kişiler, Amasra halkının kendilerine yardımcı

olduklarını, sıcak davrandıklarını ve Amasra’nın yaşamak için güvenli bir yer

olduğunu, Amasra’da kadınların gece vaktinde dışarıda rahatça gezebildiklerini,

küçük muhit olduğu için herkesin birbirini tanıdığını belirtmişlerdir. Ayrıca zaman içinde ilişkilerin dengelendiği, yaz aylarında Amasra'nın çok kalabalık olduğu, göçmen ve yerlisinin birbirine karıştırıldığı da vurgulanmıştır.

“onbeş yaşında peder rahmetli oldu. Ben motorlarda yatmaya başladım sonra Rafet peder beni evine aldı... Yerlisi bana sahip çıktı” (E, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“İnsanlar da çok cana yakındı... Mesela biz eve taşınırken bütün konu komşu geldi bize eşyaları taşıyiverdiler” (K, 86, Dul, Göçmen, Amasra, 29.04.2015).

“Tarlaağzı-Gömü köyü arası gelip gidiyordum. Gömü de öğretmenlik yapıyordum... Hep yürüdüm. Çok tenhaydı. Hiç sıkıntı olmadı... Kimseden bir zarar gelmeyeceğini gördüm” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

Göç edenler, belirli mahallelerde kümeleşmeyip dağınık oturmuşlar, Amasra halkı ile aynı mahalleleri paylaşmışlardır. Belirli bir yerden koloni gibi göçün oluşu, onların bir bölgede yerleşmeleri ve bir alt kültür oluşturmaları gibi durumların Amasra'da pek yaşanmadığı görülmektedir. Amasra'nın yerlisi ve göç edenler birlikte yaşamaya başlamışlar ve bu sebeple birbirleri ile kaynaşmaları kolay olmuştur.

“Belirli bir yerden koloni gibi göçün oluşu ve onların bir yerde yerleşmeleri ve bir alt kültür oluşturmaları gibi durumlar burada pek yaşanmıyor” (E, 60, Boşanmış, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

Görüşülen kişilerin bir bölümü, Amasra halkının göç olayına bakış açılarını da değerlendirmişlerdir. Amasra'ya çok sayıda kişinin göç etmesine sıcak bakılmadığı, aynı zamanda Amasra'nın göç vermesinin de istenmediği dile getirilmiştir. Özellikle Amasra'da yaşayan yaşlı bireylerin göç olgusundan rahatsız oldukları, buna karşılık

Amasra’da yaşayan genç bireylerin, Amasra’nın ekonomisine katkısı olacağı düşüncesiyle, göç olayına daha olumlu baktıkları görüşülenler tarafından vurgulanmıştır.

“İstemiyorlar. Amasra’ya fazla göçün gelmesini. Amasra’nın göç vermesini de istemiyorlar...Fakat onlara iyi davranılıyor” (K, 50, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Mesela yaşı ilerleyen insanlar biraz rahatsız oluyor... Genç kesime bakarsanız a ne güzel işte Amasra gittikçe çoğalıyor veya ekonomik yönden de desteği olacak gibi” (K, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 4.5.2015).

Amasra’ya göç ederek gelenlerin büyük bir bölümü, Amasra halkını yardımsever ve sıcakkanlı olarak tanımlamaktadırlar. Görüşülenlerden iki kişinin, bu konuda farklı görüşte oldukları görülmüştür. Araştırma süresince görüşülen kişiler tarafından daha öncesinde hiç belirtilmeyen bu husus, göçmenlere ilişkin farklı bir değerlendirmeye işaret etmektedir.

Görüşülenlerden biri, Amasra halkının güvenilir olmayan bir insan topluluğu olduğunu beyan etmiştir. Amasra halkının modern yatırımlara karşı çıktığını o yüzden güvenilir bulmadığını ifade etmiştir Diğer görüşülen kişi ise, Amasra halkı ile pek anlaşamadığını dile getirmiştir. Amasra halkı ile anlaşamamasını, Amasra’ya göçmen olarak gelmesine ve turizm sektöründe yatırım yapmasına bağlamaktadır.

“İnsanlarla pek anlaşamıyorduk o zaman yabancıyız dışardan geldik ya buraya...Bunların kafalarında biz yapmayalım başkaları da yapmasın” (E, 56, Evli, Göçmen, Amasra, 2.05.2015).

“Güvenilir olmayan bir insan topluluğu var” (E, 58, Evli, Göçmen, Amasra, 10.11.2015).

Amasra’ya göç ederek gelen gençler ile görüşülerek Amasra halkı tarafından kendilerine gösterilen tutum ve davranışlar belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşülenlerin büyük bir bölümü Amasra halkının sıcakkanlı ve çabuk kaynaşan insanlar olduğunu dile getirmişlerdir. Amasra halkı, özellikle kendilerine faydalı olabilecek insanların Amasra’ya gelmelerinden memnun görünmektedirler. Örneğin; bir veteriner hekim geldiğinde, Amasra halkı, sahip oldukları hayvanlara bakılacağını düşünerek memnun olmaktadır. Aynı şekilde ziraat ile ilgili kişiler geldiğinde, bahçelerinin, tarlalarının bakımı konusunda bilgi alacaklarını ve kendilerine bu konularda yardım edileceğini düşünmektedirler.

“Genelde sıcaklar dışarıdan gelen insanlara...Geçen bir radyoloji uzmanı geldi, o iyi dediler. İşlerine yarayacak insanlar olduğu için” (E, 33, Evli, Göçmen, Amasra, 2.11.2015).

“Çabuk kaynaşmayı seven insanlar. Pozitif bakarlar negatif bir şey düşünmezler. Yakın davranırlar hemen alırlar aralarına” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

Göç edenler çoğunlukla kömür ocaklarındaki iş açığı dolayısıyla Amasra’ya gelmişlerdir. İşe alınmışlar, çalışmaya başlamışlar ve Amasra halkından ev kiralayarak yerleşmişlerdir. Dolayısıyla Amasra halkı için bir gelir kaynağı yaratmışlardır. Ufak damdan bozma evlerin dahi göçün ilk zamanlarında kiracı bulduğu yapılan informal görüşmelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca göç edenler ilk zamanlarda Amasra halkının kömür ocakları dışındaki geçim örüntüleri ile ilgili işlerle iştigal etmemişler, devletin işletmesi olan kömür ocaklarında çalışmaya

başlamışlardır. Amasra'nın esnafı, göçle gelen işçiler dolayısıyla ekonomik olarak kalkınma fırsatı bulmuş ve Amasra'nın ekonomisi canlanmıştır.

4.6 Araştırma Katılımcılarının (Yerli- Göçmen) Ekonomik Durumları

Araştırma kapsamında görüşme yapılan Amasra'nın yerlisi ve göçmeninin kendi ekonomik durumları, sosyal güvencelerinin olup olmadığı, aylık ortalama gelirleri, arada işsiz kalıp kalmadıkları, ekonomik sıkıntı çekip çekmedikleri, borç alıp almadıkları sorularak, görüşülenlerin ekonomik durumlarına ilişkin verilerin toplanmasına çalışılmıştır.

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümünün çekicilik, kömür ocakları gibi turizm ve madencilik sektörlerinden emekli oldukları ve sosyal güvencelerinin olduğu görülmüştür. Görüşülenlerin anlatıları, daha önce yapılan informal görüşmelerde de ifade edildiği gibi Amasra'nın bir emekli şehri olduğunu teyit eder niteliktedir. Oldukça sınırlı gelirlerle yaşamlarını sürdürenler, yaşama stratejileri için öncesinde var olmayan banka kredileri kullanmaktadırlar.

“Ekonomik sıkıntı haliyle oluyor aldığın malı alırken. Bankalardan kredi alıyorum”
(E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“Bankadan kredi aldım ödüyorum” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Amasra halkının bir kısmı yaptıkları işlerin yanı sıra, Amasra'nın coğrafyasına uygun ek işler de yapmaktadırlar. Ev pansiyonculuğu başta olmak üzere midye, mısır, lokma gibi ayak üstü yeme içme işleri, amatör olarak balıkçılık, garsonluk, köylerde bahçecilik, seracılık ve ufak çapta hayvancılık, yapılan ek işler olarak sıralanabilir.

“Arkadaşlarımızın aldıkları ücretler belli. İnsanlar bunların yanında ek iş yapıyorlar. Mesela ben ticaretle uğraşıyorum. Arkadaşlarımız balıkçılık yapıyorlar. Yaz günleri restoranlarda garsonluk yapan arkadaşlarım var”(E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Yapılan görüşmelerden Amasra'da yaşayan çok sayıda kişinin, ek iş yapmalarının yanı sıra, ev kirası ödemedikleri için çok büyük geçim sıkıntısı yaşamadıkları anlaşılmaktadır. Amasra'nın yerlisi olan kişiler genellikle atalarından kalan evlerde oturmakta, gelir içinde önemli bir paya sahip olan ev kirası giderleri bulunmamaktadır.

“Kendi evimiz... Babadan kalma” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

“920 TL emekli maaşı alıyorum. Ev kirası vermiyorum bana yetiyor” (K, 71, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Yapılan gözlemlerin ve görüşmelerin ışığında; Amasra'da balıkçılık ve turizm sektöründe, işveren ve çalışanlar arasında bulunan dayanışma ile geçim sıkıntısının nispeten giderildiği görülmektedir. Amasra'da faaliyette bulunan lokantalar kış mevsiminde, balıkçılar ise balık yasağı olan dönemlerde, yanlarında çalıştırdıkları personele maaş vermektedirler. Balıkçılık ve lokantacılık sektöründe olan işverenler, çalıştırdıkları kişilerin ailelerinin olduğunu ve onların da geçinmek zorunda olduklarını düşünmektedirler. Bu dayanışma anlayışının Amasra'nın eski gelenekleri ile yakından alakalı olduğu söylenebilir. Yapılan görüşmelerde, kömür ocakları öncesinde Amasra'nın önemli geçim kaynaklarından olan balıkçılık ile iştigal eden Amasra'nın büyük balıkçı ailelerinin, yanlarında çalışan tayfalarının ve onların ailelerinin ihtiyaçlarını karşıladıkları, bu şekilde davranılmamasını kendilerine

yakıştıramadıkları ve halk arasında rahat edemedikleri görüşülen kişiler tarafından ifade edilmiştir. Bu geleneğin günümüzde (2016) de devam ettiği görülmektedir.

“Üç ay çalışıyoruz. Kışın oturuyoruz...Elemanlarımızı kışın da çalıştırıyoruz. Onlar da bize bel bağlamışlar çocukları var. Kiraları var kumanyaları var biz onları beslemezsek olmaz bize yakışmaz” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

“Kendi devamlı adamlarımız var iki tane üç tane ne maaş alıyorsa yarı bedelini ödüyoruz yine. Onların da çoluğu çocuğu var bir de sezona yeni tayfa arayışı içine girmemek için mecbur bakıyoruz” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Amasra'da yaşayan gençlerin ekonomik durumları şöyle açıklanabilir; gençler genelde otel, restoran, kafe gibi turizm sektörü ile ilgili işletmelerde çalışmaktadırlar. Çalışan gençlerin büyük bir bölümünün asgari ücretle çalıştığı görülmektedir. Yapılan görüşmelerde, ev kirası olmadığı takdirde asgari ücretin kendilerine yeterli olduğu, ayrıca Amasra'da fazla para harcayacak yer olmadığı da dile getirilmiştir. Gençler gerekli olduğu durumlarda ailelerinden destek gördüklerini de ifade etmişlerdir. Ayrıca gençler de ailelerine yardımcı olmaktadır. Özellikle Amasra'da çok yaygın olan ev pansiyonculuğu ailece çalışmayı gerektirdiğinden, gençler aileleri ile birlikte dayanışma içinde olmaktadır. Gençler ek iş olarak amatör balıkçılık da yapmaktadırlar. Balığı gıda olarak tüketmekte ve fazlasını satarak paraya çevirmekte ve böylece ek gelir elde etmektedirler.

“Aylık 1000 Tl...Ev kirası olmadığı için yeterli” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Ailemden destek görüyorum...Matematik dersi veriyorum...Öyle ekonomik bir sıkıntım yok. Zaten Amasra’da fazla para harcayacak yer yok” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Ortalama 1200 TL” (E, 18, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

“1032 şu anda” (K, 29, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Gençlerin büyük bir bölümünün asgari ücretle çalışmasına rağmen geçim sıkıntısı çekmemeleri, Amasra’da var olan sıkı aile ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Görüşülenlerin anlatılarından, Amasra’nın yerlisi olan gençlerin büyük bir bölümünün babadan kalma evlerde yaşadıkları ve konut sorunlarının olmadığı görülmektedir.

Amasra’da esnafılık yapan kişilerin gelirlerinin, genelde Amasra’nın önemli geçim örüntülerinden olan turizm sektörü ile yakından alakalı olduğu görülmektedir. Turizm sektörünün hareketli olduğu yaz aylarında Amasra esnafı maddi anlamda kazanç elde edebilmekte, diğer aylarda sıkıntı yaşayabilmektedir. Esnaf, gelir açısından büyük ölçüde yaz aylarına bağlı kaldığından ticari hayatını mevsimsel düzene göre ayarlamakta ve tedbirini almaya çalışmaktadır. Amasra’da kurulmuş olan Esnaf Kredi ve Kefalet Kooperatifi, talebi olan esnafa uygun faizle kredi vererek esnafın maddi sıkıntılarını gidermeye çalışmaktadır.

4.7 Amasra’da Başlıca Geçim Örüntüleri

Amasra’da temel geçim örüntüleri; kömür ocakları, turizm, balıkçılık ve çekicilik (ağaç oymacılığı) olarak sıralanabilir. Balıkçılık ve çekicilik, turizm sektörü ile yakından ilgilidir. Belirtilen bu temel geçim örüntülerinin önem sırası yıllar itibariyle değişiklik göstermiştir. Örneğin; 1965 yılına kadar turizm sektörü ağırlıklı bir yapıda iken, 1965 yılında kömür ocaklarının işleme açılması ile Amasra’da

madencilik sektörü önemli hale gelmiştir. Özelleştirme politikaları doğrultusunda işletimi devlete ait olan kömür ocakları zamanla daralmaya gitmiş ve Amasra’da turizm sektörü tekrar ön plana çıkmıştır.

4.7.1 Kömür ocakları

Amasra’nın önemli bir geçim örüntüsü olan kömür ocakları ile ilgili olarak görüşülen kişilerin büyük bir bölümü, Amasra halkından çok sayıda kişinin, Amasra Taş Kömürü İşletme Müessesesinden emekli olduklarını söylemişlerdir. 1965 yılında ilk kazma vurulan kömür ocakları zaman içinde genişleyerek 7000 işçi kapasitesiyle çalışmaya başlamıştır. Politik nedenlerle açıldığı informal görüşmelerde sıkça dile getirilen kömür ocaklarında, zaman içinde işçi sayısı azalmaya başlamış, emekliliği gelenler emekli edilmiş, boşalan kadrolara çok az sayıda işçi alınmıştır. Günümüzde (2016) 1000 kişiye yakın elemanın Amasra Taş Kömürü İşletme Müessesesinde çalışmakta olduğu görüşülenler tarafından dile getirilmiştir.

“Türkiye Cumhuriyetinde devletçilik yavaş yavaş özelleştirmeye değişmeye başladığı zaman, devletçilik kategorisinde çalışıp da o sisteme ayak uyduran birinci nesil emekli olup da ikinci nesil geldiği zaman roller değişti bir anda. Burada da öyle oldu. 7000 tane adam işçi çalışıyordu burada” (E, 58, Evli, Göçmen, Amasra, 10.11.2015).

Hem işçilere ödediği maaşlar nedeniyle, hem de kendi yatırımları dolayısıyla Amasra’da büyük bir alışveriş potansiyeli yaratan Taş Kömürü işletmesinin küçülmeye gitmesi ile Amasra ekonomisine giren parada daralma olmuş, bu durum esnafa da yansımıştır. Amasra’da yaşayan insanlar madencilğin artık bir geçim kaynağı olamayacağını düşünerek, başka geçim kaynaklarına yönelmeye başlamışlardır.

Her ne kadar daralan bir sektör durumunda olsa da, Taş kömürü İşletmesinin günümüzde de Amasra'nın ekonomisinde önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Kömür ocaklarında çalışıp emekli olan ve Amasra'da yaşayan birinci neslin aldıkları emekli maaşları Amasra ekonomisine dönmektedir. Ayrıca halen çalışanların maaşları da Amasra ekonomisi için önemli bir girdi olmaya devam etmektedir.

Amasra'nın diğer önemli geçim örüntülerinden olan turizm ve balıkçılık, belirli mevsimlere göre yöre halkı için geçim kaynağı iken, Amasra'da bulunan Taş kömürü işletmesi, yöre halkı için istikrarlı bir gelir kapısı durumundadır. Özellikle turizm mevsimi dışında Amasra halkını dolaylı ve dolaysız olarak ayakta tutan bir geçim örüntüsüdür.

Kömür ocaklarının, dolaylı olarak da Amasra ekonomisine girdi sağladığı söylenebilir. Daha önce madende çalışarak emekli olup Amasra'ya yerleşen ailelerin başka yerlerden gelen ziyaretçileri Amasra esnafına ekonomik anlamda girdi sağlamaktadırlar.

Ocaklarda 7000 işçinin çalıştığı zamanlarda çalışanlar iyi gelir elde etmişler, ihtiyaçlarını daha rahat karşılamak olanağı bulmuşlardır. Amasra'da işçi olarak kömür işletmelerinde çalışırken kooperatiflere girerek Amasra'da ev sahibi olan veya mevcut evlerini tamir ettirerek iyi duruma getiren çok sayıda işçi emeklisi bulunmaktadır. Bu kişilerin ikinci kuşakları, ailelerine ait bu evleri kullanabilmektedirler.

Ayrıca elde edilen sabit gelir insanların rahat bütçe yapmalarına ve para harcamalarına olanak sağlamıştır. İnsanlar sabit gelirin verdiği güvence ile ihtiyaçlarını daha rahat karşılar hale gelmişler, ileriye dönük borçlanmalar yapabilmişler ve taksitle evlerine eşyalar alabilmişlerdir. Sabit gelir, ailelerin eğitime

daha fazla pay ayırmalarını da mümkün kılmıştır. Özellikle çocuklarının eğitime önem veren Amasra halkı, sadece Amasra'daki okullar ile sınırlı kalmayıp çocuklarını başka yerlerdeki okullara gönderme olanağını elde etmiştir.

“TTK da çalışan sabit gelir insanların ufuklarını açtı. Bizim çocukluğumuzda zeki çocukların okuması için kendi ailesinin maddi gücüne bağlıydı. Amasra'da okul yoktu. Sabit gelir olunca çocuğunu istediği yere gönderme şansı elde etti. Amasra'dan değerli arkadaşlar çıktı” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Görüşülen kişilerin bir bölümü Amasra'da kömür ocaklarının politik nedenlerle açıldığına vurgu yapmışlardır. 1965 yılında kömür ocaklarının açılması için çalışmalar başlatılmış ve o yıllardan itibaren kömür ocaklarına işçi alımları başlamıştır. Zaman içerisinde istihdam edilen işçi sayısı artmış, Türkiye'nin başka yerleşim yerlerinden de kömür madenlerinde çalışmak üzere Amasra'ya göç edenler olmuştur. Görüşülen kişiler, kömür ocaklarına gereğinden fazla işçi alındığını ve işletme tarafından gerekli denetimlerin yapılmadığını ifade etmişlerdir.

“Sabah saat 9 da imza atıyordu sonra kaçıp deniz kenarına geliyordu. Denetim yoktu. Kömür gidiyordu başka tarafa” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

“İşte bu kömür işletmesi o zamanlar buranın kapasitesinin dışında işçi çalışıyordu, gereğinden fazla işçi çalışıyordu. O günkü politikalar şeyi yani olmayan işe işçi aldılar” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Amasra'da madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir kuruluş olan A. Şirketi, 2005 yılından bu yana Amasra'da kömür madeni ve metan gazı üretimi ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Firmanın şu andaki faaliyetleri, kömür çıkartılması üzerine yapılan hazırlık çalışmalarıdır. Henüz kömür çıkartılmamakta,

kömür çıkartılmak üzere galeriler sürülmektedir. Amasra'da A. Şirketine ait üç kuyu bulunmaktadır. Bu kuyulardan bir tanesi Amasra merkezde olup (Bkz. EK Y) diğer kuyular Kazpınarı (Bkz. EK V) ve Tarlaağzı (Bkz. EK Ü) köylerinde bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı zamanda (2015) bu üç kuyunun, galerilerle yerin altından birbirine bağlanma çalışmalarının yürütüldüğü, henüz üretim olmamakla birlikte metan gazı için de çalışmalar yapıldığı görüşülenler tarafından dile getirilmiştir.

“Ben... sondaj bölümünde çalışıyordum. Gaz bölümünde. Gaz arıyorduk. Kömürdeki olan gaz. Metan gazı” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Üretim yok. Bir çalışma yapıldı. Sondajlar yapıldı. Metan gazını kömürden çıkaracaklar...Ben o projede çalıştım. Grizu denen gaz zaten metan gazı. Doğal gazın yüzde 90 ı zaten metandan oluşuyormuş aldığım bilgilerden... Yalnız onun üretimi sanayiye yönelik olabilir. Isınmaya yönelik değil de” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Görüşülen kişilerin ifadelerinden derlenen bilgiler ışığında; 2005 yılından bu yana Amasra'da faaliyetini sürdüren A. Şirketi, çalışmak için oluşturduğu kadro ile Amasra ve civarından işçi istihdam etmeye başlamıştır. Şirket, kademe kademe işçi sayısını arttırmış, toplu bir işçi alımı yapmamıştır. Proje ilerledikçe ihtiyaç bazında 20 li, 25 erli, 30 arlı gruplar halinde işçi alımları olmuştur. Zaman zaman 5 kişilik 10 kişilik gruplar halinde de işçi alımları yapılmıştır. Genel olarak Amasra merkez, Gömü köyü, Tarlaağzı köyü, Kazpınarı köyü, Bostanlar köyü, Ahatlar köyü, işe istihdam edilenlerin yaşadığı bölgelerdir. Şirkette çalışan sendikalı personel sayısı 450 civarındadır. Ayrıca A. Şirketinde 200 civarında Çinli işçi çalışmaktadır. Çinli işçiler, şantiyelere yakın ve kendileri için yapılmış, içinde mutfak olan yaşam mahallerinde, barakalarda yaşamaktadırlar.

“Hep yöneticiler dışardan değil. Mühendis çok. Dışardan Zonguldak’tan gelen mühendisler de var. Yabancı mühendis yok. Hep Türk mühendisler. Bizim firmanın şöyle bir şeyi var, genelde yeni mezun maden mühendislerini tercih eder” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

“Şu anda da yaklaşık 140 tane Çinli var 60 tanesi izinli yani 200 Çinli var burada. Bununla beraber 900 çalışan var” (E, 58, Evli, Göçmen, Amasra, 10.11.2015).

Yapılan görüşmelerin ışığında derlenen bilgilere göre; A. Şirketinden işçi çıkarmaları da olmaktadır. İşlerinden çıkarılan işçiler ya ücretsiz izine çıkarak veya tazminatlarını alarak işten ayrılmaktadırlar. Böyle durumlarda bazı işçiler ücretsiz izine çıkmakla birlikte, bazıları da tazminatını alarak işten ayrılmayı tercih etmektedirler. Örneğin, 2008 krizinde ücretsiz izine çıkanlar olmuş, mevcudun yüzde 45 i tazminatını alarak işten ayrılmayı tercih etmiştir. Ücretsiz izine ayrılanların bir bölümü 5-6 ay sonra firma tarafından tekrar işe alınmıştır. Ayrıca, tazminatını alarak işten ayrılanlardan tekrar müracaat edenler de işe alınmışlardır. Firmada yer üstünde çalışan kalifiye elemanlar farklı ücretle çalışmakta, vasıfsız elemanlar ise genellikle asgari ücretle çalışmaktadırlar. Örneğin; şoförler, yer üstünde kuyu başlarında çalışan vasıfsız işçiler asgari ücretle çalışmakta olup, buna ilaveten sendikanın getirmiş olduğu yemek parası, yol parası, yakacak parası gibi sosyal haklardan da yararlanmaktadırlar.

“...Asgari ücret. Sigortalıydım. Onlar tazminatımı vererek kendileri çıkarttılar beni. Hemen hemen 150-200 kişiye yakın işçi çıkardılar” (E, 30, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

A. Şirketinde çalışan işçiler sendikalı olup, bağlı oldukları sendika Genel Maden İşçileri Sendikasıdır. 2015 yılının ikinci yarısında işçiler, ücretlerin

iyileştirilmesi ve yer altında çalışan işçilerin çift asgari ücret alabilmeleri için greve gitmişlerdir. Grev 17 gün sürmüştür ve daha sonra sonlandırılmıştır.

Görüşülen gençlere, devlet tarafından işletilen ve günümüzde küçülmeye giden Amasra Taşkömürü İşletmesinin yanı sıra özel sektör tarafından işletilen maden ocakları ve Amasra'ya kurulması düşünülen Termik santral hakkında sorular sorularak madencilik sektörü hakkında düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Görüşülen gençler Taşkömürü işletmesinin artık işçi almadığını, küçülmeye gittiğini ve özelleştirileceğini tahmin ettiklerini belirtilmişlerdir. İşletmenin daralmaya gitmesi, gençler tarafından özelleştirileceği anlamında yorumlanmaktadır. Özellikle Amasra'da 10 senedir kömür üretimi hazırlıkları yapan A. Şirketinin, kuyularından bir tanesinin Amasra'nın merkezinde olması bu düşünceleri doğrular niteliktedir.

Gençler, Taşkömürü işletmesinin daralmaya gitmeden önce, özellikle kış günlerinde Amasra'nın ekonomisini ayakta tuttuğunu fakat artık çalışan işçi sayısının çok azaldığını, buna rağmen günümüzde bile TTK'dan emekli olanların maaşlarının Amasra ekonomisine fayda sağladığını söylemişlerdir. Amasra'da madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir işletme olan A. Şirketinin asgari ücretle eleman çalıştırdığını ayrıca vurgulamışlardır. Görüşülen gençlerin tamamının, termik santral konusunda endişeli oldukları ve Amasra'da termik santral kurulmasını istemedikleri görülmüştür.

“TTK'nın Amasra'ya getirisi çok. Orada çalışan nüfusun Amasra'ya yansıtıldığı ekonomik olarak fayda çok” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

“Termik santral olayına Amasra'da kimse sıcak bakmıyor...bu termik santral olayı benim kafamı çok kurcalıyor diyebilirim” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“...Termik santral büyük bir ihtimal kurulacak gibi görülüyor” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

Gençler, devlet tarafından işletilen kömür ocaklarının küçülmeye gittiği, devletin özelleştirme politikalarının hız kazandığı zamana denk gelmişlerdir. Amasra'da gençler için kömür madenlerinde çalışma alternatifi olarak, asgari ücretle çalışabilecekleri özel sektöre ait bir işletme olan A. Şirketi bulunmaktadır. Gençler, yer altında çalışmayı gerektiren ve riskli olan madencilik sektöründe asgari ücretle çalışmak istememektedirler. Görüşülenlerin büyük bir bölümü bu mesleğe ilgi duymadıklarını belirtmişlerdir.

“Kömür çıkarılacak sizi buraya işe alıyoruz derlerse beni tatmin etmez” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinde (ATİM) de çalışanlar ile A. Şirketinde çalışanlar arasında ücret farkı bulunmaktadır. Amasra'da ikinci kuşaktan olan bireyler, babalarının, akrabalarının veya yakınlarının yer altında çalışmalarına tanıklık etmişler, madencilik sektöründe çalışmanın zorluklarını, sıkıntılarını, risklerini onlardan dinlemişlerdir. Zor koşulları olan ve çalışma karşılığında asgari ücret alınan madencilik mesleği, ikinci kuşak nesil için talep görmemektedir.

4.7.2 Turizm

Görüşülen kişilerin, Amasra'nın önemli geçim örüntülerinden olan turizm sektörünün şimdiki (2015) durumu ve geleceği hakkındaki düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü, Amasra'ya gelen turistlerin maddi durumlarının genelde ortalama gelir seviyesinin altında olduğunu, önceleri Amasra'ya yabancı turistlerin de geldiğini, fakat günümüzde Amasra'yı ziyaret eden yabancı

turist sayısında azalma olduğunu söylemişlerdir. Görüşülenler, gelir seviyesi ortalamanın üzerinde olan turistlerin genellikle yaz ayları dışında geldiklerini, Amasra’da, turistlerin kalabileceği konforlu otellerin yapıldığını, gelen turistlerin Amasra’nın Çakraz köyündeki otelleri de tercih ettiklerini dile getirmişlerdir.

“1980 lerdeki yabancı turist şu anda gelmiyor. Almanya’dan Fransa’dan İngiltere’den geliyorlardı” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

“Önceden çocukken ben yabancı turist çok gelirdi buraya” (K, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“...kültürlü insanlar geliyorlar yaz dönemine kadar. Yaz döneminde zaten o insanlar buralara hiç uğramıyorlar” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Türkiye genelinde özel araba kullanımının yaygınlaşması turizm sektörüne de yansımış ve çok sayıda kişinin tatil yapmasına olanak sağlamıştır. Amasra’nın civarındaki yerleşim yerlerinde oturan insanlar hafta sonlarında özel arabaları ile Amasra’ya gezmeye gelmekte ve özellikle Ankara’da yaşayanlar balık lokantalarında yemek yemek ve deniz havası almak için Amasra’yı tercih etmektedirler.

“Herkesin arabası var. Atlayıp geliyorlar” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Amasra’da böyle birden bir patlama oldu turizmde. Tanıtım balık olayı herşeyin taze oluşu... Yeme içme restoranları çoğaldı” (K, 51, Evli, Göçmen, Amasra, 4.5.2015).

Görüşülen kişiler Amasra’da turizm sektörünün geçmişi hakkında bilgiler vererek bu sektörün günümüzdeki durumunu açıklamaya çalışmışlardır. 1960 lı yıllarda Amasra’da turizm sektörünün çok iyi durumda olduğu, gelenlerin daha çok Ankara’dan geldikleri, genellikle memur ve öğretmenlerin geldiği, gelenlerin orta-üst

gelir grubuna dahil kişiler olduğu ve Amasra ekonomisinin turizm sektöründen girdisinin yüksek olduğu ifade edilmiştir. 1965 yılında kömür ocaklarının faaliyete geçmesi ile turizm sektörünün ikinci plana atıldığı, fakat daha sonraları özellikle 1980 sonrası özelleştirme politikaları doğrultusunda madencilik sektöründe gerileme yaşandığı ve Amasra’da turizm sektörünün tekrar ön plana geçtiği görülen kişilerin anlatılarından derlenen bilgilerdir. Görüşülen kişiler ayrıca Amasra’ya yapılan günübirlik turların son zamanlarda yoğunluk kazandığına da vurgu yapmışlardır.

“Eskiden görgülüler geliyordu” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

“1968 senesinde Amasra’da turizm hat safhadaydı. Gelenler nezih Ankara’dan gelirlerdi...Daha sonra TTK ya işçi alınmasıyla beraber Amasra’da turizm belirli bir süre durakladı.. O zamanlar şu andaki gibi Amasra’da gruplar turlar öyle şeyler yoktu. Bu son zamanlarda oldu” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Amasra’nın önemli bir tarihi geçmişi olmasına rağmen görüşülen kişiler Amasra’ya gelen turistlerin daha çok balık lokantalarında balık yemek, denizden istifade etmek, Amasra’da kurulan pazarlardan köy ürünleri almak ve Çekiciler sokağında bulunan hediyelik eşya dükkanlarını gezmek için geldiklerini dile getirmişlerdir. Amasra’ya gelen yabancı turistlerin Amasra’nın tarihi yerlerini gezdiklerini, daha çok bu amaçla Amasra’ya geldiklerini vurgulamışlardır.

“Balık, salata. Ankara ağırlıklı. İstanbul da çok geliyor artık. Artık her taraftan insan geliyor Amasra’ya” (E, 51, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Görüşülenlerin anlatıları ışığında, Amasra halkı, Amasra’da turizmin başladığı yıllardan itibaren turistlere karşı duyarlı olmuşlar, onları misafirleri gibi kabul etmişler ve rahat bir şekilde tatil yapmaları için ellerinden geleni yapmışlardır.

Turistler mayoları ile pazara gitmişler ve lokantalarda yemeklerini yemişlerdir. Amasra'nın gençleri turistleri misafirleri gibi görerek korumuşlardır. Civar yerleşim yerlerinden hafta sonlarında Amasra'ya tatile gelen kişilerin turistlere karşı uygun olmayan davranışları Amasra halkı tarafından engellenmeye çalışılmıştır.

“Amasra gibi şehrin içinde plaj olan yer yok. Plajdan insanlar bikiniyle çıkıyo pazara gidiyo Amasra'nın insanı o kadar görgülü ki dönüp kimse bakmıyor” (E, 56, Evli, Göçmen, Amasra, 2.5.2015).

“...dışardan gelen birisini rahatsız etmek isteseler Amasralılar engeller” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Karadeniz bölgesinde yaz mevsiminin kısa oluşu, Amasra'nın önemli geçim örüntüsü olan turizm sektörünü etkilemektedir. Amasra'da turizm sektörü büyük ölçüde yaz turizmi üzerine odaklanmıştır. Turizm aktivitelerinin genellikle denizden istifade etmek, balık lokantalarında yemek yeme ve çevre gezileri ile sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle poyraz rüzgarına açık olan Amasra, bu rüzgarın etkili olduğu zamanlarda, gelen turistler için uygun bir ortam yaratmamaktadır.

“Bizim işimiz tamamen sezonla alakalı havalarla alakalı...Eğer kışın sert geçerse Amasra'ya İstanbul'dan ve Ankara'dan akış duruyor. Dolayısıyla işletmeler zarar ediyor. Çünkü çalıştırdığımız daimi personelimiz var” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Amasra'da bulunan otellerin bir kısmı, iş toplantıları ile ilgili hizmet vermektedirler. Şirketlerin, bayi toplantıları için çevrede bulunan diğer turistik yerler arasında Amasra'yı tercih ettikleri görüşülenler tarafından dile getirilmiştir. Bayi toplantıları yaz sezonu ile sınırlı olmadığından, bu hizmeti veren oteller yaz mevsiminin yanında, yılın diğer aylarında da iş yapabilmektedirler. Bu amaçla

Amasra'ya gelenler iş toplantılarını yapmakta, Amasra'nın taze deniz ürünleri için balık lokantalarına uğramakta, çevre gezilerine katılarak tarihi ve turistik yerleri gezmektedirler. Hemen çevrede bulunan İnkumu, Safranbolu, Çakraz, Küre Dağları milli parkı Amasra'ya gelen kişilerin ziyaret etmek istedikleri yerler arasında bulunmaktadır.

“Bu bölgesel toptancılar bayiler onların üst müdürleri geliyor... Mesela Arçelik Beko'nun elektronik eşya satan firmaların satış temsilcileri pazarlamacıları, bunlar geliyorlar gıda ürünleri, temizlik ürünleri her sektörden insan geliyor” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Araştırmanın yapıldığı yıllarda, Ramazan ayının yaz mevsimine denk gelmesinden dolayı, geçimleri büyük ölçüde turizm sektörüne bağlı olan Amasra halkının ve esnafının sıkıntı yaşadığı görülmüştür. Görüşülen kişiler, yaz mevsiminin kısa olmasının yanı sıra, çok sayıda esnaf olmasından dolayı da gelirin bölündüğünü, özellikle hediyelik eşya sektöründeki esnafın sektörden gerekli payı alamadıklarını söylemişlerdir. Satışa arz edilen mallar, zaten bir ayı da ramazana denk gelen kısa yaz mevsiminde talebin üzerinde olmakta, satılan malın döngüsü yavaşlamakta ve dolayısıyla esnafın gelir düzeyinin düşmesine sebep olmaktadır.

Araştırmanın kış aylarına rastlayan bölümünde, Amasra'nın sahil kasabası olmasına rağmen havasının çok kirli olduğu görülmüştür. Görüşülen kişiler, Amasra'da kış aylarında ciddi boyutlara varan hava kirliliğinin, kömür ocakları faaliyete geçtikten sonra yaşanmaya başladığını belirtmişlerdir. Kömür ocakları öncesinde Amasra halkı ısınma ihtiyaçları için odun kullanmışlar, dağlarda kurumuş ağaçları ve Karadeniz'de fırtına sonrası denizden karaya vuran veya denizin üzerinde yüzen odun parçalarını toplayarak imece usulüyle evlerine taşımışlardır. Kömür

ocakları sonrasında Amasra halkı yörelerinde üretilen kömürü kullanmaya başlamışlar ve hava kirliliği sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır.

Araştırma sırasında görüşülenlerin anlatılarından derlenen bilgiler ışığında, Amasra'da turizm sektörünün sorunları olarak şu konulara vurgu yapılmıştır; Amasra'ya çevre illerden gelir grubu açısından alt ve orta gruba dahil insanlar sınırlı imkanlarla gezmeye gelmektedir. Ev pansiyonculuğu bu anlamda bu gruplara hizmet sunmaktadır. Fakat sunulan hizmetin kalitesi açısından sorunlar vardır. Amasra'da ev pansiyonculuğu denetimsiz olarak yapılmaktadır. Yerli halkın büyük bir bölümü ev pansiyonculuğu yapmakta, ayrıca dışarıdan gelip Amasra'ya yerleşenlerin bir bölümü de evlerini pansiyona vermektedirler. Tatile gelenler pansiyon olarak evin tamamını belirli bir paraya kiralamakta ve kiralama maliyetini düşürmek için çok sayıda kişi aynı evde konaklamaktadırlar. Gelen turistler kumanyalarını da yanlarında getirerek evin mutfağında yemeklerini hazırlamakta, dolayısıyla Amasra'da lokantacılık yapan esnafa bu anlamda girdi sınırlanmaktadır.

Yaz aylarında Amasra'nın çok kalabalık olduğu, Amasra'nın bu kalabalığı kaldıramadığı, kış aylarında Amasra'nın güvenli bir yer olduğu, buna karşılık yaz aylarında insanların kendilerini güven içinde hissetmedikleri ve hırsızlık olayları ile karşılaştıkları görüşülen kişiler tarafından vurgulanan diğer konular olmuştur.

“Herkesi iyi kötü tanıyosun. Kimden ne geleceğini bilebiliyosun. Ama yazın onu diyemiyorum...Hiç ben Amasra'da kapını açık yat kışın hiçbir olay bilmem. Ama yazın bunu yapamıyosun. Yazın ya ayakkabılarımız gidiyo ya eve hırsız giriyor ki bizim eve girdi yazın” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

Yapılan gözlemlerden, Amasra'da belediye hizmetlerinin yaz aylarında yetersiz kaldığı, çöp sorununun yaşandığı, belediyenin temizlik işçilerinin gün boyu

çalışmalarına rağmen gerekli temizliği yapmakta zorlandıkları görülmüştür.

Amasra'ya kendi özel arabaları ile gelenlerin park etmekte zorluk çektikleri, özellikle yaz aylarında Amasra'nın içinin açık bir otopark görüntüsünde olduğu, kaldırımlarda yürümekte zorluk çekildiği, yollarda trafik sıkışıklığı yaşandığı gözlemlenmiştir.

Ayrıca Amasra'da yaz aylarında fiyatların genellikle denetlenmediği, gelen turistlere satılan ürünler ve verilen hizmet için gereğinden fazla fiyat talep edildiği görülmektedir.

“Arabalardan geçemiyosunuz...Şu trafiğin tıkanığını biliyorum. Su yeterli olmuyor. Bir ara devamlı elektrikler kesiliyordu yazın. Trafolar pathyordu. ...Belediye işçileri yeterli değil. Gelenler pansiyon bulamıyorlar. Arabaların içinde yatanlar yerde yatanlar...Çoğu şeyi çok pahalı veriyorlar...Turist zamanı 3 kuruş olan şeyi 5 kuruş veriyorlar...Fırsat düşkünlüğü zaman zaman yapıyor” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

Belediye hizmetlerinin yetersiz oluşunun sebebi, Amasra Belediyesinin kaynak bulmadaki sorunu olarak görülmektedir. Amasra emekli kenti olduğu için emlak vergileri yeterli düzeyde toplanamamaktadır.

“Bizdeki emlak vergisi tek konut emekli olanlar için emlak vergisi yok... burada da emekli yoğun bir şekilde yaşadığı için emlak vergisinde istenilen düzeyde gelir elde edemiyoruz” (E, 52, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

Amasra halkı tarafından, Amasra'ya gelen turistler, onların tavır ve davranışları, kıyafetleri, konaklama şekilleri, kaldıkları süre ve bu zaman zarfında nasıl zaman geçirdikleri göz önüne alınarak değerlendirilmektedirler. Amasra'nın esnafı ise, Amasra'ya gelen turistleri genellikle, yaptıkları alışverişe ve dolayısıyla

kendilerine bıraktıkları maddi gelire göre değerlendirmektedirler. Esnafın geneline yakın bir kısmı, satışların eskisi gibi olmadığını belirtmişlerdir.

“Burada bakıyosun kara çarşafı yanında normal bir insan. Kara çarşafı gidiyo plajda o kadınların içinde haşema ile denize giriyorlar” (E, 56, Evli, Göçmen, Amasra, 2.5.2015).

“Gelir seviyesi daha düşük kişiler geliyor artık...yaz sezonu boyunca 50 liralık malzemedden 10 tane satarken şu anda bir tane belki iki tane” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Görüşülen gençlerin, Amasra'nın turizm sektörü hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Önceleri çok yabancı turist geldiğini, şu anda ise daha çok yerli turistlerin geldiğini söylemişlerdir. Amasra'ya gelen turistlerin gelir grupları açısından orta ve alt düzeyde oldukları ve gelir düzeyi düşük turist gruplarının gelmesinin Amasra'nın turizm gelirlerine fazla katkısı olmadığını savunmuşlardır. Ayrıca Amasra'ya gelen turistlerin buldukları yerleri çok kirlettikleri, trafik yoğunluğuna neden oldukları ve Amasra'nın bu durumunu gören gelir seviyesi ortalamasının üzerinde olan turistlerin Amasra'yı tercih etmedikleri belirtilmiştir. Gençler, yerel yönetimlerin bu konuda gerekli tedbirleri yeterince alamadıklarına da vurgu yapmışlardır. Eylül ayından sonra daha “kaliteli turistlerin” geldiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca görüşülen gençler, yaz aylarında fiyatların yüksek olduğuna da değinmişlerdir.

“Kalite düşüklüğünde ev pansiyonculuğunun yüzde yüz etkisi var... Eylül ayında Amasra sakin olduğu için kaliteli insanlar geliyor” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Kalite çok fazla düştü. Bu kesinlikle yönetimle alakalı böyle olduğunu düşünüyorum” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Amasra halkının büyük bir bölümünün turizm sektöründen gelir elde ettiğini söylemek mümkündür. Amasra'daki bütün sektörlerin turizmden nemalandığını, özellikle Amasra'nın diğer önemli geçim örüntülerinden çekicilik ve balıkçılığın da turizme bağlı olduğunu, dolayısıyla bu sektörler için de turizmin öneminin boyutları görülebilmektedir. Amasra'daki turizm işletmelerinde, Amasra halkına hatırı sayılır bir iş istidamı sağlandığı ve bu sektörün Amasra halkının işsizlik sorununu büyük ölçüde giderdiği söylenebilir.

4.7.3 Balıkçılık

Yanlış avlanma ve denetimsizlik sebebiyle balıkçılık sektöründe gerileme yaşanmakla birlikte, bu sektör Amasra halkı için önemli bir geçim örüntüsü olarak hala önemini korumaktadır. Turistlerin büyük bir bölümü, balık lokantaları ile ün yapan Amasra'ya taze balık yemek için gelmektedirler. Bu sektörün gerilemesi demek, turizm sektörünün ve hediyelik eşya sektörünün de gerilemesi anlamına gelmektedir. Amasra'da turizm, balıkçılık ve çekicilik birbirlerine bağlı olarak işleyen sektörlerdir ve herhangi birindeki gerileme diğerini de etkileyebilmektedir.

Yapılan görüşmeler ile Amasra'da balıkçılık sektörü ve geleceği konuşulmuştur. Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü balıkçılık sektörüne ilginin azaldığını, Amasra'da eskiden var olan büyük balıkçı ailelerinin artık balıkçılık ile uğraşmadıklarını dile getirmişlerdir. Amasra'daki balık tezgahlarında kültür balıklarının ve başka yörelerden gelen balıkların satılıyor olması bu söylenenleri teyit eder niteliktedir. Trol ve gırgır balıkçılığının, denizlerdeki balığın azalmasına sebep

olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, gelişen teknoloji ile balıkçılığın fabrikasyon usulüne dönüştüğü, teknoloji gelişmeden evvel gırgır teknelerinde 20 tayfa ile balığa çıkılmakta iken, günümüzde tayfaların yaptığı işi makinaların yaptığı, dolayısıyla bu sektörün Amasra halkı için önemli bir istihdam kaynağı olma özelliğini büyük ölçüde yitirdiği görüşülenler tarafından dile getirilmiştir.

“Şu gördüğünüz balıklar dışarıdan geliyor. Karadeniz de balık kalmadı” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Trollar balıkçılığı bitirdi.. Çok büyük cezalar var ama uygulanmıyor” (E, 54, Evli, Göçmen, Amasra,23.11.2014).

“Burada balıkçı aileler vardı... artık kayboldular ve onların çocukları torunları da bu mesleği yapmamaya başladılar” (E, 52, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

Görüşülenler, balıkçılık sektörünün geçmişteki durumuna da değinmişlerdir.

Derlenen bilgilere göre; kömür ocakları öncesinde Amasra'da çok sayıda kişi balıkçılık yapmaktadır ve tutulan balıkların satış yerleri Bartın ve Amasra'nın civar köyleri ile sınırlıdır. Balıkçılık çok sayıda kişi tarafından yapıldığı için arz fazlası dolayısıyla balık para etmemektedir ve bu durum 1960 lı yıllarda da devam etmiştir. 1960 lı yıllardan sonra, yerleşim yerlerine kolay ulaşımı sağlayan yolların yapılması ve taşıtların çoğalması ile Amasra'da tutulan balıkların pazarlanma sorunu büyük ölçüde giderilmiştir. Mal sahibi ile tayfalar arasındaki çalışma koşulları pay usulüne göre düzenlenmektedir. Pay usulünde, tutulan balığın yarısını mal sahibi almaktadır. Kalan yarısından mazot parası vb. masraflar çıktıktan sonra kalan balık tayfalar arasında pay edilmektedir. Çalışan tayfaların sigortası yoktur.

“Yani balıkçılıktan çalışan para kazanamadı. Şimdi o zamanlar tayfa pay usulü çalışıyor...Sigortaları yoktu...Diyelim ki o gün balık tuttular işte sattılar. Zaten o balığı nereye götürecektir bir Bartın’a götürecektir başka da bir yere götüremiyorsun. Herkes balık tutuyor o zaman herkes bedava veriyor balık para değil ki. 1960 lara kadar. 1960 lardan sonra da devam etti de ondan sonra bu yollar yapıldı derken arabalar başladı” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Görüşülen kişiler, daha önceleri Amasra’da balık bol olmakla birlikte, balık ağlarının yeterli büyüklükte olmayışı, radar kullanılmaması gibi sebeplerle balıkçılığın daha zor şartlarda yapıldığını belirtmişlerdir. Kömür ocakları açılmadan önce Amasra’nın en önemli geçim örüntülerinden olan balıkçılık sektöründe, Amasra halkına büyük ölçüde iş istihdamı sağlayan büyük balıkçı ailelerinin olduğu, bu ailelerin yanlarında 20-25 tayfa çalıştırdıkları ve onların ailelerine de bakmak sorumluluğunu taşıdıkları ifade edilmiştir. Kendilerine reis denilen mal sahibi balıkçılar, tuttıkları balığın belli bir bölümünü göz hakkı olarak insanlara dağıtmaktaydılar. Bu davranışın nedenini, balığın bol oluşunun yanı sıra, Amasra’nın göç almadan önce herkesin birbirini tanıdığı, imecenin olduğu, büyük bir aile gibi yaşanıldığı küçük bir sahil kasabası oluşuna bağlamak mümkündür.

Önceleri halk ile balıkçılar arasında bulunan, gerek işe istihdam edilme gerekse balık ihtiyacını karşılama açısından sıkı bağ günümüzde bulunmamaktadır. Günümüzde balığın bol olduğu zamanlarda bile, Amasra halkına göz hakkı olarak ücretsiz balık dağıtılma pratiğinin olmadığı görülmektedir. Amasra’ya göç ederek gelmiş, Amasra’ya yerleşmiş ve profesyonel olarak balıkçılık yapan bir kişinin bu geleneği sürdürdüğü görülmektedir.

Araştırma kapsamında, balıkçılık sektöründe olan kişilerle yapılan görüşmeler ışığında; Amasra’da 1980 li yıllarda, tutulan balıkların müzayede usulü satıldığı, çok sayıda balıkçının, balıkçı kabzımallarına borçlarının bulunduğu ve balıkçılığın daha amatörce yapıldığı görülmektedir. 1980 li yıllarda Amasra’ya günübirlik balık yemeye gelen insanlara hizmet veren balıkçı lokantaları fazla olmadığından, tutulan balığın iç piyasada satıldığı, dağıtıldığı ve kendi çevrelerinde tüketildiği, günümüzde ise tutulan balığın iç piyasanın yanında civar yerleşim yerlerinde de satıldığı, balığın fazlasının Amasra’da bulunan soğuk hava depolarında saklandığı görülmektedir.

Görüşülen kişiler, balıkçılık sektörünün sorunlarına da değinmişlerdir. Balık yasağı uygulandığı dönemlerde Amasra’daki balıkçılar, teknelerinin bakımı ile uğraşmaktadırlar. Teknelerin bakımını yaptıktan sonra uzun süre boşa kalmaktadırlar. Sezon açıldığında tekrar yeni tayfa arayışına girmemek için tekne sahipleri kendi devamlı tayfalarına balık yasağı süresince, balık sezonunda ödediği maaşın yarısını ödemektedirler. Görüşülen balıkçılar, bağlı oldukları balıkçı kabzımallarına borçlandıklarını da dile getirmişlerdir. Özellikle teknolojiye ayak uydurmak için yaptıkları yatırımlarda, bankalardan kredi aldıklarını veya balıkçı kabzımallarına borçlandıklarını ifade etmişlerdir.

“Teknolojiye ayak uydurmak istiyorsunuz yeni cihazlar almak istiyorsunuz. Yeni makine almak istiyorsunuz. Yeni cihazlar ve makinalar çok pahalı... Onun için işte ya kredi çekiyosun ya balıkçı kabzımalı dediğimiz insanlardan toptancılardan para alıyorsun o da sıkıntıya sokuyo bizi” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Balıkçı kasabalarının çoğunda olduğu gibi Amasra’da da balıkçılık yapan kişilere finans temin eden balıkçı kabzımalları mevcuttur. Çok sayıda balıkçı, tekne alımı ve bakımı, balık ağı ve mazot temini gibi nedenlerle kabzımallara

borçlanmaktadır. Balıkçı kabzımalarına borçlanarak çalışan balıkçılar, tuttıkları balığı kabzımala getirmektedirler. Balıklar kabzımaller tarafından satılmakta ve elde edilen gelirin yarısına yakın bir kısmı balıkçıya verilmektedir. Ürününün karşılığını tam alamayan balıkçılar kabzımallara olan borçlarını kapatmakta zorluk yaşamaktadırlar.

Balıkçılık, Amasra halkı tarafından sevilen bir hobi olarak da yapılmaktadır. Ayrıca geçim için balıkçılığı ek iş olarak yapanlar da bulunmaktadır. Amasra’da yaşayan, ATİM de veya devlet dairesinde çalışan, esnafılık yapan kişilerin büyük bir bölümünde, amatör balıkçılık yapmak için sandal bulunmaktadır. Bu kişiler iş çıkışında, hafta sonlarında ve senelik izinlerinde amatör olarak balıkçılık yaparak, kendi evlerinin balık ihtiyaçlarını karşılamakta, arz fazlasını kendi geçimlerine katkısı olması için paraya çevirmektedirler.

“TTK’ da çalışıp da balıkçılık yapan arkadaşlarımız çok...Amasralı olup çalışanların da yüzde 80 inde teknesi var” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

“Balıkçılık yapanlar var ek iş olarak” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Balıkçılık sektöründe olan kişilerle yapılan görüşmelerden derlenen bilgilere göre; balıkçılık yapılan teknelerde çalışma usulü, tekne sahibi ve personel arasındaki anlaşmaya bağlı olarak yürütülmektedir. Personel, mal sahibi ile yaptığı anlaşmaya göre pay usulü veya maaş usulü olarak çalışmaktadır. Amasra’ya dışarıdan gelenler pay usulünü, Amasra’nın yerlisi ise maaş usulünü tercih etmektedir. 2008 yılından önce mal sahibi ve personel arasındaki ilişkiler maaş usulü olmayıp hep pay usulü olarak yürütülmüştür. İlk defa Ege, Akdeniz ve Mersin taraflarında uygulamaya geçen maaş usulü, 2008 yılından sonra Karadeniz’de ve dolayısıyla Amasra’da da uygulama

alanı bulmuş ve balıkçı teknelerinde çalışanlar tarafından tercih edilmeye başlanmıştır.

“Pay veriyorlardı şimdi maaşlı. Oğlum biriyle çalışıyo, ondan maaş alıyo. Pay alırlarken herkesin payı ayırdı. Kimse kimseye aldığı payı söylemezdi. K, 77, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

“Personelimiz anlaşmaya bağlı. Gerek pay usulü gerek maaşlı. Dışardan gelen gurbetçi arkadaşlarımız payı tercih ediyorlar. Amasra'dan çalışan arkadaşlarımız aylığı tercih ediyorlar...Ama bizim yapmış olduğumuz balıkçılık sisteminde genelde yüzde 80 i pay usulü” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Türkiye genelinde balıkçılık gırgır, trol ve ufak çapta balıkçılık şeklinde avcılık sistemlerine ayrılmıştır. Olta balıkçılığı ve dip ağcılığı, ufak çapta balıkçılık olarak kabul edilmektedir. Amasra'da 15 Nisan-15 Eylül tarihleri arasındaki balık yasağı uygulaması, gırgır ve trol avcılık sistemlerini kapsamakta, ufak çapta balıkçılık ise bu yasağın dışında kalmaktadır. Amasra'da on iki ay boyunca yapılabilen ufak çapta balıkçılık ile balık yasağı uygulaması süresince Amasra'daki lokantaların balık talepleri karşılanmaktadır.

“Bizim teknelerimiz avcılık sisteminde yani Karadeniz'de olsun bütün Türkiye genelinde avcılık sistemleri ayrılmış. Gırgır, trol bir de ufak balıkçılık diye. Ufak balıkçılık olta balıkçılığı işte bir de Dip ağları, voli balıkçılığı diye geçiyor. Onlar 12 ay serbest olan bir balıkçılık onlarda yasak yok. Ama trol ve gırgırlarda yasak var” (E, 49, Evli, Göçmen, Amasra, 30.4.2015).

Amasra'da yaşayan ailelerin büyük bir bölümü, çocuklarının balıkçılık yapmasını istememekte, onların tahsil hayatlarına devam etmelerini ve daha farklı mesleklere yönelmelerini istemektedirler. Ayrıca balık miktarındaki azalma da,

balıkçılık sektörüne olan ilginin azalmasına sebep olmaktadır. Günümüzde (2016) balıkçılık yapanların bazılarında gezi tekneleri mevcut olup, Amasra'ya gelen turistleri gezdirerek turizm sektöründe hizmet vermektedirler.

“Bizim babalarımız bizi iskeleye sokmadılar. Balıkçılık yapılmasını istemezdi babalarımız...Balıkçı hiçbir zaman mutlu olmadı Amasra'da. Babam devlet memuruydu” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Valla olmasın artık balıkçı. Ben balıkçılıktan küstüm. Sigortası yok bişeyi yok. Şimdi bilmiyorum ben var mı sigortası. Eskiden balıkçılıkta sigorta yoktu” (K, 77, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

Amasra'da yapılan balıkçılığın daha çok Amasra'nın çevresinden uzaklaşmadan yapılan balıkçılık olduğu görülmektedir. Amasra'ya balık tutmak için Doğu Karadeniz'den gelen büyük çapta balıkçılık yapan balıkçı motorları, tuttukları balıkları kamyonlarla Ankara İstanbul gibi büyük illere göndermektedirler. Doğu Karadeniz'de balıkçılık yapan bu balıkçı motorları Amasra'ya geldikleri zaman, Amasra'daki balıkçı motorlarının onların yanında sandal gibi kaldıkları, tuttukları hamsi balıklarının bir kısmını Amasra halkına ücretsiz verdikleri görüşmelerde sıkça dile getirilmiştir.

Balıkçılık sektörü ile ilgili genç bireylerin ifadelerinden; Amasra'da balıkçılık ile geçimini sağlayan çok sayıda kişinin bulunduğu, ayrıca balıkçılığın hobi ve ek iş olarak severek yapıldığı, fakat genç neslin balıkçılığı ana meslek olarak düşünmediği bilgileri derlenmiştir.

“Genç nesil balıkçılığı düşünmüyor” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Severek balıkçılık yapıyorlar. Geçimini bununla sağlayan da çok bunu zevk için yapan da çok” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Balıkçılıkla geçimini sağlayan hane çok var” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

Amasra'da balıkçılık yapılmakla birlikte, Amasra'ya balıkçı kasabası demek mümkün görünmemektedir. Balıkçılık sektöründe yeni yatırımların pek yapılmadığı görülmektedir. Amasra'da eskiden var olan ve Amasra halkına istihdam sağlayan büyük balıkçı aileleri artık balıkçılık yapmamaktadırlar. Bu balıkçı ailelerinin daha sonra gelen nesilleri balıkçılığa ilgi duymamışlar ve farklı mesleklere eğilimli olmuşlardır.

4.7.4 Çekicilik (Amasra'da ahşap oymacılığı sanatı)

Amasra'nın diğer önemli geçim örüntülerinden olan çekicilik sanatı hakkında görüşülen kişilerin tamamı, Amasra'da çekicilik mesleğinin kaybolmaya yüz tuttuğunu, bu mesleği devam ettiren sadece birkaç kişinin kaldığını, Çekiciler çarşısında hediyelik eşya satan esnafın, ucuz olmasından dolayı Çin mallarını alıp satmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir.

Amasra'da turizmin 1950 li yıllarda başlamasından bu yana Amasra halkı için çok önemli bir geçim kaynağı olan bu meslek, Amasra halkı tarafından yöresel bir sanat olarak yıllarca ilgi görmüş ve devam ettirilmiştir. Daha sonraları üretim şeklinden çıkıp, sadece al-sat durumuna gelen meslek, tornanın başına geçerek bizzat ürün üretmeyen kişiler tarafından da ticaret amacıyla yapılmaya başlanmış ve Çin malı alım satımı yapan kişiler, tarihi çekiciler sokağında ticari faaliyet göstermeye başlamışlardır.

“Çekicilik işi bize çok para kazandırdı. Benim ilk açtığımda çekicilikten biz ayda 3000 liranın üzerinde para kazanırdık. 26 Eylül 1963 de açtım. Aylık 3000 liranın üzerinde para kazandık. Milletvekili maaşı 2.700 liraydı” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Çin malını alıp geliyorlar herkes dükkan açtı memuru da dükkan açtı” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra'nın en yakın köylerinden olan Ahatlar köyünde çekicilik mesleğine ilgi gösterilmekte ve bir geçim örüntüsü olarak önem verilmektedir. Bu köyde çok sayıda evin altında tornalar bulunmakta, Amasra'da Çekiciler sokağında faaliyet gösteren esnafa köy halkı tarafından mal üretilmektedir. Köy halkından bazıları “kendi ürünlerimizi biz satarsak kar marjımız daha fazla olur” düşüncesiyle Çekiciler sokağında dükkan açmışlardır. Bazıları devam etmekte olup diğer bir kısmı ise kira ve vergi yükü dolayısıyla dükkanlarını kapatarak sadece üretim yapmaya ve ürettikleri ürünleri Çekiciler sokağında bulunan esnafa satmaya devam etmektedirler.

Görüşülenlerin büyük bir bölümü, Amasra'da yaşayan gençlerin bu mesleğe önem vermediklerini söylemişlerdir. Gençler sabır ve emek isteyen bu mesleği artık tercih etmemektedirler. Çıraklık, kalfalık ve ustalık kademelerinden geçen ve yetişme süreci uzun zaman alan bu meslek yeni yetişen nesle cazip gelmemektedir.

“Yeni nesil bu işi öğrenmiyor artık kayboluyor meslek” (E, 76, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Çekicilik mesleğinde meydana getirilen ürünlerin işlenmesi zaman almaktadır. Dolayısıyla üretilen malın maliyeti yüksek olmakla birlikte, malın döngüsü de yavaş olmaktadır. Ayrıca bu mesleğe taze kan verilmediği, kent yönetiminin de bu sanata

destek olmadığı ve hep aynı çeşit ürünlerin yapıldığı, bu mesleğin gerilemesine sebep olan faktörlerdir.

“O sektörü böyle çağdaş şeylerle destekleyen yani yeni hediyelik eşya ihtiyacına göre davranmadılar...Torna ustası sadece aynı tür tabağı çanağı yaptı...Kent yönetimi bu yerel mesleği ahşap işçiliği tekne yapımcılığı da dahil buna destek olmadı” (E, 60, Boşanmış, Göçmen, Amasra,23.11.2014).

Çekicilik mesleğinin gerilemesine Amasra’da işleme açılan kömür ocaklarının da sebep olduğu söylenebilir. Ocakların işleme açılması ile, Çekiciler çarşısında yerel üretim olarak torna ile ağaç oymacılığı yapan çok sayıda esnaf kömür ocaklarında çalışmayı tercih etmişler ve bu mesleği ikinci plana atmışlardır. Çekici esnafının bir bölümü, bu meslekte ve kömür ocaklarında çalışmayı birlikte götürmüşler, bir kısmı ise dükkanlarını kapatmışlardır. Daha önceleri genellikle Amasra’nın yerlisinin bulunduğu Çekiciler çarşısında, ayrılan yerli esnafın yerini çoğunlukla Amasra’ya göç ederek gelen kişilerin aldığı görülmektedir. Özellikle Amasra’nın yerlisi olmayan esnafın bir bölümünün, yaz aylarında Amasra’ya gelerek dükkanlarını açtıkları, kış aylarında ise yaşadıkları memleketlerine geri döndükleri yapılan gözlemlerden ve görüşmelerden anlaşılmaktadır.

“Millet kömür işletmesinde iyi maaş alırken herkes işini gücünü bıraktı. Ama maaşlar, emekli maaşları düştükçe mecburen çocukların da iş bulamadıkları için tekrar geriye dönüş çekici sokağında bir hareketlenme oldu. Fakat çekici sokağının içinde yüzde 20-30 u Amasralı ise gerisi hep yabancı” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

“TTK açıldığı zaman biz bu sokakta 50- 60 kişiydik. TTK açılınca buradaki abilerimiz TTK’ ya girdi” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra'ya gelen turist sayısında eskiye göre artış olmakla birlikte, genellikle gelir seviyesi ortalamasının altındaki turistler Amasra'yı ziyaret etmektedir. Çekiciler çarşısına alışveriş etmek için gelen bu turistler ucuz malları tercih etmektedirler. Üretimi zahmetli olan, zaman alan ve malın döngüsü uzun döneme yayılan yerli ağaç oymacılığı ürünler, ucuz tatil geçirmek isteyen turistlere uygun gelmemektedir. Yaz sezonunda kazandığı ile kış mevsimini geçirmek zorunda olan esnaf, çabuk paraya çevirebileceği al-sat ürünlere, Çin mallarına rağbet etmektedir.

“Eskiden burada her dükkanın içerisinde bir tane torna varmış. Turizmin gelişmesiyle o kültür gitmiş. Çünkü burada insanların alacağı hediyelik eşya hem ucuz, hem pratik hem de üretimi süreklilik arz eden şeyler olmalı... Ama Çin ürünü satılıyor para İstanbul Tahtakale'ye gidiyor. Buraya dönmüyor” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Gençler, yöresel bir sanat olan çekicilik mesleğinin kaybolmaya başladığını söylemişlerdir. Görüşülen gençler de bu mesleğin emek istediğini, üretiminin zaman aldığını, bu sebeple Çekiciler çarşısındaki esnafın, üretimi çok emek isteyen ürünler yerine, ucuz Çin mallarını satmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Gençler ayrıca bu mesleğe tekrar ilginin olduğunu ve canlandırmak için yerel yönetimlerin gayret içinde olduklarını da vurgulamışlardır.

“Ahatlar'da yapılıyor. Orada torna atölyeleri var. Bu mesleğe yeniden ilgi var” (E, 18, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

“Tekrar canlandırmak için uğraşıyorlar. Belediye olarak uğraşıyorlar” (K, 29, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Bu geçim örüntüsünde, özellikle yaz aylarında Amasra ekonomisi için önemli bir girdi olabilecek paranın Tahtakale piyasasına gittiği görülmektedir. Günümüzde

(2016) bu geçim örüntüsü ile ilgili atölyelerin bir kısmı Amasra'nın Ahatlar köyünde bulunmakta ve yapılan üretim ile elde edilen gelir Amasra ekonomisine dönmektedir.

Çekicilik mesleğinin tekrar canlanması, yapılan ürünlerin talep görmesi ile mümkündür. Bu ürünleri talep edebilecek olanlar orta ve üst gelir grubundaki kişilerdir. Dolayısıyla turizm sektörü ile yakından ilgili olan bu sektörün kalkınabilmesi için, turizm politikalarının gözden geçirilmesi gerekli görülmektedir.

4.8 Amasra'nın 1980'li Yıllarda Ekonomik Durumu

1980 li yıllarda Amasra'nın ekonomisi büyük ölçüde madencilik sektörüne dayanmaktadır. Amasra'nın nüfusunun 6800 civarında olduğu düşünüldüğünde, 1980 li yıllarda kömür ocaklarında çalışan 7000 civarında işçinin, Amasra'ya sosyal ve ekonomik olarak nasıl hareket getirdiği açıkça görülebilmektedir. İşçilerin maaş ve ikramiye aldıkları günlerde Amasra'da bütün esnafta hareketlilik yaşanmış, lokantalar, marketler, kahveler, beyaz eşya mağazaları, maaş ve ikramiye günlerinde insanların uğradıkları yerler olmuştur. Kömür ocaklarında çalışan işçiler alışveriş için Bartın'a da gitmekle birlikte, Amasra'da büyük bir alışveriş potansiyeli yaratmışlar, kazançları büyük ölçüde Amasra ekonomisine dönmüştür. Hem çalışanların maaşları hem de işletmenin gerekli olan harcamalarının Amasra ekonomisine girmesi, Amasra ekonomisini ayakta tutmuş ve rahatlatmıştır.

Amasra'nın 1980 li yıllardaki ekonomik durumu ile ilgili görüşmelerde, görüşülen kişiler kömür ocaklarına ve turizm sektörüne önemle vurgu yapmışlardır. 1980 li yıllar, madencilik sektörünün motor güç durumunda olduğu, Amasra'da hemen hemen her haneden bir veya iki kişinin kömür ocaklarında istihdam edildiği, neredeyse bir Amasra nüfusu kadar da ocaklarda işçi çalıştığı, Amasra'da genellikle

madene dönük bir geçim örüntüsünün hakim olduğu ifade edilmiştir. Görüşülenler turizm sektörüne de değinerek 1980 li yılları Amasra'ya gelen turist açısından değerlendirmişler ve Amasra'ya daha elit tabakanın geldiği bir dönem olarak belirtmişlerdir.

“Şimdi Amasra’da 1980 özellikle 12 eylül darbesi yani demokrasiye ara verildiği yıllarda Amasra özellikle taş kömürleri işletmesi yoğun bir şekilde işçi çalıştırırdı. 5000-6000 kişinin çalıştığını hatırlıyorum ben... Genellikle madene dönük bir geçim Amasra’da hakimdi” (E, 52, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

“Daha çok Amasra’yı çeviren ekonomiyi işlek hale getiren Amasra taş kömürleri işletmesinin işçi kesimiydi” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

1980 li yıllarda Amasra’da hemen hemen her sektörün kömür ocaklarından dolayı ve dolaysız olarak nemalandığı görülmektedir. Ayrıca 1980 li yıllarda Amasra’da bulunan Askeriyenin ve yaz aylarında faaliyet gösteren, her on beş günde bir devre değişikliği olan Karabük Demir Çelik Kampının da ihtiyaçlarını Amasra piyasasından temin ettikleri ve bu girdilerin de Amasra ekonomisinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

1980 li yıllarda Amasra’nın bir sanayi şehri niteliğine büründüğü görüşülenler tarafından sık bir şekilde dile getirilmiştir. Kömür ocaklarının faaliyete geçmesi ile devlet, bu ocaklardaki işçi açığı için öncelikle Amasra ve çevresinden olan çalışma taleplerini göz önüne alarak işçi istihdamını gerçekleştirmiştir. Civar köylerden Amasra’ya madende çalışmaya gelen işçilerin büyük bir bölümünün akşamları köyelerine dönmedikleri, genellikle kömür işletmesinin içinde kendileri için yapılan pavyonlarda kaldıkları, bazı işçilerin Amasra’da yeni yerleşim yerlerinde yapılan

lojmanlarda veya Amasra’da kiraladıkları evlerde yaşadıkları, arabası olan işçilerin ise köylerine gidip geldikleri belirtilmiştir.

“Kömür işletmesinin içinde işçi pavyonları vardı. O işçi pavyonlarında ocak içinde kömür kazan işçilerin çoğu pavyonlarda yatardı. Kazandığı paranın bir kısmını köyüne götürürdü ama çoğunu da burada harcardı” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

1980 li yıllar, evlerin hiç boş kalmadığı ve Amasra’da yeni evlenen gençlerin ev bulmakta zorluk çektiği, sanayileşmenin getirdiği avantaj ve dezavantajların birlikte yaşandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Motor güç TTK idi. 1980 de evlendim Amasralıyım yerlisiyim. Ben evleneceğim zaman Amasra’da kiralık ev bulamadım. Bütün evler doluydu” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Görüşülen kişilerin anlatılarından derlenen bilgiler ışığında; 1980 li yıllarda Amasra’nın önemli geçim örüntülerinden olan turizm ve çekicilik sektörleri geriplanda kalmıştır. Amasra halkı sabit gelirin kendilerine getireceği avantajları düşünerek kömür ocaklarında çalışmayı tercih etmişler, turizm ve çekicilik sektörüne gereken önemi vermemişlerdir. 1980 li yıllarda Amasra’ya gelen turistler daha “kaliteli” olup, günümüzdeki kadar yaygın olmasa da Amasra’da ev pansiyonculuğu 1980 li yıllarda da yapılmaktadır. Amasra halkı kömür ocaklarında çalışarak elde ettiği sabit gelir ile ekonomik olarak rahatlamış, evlerini günümüzdeki gibi pansiyon olarak kullanma gereğini duymamışlardır. Zaten boş evler, kömür ocaklarında çalışmak üzere Amasra’ya göç ederek gelen insanlar tarafından kiralanmıştır. O yıllarda Amasra’da 3-4 adet otel bulunmakta ve turistler genellikle pansiyonlarda konaklamaktadırlar.

Ayrıca Amasra'nın bir sanayi şehri görünümüne girmesi de turizm sektörünü baltalamıştır. Turistlerin Amasra'da rahat tatil geçirme örneğin; bikini mayo ile lokantalarda yemek yiyebilme ve pazara alışverişe gidebilme pratikleri, Amasra'nın madenci şehri olması ile o yıllarda kısıtlanmış görünmektedir. Maden ocaklarının kasabanın içinde faaliyet göstermesi, belirli saatlerde özellikle işçilerin mesai saatleri bitiminde kasabada yoğunluk olması, Rize Çay Fabrikalarına giden kömür madeninin Amasra limanından yüklenmesi sebebiyle plajların kirlenmesi, yükleme esnasında vinçlerin gürültüleri, Amasra'nın tatil şehri görünümünden uzaklaşmasına sebep olmuştur.

“Amasra kömür ocaklarının en büyük kötülüğü turizmi vurdu. Bu lağvar buraya kurulduğunda -kömür yıkama sularına lağvar deniyor- ... yağmur suları kömür tozlarını aldı...küçük limanın içine yığıldı... Bu meyanda turizm olmadı Amasra'da” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Küçük liman çok kirliydi denize orada girilmiyordu” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

1980 de Çekiciler sokağı esnafı yerel ağaç oymacılığı sanatı ile uğraşmakta, gelen turistlere kendi tornalarında imal ettikleri ürünleri satmaktadırlar. Çin mallarının henüz çekiciler sokağı piyasasına girmediği görüşülenler tarafından ifade edilmiştir. Bu yıllarda çekicilik mesleği ile uğraşan esnafın bir bölümü dükkanlarını kapatarak veya devrederek kömür ocaklarında çalışmaya başlamışlardır.

“Çekicilik sanatı öldü. Kömür işletmesinde çalışmaya gitti buradaki arkadaşlarımız dükkanlarını kapattılar oraya çalışmaya gittiler sanatı bıraktılar” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Amasra'da 1980 li yıllarda TTK nın verdiği maaşlar yöre halkı için tatmin edici bulunduğundan, burada çalışan insanların büyük bir bölümü başka işlerle uğraşma gereğini duymamışlardır. 1990 lı ve 2000 li yıllarda TTK nın maaş politikası çalışanlar lehine bir seyir izlemediğinden, kömür işletmesinde çalışanlar ek gelir aramaya başlamışlardır. Çalışan işçilerin çocukları büyümüş, üniversite hayatına atılmışlar ve ayrıca teknolojinin de getirdiği düzen, masrafların artmasına sebep olmuştur.

4.9 Amasra'nın Günümüzdeki Ekonomik Durumu

Taşkömürü işletmesinin daralmaya gitmesi Amasra ekonomisini olumsuz etkilemekle birlikte, Amasra ekonomisine başka girdilerin olduğu, 1980 yılı ile karşılaştırıldığında turizmin daha önemli bir sektör haline geldiği görülmektedir. 1980 li yıllarda az sayıda otel turizm sektöründe hizmet verirken, günümüzde otel sayısında artış olmuş, ev pansiyonculuğu Amasra halkı tarafından daha yaygın bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Amasra'ya gelen turist sayısında artış olmakla birlikte, gelen turistlerin kısıtlı bütçelerle tatil yaptıkları görülmüştür.

“Amasra'nın ekonomisi geri gitmiyor...Başka girdileri var. Bizim geldiğimiz yıllarda sadece birkaç otel ve ev pansiyonu varken şimdi yaklaşık olarak Amasra neredeyse ev pansiyonları ile birlikte on bin kişiyi ağırlayabilecek otelleri var” (E, 53, Evli, Göçmen, Amasra, 25.11.2014).

Amasra'nın günümüzdeki ekonomisi ile ilgili yapılan görüşmelerde, özellikle 1980 yılı ile günümüzdeki ekonomik durumun karşılaştırılmasında, görüşülenlerin bir bölümü tarafından farklı görüşlere yer verilmiştir. Madencilik sektörünü baz alarak değerlendirenler, Amasra'nın günümüzdeki ekonomisininin 1980 yılına göre daralma

yaşadığını, turizm sektörüne göre değerlendirenler ise 1980 yılına göre Amasra ekonomisinin daha iyi durumda olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşülen kişiler Türkiye genelinde yaşanan ekonomik değişimlerin de altını çizerek bu değişimlerin Amasra ekonomisine de büyük ölçüde yansıdığını, Amasra ekonomisinin bu değişimlere paralel bir yapı izlediğini vurgulamışlardır.

“Amasra’da ekonomi bence iyi değil. 80 lerle kıyaslarsak bu hükümetlerin tutumu en büyük darbeyi Tansu Çiller hükümeti vurdu bir defa. Erken emeklilik bu kömüre bakış açıları...Şimdilerde o zaman emekli olan arkadaşların çocukları üniversiteye başladılar. Şimdi buradaki emekli arkadaşlar evlerinden dışarı çıkamıyorlar” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“1980 e göre biraz daha refah seviyesi yüksektir...Bunda turizmin de etkisi var kömür ocaklarının da etkisi var... burada kömür ocaklarında çalışanlar emekli oldu. Emeklilikten sonra eskiden yapmış oldukları işlere devam ettiler. Balıkçılığa çekiciliğe ticarete devam ettiler ve pansiyonculuk çok canlandı” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

Amasra’da işsizlik sorunu olduğu görüşülenler tarafından sık bir şekilde vurgulanmıştır. Çalışan gençlerin büyük bir bölümü asgari ücretle çalışmaktadır. Halkın büyük bir kısmı TTK dan emeklidir. Amasra’daki emekli kesimin ekonomik açıdan nispeten rahat bir yaşam sürdürdükleri görülmekle beraber, onların çocukları için Amasra’da iş imkanları kısıtlı olduğundan, gerekli olduğu durumlarda gelirlerini çocukları ile paylaşmaktadırlar.

“Emekli çoktur burda. Çoğu EKİ den emekli. Onlar şimdilik idare ediyorlar. Yalnız onların çoğu çocuğu bir çoğu iş bulamamış bir vaziyette. Çocuklarına 20- 25 yaşına

gelmiş onlar bakıyor. Yarın babası öldüğü zaman onlar ne olacak” (E, 81, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 22.11.2014).

Araştırmanın yapıldığı yıllarda, Amasra'nın ekonomisinin büyük ölçüde turizm sektörüne bağlı olduğu görülmüştür. Devlete ait kömür ocaklarının işçi alımını azaltması, emekliliği gelenlerin emekli edilerek işletmenin daralmaya gitmesi, Amasra'da turizm sektörüne dönük politikaların yeniden üretilmesini gerekli kılmış ve Amasra halkı geçimlerini turizmde aramaya başlamışlardır. Turizm belirli sektörleri de harekete geçirmiştir. Balık azalmakla birlikte balıkçılık sektörü de turizmle birlikte hareketlenmiş, buna bağlı olarak balık lokantaları artmaya başlamıştır. Çevre yerleşim yerlerinden insanlar gününbirlik Amasra'ya balık lokantalarına gelmeye başlamışlardır. Balık lokantalarında artış olmasının yanı sıra, ayrıca çeşitli gelir gruplarına hitap eden yeme içme üzerine açılan işletmeler gelen turistlere hizmet vermeye başlamışlardır.

“...tamamen turizme dönük politika üretilmeye başlandı. İnsanlar geçimlerini turizmde aramaya başladılar. Tabi turizm belli sektörleri harekete geçirdi...Balık lokantaları da onunla birlikte artmaya başladı” (E, 52, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.5.2015).

Kış aylarında Amasra'da turizm sektörü açısından sönük bir dönem yaşanmaktadır. Kış mevsiminde soğuk ve yağmurlu bir iklime sahip olan Amasra, genellikle turistler tarafından tercih edilmemektedir. Hava güzel olduğu zamanlarda hafta sonlarında turlar ile Amasra'ya gelen turistler Amasra ekonomisine girdi sağlamakla birlikte, Amasra esnafının kış aylarında Amasra'da yaşayan işçilerin, memurların ve emeklilerin yarattığı alışveriş potansiyeli ile sınırlı kaldıkları, dolayısıyla ekonomik sıkıntı yaşadıkları ve bu dönemi zor geçirdikleri görülmektedir.

“Kış aylarında tamamiyle buradaki ATİM de çalışıp da Amasra’da oturan işçilerle haşır neşir oluyoruz. Memur kesimi, Bir de emekliler var... Kışı biraz zor çıkartıyoruz” (E, 65, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Amasra’yı Bartın’a ve çevre yerleşim yerlerine bağlayan çevre yolunun kullanıma açılması ile Amasra ekonomisinin olumsuz etkilendiği görülmektedir. Çevre yolu Amasra’nın arka tarafından geçmekte ve Amasra’nın köylerinin Bartın’a kolay ulaşmalarını sağlamaktadır. Yol yapılmadan önce, Amasra’nın köylerinde yaşayan insanlar alışveriş için Amasra’ya gelmekte iken, yeni yapılan yol sırasında Amasra’ya uğramadan, alışveriş imkanları açısından daha çeşitlilik arz eden Bartın’ı tercih etmektedirler.

“Köyler buraya gelmiyor artık Cide’ye çalışan yollar Amasra’yı görmüyor...O yol bize büyük sekte vurdu” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

ATİM’ nin küçülmeye gitmesi ile, yeni nesil için madencilik sektöründe iş imkanları kısıtlanmıştır. Amasra’da yaşayan gençlerin bir bölümü Amasra’da madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir kuruluşa asgari ücretle çalışmaktadırlar.

“Şimdi A.diye bir şirket var. Gençler orada çalışıyor. Onların kumanyalarını alıyor. Çok az para veriyor” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Gençler Amasra’nın ekonomisinin sadece turizm sektörüne bağlı kalmaması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Amasra halkının kış aylarını zor geçirdikleri, yazın kazandıkları ile kışı çevirmeye çalıştıkları ve kış aylarında Amasra’nın köyden farkı kalmadığı ifade edilmiştir. Görüşülen gençler, turizm gelirlerinin gittikçe düştüğüne,

bu gelirleri arttırmak için turizmi iyileştirici tedbirlerin alınması gerektiğine de vurgu yapmışlardır.

“İnsan sirkülasyonu yok...Burası çok soğuk...Buraya insanlar bir haftalığına bile gelseler 3 gün sonra gidiyorlar” (K, 28, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.11.2015).

Günümüzde Amasra'nın ekonomisinde önemli bir yeri olan turizm sektörüne yönelik politikaların üretilmesi, sektörle ilgili çalışmaların ve öngörülerin doğrultusunda yapılmamaktadır. Yeni turistik tesislerin oluşturulmasında, Amasra'ya gelen turistlerin harcama kapasiteleri ve tatil eğilimleri göz önüne alınmadan turistik tesislerin çoğaldığı görülmektedir. Yaz mevsiminde tam kapasite ile hizmet veren bu oteller kış aylarında genellikle boş kalmaktadır. Amasra'da turizme yapılan yatırımların, turizm konusunda diğer iyileştirici faktörlerle birlikte yürütülmediği görülmektedir. Örneğin iyi hizmet verebilecek otellerin ve işletmelerin açılmasına yapılan yatırımların geri kazanımı, gelir seviyesi ortalamanın üzerinde olan turistlerin Amasra'ya kazandırılması konusundaki çalışmalarla desteklenmemektedir.

4.10 Amasra'nın Geçim Kaynakları ve Hanede Çalışan Kişi Sayısı

Günümüzde (2016) Amasra halkının genellikle turizm sektöründen geçimlerini temin ettikleri görülmektedir. Balıkçılık ve hediyelik eşya sektörü de turizm sektörü ile bağlantılı olarak, Amasra halkından çok sayıda kişinin geçimlerini temin ettikleri sektörlerdir.

Araştırmanın bulgularına göre; Amasra'da belli başlı geçim örüntüleri turizm, madencilik, balıkçılık ve çekiciliktir. İş grupları ise, devlet memurları, ATİM'nde ve

madencilik sektöründe faaliyet gösteren A. Şirketinde çalışan memurlar ve işçiler, tüccar, esnaf ve serbest meslek sahipleridir.

Amasra halkının büyük bir bölümü Amasra Taşkömürü işletmesinden emeklidir. Amasra’da madencilik sektöründe meydana gelen daralma, Amasra halkının başka geçim örüntülerine eğilmesine sebep olmuştur. Taşkömürü işletmesinden emekli olanların bir kısmı, eski yaşam standartlarını devam ettirebilmek için ek işler yapmaya başlamışlar, ek iş olarak daha çok ev pansiyonculuğu, balıkçılık ve çekicilik gibi özellikle daha önceden deneyimleri olan işleri yapmayı tercih etmişlerdir. Amasra’da yaşayan ve çeşitli iş kollarında çalışan insanların büyük bir bölümünde, ufak çapta balıkçılık yapmak için sandal bulunmaktadır. Özellikle ATİM’nde çalışanlar iş çıkışında, hafta sonlarında ve senelik izinlerinde ek iş olarak balıkçılık yapmaktadırlar. Ayrıca ev pansiyonculuğu, hediyelik eşya sektörüne ürün imalatı yapmak, otellerde çalışmak, gelen turistlere ayaküstü yiyecek satmak, köylerde bahçecilik yapmak, Amasra halkının geçimlerini temin etmek için yaptıkları diğer işlerdir.

“Burada herkes her işi iç içe yapmış aynı anda herkes her işi yapıyor. Balıkçılık, ev pansiyonculuğu, EKİ de çalışma, lokantacılık”(E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Burası emekli madenci şehri... İnsanlar bunların yanında ek iş yapıyorlar” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Ev pansiyonculuğu Amasra halkına büyük bir gelir potansiyeli yaratmaktadır. Ev pansiyonculuğu bağlamında, Amasra’da evlerin kiraya verilmesine aracılık eden simsarlar, Amasra’ya ziyarete gelen turistleri karşılamakta, onları istedikleri

pansiyonlara yönlendirmekte ve bu hizmet karşılığında pansiyon sahibinin gelirinin bir kısmını kendileri almaktadırlar.

“Bir de simsarlar var araba başında bekliyorlar pansiyon ister misin diye senden yüzde 20 sini alıyor” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra'nın köylerinde yapılmakta olan bahçecilik ve ufak çapta hayvancılık, köylülerin önemli gelir kaynaklarından. Bahçelerde yetiştirilen ürünler ve hayvancılık ile elde edilen yoğurt, peynir gibi süt ürünleri, genellikle Amasra'da kurulan pazarlarda köy kadınları tarafından satılmakta ve köylüler için gelir kaynağı olmaktadır. Köylerde seracılık faaliyetlerine de yer verilmektedir. Yapılan görüşmelere ve gözlemlere göre, Amasra'da en yaygın seracılık Kazpınarı köyünde yapılmaktadır. Köy halkı seralarda yetiştirdikleri ürünleri Bartın ve Amasra'da kurulan pazarlarda satarak gelir elde etmektedirler.

Görüşülenler, Amasra'daki iş kollarında çalışan kişileri, göçmenlik ve yerlilik kriteri açısından da ele alarak değerlendirmişlerdir. Edinilen bilgilere göre; Amasra'da balıkçılık yapanlar genelde yöre insanlarıdır. Balıkçılık yapan göçmenlerin büyük bir bölümü Doğu Karadeniz bölgesinden gelmişlerdir. Örneğin; yıllar önce Gümüşhane'den Amasra'ya gelmiş, çocukları Amasra'da doğup büyümüş bir ailenin ikinci kuşak nesilleri ve Giresun'dan göç ederek Amasra'ya gelen bir kişi Amasra'da balıkçılık yapmaktadırlar. Amasra'da esnafılık yapanların büyük bir bölümü Amasra'nın yerlisi ve Amasra'nın civar yerleşim yerlerindeki il, ilçe ve köylerindedir.

“Bir tane Doğu Anadolu'dan gelmiş var... Yanında çalıştırdığı ekibi bile kendi yörelerinden getiriyor... balıkçılar hep yerli çocuklar... Esnafın kesin yüzde 95i yöre çocukları. Yerlilerin elinde. Ama Amasralı değil de Bartınlıdır Çaycuma'dır

Kurucaşilelidir civar köylerlendirdir. Ama öyle güney doğudan falan değil”(E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

Gençler, Amasra'nın turizm sektörü üzerine kurulu bir yerleşim yeri olduğunu, pansiyonculuğun çok yaygın yapıldığını, Amasra halkının büyük bir bölümünün pansiyonculuğu ana meslek veya yan meslek haline getirdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre; Amasra'da gençler genellikle turizm sektöründe çalışmaktadırlar. Amasra'da oteller, pansiyonlar, restoranlar, pastaneler, kafeler, çekiciler çarşısında hediyelik eşya satan dükkanlar, turizm sektöründe hizmet veren işletmeler olarak görülmektedir. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir kuruluş olan A. Şirketinde ve turizm sektöründe çalışan gençlerin büyük bir bölümü asgari ücretle çalışmaktadırlar. Gençler balıkçılığı hobi olarak amatörce veya ek iş olarak yapmakta, ana meslek olarak düşünmemektedirler. Üretimi uzun zaman alan ve zahmetli olan çekicilik mesleği de gençlerin ilgisini çekmemektedir.

“TTK ve A. Şirketinde insanlar işçi olarak çalışıyorlar...Çok az aileler balıkçılıkla uğraşan aileler... En büyük rolü ne oynuyor dersiniz pansiyonculuk” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Herkes bir kere turizmden ekmek yiyo zaten Amasra'da” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Madencilik sektöründeki daralma dolayısıyla, günümüzde Amasra halkının geçimini büyük ölçüde turizm sektöründen temin ettiği söylenebilir. Amasra'da genellikle her evin, aynı zamanda Amasra'ya gelen turistlere açık bir pansiyon olduğu görülmektedir. Özellikle son yıllarda ev pansiyonculuğuna ilgi artmış ve yaygın olarak yapılmaya başlanmıştır. Amasra ekonomisi için önemli bir kaynak olan ev

pansiyonculuğu büyük ölçüde kayıt dışı yapılmaktadır. Dolayısıyla önemli bir girdi olarak düşünülen bu faaliyetten Amasra ekonomisi gerekli payı alamamaktadır. Yapılan görüşmelere göre ev pansiyonculuğunu kayıt altına alma çalışmaları henüz tam anlamıyla yapılabilmiş değildir.

Amasra halkının hanelerinde çalışan kişi sayısı, genellikle Amasra'daki geçim örüntülerine göre oluşmaktadır. Bazı sektörlerde çalışanların hanelerinde çalışan kişi sayısı tektir. Bazılarında ise hanede birden fazla kişi çalışmaktadır. Örneğin; Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi işçilerinin hanelerinde genellikle tek kişi çalışmaktadır. Turizm sektöründe çalışanların büyük bir bölümünün ailece çalıştığı, Çekiciler çarşısında bulunan dükkanlarda, kadınların da eşleri ile birlikte çalıştıkları ve eşlerine yardımcı oldukları görülmüştür.

Araştırmanın bulgularına göre derlenen bilgilerden; ATİM'nde çalışan işçilerin ailelerinde genellikle sadece hane reisinin çalışması, devlet kuruluşu olan ATİM'nde çalışanların maaşlarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Günümüzde (2015) çalışanların maaşları işletmenin verdiği yan ödemelerle birlikte yaklaşık 3.500 lira civarındadır. Amasra'da madencilik sektöründe faaliyet gösteren özel sektöre ait A. Şirketinde asgari ücret politikası uygulanması nedeniyle, burada çalışan işçilerin hanelerinde evi geçindirmek için genellikle birden fazla kişinin çalıştığı görülmektedir.

“Ailenin reisi çalışıyor. Yetişen çocukları çalışıyor...Aileden iki üç kişi falan çalışıyor” (K, 50, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

“Son yıllarda bütün bireyler çalışıyor. Bunu ekonomik sıkıntıya bağlıyoruz” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“İki kişi çalışan çok arkadaşım var...Mesela bizdeki madenci arkadaşlarımız dediğim gibi 2000 liraya yakın ücret alıyorlar ama aynı şekilde devlette bir takım madenci arkadaşlar onların ikramiyeydi şuydu buydu onların gelirleri aylık ortalama 3.500 lira civarındadır. TTK da çalışanlar. Oradaki ücret çok farklı” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Araştırma kapsamında görüşülen kişilerin bir bölümü, Amasra'da genelde ailede tek kişi çalıştığını söylemişlerdir. Bu durumun, kadınların çalışıyor sayılabilmesi için maaş almaları gerektiğini düşünmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Görüşülen kişiler kadınların çalışmasını bordrolu çalışma olarak düşünmektedirler. Amasra'da çok yaygın olarak yapılan ev pansiyonculuğu çoğunlukla kayıt dışı olarak yapılmakta ve pansiyonlar genellikle kadınlar tarafından işletilmektedir. Örneğin, Çekiciler çarşısındaki bir dükkanda eşine yardım eden bir kadın maaşlı olarak çalışmamaktadır. Yine köylerde bahçecilik yapan ve ürünlerini pazarda satan kadınlar için de aynı durum söz konusudur.

“Ailede tek çalışan daha fazla” (E, 57, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Amasra'da kadınların iş hayatında olmaları ve ev dışında çalışmaları olağan karşılanmaktadır. Çekiciler çarşısında kadınların ve erkeklerin birlikte çalıştıkları, dükkana gelen misafirleri birlikte ağırladıkları, çay ikramı yapılarak birlikte sohbet edildiği görülmektedir. Çalışma hayatında, özellikle turizm sektöründe cinsiyet faktörünün ön planda olmadığı görülmektedir.

“Görebildiğim kadarıyla şu anda Amasra'da ailesi ile birlikte çalışan gerçekten çok” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Eskisi gibi değil. Kadınlarda erkeklerde çalışıyor. Otellerde temizlik işlerinde çalışıyorlar” (K, 71, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

Gençler, günümüzde Amasra’da ailelerde çoklu çalışmanın daha yaygın olduğunu, buna karşılık tek kişinin çalıştığı ailelerin de olduğunu söylemişlerdir.

Görüşmelerden derlenen bilgilerden; Kömür ocaklarında fazla işçi istihdam edildiği zamanlarda, Amasra’da çok sayıda ailede tek kişinin çalıştığı, günümüzde ise hanımların da eşlerine yardım ettikleri, özellikle esnaflık yapanların eşleri ile birlikte çalıştıkları görülmektedir. Pansiyonculuk Amasra’da çok yaygın bir şekilde yapılmaktadır ve genelde hanımların yaptığı bir iş olarak görülmektedir.

Pansiyonculuk yapan hanımların beyleri daha çok farklı iş kollarında örneğin, memur, balıkçı, esnaf, işçi olarak çalışmaktadırlar.

“Artık genelde çift kişi çalışıyorlar...teknoloji ilerledi. mesela cep telefonları bir evde 5 kişi varsa 5 kişide cep telefonu var” (E, 30, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Genelde tek kişi” (E, 33, Evli, Göçmen, Amasra, 2.11.2015).

“Pansiyonculuğu genelde hanımlar yapıyor” (K, 29, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Amasra’da hane içinde birden fazla kişinin çalışmasının ekonomik sıkıntıdan kaynaklandığı söylenebilir. Amasra’da turizm faaliyetlerinin genellikle yaz mevsimi ile sınırlı kalması, Amasra halkının kış aylarında zaman zaman ekonomik sıkıntı yaşamamasına sebep olmaktadır. Madencilik sektöründeki daralma Amasra’da istihdam olanaklarını kısıtlamıştır. Bu sektörde faaliyet gösteren, özel sektöre ait A. Şirketinde ve turizm sektöründe çalışanların aldıkları maaşlar genellikle asgari ücret seviyesinde olduğundan geçim için yetersiz olabilmektedir.

Amasra’da aile içinde birden fazla kişinin çalışma eğiliminin günden güne arttığı görülmektedir. Tüketim harcamalarında çeşitlilik artmış, cep telefonları ve internet kullanımı Türkiye genelinde olduğu gibi Amasra’da da yaygınlaşmıştır. Amasra halkı teknolojik gelişmelerden büyük ölçüde yararlanmaktadır. Giderlerin artması, ailede birden fazla kişinin çalışmasını gerekli kılmaktadır.

4.11 Amasra’da Kadınların Ev Dışı Ekonomik Faaliyetleri

Amasra’da yaşayan kadınların ev dışında para kazanmak için hangi ekonomik faaliyetlere yöneldikleri araştırıldığında; ilçe merkezinde yaşayan kadınların nakış, tel kırma ve hediyelik eşya yapıp sattıkları, otellerde, pastanelerde, lokantalarda çalıştıkları, ev pansiyonculuğu yaptıkları, temizlik işlerine gittikleri, çocuk baktıkları, Amasra’nın köylerinde yaşayan kadınların ise daha çok, bahçelerinde ürün yetiştirdikleri ve bu ürünleri pazarlarda sattıkları görülmüştür.

Amasra’da “Galla pazarı” olarak adlandırılan pazaryerlerinde genellikle kadınlar çalışmaktadır. Amasra’da yaşayan kadınlar pazarda süt ürünleri, bahçelerinde yetiştirdikleri sebze ve meyveleri, evlerinde ürettikleri tarhana, turşu, erişte, reçel, yufka, ekmek vb. ürünleri satmakta ve aile bütçesine katkı sağlamaktadırlar.

“Lokantalarda, çekicilerde, pastanelerde çalışıyor, bütün işlerde çalışıyor bayanlar” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Köylerde yaşayanlar organik ürünleri pazara getirip kazanıyorlar” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014)

“Evlere temizliğe gidiyorlar. Çocuk bakıyorlar. eliş yapıyorlar. Kimisi yelek patik üretip satanlar var” (K, 50, Evli, Göçmen, Amasra, 26.11.2014).

Amasra’da ev pansiyonculuğu genellikle kadınlar tarafından yapılmaktadır. Kadınlar yaz mevsiminde kendi evlerini turistlere pansiyona vererek, kendileri de büyüklerinin evlerinde kalmaktadırlar. Ayrıca, Amasra’nın geleneksel el sanatlarından olan telkırma, 1950 li yıllardan beri devamlı olarak kadınlar tarafından yapılmakta, Amasra’ya özgü el sanatı olarak üretilen ürünler tarihi çekiciler çarşısında alıcı bulmaktadır.

“Bizim telkırma dediğimiz işler, incik boncuk kolye tasarımları... Otellerde çalışırlar. Kendi evlerini kiraya verirler” (E, 54, Evli, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

Görüşülenler, Amasra’da yaşayan kadınların çalışkan olduklarına da vurgu yapmışlardır. Anlatılarından derlenen bilgilere göre; kömür ocaklarının açıldığı bölge daha önceleri bahçelik olarak kullanılmakta ve Amasra halkının büyük bir bölümünün bu bölgede bahçeleri bulunmaktadır. Bahçeler kadınlar tarafından ekilip biçilmekte ve Amasra halkının yiyecek ihtiyaçlarının büyük bir bölümü ekilen bu bahçelerden karşılanmaktadır. Kışlık odun ihtiyaçlarını dağlardan kendileri temin ederek, sırtlarında küfe ile evlerine taşımaktadırlar. Ayrıca tarhana, turşu, makarna, nişasta, yufka gibi yiyecek malzemelerini de kendileri üretmektedirler. Günümüzde de kadınların aile bütçesine katkıda bulunmak için gayret ettikleri, özellikle köylerde yaşayan kadınların bağ bahçe işleri ile kendilerinin uğraştıkları görülmektedir.

“Kadınları çok çalışkan. Özellikle de kırsal kesimdekiler tarımla uğraşıyorlar... Sanki erkekler biraz kahve tutkunu gibi geliyor bana... Mesela benim gördüğüm yerde kadının bu kadar çok özellikle bağ bahçede çalışması bizde yanlış karşılanırdı. Erkek daha çok çalışır kadın ona yemek götürür hizmet eder buydu Nevşehir tarafında. Burada tam tersi Karadeniz’in kadınları daha çok çalışıyo” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

“Buradaki hanımlar erkeklerden daha çok çalışkandır” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Gençler, kadınların ev dışında daha çok turizm sektöründe çalıştıklarını, hediyelik eşya ürettiklerini, nakış, tel kırma ve magnetler yaptıklarını, Amasra’nın köylerinde oturan kadınların ise bahçecilik yaparak, sebze, meyve yetiştirdiklerini, ayrıca köy kadınlarının reçel, tarhana, turşu gibi ev ürünleri yaparak Amasra’da kurulan pazarlarda sattıklarını dile getirmişlerdir.

“Pazarda bahçe ürünleri ya da el işi yapıyorlar nakış. Temizliğe gidenler de var. Otellerde çalışırlar” (E, 23, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Ev pansiyonculuğu, yaz günü kadınlar otellerde de çalışıyorlar katlarda. Nakış. Kış günü kurslar oluyor. Onları satıyorlar. Sipariş alıyorlar” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Amasra’da kadınların gelir elde etmek için yaptıkları ekonomik faaliyetler zamanla değişim geçirmiştir. Kömür ocakları öncesinde, balıkçılara balık ağı örmek, mısır kabuklarından zincir örerek, hasır koltuk, çanta, terlik vb. hediyelik eşya yapımı için Çekiciler çarşısı esnafına metre hesabı satmak, kendilerine ait bahçelerde fasulye, mısır, buğday, patates vb. ürünler yetiştirmek, balık salamurası yapmak kadınların yaptıkları işler olarak görülmektedir. Günümüzde kadınların ev dışında çalışma hayatları, Amasra’da zaman içinde değişen geçim örüntüleri ile farklı iş kollarına evrilmiştir. Araştırmanın yapıldığı zamanda Amasra’da yaşayan kadınların daha çok turizm sektörü ile ilgili alanlarda faaliyet gösterdikleri görülmüştür. Pansiyonculuk yapmak, hediyelik eşya üretmek, pazarlarda köy ürünleri satmak, lokantalarda ve otellerde çalışmak, evlere temizliğe gitmek, turistlere gözleme, mısır, çorba, balık,

midye, lokma gibi yiyecek maddeleri satmak, genel olarak kadınların ev dışı ekonomik faaliyetleri olarak görülmektedir.

4.12 Amasra’da Sağlık Hizmetleri

Amasra’da yaşayan insanlar sağlık sorunlarına, hizmet ve donanım açısından yetersiz olarak gördükleri Amasra Devlet Hastanesinde çözüm aramakla birlikte daha çok Bartın’da bulunan sağlık kuruluşlarını tercih etmektedirler.

Sağlığa ilişkin görüşme soruları ile, görüşülen kişilerin sağlık sorunları olup olmadığı, Amasra’da sağlık sorunlarının nasıl çözümlendiği ile ilgili bilgiler derlenmiştir. Görüşülen kişilerin hemen hemen tamamı, Amasra’da bulunan hastanenin gerek donanım gerekse sağlık hizmeti veren ekip açısından yetersiz olduğunu, sağlık hizmeti alabilmek için Amasra dışına gittiklerini, Amasra’da mütehassis doktor olmadığını, gerekli durumlarda ambulans hizmeti verildiğini ifade etmişlerdir. Görüşülen kişiler Amasra’da sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gerektiğine de ısrarla vurgu yapmışlardır.

“Buradaki pratisyen doktor aile hekimi. Benim şuram ağrıyor diyorsun sana bir sürü ilaç veriyor. O da böbreklerimize dokunuyor...Ben zaten sevk falan istemeden Bartın’a doktora gidiyorum” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014)

Amasra halkı, özellikle zamanın çok kıymetli olduğu sağlık problemlerinde doğrudan Bartın’a gitmektedirler. Bartın’da devlet hastanesinin yanı sıra ayrıca özel hastaneler de sağlık hizmeti vermektedir. Büyük bir bölümünün sosyal güvence kapsamında olmaları nedeniyle, Amasra halkı öncelikle Devlet hastanelerinden sağlık hizmeti almayı uygun görmekte birlikte, Bartın’da bulunan özel hastanelere de başvurumaktadırlar. Tedavi için aylar sonrasına gün alınabilmesi sorununun olmayışı,

yapılan tahlil sonuçlarının kısa sürede alınabilmesi, doktorların ve sağlık personelinin yaklaşımı dolayısıyla özel hastanelerin de Amasra halkı tarafından tercih edildiği görülmektedir.

“Bartın’da özel hastaneler var. Tercihen oralara gidiliyor” (E, 65, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.5.2015).

Günümüzde sağlık sektöründe, özel hastanelerin de sağlık hizmeti sunma konusunda önemli bir paya sahip oldukları görülmektedir. Sağlık hizmetleri büyük ölçüde özelleştirildiği için önemli bir sektör, önemli bir para alanı ve önemli bir piyasa öznese olarak karşımıza çıkmakta ve özel hastanelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Amasra’da sağlık sektörü, ekonomik değişimin yönlendiricisi bir sektör değildir. Görüşülenler tarafından da sıkça vurgulandığı üzere, Amasra’daki hastanenin sağlık hizmetlerinde yetersiz oluşu, Amasra’dan on beş dakikada ulaşılan Bartın ilinin, bu sektörden büyük payı almasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla Amasra ekonomisi için çok önemli bir girdi olarak düşünülen sağlık sektörüne harcanan para miktarının Amasra ekonomisine dönmediği görülmektedir.

Ayrıca görüşülen kişiler Amasra’nın bir madenci şehri olduğunun göz önünde bulundurulması gerektiğine sık bir şekilde vurgu yapmışlar, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gerektiğine değinmişlerdir. Amasra’da devlet tarafından işletilen kömür ocaklarında çalışarak emekli olmuş göçmen ve Amasra’nın yerlisi madencilerin bir kısmında göğüs hastalıklarının bulunduğu belirtilmiştir.

“Özellikle nüfusu 3e katlayan yaz ayları için ne sağlık ocağı ne aile hekimliği burada yetersiz kalıyo...göçle daha önceden gelip madende çalışıp yerleşmiş insanların bir

çoğu göğüs hastalıkları ile mücadele ediyorlar. Maden şehri burası” (E, 60, Boşanmış, Göçmen, Amasra, 23.11.2014).

Görüşülen kişilerden yaşı ileri olanların bir bölümü, Amasra’da eskiden görülen hastalıklara da değinmişler ve özellikle verem ve frengi hastalıklarına vurgu yapmışlardır. Eskiden Amasra halkının bir kısmının gemicilik yaptıklarını, Bulgaristan ve Romanya’ya giden yük gemilerinde çalıştıklarını ve bulaşıcı olan verem mikrobunu Amasra halkına yaydıklarını söylemişlerdir.

“Bizim çocukluğumuz zamanında verem çoktu...Bulgaristan aç, Romanya aç...Buranın eski insanları gemicilik yaparlardı. Yük gemilerinde. Bizim çocukluğumuzda frengi vardı mesela. Kolerayı biz görmedik” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesinde kuşaklar arası farklar bulunmamaktadır. Gençler de Amasra’da sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Amasra’da bulunan hastanenin sağlık ocağı tarzında olduğunu, Amasra’da tedavi şartlarının yetersiz olmasından dolayı sağlık hizmetleri almak için Bartın’a gidildiğini, acil durumlarda Amasra’da gece yarısı taksi bulmakta sıkıntı yaşandığını, arabası olan ailelerin rahat bir şekilde Bartın’da bulunan sağlık kuruluşlarına ulaştıklarını ve araç sahibi olmanın bu konuda avantaj olduğunu dile getirmişlerdir.

“Amasra’da tedavi şartları sıkıntılı...Bartın’a özel hastanelere ve devlet hastanesine gidiyoruz...Direk Bartın’a gidiyoruz araç da olunca” (E, 33, Evli, Göçmen, Amasra, 2.11.2015).

“Hastane çok yetersiz” (K, 29, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Kış aylarında 6.800 olan Amasra nüfusu, yaz aylarında üç katına kadar çıkabilmektedir. Turizmin hareketli olduğu yaz aylarında Amasra'nın nüfusunun çok daha fazla olduğu göz önüne alındığında, mevcut sağlık hizmetleri ile yetinilemeyeceği görülmektedir. Amasra'dan Bartın'a kısa sürede ulaşılabilmesi, Amasra halkının acil durumlarda Bartın'daki sağlık kuruluşlarından yararlanmasını mümkün kılmaktadır.

4.13. Amasra'nın Çevresi

4.13.1 Amasra'nın Bartın ile olan ilişkisi

Amasra halkı sağlık, eğitim ve alışveriş açısından, bağlı olduğu Bartın ili ile sıkı ilişki içindedir. Amasra halkı özellikle sağlık ve eğitim hizmetleri açısından Bartın'daki kuruluşlara ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca Amasra halkı alışveriş için, giyim, gıda ve diğer tüketim mallarındaki çeşitlilik dolayısıyla Bartın'ı tercih etmektedir.

Amasra halkının Bartın ili ile olan ilişkileri zaman içinde ihtiyaçlara göre şekillenmiştir. Daha önceleri Amasra'da tapu, adliye gibi devlet kuruluşlarının bulunmadığı zamanlarda, Amasra halkı devlet daireleri ile ilgili işleri için Bartın'a gitmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde (2016) bu devlet daireleri Amasra'da bulunduğu için, Amasra halkı Bartın'ı daha çok sağlık ve eğitim hizmetleri için tercih etmekte, dolayısıyla Amasra halkının Bartın ili ile olan ilişkileri, daha çok bu ihtiyaçlara göre şekillenmektedir. Yeni yapılan üniversite ile Bartın ilinin bir üniversite şehri olacağı ve Amasra halkının eğitim açısından Bartın ile daha sıkı ilişki içinde olacağı düşünülmektedir. Eğitim imkanlarının daha fazla oluşu, ev fiyatlarının ve ev kiralının Amasra'ya nazaran daha uygun olması, Amasra halkını Bartın'da yaşamaya itmektedir.

“Bartın’da çalışanlar da var...Son 5 seneden beri bu olmaya başladı...Bir de Bartın’a eğitim için de gidiliyor. Lise eğitimi için Bartın tercih ediliyor” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü, Bartın ilinin en fazla Amasra ilçesi ile ilişki içinde olduğunu belirtmişlerdir. Bartın ilinin, Amasra ilçesi ile turizm bakımından sıkı ilişki içinde olduğunu, Bartın’daki oteller ile Amasra’daki otellerin turizm konusunda birbirleri ile bağlantılı çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Bartın’da bulunan iş adamlarının ve bürokratların balık yemek için Amasra’daki balık lokantalarını tercih ettikleri vurgulanmıştır.

“Bartın’nın bürokratları akşamları Amasra’ya balık yemeye gelirler. Baya bir girdi bırakırlar. Amasralılar Bartın’a sağlık için giderler...Bartın’daki otellerle Amasra’daki oteller hep ilişki içindeler” (E, 54, Evli, Göçmen, Amasra,23.11.2014).

Amasra’da turizm sektöründe ticari faaliyet gösteren kişilerle yapılan görüşmelerde, görüşülen kişilerin büyük bir bölümü, Amasra’nın Bartın iline büyük ölçüde ekonomik katkı sağladığını, Amasra’nın ekonomisine bütün sektörlerden giren paraların önemli bir miktarının Bartın’ın ekonomisine girdiğini belirtmişlerdir. Amasra’da bulunan otellerin ve restoranların, sebze ve meyve ihtiyaçlarını Bartın’daki toptan meyve ve sebze halinden satın aldıkları, ayrıca gıda firmalarının Bartın’da olan bayilerinden ve toptancılarından diğer ihtiyaçlarını temin ettikleri, görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir.

“Amasra’nın Bartın’a çok ciddi bir ekonomik katkısı var. Amasra’ya turizmden giren diğer balıkçılık ve diğer sektörlerden de giren paraların yüzde 70 i Bartın’a akıyor. Çoğu insan Bartın’dan mal alıyor. Örneğin lokantasında tadilat yapıyo otelinde tadilat

yapıyo yani. Bartın'da hal var toptan sebze meyve hali var orda...Bartın'da Pınar'ın bayisi var toptancısı var" (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Bartın'da yapılan konutlar, Amasra'da yapılan konutlara göre daha ucuz fiyatla satışa sunulmaktadır. Amasra'da yerleşim yerlerinin sınırlı olması arsaların pahalı olmasına neden olmakta, dolayısıyla bu durum yapılan inşaatların maliyetine yansımaktadır. Amasra'da yaşayan insanlar Bartın'da okuyarak iş hayatına atılan çocukları için Bartın'dan daire satın almakta, Bartın'da yaşayan insanlar da, Amasra'dan yazlık olarak kullanabilecekleri daireleri satın almaktadırlar.

"Şu anki parayla Amasra'dan bir ev alacakken Bartın'dan iki daire alabiliyorlar" (E, 53, Evli, Göçmen, Amasra, 25.11.2014).

"Bartınlı olup Amasra'dan yer alıp ev alıp yerleştiğini biliyorum. Yazın burada geçiriyorlar kışın Bartın'da" (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

Görüşülen kişilerin ifadelerinden derlenen bilgilere göre; Amasra'da turizm 1945 yılından sonra başlamıştır. Amasra halkı yerli ve yabancı turistleri ağırlamış, onlara son derece hoşgörülü davranmış, rahat etmelerini sağlamış ve onları kendi ailelerinden insanlar gibi görmüşlerdir. Amasra halkı, hafta sonları tatil amacıyla Amasra'nın çevresinden gelenlerin de aynı duyarlılıkta olmalarını istemişler, misafirleri gibi gördükleri turistleri koruma içgüdüğü ile hareket etmişlerdir. Daha önceki yıllarda, Amasra gençleri ile Amasra'yı ziyaret edenler arasında bu konuda zaman zaman anlaşmazlıklar olduğu görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir.

"Amasra gelen turiste iyi gözle bakardı. Ama Bartın öyle değil" (E, 81, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 22.11.2014).

“Biz ferahız ve aydın bir toplumuz Amasra olarak...Siz Bartın ana caddesine gidin, mini etek giyin Çarşıbaşından Kemere köprüsüne kadar yürüyemezsiniz tacizden” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Gençler Bartın halkı ile Amasra halkı arasında kültür farkı olduğunu beyan etmişlerdir. Bartın halkının Amasra'ya gezmeye geldiklerini, Amasra halkının da Bartın'a alışveriş, eğitim ve sağlık için gittiklerini belirtmişlerdir. Yeni açılan üniversitenin Bartın'a sosyal anlamda hareket getirdiğini, ayrıca ekonomik olarak da Bartın'a katkısı olacağını söylemişlerdir.

“Anlayış farkı da var. Bartın'da giderken yanlışlıkla biriyle omuz omuza çarpırsan yüzde 99 ihtimalle kavga çıkar. Ama Amasra da öyle değildir” (E, 18, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.11.2015).

Eğitim ile ilgili dershanelerin, devlete ait okulların ve özel okulların Bartın ilinde bulunması ve çeşitlilik arz etmesi, eğitim olanakları açısından fazla seçenekleri bulunmayan Amasra halkını, Bartın ilindeki eğitim imkanlarından yararlanmaya itmiştir. Amasra halkından çok sayıda genç Bartın ilindeki dershanelere devam etmekte ve üniversite eğitimi için tercihleri Bartın'daki üniversitenin bölümlerinden yana olmaktadır.

“Amasra'da bir dershane yok. Üniversiteye hazırlanan öğrencilerin gidip eğitim görebileceği yerler Bartın'da...Bartın'ı tercih eden çok. Bölüm de baya fazla olduğu için ” (E, 24, Evli, Göçmen, Amasra, 5.11.2015).

“Burada çok fazla Bartın'da çalışan insan var. Çok fazla Bartın'da okuyan öğrenci var” (K, 28, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 5.11.2015).

Amasra'da sosyal yaşam Bartın'dan oldukça farklı görünmektedir. En ufak gözlemlerle de anlaşılacağı üzere, Amasra'da sosyal yaşamda cinsiyet kriteri fazla söz konusu olmamaktadır. Bir genç kız gece yarısı Amasra'da dışarıda gezebilmekte ve alkol alabilmektedir. Bartın'da üniversitenin gelişi ile birlikte insanlar dışı açılmaya başlamışlar, talebelerin oturabileceği kafeler çoğalmış ve kış mevsiminde Amasra'ya nazaran daha hareketli bir yaşam tarzı yaşanmaya başlanmıştır.

Bartın halkı ile Amasra halkı arasında kültür farkının, Bartın'da yeni Üniversitenin açılması ve Bartın'ın bir talebe kenti olması ile büyük ölçüde kapanacağı düşünülmektedir. Üniversite gelmeden önce akşam ezanı sonrasında insanlar evlerine çekilmekte, sokaklar ıssızlaşmakta ve güvenli olmayan bir görünüme girmekte iken, üniversite sonrasında Bartın belediyesinin çalışmalar yaparak daha önce güvenli görünmeyen yerleri ailelerin oturacağı park bahçe haline getirdiği görülmektedir.

Günümüzde (2016) yeni açılan yolların sağladığı ulaşım kolaylığının, bu iki yerleşim yerini birbirine daha da yakınlaştıracığı düşünülmektedir.

4.13.2 Amasra'da yeni açılan yollar

Ula (Benedict, 1974) ve Birgi (Gümüšoğlu, 2008) kasabaları örneğinde görüldüğü gibi, yolların, yerleşim birimlerinin gelişmesinde veya körelmesinde büyük rol oynadığı kuşkusuzdur. Bölgesel ihtiyaçlar için bir merkez konumunda olan kasabalar, yerleşim yerlerini birbirine bağlayan yolların ulaşım güzergahının değişmesi ile merkez olma özelliklerini büyük ölçüde yitirebilmektedirler.

Görüşülen kişilerin büyük bir bölümü, yeni açılan yolun, Amasra'nın çevre köyleri ile olan bağının zayıflamasına sebep olduğunu, Amasra'nın civar yerleşim

yerlerinde yaşayan halkın Bartın iline ulaşımını kolaylaştırdığını, dolayısıyla Amasra'nın ekonomisine olan girdinin büyük ölçüde Bartın'ın ekonomisine kaydığını belirtmişlerdir. Görüşülen kişiler, yeni yapılan yol açılmadan önce, Amasra'nın köylerinde yaşayan halkın, ayrıca civar yerleşim yerlerinden olan Cide ve Kurucaşile'de yaşayan halkın alışveriş için Amasra'ya geldiklerini ve Amasra'nın ekonomisine önemli bir girdi sağladıklarını, yeni yapılan yol sonrasında bu yerleşim yerlerinde yaşayanların alışveriş için Amasra'ya genellikle gelmediklerini dile getirmişlerdir.

“Amasra'nın ekonomisine en büyük sekteyi bu yol vurmuştur. Amasra'nın 17 tane köyü var bu tarafta. 17 köyden hiçbirisi buraya inmiyor. Bunlar Amasra'nın en paralı köyleri... Evleri görmeyiniz...Her şey son derece standardın üzerinde...O para hiç buraya gelmiyor artık” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Yeni yapılan yol, özellikle Amasra'ya devamlı gelip giden Çakraz, Göçkün ve Cumayanı köyleri halkı ile Amasra'nın bağlantısının kesilmesine sebep olmuştur. Köy halkı alışveriş ihtiyaçları için Amasra'ya gelmek yerine, kendilerine daha ucuz ve daha çeşitli ürün sunabilen Bartın ilini tercih etmektedirler.

“Bu yeni yol bağlantısından daha evvel Çakraz İnpiri dediğimiz köyler buraya geliyorlardı Kurucaşile de dahil. Şimdi yeni açılan yoldan doğru Bartın'a gidiyorlar” (E, 53, Evli, Göçmen, Amasra, 25.11.2014).

“Özellikle Çakraz, Bozköy, Avara oralarda yaşayanlar alışveriş için Amasra ya geliyorlardı” (E, 37, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 4.11.2015).

Amasra'ya yeni yapılan yol ile ilgili değişik görüşler de mevcuttur. Yolun Amasra halkı için yapılmadığı, A. Şirketinin kömür taşınması için yapıldığı dile getirilmiştir. Görüşülen kişilerin bir bölümü, yeni yapılan yolun Amasra için faydalı

olduğunu, ulaşım rahatlığı getirdiğini, daha kısa sürede Bartın'a ulaşımın sağlandığını, özellikle kış mevsiminde ulaşım riskinin azaldığını vurgulamışlardır.

“Yollar güzel oldu. Ulaşım kolaylaştı yakınlaştı...Karda kışta fazla etkilenme olmayacak” (E, 65, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 26.11.2014).

Gençler de yeni yapılan yolun, Amasra'nın, kendisine bağlı köyleri ile ilişkisini kestiğini, bu sebeple Amasra'nın ekonomisine sekte vurduğunu ve bu yolun aslında Termik santrale hazırlık amacıyla yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca doğanın tahrip olduğuna da vurgu yapılmıştır. Yol çalışmaları dolayısıyla binlerce ağaç kesilmiş, doğa tahrip olmuştur. Yeni yapılan yol Amasra'ya bakan bir dağın yamaçlarından geçtiği için görüntünün bozulmasına sebep olmuş, yol yapılmadan önce ormanın hakim olduğu manzara, çorak bir yapıya bürünmüştür.

“Köyler artık Amasra'ya değil Bartın'a gidiyor yeni yol dolayısıyla. Bartın'nın ekonomisine çok katkı oldu” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

“Yapılan yeni yol Amasra'nın köylerle ilişkisini kesti...Bartın büyük il olduğu için herkese hitap ediyor. Zengine de fakire de” (E, 30, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Doğa tahrip oldu derim” (E, 23, Bekar, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

Coğrafi konum olarak bir yarımada biçiminde olan Amasra'ya virajlı yollardan ve dağlardan inilerek ulaşım sağlanabilmektedir. Yeni açılan yol yapılmadan önce, Cide ve Kurucaşile tarafından gelen araçlar önce rampadan inerek Amasra'ya ulaşmakta ve daha sonra tekrar rampa çıkarak Bartın'a ulaşmaktaydılar. Yolun dar ve belirli yerlerde bir tarafının uçurum olması, ayrıca kış aylarında buzlanma dolayısıyla ulaşım zorluğu yaşanmaktaydı. Yeni yapılan yolun bu ve

benzeri ulaşım risklerini azaltması açısından Amasra halkı için iyi olduğu söylenebilir. Bütün bu avantajlara rağmen açılan yolun, Amasra'nın çevre yerleşim yerleri açısından bir alışveriş merkezi olma özelliğini büyük ölçüde giderdiği görülmektedir.

Araştırmanın yapıldığı yıllarda, Amasra'da her iki yolun da kullanıldığı görülmektedir. Eski ulaşım yolu üzerinde bulunan Amasra'nın Gömü, Kazpınarı köyleri ve diğer yerleşim yerlerine ulaşım sağlanabilmesi için, Amasra-Bartın arası çalışan ulaşım araçları, yeni yapılan yolun yanı sıra, belirledikleri saatlerde eski ulaşım yolunu da kullanmaktadırlar.

4.14 Amasra'da Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Değişim

Araştırma bulguları göstermektedir ki Amasra'da yaşanan ekonomik değişim, kömür ocaklarının işleme açılması ile hızlanmıştır. Amasra halkının ve Amasra'ya göç ederek gelenlerin büyük bir bölümü kömür ocaklarında çalışmaya başlamışlar ve elde ettikleri sabit gelir ile yatırımlarını yapabilmişler ve Amasra ekonomisine canlılık getirmişlerdir.

Kömür ocaklarında çalışan işçi sayısının zaman içerisinde azalması ile, Amasra halkı turizm sektörüne daha çok yatırım yapmaya başlamış, tesisler çoğalmış, oteller ve restoranların fiziki yapıları daha iyi duruma getirilmiştir.

“Kömür ocaklarındaki işçi sayısının zaman içerisinde azalması buradaki insanların turizme daha çok yatırım yapması tesislerin çoğalması” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Amasra kasabasının 1950-1980 yıllarını kapsayan dönemine tanıklık eden kişilerle Amasra'nın ekonomisi hakkında yapılan görüşmelerden derlenen bilgilere göre; evlerde dokuma tezgahlarında amatörce yapılan keten dokumacılığı 1955 yılına kadar sürmüştür. Çekicilere gerekli aletler, kazma, kürek, balta yapımı gibi Amasra halkının ihtiyaçlarına karşılık veren demircilik sanatı 1980 li yıllara kadar devam etmiştir. Özellikle turistlerden ve Amasra dışından da çok talep gören hasır koltuk yapımı 1960 yılından sonra yapılmamış, fakat aynı malzemedен, Amasra'ya gelen turistler tarafından alıcı bulan zembil, sepet, şapka yapımı 1980 yılına kadar devam etmiştir. Kadınlar tarafından balıkçılara parayla yapılan, iplikten örülen balık ağları, saha sonra balıkçıların naylon balık ağı kullanmaları nedeniyle yapılmamıştır. 1980 ihtilalinden sonra Amasra'ya yolcu gemileri gelmemeye başlamıştır. Etrüsk, Kadeş eskiden yolcu taşıyan yolcu gemileridir ve 1964 yılına kadar yolcu taşımaya devam etmişlerdir. Amasra halkı bu gemilerin gelişini beklemişler, sandallara binerek tavuk, yumurta, bal, pişmiş balık, simit gibi gıda maddelerini gemilere satmaya gitmişlerdir. Çok eski oldukları için seferden kaldırılan bu gemilerden sonra Karadeniz gemisi her hafta gidişte ve dönüşte Amasra'ya uğramaya başlamıştır. Amasra halkı bu gemilere yiyecek satmaya gitmemişlerdir. 1965 yılında kömür ocaklarının faaliyete geçmesi nedeniyle çok sayıda kişiye istihdam sağlanmış, Amasra halkı gemilere yiyecek satmaya ihtiyaç duymamışlardır.

Görüşülen kişiler, son senelere kadar Amasra limanının Karadeniz'in en işlek limanlarından biri olduğunu, Avrupa Birliği normlarına geçilince, denizcilik sektöründe yük taşıyan 25 senenin üstündeki gemilerin devlet tarafından taşımacılıktan kaldırıldığını, ondan önce çok sayıda yük gemisinin Amasra limanına geldiğini belirtmişlerdir. Gelen yük gemilerininin kumanyalarını Amasra esnafından temin ettikleri ve Amasra ekonomisine önemli girdi bıraktıkları ifade edilmiştir.

“Eskiden deniz ulaşımı vardı. Şimdi onlar bitti ...O gemiler burada kalır onlar burada para harcar bir kasaba gider 50 kilo et alır, bir fırına gider 100 tane ekme alır. Yük gemileri geliyordu” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

1950-1980 yıllarını kapsayan dönemde devletin günümüzdeki kadar sistematik oto kontrol sistemi olmadığından, Amasra'da ticaret yapanların vergi ve sigorta ile ilgili yükümlülükleri günümüze göre daha esnektir. Para değerli olduğundan ticarete kar marjları daha yüksektir. Karabük Demir Çelik fabrikalarının personeli Amasra'da tatil yapmakta ve Amasra ekonomisine önemli bir girdi sağlamaktadır. 1980 li yıllar kömür ocaklarının en aktif olduğu yıllar olup, 6000 bine yakın işçinin çalıştığı bu yıllarda, Amasra'da en önemli geçim örüntüsü madencilik sektörüdür.

“Vergi ve sigorta ile ilgili üstümüzde yükler yoktu. Hayat bu kadar pahalı değildi. Para daha değerliydi ve kar marjlarımız daha yüksekti.. Ama esas Amasra'da önemli olan şey 5000-6000 işçi çalışıyordu Amasra da. O Amasra'ya ciddi bir ekonomik katkı sağlıyordu” (E, 51, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

Geçim örüntülerinden biri olan balıkçılık Kömür ocakları öncesinde de Amasra'da önemli bir sektördür. Amasra'nın büyük balıkçı aileleri Amasra'da yaşayan çok sayıda aileye iş imkanı sağlamış, balık tutulmadığı veya az miktarda tutulduğu zamanlarda da onların geçim ihtiyaçlarını temin etmişlerdir. Günümüzdeki balıkçılıkta olan teknoloji o zamanlar olmadığı için, kalabalık bir ekip halinde balığa çıkılmaktadır. Örneğin; yirmi tayfa ile balığa çıkan bir reis, Amasra'da yirmi ailenin geçimini sağlamaktadır. Balıkçılık, tutulan balığın bir bölümünün Amasra halkına parasız dağıtılması dolayısıyla, Amasra'daki yardımlaşma olgusunun en iyi görülebileceği bir geçim örüntüsü durumundadır.

Amasra halkının kömür ocaklarında istihdam edilerek sabit gelire geçmeleri onların yaşam standartlarını yükseltmekle birlikte, özellikle köylerde yaşayan halkın üretken yapısını da büyük ölçüde yok etmiştir. Amasra halkı önceleri kendi kendine yeten, üretken bir toplum iken, sanayi toplumu özellikleri ile tüketim toplumu yapısına girmiştir. Görüşülen kişilerin ifadelerinden derlenen bilgilere göre; sabit gelir tembellik yapmıştır. Önceleri fasulye, buğday, mısır ekilen tarlalarda genellikle ekim yapılmamakta ve ekilecek verimli bahçe ve tarlalar boş durmaktadır. Amasra halkı gıda ihtiyaçlarını büyük ölçüde marketlerden temin etmeye başlamışlardır. Amasra’da gıda sektörü çeşitlenmiş ve alışveriş yerleri çoğalmıştır.

“Sabit gelir tembellik yaptı...Köydeki üretkenliği yok ettiler. Bizim Göçkün düzünde yerimiz vardı. Oradan bize yarıcı bize çuvallar dolusu fasulye gönderirdi, mısır gönderirdi, buğday gönderirdi. Şimdi oralar boş duruyor” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Eskiden köylü çok çalışırdı. Gurbet yoktu. Buğday mısır biber fasulye patates soğan parayla alma yoktu. Parayı yağa tuza şekere pirince giyime” (K, 77, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

Amasra’da yeni yapılan yollar ve taşımacılık sektöründeki gelişme, Amasra’da yaşayan halkın çevre yerleşim yerlerine ulaşımını kolaylaştırmıştır. Önceleri aileleri ile birlikte Amasra merkezde ikamet eden kömür ocakları işçileri, daha sonra ailelerini köylerine götürmüşler, kendileri de servis arabaları ile Amasra’ya gidip gelmeye başlamışlardır. Yeni yapılan yol Amasra’nın köylerinin Bartın’a ulaşımını kolaylaştırdığından, bu çalışan işçilerin gelirleri Amasra ekonomisine büyük ölçüde dönmemektedir.

“Kömür ocaklarında halen daha işçiler var... Bartın civarındaki köylere gidiyorlar servis arabaları ile. Eskiden burada oturuyorlardı. Ne zaman ki bu taşımacılık çıktı servis çıktı sonra onlar bütün ailelerini aldılar köylerine götürdüler” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Her ne kadar yeni yapılan yollar, Amasra'nın, çevre köyleri ve Cide, Kurucaşile gibi diğer yerleşim yerleri ile irtibatının büyük ölçüde kesilmesine neden olmuşsa da, özellikle kış aylarında buzlanma dolayısıyla eski yolun ulaşım risklerini azaltmış görünmektedir. Ulaşım rahatlığı Amasra'ya yapılan hafta sonu turlarının artmasını sağlamış, turizm sektörüne yaz ayları dışında yılın diğer aylarında da hareketlilik getirmiştir.

“Onun yanında ne oldu bu hafta sonları turları. Yollar rahatlayınca onlar başladı” (E, 75, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Günümüzde Amasra'da genellikle turizm sektörüne dayalı bir geçim örüntüsünün hakim olduğu görülmüştür.

Amasra'da yaşanan ekonomik değişimin olduğu gibi, sosyo-kültürel değişimin de en büyük sebeplerinden birisi kömür ocaklarının işletime açılması ve Amasra'nın bir sanayi şehri niteliğine bürünmesidir. Madencilik, Amasra'da daha önceleri var olan turizm, balıkçılık, çekicilik ve bahçecilik gibi geçim örüntülerinden çok farklı bir geçim örüntüsü olarak ortaya çıkmıştır. Madencilik sektöründe çalışanlar, düzenli ve sabit bir gelir elde etme olanağı bulmuşlardır. Sabit getiri insanların yaşamlarına da yansımış, eski yaptıkları işleri genellikle terk etmişlerdir. Ev sahibi olmuşlar ve Amasra halkından çok sayıda kişi apartmanlarda yaşamaya başlamıştır.

Kömür ocaklarının işleme açılmasının yanı sıra, göç olgusunun da Amasra’da yaşanan sosyo-kültürel değişimde rolü olduğu söylenebilir. Amasra halkının, Amasra’nın aldığı göç dolayısıyla çeşitli kültürlerle tanışma fırsatı olmuştur. Ayrıca Amasra’ya göç ederek gelenlerin de Amasra halkından etkilendikleri ve aralarında kültürel etkileşim meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Görüşülen kişiler Amasra’daki sosyo-kültürel değişimi daha çok kömür ocaklarının faaliyete geçmesine, göç olgusuna, teknolojinin ve medyanın yaygın olarak kullanılmasına bağlamakla birlikte, görüşülenlerin bir bölümü sayılan bu etkenlerin yanı sıra, Amasra’da çok sayıda kişinin araba sahibi olmasının da eski yaşam pratiklerinin büyük ölçüde yok olmasına neden olduğunu vurgulamışlardır.

“Artık öyle eski ananeler kalmadı...Köy bayramları da kalmadı. Herkesin arabası oldu” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Amasra’da yaşanan sosyo-kültürel değişim ile ilgili olarak araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden derlenen bilgilere göre; Amasra’da komşuluk ilişkilerinin ve yardımlaşmanın eskisi gibi olmadığı, büyük aile yapısından çekirdek aile yapısına geçildiği görüşülen kişiler tarafından en çok vurgulanan konu başlıklarıdır. Kömür ocakları öncesinde, ailenin evlenen erkek bireylerinin yine aynı evde kaldıkları ve kendilerine içinde ahşap dolap banyonun bulunduğu bir oda verildiği, örneğin; bir evde dört oda varsa, o evde dört ailenin yaşayabileceği ifade edilmiştir.

“Büyük aile küçük aileye dönüştü” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Eskiden üç kuşak bir evde yaşardı” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

Amasra’da aile kurumunda olan yapı değişiminin yanında, düğünler, köy bayramları, komşuluk, akşam oturmaları, yardımlaşma gibi sosyal yaşam olguları da değişime uğramıştır. Özellikle kömür ocakları açıldıktan sonra eski geleneklerden uzaklaşıldığı Amasra’nın bir şehir niteliğine büründüğü, eski geleneklerin daha güzel olduğu, bu geleneklere özlem duyulduğu yapılan görüşmelerde çok sık dile getirilmiştir.

“Komşuluklar. O günleri özlememek içten değil... Ben de bir şey varsa veya yoksa sana gelinir sen hiç karşılıksız verirsin... Şimdi onlardan hiçbirisi kalmadı” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

Özellikle Amasra’nın eski geleneklerine tanıklık etmiş belirli bir yaşın üzerindeki kişilerle yapılan görüşmelerde, Amasra’da eskiden yapılan düğünlere detaylı olarak değinilmiştir. Düğünlerin ve kına gecelerinin, gençlerin tanışması ve evliliğe adım atmalarında önemli bir fonksiyona sahip olmaları açısından, Amasra halkının yaşamında bu törenlerin ayrı bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Görüşülen kişiler, kına geceleri ve düğünlerin, gençlerin birbirleri ile tanışmaları konusunda uygun bir yer olduğunu, kına gecelerinde kızların oynadığını, erkeklerin onlara camdan baktıklarını, bu şekilde tanışma olduğunu, kararı gençlere bırakmakla birlikte annelerin de devrede olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, düğünlerin bir hafta sürdüğü, düğünlerde türküler ve manilerin söylendiği, oğlan evinden kız tarafına tavuk ve börek gönderildiği, kız tarafının tavuk ve börekleri düğün davetiyesi olarak dağıttığı görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir. Günümüzde Amasra’da evliliklerin genellikle nikah töreni ile yapıldığı görülmektedir.

“Kız tarafına 50 -100 tavuk ve börek giderdi oğlan evinden. Kız tarafı onu dağıtırdı davetiye olarak” (K, 77, Dul, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 25.11.2014).

“Eskiden kızlar bize türkü söylerlerdi pencerelerden...Böyle tanışılıyor ve evleniliyordu. Kızlar türkü ile sana aşık olduğunu beyan ederdi” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014).

Eskiden Amasra'daki komşuluk ilişkilerinde ev oturmalarına gidilmekte, özellikle evde yaşayan büyükler dolayısıyla, insanlar birbirlerini çok sık ziyaret etmektedirler. Büyük aile yapısından çekirdek aile yapısına geçilmesiyle, büyüklere ziyaret genellikle kendi çocukları ve akrabaları tarafından yapılmaya başlanmıştır.

“Camiden çıkanlar efendi babamı ziyarete gelirlerdi” (E, 55, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014)

Amasra'nın eski yaşamına tanıklık eden kişilerle yapılan görüşmelerden derlenen bilgilere göre; Amasra halkı arasında dayanışma ve karşılık beklemeden yardımlaşmanın var olduğu, Amasra'nın en önemli geleneklerinden olan imeceye en çok mısır tanelenmesinde, kışlık odun taşınmasında ve bahçelerin bakımında başvurulmaktadır. Amasra'da yardımlaşmanın, başka deyişle imece geleneğinin teknolojideki gelişmelere paralel olarak Amasra'da yok olmaya yüz tuttuğu görülmektedir. Amasra halkının büyük çoğunluğunun ekip biçtiği ve yiyecek ihtiyaçlarını karşıladıkları kendilerine ait bağ ve bahçeler, kömür ocaklarının açıldığı bölgeler olmuş ve ekilen bahçelerin büyük bir bölümü yok olmuştur. Ekilen alanların kısıtlı olması, Amasra halkı için önemli bir besin olan ve ekmek yapımında kullanılan mısır ve buğday üretiminin azalmasına neden olmuştur. Ayrıca, kömür üretimi dolayısıyla imece ile odun toplanmasına gerek kalmamış ve Amasra'da yakacak

olarak odun yerine kömür kullanılmaya başlanmıştır. Amasra’da nadiren başvurulmakla birlikte, imece usulü yardımlaşma köylerde devam etmektedir.

“Mesela eskiden bu Ethemağalar’ın evinin altında yapılırdı düğünler. İyilik olsun diye...Benim eşim 1964 senesinde evlendik biz, evlendiğimizde bütün mahallenin çocuklarına elbise dikerdi” (E, 75, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 6.05.2015).

“Buranın özellikle yerli halkı birbirine çok tutkundu eskiden...insan yapısı o kadar değişti ki...Ben banka kefilliğinden kaç sefer başıma işler geldi...Ama eskiden böyle şeyler yoktu” (E, 51, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

“Konu komşu süt yoğurt ihtiyacı olduğunda gelirdi...komşulara hiç parayla vermedik” (K, 71, Dul, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 27.11.2014).

“Amasra’nın El emin dedikleri benim çocukluğumda bizim iki katlı ahşap evimiz vardı. O zamanlar tabi böyle çelik kasalar ve bankalar yok. Amasra halkının çoğu parası ve altını bizim evde saklanırdı” (E, 37, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 3.11.2015).

Dini bayramlarda, Amasra’nın köylerinin, yöre halkını ve Amasra’ya tatile gelen insanları, evlerinde yemek ikram ederek ağırlama geleneği, araştırmanın yapıldığı zamanda da devam etmekle birlikte, bu geleneğin büyük ölçüde terkedildiği görülmektedir. Dini bayramlarda Amasra’nın köyleri ziyaret edilmekte, köy halkı tanıdık olsun olmasın gelenleri evlerinde misafir ederek onlara yemek ikram etmektedirler. Yemeklerde genellikle sebze ve hamur işleri bulunmaktadır. Aynı köyde bir evden diğer bir eve gidildiğinde orada da yemek sofrası kurulmakta ve gelen misafirler ağırlanmaktadır. Bu geleneğin, Amasra halkının memleketlerine gelen insanlara ve birbirlerine olan misafirperverliğin açıkça görülebileceği bir ortamı

sunması açısından önemli olduğu söylenebilir. Amasra’da köy bayramlarındaki bu pratiklerin, günümüzde (2016) nadiren yapıldığı görülmektedir.

“Eskiden yardımlaşma çoktu. Birlikte börekler açılırdı, baklavalar yapılırdı bayram öncesi şeyler yapılırdı ama şimdi sanki onlar yok gibi... Benim ilk çalıştığım Gömü’de bayramlar gün gündü. Her evde yemekler yapılır yenilir içilirdi. Bir köy öbür köye gidiyodu onun bayramına öbürü onun bayramına gidiyodu” (K, 60, Evli, Göçmen, Amasra, 5.05.2015).

Görüşülen kişiler önceleri Amasra’da şimdiki gibi geçim sıkıntısı olmadığını, paranın satın alma gücünün yüksek olduğunu, büyüklerinden geçim sıkıntısı ile ilgili konuşma hiç duymadıklarını, medya kanalları günümüzdeki gibi yaygın olmadığından ülke ve dünya sorunları ile ilgili bir şey düşünmediklerini dile getirmişlerdir.

“Böyle geçim sıkıntısı yoktu. Para değerliydi” (E, 51, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 8.05.2015).

“Geçim sıkıntısı ile ilgili sohbet hiç hatırlamıyorum” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 24.11.2014)

“Medya kanalları bu kadar yaygın olmadığı için ülke sorunları dünya sorunları falan hiçbir şey düşünülmezdi... Bizim çocukluğumuzda kışın kullanılacak neyimiz varsa yüzde 80 i 90 ı evde yapılırdı” (E, 55, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 9.11.2015).

Günümüzdeki gibi geçim sıkıntısının olmamasını Amasra halkı arasındaki dayanışmaya ve halkın üretken olmasına bağlamak mümkündür. Evlerde salça, turşu, yufka vb. yiyecek ürünlerinin hazırlanması, süt ürünlerinin yapılması, çok sayıda evin altında kümes hayvanlarının bulunması ve bahçelerin ekilip biçilmesi, ayrıca balıkçılık yapılması ve balığın büyük ölçüde iç piyasada pazarlanması veya ücretsiz

olarak dağıtımı ile Amasra halkı gıda ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Ayrıca eğitim harcamaları, teknoloji ürünlerinden faydalanma oranı günümüzdeki gibi yüksek olmadığından insanlar fazla geçim sıkıntısı çekmemişlerdir.

Amasra’da yaşayan ve kendileri ile araştırma kapsamında görüşme yapılan genç bireyler Amasra’nın yaşadığı sosyo-kültürel değişimle ilgili olarak; insanların maddiyata yöneldiğini, herkesin işinde gücünde olduğunu, komşuluğun ve ev oturmalarının genellikle kalmadığını, birlik beraberliğin azaldığını, eskiden konuşulan konularla şimdi konuşulan konuların birbirinden çok farklı olduğunu dile getirmişlerdir. Gençler, anne ve babalarının sosyal medyayı sık bir şekilde kullandıklarını, eskiden ülke ile ilgili haberlerin çok konuşulmadığını, günümüzde en ufak bir haberin çok hızlı yayıldığını belirtmişlerdir.

Gençlerin, Amasra’da yaşanan sosyo-kültürel değişimi, göç olayından çok, teknolojideki gelişmeye ve sosyal medyaya bağladıkları görülmektedir. Onlara göre, Amasra halkı teknolojideki gelişmeye bağlı olarak sosyal medyayla daha iç içe olmuşlar, konuştukları konular, yaşam biçimleri, komşuluk ve dostluk ilişkileri değişime uğramıştır.

“Komşuluk olayları bitti. İnsanlar maddiyata yöneldi...teknolojinin de çok etkisi var”
(E, 30, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 31.10.2015).

“Benim çocukluğum ile şimdi arasında fark var ama ben bunu genelde göçe bağlamak istemiyorum. Bu biraz daha teknoloji ile alakalı olduğuna inanıyorum” (E, 23, Bekar, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 1.11.2015).

“Sosyal medya çok yaygın” (K, 24, Evli, Amasra’nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Görüşülen gençler Amasra'daki sosyo-kültürel değişimde eğitimin de rolü olduğu söylemişlerdir. Eğitim olanaklarının artması ile daha fazla genç üniversite eğitimi almaya başlamış, ailelerinden gördükleri, özellikle dine bağlı gelenekleri sorgulamaya başlamışlardır. Gençler, eğitim aldıkları büyük şehirlerin yaşam biçimlerini görerek, yaşam, eğlence ve dostluk anlayışları değişmeye başlamıştır.

“Annemlerin anlattığıyla bizim yaşadıklarımız arasında fark var. Gelenek dini şeylerle daha iç içeydi sanki eskiden. Mesela sofrada şarkı söylenmez günahdır. Ama şimdi bir yere gidiyoruz yemek yemeye sazlı sözlü bir yere gittiğimiz de oluyor ...Bizim neslimiz artık biraz daha sorgulamaya açık...eski gelenekler yok olmasın isterim ama mantıksız gelenleri de sorgularım” (K, 24, Evli, Amasra'nın yerlisi, Amasra, 2.11.2015).

Genç bireylerin Amasra'daki değişim ile ilgili açıklamaları, Amasra'da sosyo-kültürel değişimin ne kadar hızlı olduğunu göstermektedir. Gençler kısa zaman diliminde Amasra'daki değişime tanıklık edebilmişlerdir.

Amasra kasabası günümüzün en önemli olgularından olan değişim olgusunun dışında kalamamıştır. Turizm ve balıkçı kasabası iken madencilik sektörü ağırlıklı bir geçim biçimine geçilmiş ve işçi açığı için Amasra'ya göç edilmiştir. Üretim biçimindeki değişim Amasra halkının geçim biçimine ve yaşam tarzına yansımış, alınan göç ile de kültürel değişim yaşanmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma konusu kapsamında Amasra'da şimdiye kadar yapılan görüşmeler analiz edilmiştir. Bu araştırmanın bulguları, Amasra'da sosyal, kültürel ve ekonomik yapının zaman içerisinde dikkat çekici bir biçimde değişime uğradığını ve bu sürecin günümüzde de (2016) devam ettiğini göstermiştir. Amasra'nın ekonomisi, global ekonominin değişen koşullarının dışında kalamamıştır.

Amasra'da başlıca geçim örüntülerinin madencilik, turizm, balıkçılık ve çekicilik olduğu görülmüştür. Bu geçim örüntülerinin zaman içinde önem sırası değişiklik göstermiştir. Örneğin; Amasra ekonomisine büyük ölçüde ekonomik girdi sağlayan madencilik sektörü 1970 li yıllardan başlayarak zamanla işçi istihdamını arttırmış, yapılan görüşmelere göre, 1980 li yıllarda çalışan işçi sayısı 6000 lere ulaşmıştır. Sektör zamanla küçülmeye gitmiş, çalışan işçi sayısında yıllar itibariyle azalma olmuştur (Bkz. EK İ).

Amasra ekonomisine bakıldığında 1980 li yılların bir kırılma noktası olduğu görülmektedir. 1980 li yıllar sadece Amasra için değil, bütün Türkiye ekonomisinde önemli değişikliklerin olduğu yıllar olmuştur. 1980 öncesinde var olan ithal ikameci bir ekonomi yerine ihracata dönük bir sanayileşme modeline gidilmiş, zarar eden kuruluşlar özelleştirilmeye başlanmıştır. Türkiye'de 1980 li yıllardan sonra başlayan özelleştirme olgusu Amasra'da da kendisini göstermiştir. Devlet tarafından işletilen kömür ocakları zamanla küçülmeye başlamış, işçi alımı azaltılmış, emeklilik süresi dolan kişiler emekli edilmiştir.

Mayıs 2015 tarihi itibariyle Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinde, yeraltında 508, yerüstünde 138 olmak üzere toplam 646 işçi çalışmaktadır (Bkz. EK

I). Dolayısıyla Amasra ekonomisi için motor güç konumunda olan madencilik sektörünün Amasra ekonomisine getirisi azalmış ve daralmasına sebep olmuştur. Amasra'da madencilik sektöründe faaliyet gösteren, özel sektöre ait bir işletme olan A. Şirketi kömür üretimi için hazırlık çalışmaları yapmaktadır.

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi'nin güneyinde kalan ve Amasra B sahası olarak adlandırılan kömür sahası Türkiye Taşkömürü Kurumu tarafından rödevanslı olarak ihaleye çıkarılmış ve ihale sonucu özel sektöre verilmiştir (Uzun, 2010: 10).

A. Şirketi, Amasra'da termik santral kurulması için hazırlık çalışmaları yapmaktadır. Amasra'daki termik santral kurulmasına ilişkin gelişmeler küresel emek göçüne de sebep olmuş, firma 700 Türk işçisinin yanı sıra 200 Çinliye istihdam sağlamıştır. 700 kişinin yüzde altmışı Amasra ve çevre köylerindedir. Firma tarafından makine ekipman bakımı, nakliye, gıda ve benzeri giderler için Bartın ve çevresine yılda 20 milyon lira sıcak para girişi yapılmaktadır. (A. Şirketi, Amasra Tarlaağzı yerleşkesi, yetkili ile yapılan görüşme, 10.11.2015).

Amasra halkı yaşadıkları yörede termik santral kurulmasına sıcak bakmamaktadırlar. Yapılan görüşmelerde bu konuya çok sık vurgu yapılmıştır. Motor güç konumunda olan turizm ve madencilik sektörleri birbirlerine zıt geçim örüntüleri olarak görülmektedir. Termik santral kurulması durumunda turizm gelirlerinin azalacağını düşünmektedirler. Bu konuya basında da yer verilmektedir (Bkz. Ek J).

Kömür ocaklarında çalışarak emekli olanların bir kısmı Amasra'ya yerleşmiş, bir kısmı çocuklarının eğitimi, ev kiralının pahalı oluşu gibi nedenlerle memleketlerine veya başka yerlere göç etmişlerdir. Emekli olup Amasra'ya

yerleşenlerin emekli maaşları Amasra ekonomisine dönmekle birlikte, çalışanların maaşları ile emekli maaşları farklı olduğundan, Amasra’da bu sektörün ekonomik girdisi önceki yıllara göre çok farklıdır.

Amasra ekonomisi için çok önemli bir diğer motor güç durumunda olan turizm sektörü de seneler itibariyle inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. 1950 li yıllarda ev pansiyonculuğu gelişmiş, Amasra halkı için geçim kaynağı olmuştur. 1965 yılında kömür ocakları için ilk kazma vurulduğundan itibaren Amasra halkı madencilik sektörüne eğilmiş, çok sayıda kişi kömür ocaklarında çalışmaya başlamıştır. Kömür ocaklarında çalışmanın karşılığında edinilen sabit gelirin verdiği avantajlardan dolayı, Amasra halkı turizm sektörünü ikinci plana atmışlardır. Tunçer’in de ifade ettiği gibi, Amasra’da 1965 sonrasında, taşkömürü işletmesinin faaliyete geçmesiyle turizm açısından gerileme dönemi yaşanmış, 1996 dan sonra kömür işletmesinden işçi çıkarılmasıyla birlikte turizm yeniden önem kazanmaya başlamıştır (2014: 48).

Görüşülenlerin ifadeleri ışığında yanlış avlanma ve çevre kirliliği gibi sebeplerle yıllar itibariyle denizdeki balık miktarında azalma olmakla birlikte (Bkz. EK N, EK O), Amasra’da balıkçılık sektörü önemli bir geçim örüntüsü olmaya devam etmektedir. Amasra’ya çevre yerleşim yerlerinden gelen ziyaretçiler balık ve salata yemek için balık restoranlarına uğramaktadırlar. Balık ve salata ile ün yapmış balık restoranları özellikle Amasra’ya günü birlik gelenler için Amasra’yı ziyaret sebebi olmaktadır.

Çekicilik (ağaç oymacılığı) sektörü, Amasra’nın turizm gelirlerinde önemli bir paya sahip olmasına rağmen, üretimin zahmetli oluşu, uzun zaman alması ve dolayısıyla sermayenin dönüş hızının yavaş olması nedeniyle, bu sektörde çalışan esnaf hediyelik eşya olarak Çin mallarına yönelmiştir. Türkiye’nin 1 Ocak 1996

tarihinde resmi olarak Gümrük Birliği'ne girmesi ile takip eden yıllarda Amasra'nın çekici esnafı uluslararası fuarları ziyaret etmiş ve Çin malları ile tanışmıştır.

Küreselleşme bağlamında, küresel ticaretin yansıması olarak Çin mallarının Amasra'da talep görmesi, yöresel bir sanat olan çekiciliğin büyük ölçüde körelmesine neden olmuştur.

Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Çin mallarına yönelişin diğer önemli sebeplerinden birisi de, ürünün hammaddesi olan kestane, şimşir gibi ağaçların denetimsiz kesilmesi dolayısıyla azalmasıdır. Orman İşletmesinin yakın dönemlerde başlattığı denetimlerin artması ile ürüne erişim kolay olmamaktadır. Üretim için kullanılan tornaların köylere, özellikle Ahatlar köyüne kaymasının nedenlerinden biri de hammadde olarak kullanılan ağaçların temin edilme kolaylığıdır.

Günümüzde bir tür ağaç oymacılığı olan çekicilik sanatının tekrar canlandırılması için gereken çalışmalar yapılmaktadır. Bu sanatın geliştirilmesi durumunda Çin mallarından dolayı Tahtakale piyasasına giden ekonomik girdinin Amasra ekonomisine dönmesi mümkün olacağı gibi yöresel bir sanat olan ağaç oymacılığı yaşatılmış olacaktır.

Amasra'da faaliyet gösteren, merkez ve köylerde 400 üyesi bulunan, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, esnafa, küçük işletme sahiplerine devlet destekli, düşük faizli kredi vermektedir. Kredi talebi daha çok ilçe merkezi esnafından olmaktadır. Yaz aylarında turizm gelirlerinden dolayı maddi anlamda rahat olan Amasra esnafının, genellikle kış aylarında kredi talebi olmaktadır (Amasra, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, Kooperatif başkanı ile yapılan görüşme, 09.11.2015).

Amasra'da arazi varlığı, %23 tarım arazisi, %16 tarım dışı arazi, %61 ormanlık alandır (Bkz. EK K). Tarım arazileri dağılımı; meyvelik, sebzelik, tarla bitkileri, sera ve kullanılmayan tarım arazileri şeklindedir. Tarım arazileri dağılımında en az payı sera, en fazla payı kullanılmayan tarım arazileri almaktadır (Bkz. EK L). Amasra'da arazi varlığının %61 i orman arazisi olduğundan büyük baş hayvancılık yapılması için uygun değildir. Köylerde halkın süt ve süt ürünleri ihtiyacı için ufak çapta büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır (Bkz. EK M).

Amasra halkının sebze ve meyve yetiştirdiği bahçeler kömür ocaklarının faaliyete geçmesi ile büyük ölçüde yok olmasına rağmen, Amasra'nın civar köylerinde verimli araziler bulunmaktadır. Kömür ocakları öncesinde ürün elde edilen bu arazilerde daha sonra çok sayıda kişinin kömür ocaklarında çalışmaya başlaması ile ekim yapılmamaya başlanmıştır. Yapılan gözlemlerden ve görüşmelerden anlaşıldığı üzere verimli olan bu toprakların büyük bir bölümü üretim dışı bırakılmaktadır.

Amasra'da seracılık faaliyetlerinin de olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularına göre; en yaygın seracılık Kazpınarı köyünde yapılmakta olup (Bkz. EK Z), köyde yaşayan ailelerin yaklaşık yüzde 50 sinde sera bulunmaktadır. Seracılık, devlet desteği olmaksızın, köylülerin kendi imkanları ile yapılmaktadır. Kazpınarı köyü halkı genelde kendi tüketimleri için seracılık yapmakta, arz fazlasını Amasra ve Bartın pazarlarında satmaktadırlar. Seracılığa yönelmenin bir sebebi de Amasra'da havaların soğuk olmasından dolayı bahçelerde yetiştirilen ürünlerin geç elde edilişidir. Bahçecilik ile yetiştirilen ürün, pazarlarda bollaştıktan sonra elde edilmektedir. Arz fazlasından dolayı ürün para etmediğinden, havalar ısınmadan ürünü pazara çıkartmak için seracılık yapılmaktadır. Özellikle süt, yağ, peynir gibi ürünleri pazarlarda

satanlar, bu ürünlerin yanında seralarda ürettiklerini de satmaktadırlar. Fındık ve çilek üretiminin ağırlıklı olduğu bu köyde seracılığa yönelmenin sebeplerinden birisi de, arazinin engebeli oluşundan dolayı tahıl üretimine uygun olmayışıdır.

Amasra ekonomisi için çok önemli olan deniz yolu ulaşımı ile ilgili gerekli çalışmalar yapılmakla beraber henüz sonuçları alınabilmiş değildir. Amasra'da ulaşım için, deniz yolu yeterince kullanılmamaktadır. Ulaşım büyük ölçüde kara taşıtları vasıtası ile yapılmaktadır. Amasra'ya Cruise gemilerinin yanaşabilmesi için yapılan rıhtım henüz işleme açılmamıştır (Bkz. EK U). Bartın, Sinop, Trabzon ve Ukrayna limanlarına uğrayan büyük yolcu gemileri Amasra'ya uğramamaktadır.

Kısa adı ISPS Kod olarak tanımlanan Uluslararası Gemi ve Liman Tesisi Güvenlik Kodu, denizde olabilecek terör eylemlerinin önlenmesi amacıyla, gemi ve liman tesislerinin güvenliğine ilişkin alınan tedbirleri içermektedir. ISPS Kod, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de meydana gelen terör saldırısından sonra oluşturulmuştur. Takiben, ülkemizin de taraf olduğu SOLAS-74 sözleşmesine eklenerek 01 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ISPS Kod gereği, uluslararası sefer yapan 500 Grt. üzeri gemilerin yanaşacağı liman tesisleri işleticilerinin, hazırladıkları Liman Güvenlik Planlarını Ulaştırma Bakanlığına sunmaları ve onaylanması sonrasında Liman Güvenlik Tesisi Kodu ve sertifikası almaları gerekmektedir. Ancak güvenlik kodu ve sertifikası işletici kuruluş olan Amasra Belediye Başkanlığı tarafından henüz alınabilmiş değildir.

Ayrıca yabancı bayraklı gemilerin giriş çıkışı için İçişleri Bakanlığı nezdinde girişimde bulunularak Amasra'da deniz hudut kapısının (gümrük) kurulması da gerekmektedir. Bu çalışmalar henüz yapılmamıştır. Ayrıca, 2012 yılında Ocak- Şubat aylarında Amasra'da yaşanan şiddetli fırtına sonrasında limanı koruyan mendirek

tahrip olmuştur. Mendireğin elden geçirilmesi gerekmektedir. Amasra’da yapılan rıhtım, yük gemisi trafiğine kapalı olup, yolcu gemilerinin yanaşması için yapılmıştır. Yolcu gemilerinin yanaşması halinde Amasra’nın turizm gelirlerinin artacağı düşünülmektedir. (Amasra Liman Başkanlığı, yetkili ile yapılan görüşme, 04.11.2015).

Amasra ilçesi ile Bartın ilini birbirine bağlayan ve ulaşım süresini 15 dakikaya indiren yeni açılan yol, Amasra ekonomisi için oldukça farklı durumları beraberinde getirecek gibi görünmektedir. Eski yolun 20 dakika sürmesi ve virajlı olması açısından yeni yapılan yolun daha kullanışlı olduğu görülmekle birlikte, Amasra’nın arka tarafından geçen bu yol, Amasra’nın köyleri ile ekonomik anlamda bağını koparmıştır. Amasra, civar köyler için alışveriş merkezi olma özelliğini büyük ölçüde kaybetmiş görünmektedir. Köylüler, daha geniş çaplı alışveriş imkanlarından dolayı Bartın’ı tercih etmektedir.

Amasra halkı, Türkiye’de yaşanan ekonomik krizlerden de etkilenmiş görünmektedir. Amasra’da değişen ekonomik düzen ve yıllar içerisinde oluşan yeni ekonomik sistemler ve buna paralel olarak oluşan sosyal hayat ve ilişkiler, Amasra kültüründe var olan imece ve sıkı aile ilişkileri ile dengede tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca turizm sektöründe var olan ve geçim örüntüsü olarak Amasra halkı tarafından yaygın bir şekilde yapılan ev pansiyonculuğu, diğer bir denge unsuru olarak görülmektedir.

Amasra’daki ekonomik değişimler, sistemin her yönü ile bağıntı halinde olmayıp, birbirini destekleyen durumda değildir. Örneğin madencilik sektörü politik amaçlarla bölgede faaliyet göstermeye başlamıştır ve Amasra için önemli bir diğer geçim örüntüsü olan turizm sektörünü baltalamıştır. Özellikle yabancı turistlerin önem

verdiği Amasra'nın tarihi dokusu tahrip olmuştur. Ayrıca turizm ile ilgili olarak kurumlar arasında görüş farklılıkları bulunmaktadır. Yerel yönetimler turizm için yeterli alt yapıyı oluşturamamışlar ve gerekli iyileştirici önlemler alınamamıştır. Yörede yaşayan halkın tarihi dokuya zarar vermemesi için gerekli kanuni yaptırımlar yetersiz kalmıştır. “Kentın gelişme alanlarında bulunan III derece arkeolojik alanlarda, denetimli bir yapılanmaya izin verildiği halde, büyük mülkiyet birimlerinin parçalanması sağlanamadığından imar planına uygun yapılaşma oluşturulamamıştır. Bu kesimler giderek yoğunlaşan biçimde doğal ve tarihsel çevreye aykırı çok katlı yapılaşmalarla dolmak üzeredir” (Tunçer, 2014: 48).

Amasra'daki sosyo- kültürel değişim, ülkenin tamamının geçirdiği ekonomik ve sosyal değişimlerden ayrı tutulamaz. 1970 li yıllardan itibaren kömür ocakları dolayısıyla Amasra'ya göç, eğitim ve iş imkansızlıkları sebebiyle Amasra'dan göç, turizm bağlamında Amasra'ya gelen yerli ve yabancı turistler ile etkileşim, Amasra'daki sosyo-kültürel değişimi yaratan başlıca sebepler olmakla birlikte, Amasra'nın civar bölgelerle ilişkisini sağlayan ulaşım araçları, yeni açılan yollar, kitle haberleşme araçları, İnternet, medya, gibi araçların da bir sonucu olarak görülmektedir. Her ne kadar iş fırsatlarının yeterli olmayışı nedeniyle Amasra'nın yerlisi başka bölgelere gitseler de, bir şekilde Amasra ile bağlantıları devam etmektedir. Yaz aylarında tatil için Amasra'ya gelerek burada bulunan büyüklerini ziyaret etmekte ve bazıları da emekli olduktan sonra tekrar Amasra'da yaşamayı düşünmektedirler.

Amasra kasabasının nüfus hareketleri açısından oldukça aktif bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Amasra'nın aldığı ve verdiği göçlerin yanında ayrıca turizm yeri olma özelliği dolayısıyla insan dolaşımı çok fazla olmuştur ve olmaktadır. Amasra

halkı dışı açık, hoşgörülü, gelen kişilerin kültürleri ile etkileşim halinde olan, hareketli bir toplumdur. Bu özelliklerine rağmen Amasra halkının ‘yabancı’ kavramına olan anlayışı değişmemiştir. Göç olayına karşı bir tutum sergilememişler, gelenlere hoşgörülü davranmışlar ve onların ikinci kuşaklarını Amasralı olarak kabul etmişlerdir. Ancak gelen kişiler Amasra’nın yerlisi gözünde daima yabancı olarak kalmışlardır. Amasra halkı tarafından oldukça yaygın telaffuz edilen ‘bizim uşağımız’ söylemi bu anlayışın bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amasra halkının eskiden beri var olan hoşgörülü şakalaşma biçimi, Amasra’nın kömür ocakları dolayısıyla göç alması ve bir sanayi şehri niteliğine bürünmesi ile yok olmaya yüz tutmuştur. Yapılan görüşmelere göre Amasra halkı, şakalaşma biçiminin hoşgörü temelinde şekillenmesini sahil kasabasında yaşıyor olmalarına bağlamaktadırlar. Görüşmelerde açık ve ferah toplum ile sahil kasabası özdeşleştirilmesine çok sık vurgu yapılmıştır. Açık ferah modern toplum olduklarını, kendilerini turistlerin eğittiğini söylemektedirler. Ancak Amasra halkının şakalaşma biçiminin şekillenmesinde imece kültürünün rolü olduğu kanısındayız. Amasra’nın turizm kasabası olmadan önce de şakalaşma biçiminin var olması bu görüşü teyit eder niteliktedir. Amasra’nın ilk yerleşim yerlerinde yaşayan Amasra halkı arasındaki yardımlaşma ruhu, halkı birbirine yakınlaştırmış ve büyük bir aile gibi yaşıyor olmalarını sağlamıştır.

Amasra coğrafi konum olarak etrafı dağlarla çevrilidir ve dar bir alana sıkışmış durumdadır. Özellikle yeni oluşan yerleşim yerleri beton yığını görünümündedir (Bkz. EK T). Nüfusun yerleşme yerleri ve şekilleri, kömür ocakları ve dolayısıyla Amasra’nın aldığı göçler öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir. Örneğin önceleri Kaleiçi, Boztepe ve Kum mahalleleri yoğun yerleşim yerleri iken

daha sonra Fatih ve Kaleşah mahallelerine yerleşimler olmuştur. Amasra’da kurumların ve işyerlerinin yerleşim şekilleri genellikle kömür ocakları öncesindeki gibidir. Sadece büyük marketler, adliye, jandarma, polis, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi ve Sanayi Sitesi Bedesten mevkiinde bulunmaktadır. Yerleşim şekilleri ve yerleri, Amasra’nın kömür ocakları öncesi ve sonrası durumunun değerlendirilmesinde önemli ölçüt olarak görülmektedir.

Araştırmada yapılan derinlemesine görüşmelerde ve informal görüşmelerde Amasra halkı ile Bartın halkının birbirlerini sevmedikleri ve aralarında kültür farkı olduğu ifade edilmiş ise de, Amasra bağlı olduğu Bartın ili ile sıkı ilişki halindedir. Yeni yapılan yol ile Amasra’dan Bartın’a gidiş süresinin kısalmasından dolayı, Amasra’da ikamet edip Bartın’da çalışma hayatını devam ettiren bireylerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. İlerleyen zamanlarda daha sıkı ilişkilerin olacağı düşünülmektedir.

Kasabayı tanımlamak gerektiğinde bir turizm kasabası mı, yoksa bir sanayi kasabası mı olduğu sorusuna cevap vermek kolay değildir. Amasra halkı turizmin önemini geç anlamış görünmektedir. Kömür ocaklarının işleme açılması ile Amasra’nın doğası büyük ölçüde tahrip olmuştur. Gelen işçilerin konut açığının kapatılabilmesi için çarpık yapılaşma olmuş, Amasra beton yığımına dönmüştür. “...yerleşim alanlarının askeri alanlar ve Sit Alanları nedeniyle kısıtlı olması ve çoklu mülkiyet nedeniyle yapılar tarihsel dokuya zıt bir şekilde yüksek katlı olarak inşa edilmektedir”(Tunçer, 2014: 49).

Amasra halkı günümüzde turizme yönelik yatırımlar yapmayı tercih etmekte, Amasra’nın bir turizm şehri olarak kalmasını istemektedirler.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Taşkömürü üretimi öncesinde başlıca geçim örüntüleri turizm, balıkçılık, çekicilik ve bahçecilik iken, 1848 yılında başlayan ve sonradan ara verilen taşkömürü üretiminin 1965-1970’li dönemlerde tekrar devreye sokulması ile Amasra bir madenci kasabası durumuna gelmiş, meydana gelen işgücü açığı göçmen nüfusu ile karşılanmıştır. Yapılan bu araştırma ile 1950-2016 yılları arasında Amasra’da yaşanan sosyo-kültürel ve ekonomik değişim belirlenmeye çalışılmıştır. Niteliksel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada, veri oluşturma tekniği olarak ‘derinlemesine görüşme’ ve ‘doğrudan gözlem’ teknikleri kullanılmıştır. Amasra’da meydana gelen değişim hakkında veriler elde edebilmek amacıyla, Amasra’nın yerlisi ve Amasra’ya göç edenler ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme, Amasra’nın yerlisi ve göçmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılmak üzere, örnekleme oluşturan iki farklı grup için, iki farklı yarı yapılandırılmış görüşme rehber formu düzenlenmiştir. Araştırmada ses kayıt cihazı, fotoğraf makinası vb. araçlardan yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında toplam 36 kişi ile görüşme yapılmış olup, görüşülenlerden 10 u kadın, 26 sı erkektir. Görüşülen kişilerin en küçüğü 18, en büyüğü 86 yaşındadır. Farklı yaşlardan bu kişilerle yapılan görüşmeler tarihleri ile kaydedilerek çalışmaya yansıtılmıştır.

Amasra ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezi çalışmalarında (Gökçer, 2003; Çorbacı, 2002; Sarı, 2001; Oğuztürk, 2016; Yıldırım, 2014; Çorbacı, 2014; Kıyıcı, 2010) aşağıdaki bulgulara yer verildiği görülmüştür:

Amasra, turizm aktiviteleri için doğal ve kültürel kaynakları ile önemli bir çekiciliğe sahiptir. Turizm faaliyetlerinin gelişimi ile yörede turizme ait işletmelerin sayısı çoğalmış ve dolayısıyla yeni iş kaynakları yaratılmıştır.

Araştırmaların bulguları, Amasra'da yaşayanların, Amasra'nın turizm kenti olarak gelişmesini istediklerini ortaya koymuştur. Amasra'ya kurulması planlanan termik santralin %97 oranında istenmediği görülmüştür. Yapılan analizler sonucu termik santrali yapılması düşünülen alanda jeolojik açıdan karstik çöküntüler bulunduğundan, bu çöküntülerin üzerine enerji santrali yapılması çok riskli olacaktır.

Amasra'nın turizm potansiyeline bağlı olarak ikinci konut inşaatı artmıştır. Ülkemizin diğer illerinden gelen ve uzun süre konaklamak isteyen tatilciler ikinci konut alımına yönelmişlerdir.

Amasra'ya gelen turistlerin büyük çoğunluğu düşük ve orta gelir grubundandır. Turistlerin Amasra'yı ziyaretleri sırasında destinasyon imajını etkileyen en önemli faktörlerin, tarih ve kültürel miras, huzurlu ortam ile alışveriş ve yemek faktörleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Amasra halkı turizm yönünden Amasra'nın gelişmesini istemesine rağmen, Amasra turizmi planlı bir şekilde gelişmemiştir. Amasra ilçesinin doğal ve kültürel değerleri, turizm amaçlı yanlış uygulamalar ve kullanımlar sonucu bozulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Tarihi doku içerisindeki çok katlı yoğun yapılaşma, kentin silüetini olumsuz yönde etkilemekte ve tarihi dokuyu tahrip etmektedir. Amasra ilçe merkezinde yapılaşma açısından alanların sınırlı olması, doğal alanlardaki kaçak yapılaşmaların artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla hızlı ve düzensiz yapılaşma nedeniyle şehir merkezindeki tarım alanları ve yeşil alanlar yerini binalara bırakmış, kentsel doku hızlı bir şekilde kalabalıklaşmış ve kendi içinde sıkışmıştır.

Bartın-Amasra karayolunun en belirgin özelliği, yol üzerinde yer alan, tarihi ve uluslar arası bir değere sahip Kuş Kayası yol anıtının bulunması ve peyzaj değeri yüksek manzara noktaları içermesidir. Buna karşılık yolun çok dar ve virajlı olması, güvenli yolculuk yapılmasını engellemektedir. Dar ve tehlikeli yol ile yapılan ulaşım sorunlarının, yapılmakta olan yeni yolun ulaşım açılması ile ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Amasra'nın en büyük görsel kirliliğini ATİ oluşturmaktadır ve yeşilliklerle kaplı Amasra'nın görünüşüne bu işletme ters düşmektedir. Amasra'nın bazı mahallelerinde sayıları çoğalan ruhsatsız yerleşimlerin çevre ile uyumsuz bir görünüm oluşturmaları, ilçe merkezi ve kıyı köylerde özellikle yaz aylarında yaşanan otopark sorunu, yaz aylarında yüksek miktarlarda artan nüfusla beraber mevcut alanların daha yoğun kullanılması sonucu bilinçsiz insanlar tarafından bırakılan çöplerle çevre kirliliğinin oluşması, görsel kirliliğe verilen diğer örneklerdir.

Hızlı kentleşme ve değişim ile baskı altında olan Amasra, yok olmaya yüz tutmuş tarihi dokusunu sistematik bir şekilde yeniden canlandırmak zorundadır. Aksi takdirde yenilenemeyen arkeolojik kalıntıların izleri tamamen silinecektir. Yasalar, arkeolojik alan korumasına sahip çıkmalı ve finansal kaynaklarla ilgili olanaklar sunmalıdır.

Bu araştırmada da sonuç ve değerlendirme noktasında söylenebilecekler şöyle sıralanabilir:

Amasra'da yaşanan sosyo-kültürel ve ekonomik değişimi etkileyen başlıca ana unsurlar; Amasra bir sahil kasabası iken, kömür ocaklarının işleme açılması ile sanayi şehri niteliğine girmesi başta olmak üzere, göçler, eğitim düzeyinin

yükselmesi, teknolojik gelişmeler, kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılması ve ulaşım imkanlarının gelişip yaygınlaşması olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırmada, Amasra halkının değişime direnç göstermedikleri, kitle iletişim araçlarını yaygın olarak kullandıkları, teknolojinin getirdiği gelişmelere karşı katılımcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Amasra'da yaşayan yaşlı halkın genel olarak geleneksel yapıya daha sadık oldukları görülmekle beraber genç nesil bu konuda daha esnektir.

1965 yılında taşkömürü üretiminin başlamasıyla, Amasra halkından çok sayıda kişi maden ocaklarında çalışmaya başlamış, sabit gelirin meydana getirdiği avantajlarla tüketim toplumu anlayışının yansımalarına paralel olarak, Amasra'da geçmiş dönemlerden farklı bir sosyal ve kültürel yapılanma meydana gelmiştir. Amasra halkı, yeni bir yaşam tarzını süreç içerisinde benimsemeye başlamış, bu yaşantı ise yeni pratiklerin gelişmesini sağlayarak, Amasra halkının kültürel ve ekonomik hayatına yeni özellikler kazandırmıştır. Örneğin, alış-veriş şekli ve tüketim alışkanlıkları değişmiş, bakkala borçlanılarak yapılan alışveriş, kredi kartları ile marketlerden yapılan alışveriş şekline dönmüştür.

Araştırmada dikkat çeken olgulardan birisi de, Amasra halkının tarımsal üretimlerinin büyük ölçüde yok oluşudur. Kömür ocakları öncesinde bahçelerinde ihtiyaç duydukları ürünleri yetiştirerek yaşamlarını sürdüren Amasralılar, kömür ocakları sonrasında bahçelerini ekip biçmemeye ve kendi gıda ihtiyaçlarını daha çok marketlerden ve pazarlardan temin etmeye başlamışlardır.

Günümüzde Amasra'da en önemli iş grupları tüccar, esnaf, kömür işletmesinde çalışan memurlar ve işçiler, devlet memurları ve serbest meslek

sahipleridir. En önemli geçim örüntüleri ise, madencilik, turizm, balıkçılık ve çekiciliktir.

Amasra'nın ekonomisinde önemli bir yeri olan turizm, doğrudan ve dolaylı olarak etkilediği diğer sektörlerle birlikte ekonomik canlılığın en önemli göstergelerinden birisidir. Amasra'nın, 1950 li yıllardan itibaren sahip olduğu turizm potansiyeli, Amasra halkının maden ocaklarında çalışmaya başlaması ile ihmal edilmiş görünmektedir. Daha sonra Amasra Taşkömürü İşletmesinin küçülmeye gitmesi ile Amasra halkı geçim kaynağı arayışına girmiş, bu konuda tercihleri, daha önceleri çalışma donanımını elde etmiş oldukları turizm sektöründen yana olmuştur.

Araştırmanın sonuçlarına göre, turistlerin Amasra'yı ziyaret etmelerinin nedenleri Amasra'nın doğal yapısı, huzurlu ortamı, köylü pazarı, Çekiciler çarşısı ve balık lokantaları olarak belirlenmiştir. Amasra'ya yapılan hafta sonu ve günübirlik turlarda ise turistlerin Amasra'yı ziyaret sebebi genellikle Amasra'nın tarihi dokusu ve kültürel mirası olarak görülmüştür.

Zengin bir tarihi geçmişi olan Amasra'nın, tarihi ile ön plana çıkarılmasının turizm gelirlerini arttıracığı ve Amasra'nın orta ve üst gelir grubuna dahil kişiler tarafından daha fazla talep göreceği düşünülmektedir. Bu sebeple turizm aktivitesinin sürekliliği açısından, turistik kaynakların kapasitesi belirlenmeli, korunmalı ve durumları iyileştirilmelidir.

İklim özelliklerine bağlı olarak Amasra'da turizm sezonu yaklaşık üç ay ile sınırlıdır. Senenin diğer aylarının farklı turizm aktiviteleri ile çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere olan yakınlığı göz önüne alındığında, gerekli çalışmalar yapılarak, Amasra'da turizm sektörünün daha aktif

hale getirilmesi mümkündür. Sadece kıyı turizmine bağlı kalmayıp, kongre turizmi, trekking, çevrede bulunan mağaraları ve Küre Dağları milli parkını ziyaret gibi alternatif aktivitelerle sektör desteklenerek, Amasra'da turizm sezonunu yılın tamamına yaymak mümkün olabilecektir.

Amasra'da turizm sektörüne yönelik bazı olumsuz koşulların varlığından söz edilebilir. Gün geçtikçe artan çevre kirliliği, turizm sektörü için tehdit oluşturmaktadır. Özellikle yaz aylarında Amasra, turistlerin bıraktıkları çöpler ile kirliliği bir görünüm almakta, kış aylarında ise sobalardan çıkan kömür dumanları ağır bir sis tabakası olarak Amasra'nın üzerine çökmektedir. Ayrıca otopark sorunu, tarihi mekanların bakımsız oluşu, yaz aylarında belediye hizmetlerinin yetersiz kalması, ev pansiyonculuğunun denetimsiz yapılması, turizm sektörü açısından diğer olumsuz koşullar olarak görülmüştür.

Amasra özellikle yaz aylarında alt-orta gelir grubuna dahil kişiler tarafından ziyaret edilmektedir. Bu gruba dahil kişilerin, yaz aylarında yoğun olarak Amasra'da tatil yapmaları, kirlilik, gürültü, insan, trafik yükünün artmasına sebep olmakta, üst gelir grupları açısından yaz aylarında Amasra'nın çekiciliğini azaltmaktadır. Bu duruma ev pansiyonculuğunun sebep olduğu düşünülmektedir. Günlük olarak kiralanan evlerde gereğinden fazla kişinin konaklaması, mevcut turizm işletmeleri ile haksız rekabete sebep olmaktadır. Ayrıca bu gelir gruplarına hizmet veren pansiyonların hizmet kalitesi yetersizdir. Pansiyonların denetim altına alınması, fiyat politikalarının gözden geçirilmesi, konaklayacak kişi sayısının denetlenmesi, hizmetin kalitesini arttırıcı tedbirler olarak görülmektedir.

Amasra'nın, yabancı turistlere kıyasla yerli turistler tarafından daha çok tercih edildiği görülmüştür. Yabancı turist sayısını arttırmaya yönelik tanıtım faaliyetlerine

önem verilmeli, Amasra'yı ziyaret edecek yabancı turistlere kaliteli hizmet verecek alt yapı hazırlanmalıdır.

Amasra halkının büyük bir bölümü turizm sektöründen gelir elde etmektedir. Amasra'da kurulması düşünülen Termik Santralin yapımı gerçekleştirildiğinde, bölgenin bundan ne yönde etkileneceği günümüzde en çok tartışılan konu başlıklarından biridir. Termik Santral konusu, turizm ile ilgili yapılacak yatırımların karar alınmasında olumsuz etki yaratmaktadır.

Amasra'nın önemli geçim örüntülerinden olan balıkçılık devam etmektedir. Hamsi ve palamut en çok tutulan balıklardır. Yıllar itibariyle yanlış avlanma ve kirlilik nedeniyle denizlerdeki balık miktarında azalma olmakla birlikte, Amasra'da balıkçılık ana faaliyet olarak yapılmanın yanı sıra, Amasra halkı tarafından hem amatörce hem de hobi şeklinde yapılarak önemli bir geçim kaynağı olmaya devam etmektedir.

Amasra'da ağaç oymacılığı sanatı olan "çekicilik" mesleğinde faaliyet gösterenler tarafından üretilen ürünlerin büyük bir kısmı, Çekiciler çarşısında bulunan dükkanlarda satışa sunulmaktadır. Bu çarşıda bulunan dükkanlarda Çin malları da satılmaktadır. Üretimi zahmetli ve dolayısıyla pahalı olan yöre ürünlerini satma konusunda idealist olan esnaf ile Çin malları satan esnaf arasında haksız bir rekabet oluşmaktadır. Amasra'da esnaflar arasında bu birlikteliğin yakalanmasında kent yönetimine görev düşmektedir. Ancak yerel yönetimlerin koyacağı kurallar ile haksız rekabetin önlenmesinin mümkün olacağı düşünülmektedir.

Çekiciler çarşısındaki esnafın Çin mallarına yönelmesinin sebeplerinden birisi de, Amasra'yı ziyaret eden alt-orta gelir grubuna dahil kişilerin ucuz hediyelik eşya

alma eğiliminde olmalarıdır. Çekicilik mesleğinde çalışanlar tarafından üretilen ağaç ürünlerinin maliyeti, Çin mallarına göre daha yüksek olmaktadır. Dolayısıyla bu sanatın yaşatılabilmesi, Amasra'ya gelen turistlerin gelir durumları ile yakından ilgilidir. Amasra'da turizm sektörünün orta-üst gelir gruplarına hitap etmesi için gereken çalışmaların yapılması ve bu iki sektörün birlikte ele alınarak iyileştirici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Çekicilik sektöründe Çin mallarının satılıyor olması Amasra'nın ekonomisi için istenen bir durum değildir. Çin mallarının Çekiciler çarşısında hediyelik eşya olarak satılması ile elde edilen parasal girdinin Tahtakale piyasasına dahil olması yerine, yerli ürüne ağırlık verilerek parasal getirinin Amasra ekonomisine girmesi yerinde olacaktır. Bu sebeple bu sektöre tekrar dönüş yapılarak canlandırma çalışmalarına hız verilmesi yerinde bir karar olarak görülmektedir.

Amasra limanının deniz trafiğine açılması ile ilgili çalışmalar henüz tamamlanmış değildir. Bu konu ile ilgili çalışmalara hız verilmesi ve limanın işleme açılması Amasra'nın ekonomisi açısından önemlidir. Yolcu gemilerinin rıhtıma yanaşabilmeleri durumunda Amasra'nın yabancı turistler tarafından daha fazla ziyaret edileceği öngörülmektedir.

Amasra'da yıllar içinde yaşanan ekonomik değişimler insan ilişkilerine de yansımıştır. Araştırma kapsamında Amasra'da sosyal yaşam incelendiğinde, düğünler, cenaze merasimleri ve bayramlar dışında Amasra halkının birbirleriyle olan ilişkilerinin zayıfladığı görülmektedir. Komşuluk kültürü Amasra'nın ilk yerleşim yerlerinde devam etmekle birlikte, apartman hayatına geçiş ile büyük ölçüde azalmış, Amasra halkı birbirlerini genellikle bu belirli günlerde ziyaret eder olmuşlardır.

Araştırmaya göre, değişimin en fazla görüldüğü olgulardan birisi de boş zamanları değerlendirme faaliyetlerindeki eğilimlerdir. Türkiye genelinde olduğu gibi Amasra’da da özel araba kullanımının yaygınlaşması tatil anlayışının artmasına sebep olmuştur. Önceleri var olan sıkı komşuluk ilişkilerine ayrılan zaman, daha sonraları ailelerin kendi arabaları ile ailece gezerek vakit geçirmeleri şekline dönüşmüştür.

Amasra halkının büyük ölçüde kentlilik özelliklerini kazanmış olduğu görülmektedir. Amasra’da kömür madeni ocaklarının işleme açılması ile Amasra’nın sanayi şehri olmasının getirdiği değişimlerin önemli bir bölümü de aile yapısında meydana gelmiş ve büyük aile yapısından genellikle çekirdek aile yapısına geçildiği görülmüştür.

Yapılan araştırmaya göre, Amasra’da karı koca arasındaki ilişkilerde genellikle otoriteye dayalı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Kadın erkek ilişkilerinde daha demokratik daha eşitlikçi bir görünüm izlenmiştir. Aile içi iş bölümünde de benzer bir özellik gözlemlenmiştir. Kadınlar ve erkekler hane içinde hak ve sorumluluklarını eşit bir biçimde paylaşmaktadırlar. Örneğin; kadının rol ve sorumlulukları olduğu genel kabul gören çocuk bakımı, Amasra’da erkeklerin gönüllü olarak üstlendikleri bir sorumluluktur.

Araştırma kapsamında görüşülen hanelerin gelirleri, hane içinde birden fazla kişinin çalışmasına bağlı olarak yeterli düzeydedir ve haneler kendi yaşam ölçülerine göre ortalama geçim için gerekli gördükleri geliri elde edebilmektedirler. Amasra’da yaşayan gençlerin büyük bir bölümü asgari ücretle çalışmaktadır. Devlet tarafından işletilen kömür ocaklarının daralmaya gitmesi, özel sektör tarafından işletilen kömür ocaklarının ise asgari ücretle eleman çalıştırması, bu sektörde çalışan Amasralıların

hane gelirlerini azaltmıştır. Gençlerin işsiz kaldıkları dönemlerde bu süreci daha sorunsuz atlatabilmeleri, Amasra'da eskiden beri var olan sıkı aile ilişkileri ve dayanışmasının sonucu olarak görülmektedir. Ayrıca amatör olarak yapılan balıkçılık, ev pansiyonculuğu, aileden kalma evlerde yaşayanlar için ev kirası yükünün olmaması, işsizlik sürecinin bunalımsız geçirilmesini dengeleyen diğer unsurlardır.

Yapılan görüşmeler ışığında, Amasra'da kömür ocakları öncesinde ve sonrasında kadınların ev dışında çalışmalarına olumlu bakılmış ve kadınların ev dışı çalışmalarına ilişkin geleneksel tutumlarla karşılaşılmemiştir. Dolayısıyla Amasra'nın bir sanayi şehri niteliğine bürünmesi, Amasra halkının, kadının çalışma hayatına bakış açısını değiştirmemiş, sadece zaman içerisinde ev dışında çalışma ve üretim şekillerinde değişim olmuştur. Geçmişten günümüze Amasra'da kadınlar ücretsiz aile işçisi olarak tarımda çalışmışlar, ayrıca değişen ve gelişen sektörlere bağlı olarak çok çeşitli işlerde çalışmışlardır.

Kömür ocakları öncesinde Amasra'da yaşayan halkın büyük bir bölümünün bahçeleri bulunmaktaydı. Bu bahçeler genellikle kadınlar tarafından ekip biçilmekteydi. Kadınlar balıkçılara ağ örerler, turistlerin ilgi duydukları hediyelik eşyaları yaparak satarlardı. Günümüzde, kadınların ev dışında çalışma olarak çocuk baktıkları, evlere temizlik için gittikleri, otellerde ve restoranlarda çalıştıkları, eşleri esnaf olan kadınların, eşleri ile birlikte dükkanda çalıştıkları görülmektedir.

Amasra'da değişimin bir boyutunu da, yerleşme mekanlarının değişimi oluşturmaktadır. Amasra'nın genellikle sit alanı olması büyük ölçüde yapılaşmayı önlemiş, yeni yerleşim yerlerinin doğmasına sebep olmuştur. Kaleşah mahallesi bu yerlerden birisi olarak dikkat çekmektedir. Sit alanı dışında olması dolayısıyla bu bölgeye olan ilginin artmasına paralel olarak, inşaat şirketleri tarafından

gerçekleştirilen modern konut projeleriyle Kaleşah Mahallesi yeni yaşam alanı olarak, orta- üst gelir grupları tarafından tercih edilen mekan olmuştur.

Amasra'nın tarihi dokusunu oluşturan önemli arkeolojik yapıların yer aldığı Kaleiçi bölgesinin, Amasra'da kömür ocaklarının tekrar devreye sokulduğu 1965 yılından sonra modern yapılara açılmış olması önemli bir sorundur. Yapılaşmanın denetim altına alınması ve arkeolojik bölgenin korunmasına önem verilmelidir.

Araştırmacı, Türkiye'de az sayıdaki kasaba araştırmalarına günümüzde tekrar eğilmek gerektiğini, genç araştırmacıların bu araştırmada sözü geçen boyutları yeniden ve farklı bir zaman diliminde farklı bir bakış açısıyla ele alarak incelemelerini ummaktadır. Günümüzün hızlı değişimini yaşayan kasabaların nasıl farklılaştıklarını, bu farkları yaratan dinamiklerin neler olduğunun ortaya konması, sosyo- kültürel ve ekonomik değişimi anlamamızı sağlayacaktır. Sonuç olarak araştırmacı, bu araştırmanın, Amasra'da yaşanan kültürel ve ekonomik değişimin niteliğinin ortaya konması, kültürel değerlerin kayıt altına alınması ve benzer araştırmalara kaynaklık etmesi açısından faydalı olacağını umut etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKKAYAN, T. (1979). *Göç ve değişme*. Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul
- AKKAYAN, T. (1990). *Osmaneli: değişen bir Anadolu kasabası*. Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul
- AKŞİT, B. (1966). *Türkiye'de az gelişmiş kapitalizm ve köylere girişi*. ODTÜ Öğrenci Birliği.
- AKŞİT, B. (1985). Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme. *Toplum, Siyaset ve Kültür*.
- AKŞİT, B. (1999). Cumhuriyet döneminde Türkiye köylerindeki dönüşümler. *Oya Baydar (Der.), (1999), 75*.
- ALTUN, F. (2002). *Modernleşme Kuramı: Eleştirel Bir Giriş*. Yöneliş Yayınları, İstanbul.
- ALTUNTEK, N. S. (2009). *Yerli'nin bakışı: etnografya: kuram ve yöntem*. Ütopya.
- Amasra'nın Tarihi, (02.09.2015), *T.C.Amasra Kaymakamlığı Web Sitesi'nde*.
<http://www.amasra.gov.tr/amasra-tarihi> adresinden erişildi.
- ARSLAN, R. (1979). *Diyarbakır ve çevresinde şehirleşme hareketleri* (No. 3). Ziya Gökalp Derneği Yayınları.
- ASLAN, M. (2002). *Sanayileşme Sürecinde Kapaklı Kasabasında (Tekirdağ) Toplumsal Değişme*. (Basılmamış Doktora tezi). Cumhuriyet Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- AYDIN, S. (1993). *Modernleşme ve milliyetçilik* (Vol. 12). Gündoğan Yayınları.
- BAĞCE, H. E. (2004). Modernliğin Temelleri ve İkircikli Serüveni. *Modernlik ve Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil Yayınları
- BAHAR, H. İ. (2005). *Sosyoloji*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları.
- BAKIREZER, G. (2004). Türk Modernleşmesinde İktisadi Yapının Dönüşümü, Refah ve Sosyal Demokrasi. Güngör Erdumlu (Der.) *Modernlik ve Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil Yayınları.
- BAŞAK, S. (2005). Türk sosyolojisinde yapı araştırmaları. *Bilig*, 32, 33-63.
- BAYKARA, T. (1988). *Anadolu'nun tarihî coğrafyasına giriş: Anadolu'nun idari taksimatı* (Vol. 1). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- BAYRAKTAR, N. (1998). *Amasra'nın Tarihçesi, Cumhuriyetimizin 75. Yılında Amasra*. Amasra Kaymakamlığı Gazetesi, Amasra.
- BENEDICT, P. (1971). Türkiye'de Küçük Kasabaların Etüdüne İlişkin Bazı Sorunlar. *İçinde Tümertekin, E, Mansur, F. Benedict, P.(Ed.), Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar*, 147-186.
- BENEDICT, P. (1975). *Küçük Bir Anadolu Kasabasının Ekonomik Fonksiyonlarında Değişme (1947-1967)*. Korkut Sungur (Çev.), Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Dergisi, Sayı:2, İstanbul.
- BORAN, B. (1945). *Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

BORATAV, K. (1995). *İstanbul ve Anadolu'dan sınıf profilleri* (Vol. 11). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

BORATAV, K. (2005). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm*. İmge Kitabevi, 2.Baskı.

BRAUDEL, F. (1996). *Uygurlıkların Grameri*. çev. Ali Kılıçbay, İmge Yayınevi, Ankara.

BULUT, Y. (2004). *Oryantalizmin kısa tarihi*. Küre Yayınları.

Büyük Lügat ve Ansiklopedi Meydan Larousse, (1971). *Kasaba maddesi*, Cilt:7, Meydan Yayınevi, İstanbul.

CEVİZCİ, A. (1999). *Paradigma felsefe sözlüğü*. Paradigma Yayınları.

CREHAN, K. (2006). *Gramsci: Kültür Antropoloji*. Ümit Aydoğmuş (Çev.), Kalkedon Yayınları, İstanbul.

ÇAVDAR, T. (1974). *Millî Mücadelenin ekonomik kökenleri*. Kız Yayınları.

ÇORBACI, Ö. L. (2002). *Bartın-Amasra karayolunun peyzaj özellikleri, peyzaj mimarlığı açısından ortaya koyduğu sorunların belirlenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi / FBE Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

ÇORBACI, Ö. L. (2014). *Doğal ve kültürel değerleri ile Amasra'nın peyzaj planlaması*. (Basılmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

- DEMİR, G. (1997). Göç Nedenleri ve Göçenlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu: Bolu İli Kıbrıscık İlçesi Örneği. *Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı, DİE & Sosyoloji Derneği Ortak Yayını, Ankara*, 85-94.
- DİNLER, Z. (1998). İktisada Giriş, Ekin Kitabevi Yayınları. *Beşinci Basım, Bursa*.
- DOĞAN, İ. (1998). *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*. Sistem Yayıncılık.
- DPT, (1967). *Köy ve Köylü Sorunu*. İkinci Beş Yıllık Plan Çalışmaları. DPT Yayını, Ankara.
- EMİROĞLU, K., & AYDIN, S. (2009). *Antropoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- ERAYDIN, A. (1981). *Türkiye’de 1950 -1980 Döneminde İller Arası Göçlerin Genel Değerlendirmesi*. DPT Yayını, Ankara.
- ERKAL, M. (1984). *Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme*. Mayaş Yayınları, Ankara.
- ERKUL, A. (1983). *Bir Kasabanın (Kemaliye’nin) Toplumsal Yapısı*. (Basılmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- ERKUL, A. (1984). Kasaba Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Cumhuriyet Üniv Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2.
- ÇELEBİ, E. (2011). Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, Haz. SA Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff, Zekeriyab Kurşun İbrahim Sezgin, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

EYİCE, S. (1965). *Küçük Amasra tarihi ve eski eserleri kılavuzu*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

FABIAN, J. (1983) *Time and the Other: How Anthropology Makes its Object*. Columbia University Press, New York.

GADAMER, H. G. (1990). Tarih Bilinci Sorunu. *Toplum Bilimlerinde Yorumcu Yaklaşım*, 79-106.

GEERTZ, C. (2010). *Kültürlerin Yorumlanması*. Hakan Gür (Çev.), Dost Kitabevi

GELEKÇİ, C. (2003). *Küreselleşme ve Milli Kültür*. (Basılmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GIDDENS, A. (1994). *Modernliğin Sonuçları*. E. Kuşdil (Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

GIDDENS, A. (2000). *Sosyoloji*. H.Özel- C.Güzel (Çev.), Ayraç Yayınevi, Ankara.

GIDDENS, A., & PIERSON, C. (2001). Modernliği Anlamlandırmak, Çev: Serhat Uyurkulak ve Murat Sağlam. *Alfa Yayınları, İstanbul*.

GÖKÇE, B. (1976). *Gecekondu Gençliği*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

GÖKKAYA, V. B. (2009). *Türkiye 'de Modernitenin Ötekisi: Kadın ve Kimliği*. (Basılmamış Doktora Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sivas.

GÖKYER, E. (2003). *Amasra ve Kurucuşile'nin doğal ve kültürel özelliklerinin peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi üzerine bir araştırma*. (Basılmamış Yüksek

Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi / FBE Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Zonguldak

GÖNÜLLÜ, M. (1996). Dış göç. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 94-104.

GÜMÜŞOĞLU, F. (2008). *Birgi'de toplumsal yaşam ve değişim* (Vol. 306). Bağlam.

GÜRKAN, Ü. (1969). Sosyal Değişmeler. *Abadan'a Armağan, Ankara SBF Yayını*.

GÜVENÇ, B. (2000). *Sosyal Kültürel Değişme*. Gündoğan Yayınları, Ankara.

GÜVENÇ, B. (2010). *İnsan ve Kültür*. Boyut Yayınları, İstanbul.

IRZİK, G. (2009). *Neoliberal Dünyada Bilimin Ticarileşmesi*. Ayşe Buğra ve Kaan Ağartan (Der.) 21. Yüzyılda Karl Polanyi'yi Okumak. İletişim Yayınları, İstanbul.

İÇDUYGU, A.,& ÜNALAN, T. (1997). Türkiye'de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri. Ahmet İçduygu ve Diğerleri (Der.) *Türkiye'de İç Göç. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları*, İstanbul.

İÇDUYGU, A.,& SİRKECİ, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. Oya Baydar (Der.) *75 Yılda Köylerden Şehirlere*. Tarih Vakfı Yayınları.

İÇLİ, G. (2001). Türkiye'de Toplum Bilim Araştırmalarının Gelişimi. Kırıkkale Üniversitesi- Felsefe Dünyası Dergisi, Sayı 33.

İlçe Nüfus Müdürlüğü, (05.01.2015), *T.C.Amasra Kaymakamlığı Web*

Sitesi'nde. <http://www.amasra.gov.tr/ilce-nufus-mudurlugu-27-10-2014> adresinden erişildi.

JESSOP, B. (2009). *Hayali Bir Meta Olarak Bilgi: Polanyici Bir Yaklaşımın Katkıları ve Sınırları*. Ayşe Buğra ve Kaan Ağartan (Der.) 21. Yüzyılda Karl Polanyi'yi Okumak. İletişim Yayınları, İstanbul.

KARPAT, K. H. (1962). *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular*. Varlık Yayınevi.

KAZGAN, G. (1999). 1980'lerde Türk Tarımında Yapısal Değişme. *Oya Baydar (Der.), (1999), 75.*

KELEŞ, R. (1990). *Kentleşme Politikası*. İmge Kitabevi.

KEPENEK, Y., & YENTÜRK, N. (2005). Türkiye Ekonomisi. 17.Baskı, *Remzi Kitabevi, İstanbul.*

KIRAY, M. B. (1964). Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası: Ereğli.

KIRAY, M. B. (1982). Toplum Yapısındaki Temel Değişmelerin Tarihsel Perspektifi, Bugünkü ve Yarınki Türk Toplum Yapısı. *Toplumbilim Yazıları, Ankara.*

KIRAY, M. B. (1986). Toplum, Bilgi ve Türkiye. *Türkiye'de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 187-194.*

KIRAY, M. B. (1999). *Toplumsal yapı, toplumsal değişme*. Bağlam.

KIYCI, Ş. (2010). *Bir imaj çeşidi olarak destinasyon imajı ve turizmde destinasyon imajının ölçülmesi (Amasra örneği)*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Bölümü / İşletme Anabilim Dalı / İşletme Bilim Dalı

KONGAR, E.(1982). *Türk Toplumbilimcileri*. Remzi Kitabevi, İstanbul.

KONGAR, E. (2011). *21. yüzyılda Türkiye: 2000'li yıllarda, Türkiye'nin toplumsal yapısı*. Remzi Kitabevi.

KONGAR, E. (2012). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Geçęi*. Remzi Kitabevi, İstanbul.

KÖYMEN, O. (1999). Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Yapı ve Tarım Politikaları. Oya Baydar (Der.) *75 Yılda Köylerden Şehirlere*.

KÜMBETOĞLU, B. (2008). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. Bağlam Yayıncılık.

LEWIS, H. S. (1999). The Misrepresentation of Anthropology and Its Consequences. *American Anthropologist*, 716-731.

MAGNARELLA, P. J. (1974). *Tradition and change in a Turkish town*. Schenkman Publishing Company, New York.

MANSUR, F. (1999). *Dün-Bugün Bodrum*. Ana Yayıncılık.

NİRUN, N. (1991). *Sistemik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

OĞUZTÜRK, T. (2016). *Kıyı alanlarındaki peyzaj değişim dinamiklerinin Amasra örneğinde irdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

OZANKAYA, Ö. (1982). *Toplumbilime Giriş*. 4.Basım, S Yayınları, Ankara.

ÖZBUDUN, S.,& UYSAL, G. (2012). 50 Soruda Antropoloji. *Bilim ve Gelecek Kitaplığı, İstanbul.*

ÖZDEMİR, R. (1986). *XIX Yüzyılın İlk Yarısında Ankara*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ÖZER, İ. (1984). *Türkiye’de Kentleşme Hareketini Doğuran Nedenler*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı.2, Sivas.

ÖZER, İ. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Ekin Kitabevi.

PARSONS, T. (1951). *The Social System*. Free Press, New York.

PEKER, M. (1999). Türkiye’de İçgöçün Değişen Yapısı. *Oya Baydar (Der.) 75 Yılda Köylerden Şehirlere*, 295-304.

PIRENNE, H. (1982). *Ortaçağ Kentleri, Kökenleri ve Ticaretin Canlanması*. Şadan Karadeniz (Çev.), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

RADCLIFFE- BROWN, A. Reginald, (1952). *Structure and Function in Primitive Society*. Free Press, New York.

RAPPORT, N.,& OVERING, J. (2000). *Social and Cultural Antropology: The Key Concepts*. Routledge, New York.

SAKAOĞLU, N. (1999). *Çeşm-i Cihan Amasra*. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

SALMOND, A. (1995). *Self and Other in Contemporary Anthropology*. R. Fardon (Ed.) *Counterworks: Managing the Diversity of Knowledge*, 23-49. Routledge, London.

SARI, Y. (2001). *Amasra ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilir turizm bağlamında irdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

SEZAL, İ. (1992). *Şehirleşme*. Ağaç Yayınları, İstanbul.

SMITH, P. (2007). *Kültürel Kuram*. Selime Güzelsarı ve İbrahim Gündoğdu (Çev.), Babil Yayınları, İstanbul.

TAZEGÜL, M. (2005). *Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil Yayınları. *Birinci Basım, İstanbul*.

TEKELİ, İ. (2005). *Bir Modernleşme Projesi Olarak Türkiye’de Kent Planlaması*. Sibel Bozdoğan ve Reşat Kasaba (Der.) *Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*. Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

TEZCAN, M. (1984). *Sosyal ve Kültürel Değişme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

TOKSOY, L. (2009). *Amasra Tarihine Denizden Bakış*. Deniz Basımevi Müdürlüğü.

TOLAN, B. (1985) *Toplum Bilimlerine Giriş*. Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara.

TORUN, E. (2002). *II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye’de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç ve Dış Etkenler (1945-1960)*. (Basılmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.

TUNÇER, M. (2014). *Tarihi Çevre Yok Olurken*. Alter Yay. Rek. Org. Tic. Ltd. Şti., Ankara.

Ulaşım, (02.09.2015), *T.C.Amasra Kaymakamlığı Web Sitesi’nde*.
<http://www.amasra.gov.tr/ulasim-10-12-2014> adresinden erişildi.

UYGUN, H. (1984). *Kalecik (Ankara) Bir İlçenin Toplumsal Yapısı*.(Basılmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/ SBE Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

UZUN, Ş. (2010). *Bartın Orman İşletme Müdürlüğü Amasra Orman İşletme Şefliği Bünyesinde Orman-Halk-Ormancılık Etkileşimleri*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi/ FBE Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Bartın

ÜLKEN, H. Z. (1943). *Sosyoloji*. Remzi Kitabevi, İstanbul.

ÜNER, S. (1972). *Nüfusbilim sözlüğü* (Vol. 17). Hacettepe Üniversitesi.

YALÇIN, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.

YILDIRIM, B. (2014). *Antik liman kenti Amasra'nın koruma sorunları ve revitalizasyonu için öneriler*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Mimarlık Anabilim Dalı

ZIMMERMAN, C.C. (1964). *Yeni Sosyoloji Dersleri*. Amiran Kurtkan (Çev.), İstanbul Üniversitesi Yayınları.

EK A. GÖRÜŞME REHBER FORMU

Görüşme No:

AMASRA KASABASI'NDA SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DEĞİŞİM**İzin ve Açıklama**

Ben Ümit Alkan. Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü Doktora öğrencisiyim. Araştırmanın konusu olan, Amasra Kasabası'nda yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik değişim hakkında bir araştırma yapıyorum. Size konuyla ilgili bazı sorular sormak ve görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Görüşleriniz tarafımdan saklı tutulacak ve bu araştırma rapor ve ileride dönüştürülecek yayını dışında kullanılmayacaktır. Araştırmamıza katılımınız ve görüşleriniz çok değerlidir. Araştırmadan istediğiniz anda çekilebilirsiniz. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim.

Görüşmecinin Adı Soyadı:

Görüşülen kişi (Takma isim):

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Süresi:

Görüşme Gerçekleşmedi ise Nedeni:

AMASRA KASABASI'NDA SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DEĞİŞİM

I - Demografik bilgiler:

- Doğum yeri
- Cinsiyeti
- Yaşı
- Eğitimi
- Çalışma durumu
- Şu anda ne iş yaptığı
- Medeni durumu
- Şu anda yaşadığı mahalle

II - Göçle ilgili bilgiler (ilk yıllar):

- Amasra'ya nereden geldi?
- Amasra'ya ne zaman geldi?
- Amasra'ya nasıl geldi?
- Amasra'ya kimlerle geldi?
- Amasra'yı tercih sebebi?
- Amasra'ya ilk geldiğinizde burası hakkında ne düşündünüz?
- Amasra'yı nasıl bulduğunuzu bize biraz anlatabilir misiniz?
- Geldiğiniz ilk yıllarda burası sizi nasıl etkiledi?
- Amasra'da size neler daha değişik geldi?
- Sizden önce Amasra'ya gelmiş memleketliniz, hemşeriniz var mıydı?
- Köyden gelenler mevsimlik mi geliyorlardı?
- İlk yıllarda en çok sıkıntı çektiğiniz hususlar nelerdi?
- Bu sıkıntıları nasıl aştınız?
- Amasra'ya ilk geldiğinizde neler yapmak istediniz?
- Amasra'da ilk kimlerle arkadaş oldunuz?
- İşiniz düştüğünde ilk kime gittiniz?
- İlk işinizi nasıl buldunuz?
- Amasra'ya ilk geldiniz, yerleştiniz. Sonrasını biraz anlatır mısınız?
- Karşılaştığınız zorluklar için neler yaptınız?
- Yardımlaştığınız insanlar var mıydı?
- Buraya sizden önce gelmiş akrabalarınız var mı?
- Onlar size yardım ettiler mi?
- Başka nasıl destekler oldu?
- Geldiğinizde ilk hangi mahallede oturmuştunuz?

- Neden oraya taşındınız?
- İlk evinizi nasıl buldunuz?
- Çocuklarınız hangi okula gitti?
- Geldiniz yerleştiniz burada en çok kimlerle görüşünüz?
- Dostlarınız var mıydı?
- İlk yıllarda hafta sonlarında ne yapardınız?
- Eşiniz ve çocuklarınızla boş zamanlarda neler yapardınız?
- Arkadaşlarınızla nasıl vakit geçirirdiniz?

III- Şu andaki koşullar, sorunlar, ilişkiler:**Hane bilgileri:**

- Şu anda içinde yaşadığınız ev?
- Şu anda içinde yaşadığınız evin sahibi misiniz?
- Şu anda hanenizde kaç kişi var?
- Askere giden var mı?
- Sizinle kalan büyükleriniz var mı?
- Eşinizle ilişkileriniz nasıl?
- Aile içi bireyler arasında ilişkiler nasıl?
- Buraya geldikten sonra aile içi ilişkilerinizde bir değişme oldu mu?
- Eşinizle daha çok neler konuşursunuz?
- ocuklarınızla olan ilişkileriniz nasıl?
- Hanenizde kadınlar ne iş yapar, erkekler ne iş yapar?

Hanenin ekonomik durumu ve iş koşulları:

- Şu anda yaptığınız iş?
- Aldığınız ücret veya gelir?
- Şu anda yaptığınız işte çalışma süresi nasıl?
- Eşiniz alışıyor mu?
- Çocuklar alışıyor mu?
- İşinizi biraz anlatır mısınız?
- Şu anda çalıştığınız işte sosyal güvenceniz var mı?
- Yıllık izin kullanabiliyor musunuz?
- İzin süreleriniz nasıl?
- İzin günlerinde neler yaptığı?
- Daha önce yaptığınız iş nedir?

- Arada işsiz kaldınız mı?
- İşsiz kaldığınızda neler yaptınız?
- İşsiz kaldığınızda kimlerden destek gördünüz?

Komşuluk ilişkileri:

- Komşularınız kimler?
- Kimlerle komşuluk edersiniz?
- Dostlarınızla neler yaparsınız?
- Komşularınızla neler yaparsınız?
- En çok konuşulan konular nelerdir?
- Mahalledeki komşuların göç edenler hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Onlara nasıl davranıyorlar?
- Şu anda bulunduğunuz çevrenin size ve ailenize karşı tutum ve davranışları?

Göç edilen yere ilişkin bilgiler:

- Amasra'ya gelmeden önce yaşadığınız yerde yakınlarınız var mı?
- Eğer varsa bunlar kimler?
- Neler yapıyorlar?
- Geçimlerini nasıl sağlıyorlar?
- Desteğe ihtiyaçları var mı?
- Varsa siz gönderiyor musunuz?
- Amasra'ya geldiğiniz, memleketinizde kalan aile bireyleri ilişkileri şu anda nasıl?
- Aile bireyleri ilişkilerinde değişim yaşandı mı?
- Neler değişti?
- Eski yaşadığınız yere sık sık gidiyor musunuz?
- Amasra'ya geldiğiniz yıldan bu yana memleketinizin ekonomisinde neler değişti?
- Değişim yaşandı ise bunda sizin yardımınız oldu mu?

- Yardımınız varsa bunun nasıl olduğu?

Şu andaki göç bilgileri:

- Son yıllarda bulunduğunuz mahalleye göçle gelenler oldu mu?

- Oldu ise bu gelenler nerelerden geldiler?

- Şu anda aynı bölgelerden göç edenler birbirlerine yakın mı oturuyorlar?

- Şu anda ilk göç ettiğiniz yıldaki planlarınızın ne kadarı gerçekte oldu?

Sağlık ile ilgili bilgiler:

- Sağlık sorunlarınız var mı?

- Hanede sağlık sorunu olan birey var mı?

- Sağlık sorunları nasıl çözümleniyor?

- Sağlık sorunlarında daha çok kimlerden yardım alınıyor?

IV- Amasra'ya ilişkin düşünceler:

- Amasra size göre nasıl bir yer?
- Size göre Amasra'nın en önemli özellikleri nelerdir?
- Amasra'dan başka bir yerde oturmak ister miydiniz?
- Amasra dışında gidip gelinen yerler nelerdir?
- Size göre, Amasra'nın bağlı olduğu Bartın vilayeti ile olan ilişkileri nasıl?
- Amasra'nın civar ilçelerle olan bağları nasıl?
- Turizmin Amasra üzerindeki etkileri nelerdir?
- Amasra çevresinde gezilecek turistik yerler var mıdır?
- Amasra'nın gelişimini nasıl buluyorsunuz?
- Amasra ekonomisinde başka daha ne tür şeyler yapılsın istersiniz?
- Size göre, Amasra'nın yerlisi veya göçmeni geçinmek için neler yapar?
- İnsanlar geçinmek için burada daha çok ne yapmayı severler?
- Siz gençken para kazanmak için neler yapardınız?
- Para kazanmak için büyükleriniz size neler öğrettiler?
- Amasra'da kurulan pazarların özellikleri nelerdir?
- Size göre Amasra'da yıllar içinde neler değişti?
- Amasra'da insan ilişkileri nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da gelenek, görenekler (düğünler, bayramlar vb.) nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da aile yaşamı nasıldı? Şimdi nasıl?
- 1980 lerde Amasra'nın ekonomisi nasıldı? Şimdi nasıl?

V- Gelecek ve beklentiler:

- Gelecekte hayatınızda neler olsun istersiniz?
- Gelecek için planlarınız var mı?
- Yaptığınız işi daha ne kadar süre yapmaya devam edeceksiniz?
- Birikimleriniz var mı?
- Varsa neler yapmayı düşünüyorsunuz?
- Gelecekte Amasra'yı nasıl görmek istersiniz?
- Amasra'da başka nelerin olmasını istersiniz?
- Gelecekte Amasra'nın ekonomisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Gelecekte fırsat olsa Amasra dışında yaşamak ister miydiniz?
- Gelecekte çocuklarınız Amasra'da yaşayacaklar mı? Ne düşünüyorsunuz?
- Size göre gençler Amasra'da neler yaparlar?
- Burada yaşamlarından memnunlar mı?
- Değillerse nereleri tercih ederler.
- Nereye gitmek isterler?
- Ne yapmak isterler?
- Ne iş tutmak isterler?

AMASRA KASABASI'NDA SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DEĞİŞİM

I - Demografik bilgiler:

- Doğum yeri
- Cinsiyeti
- Yaşı
- Eğitimi
- Çalışma durumu
- Şu anda ne iş yaptığı?
- Medeni durumu
- Şu anda yaşadığı mahalle

II- Şu andaki koşullar, sorunlar, ilişkiler:**Hane bilgileri:**

- Şu anda içinde yaşadığınız ev?
- Şu anda içinde yaşadığınız evin sahibi misiniz?
- Şu anda hanenizde kaç kişi var?
- Sizinle kalan büyükleriniz var mı?
- EŐinizle iliŐkileriniz nasıl?
- Aile içi bireyler arasında ilişkiler nasıl?
- ocuklarınızla olan iliŐkileriniz nasıl?
- EŐinizle daha çok neler konuŐursunuz?
- Hanenizde kadınlar ne iş yapar, erkekler ne iş yapar?

Hanenin ekonomik durumu ve iş koşulları:

- Şu anda yaptığınız iş?
- Aldığınız cret veya gelir?
- Şu anda yaptığınız işte çalışma süresi nasıl?
- EŞiniz alıŐıyor mu?
- Çocuklar alıŐıyor mu?
- İŞinizi biraz anlatır mısınız?
- Şu anda çalıŐtığınız işte sosyal güvenceniz var mı?
- Yıllık izin kullanabiliyor musunuz?
- İzin sreleriniz nasıl?
- İzin günlerinde neler yaparsınız?
- Daha önce yaptığınız iş nedir?
- Arada işsiz kalıyor musunuz?
- İŞsiz kaldığınızda neler yaparsınız?

- İşsiz kaldığımızda kimlerden destek görüyorsunuz?

Komşuluk ilişkileri:

- Komşularınız kimler?

- Kimlerle komşuluk edersiniz?

- Dostlarınızla neler yaparsınız?

- Komşularınızla neler yaparsınız?

- Dostlarınızla en çok konuşulan konular nelerdir?

- Komşularınızla en çok konuşulan konular nelerdir?

- Dostlarınızla ne kadar sıklıkta bir araya gelirsiniz?

- Dostlarınızla bir araya geldiğiniz mekanlar nerelerdir?

Amasra'nın aldığı göç ile ilgili bilgiler:

- Amasra'ya göç edenler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

- Komşularınız onlar hakkında neler düşünüyorlar?

- Amasra'ya göç edenler uyum sürecinde zorluk yaşadılar mı?

- Son yıllarda bulunduğunuz mahalleye göçle gelenler oldu mu?

- Oldu ise bu gelenler nerelerden geldiler?

- Şu anda aynı bölgelerden göç edenler birbirlerine yakın mı oturuyorlar?

- Amasra'ya göç edenlerin size ve ailenize karşı tutum ve davranışları?

Sağlık ile ilgili bilgiler:

- Sağlık sorunlarınız var mı?

- Hanede sağlık sorunu olan birey var mı?

- Sağlık sorunları nasıl çözümleniyor?

- Sağlık sorunlarında daha çok kimlerden yardım alınıyor?

III- Geçmişteki durum bilgileri:

- Eskiden içinde yaşadığınız ev?
- Evde kaç kişi yaşıyordu?
- Ev içinde birlikte yaşadığınız bireylerle olan ilişkiler?
- Eskiden ne iş yaptığı?
- Ne kadar kazandığı veya ücretli ise aldığı ücret?
- Çalışma süresi nasıldı?
- Yaptığınız işte sizden neler bekleniyordu?
- İzin süreleri nasıldı?
- İzin günlerinde neler yapardınız?
- Hane dışındaki dostluklar nasıldı?
- Hane dışındaki komşuluklar nasıldı?
- Hane dışındaki arkadaşlıklar nasıldı?
- Komşular arasındaki yardımlaşma nasıldı?
- En çok konuşulan konular nelerdi?
- Sağlık sorunları nelerdi?
- Sağlık sorunları nasıl çözülüyordu?
- Sağlık sorunlarında kimlerden yardım alınıyordu?

IV- Amasra'ya ilişkin düşünceler:

- Amasra size göre nasıl bir yer?
- Size göre Amasra'nın en önemli özellikleri nelerdir?
- Amasra'dan başka bir yerde oturmak ister miydiniz?
- Amasra dışında gidip gelinen yerler nerelerdir?
- Size göre Amasra'nın Bartın vilayeti ile olan ilişkileri nasıldır?
- Amasra'nın civar ilçelerle olan bağları nasıldır?
- Amasra'da turizm nasıl?
- Amasra çevresinde gezilecek turistik yerler nerelerdir?
- Amasra'nın gelişimini nasıl buluyorsunuz?
- Amasra ekonomisinde başka daha ne tür şeyler yapılsın istersiniz?
- Size göre Amasra'nın yerlisi geçinmek için neler yapar?
- Amasra'ya göç edenler geçinmek için neler yapar?
- İnsanlar geçinmek için burada daha çok ne yapmayı severler?
- Siz gençken para kazanmak için neler yapardınız?
- Para kazanmak için büyükleriniz size neler öğrettiler?
- Size göre Amasra'da yıllar içinde neler değişti?
- Amasra'da insan ilişkileri nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'nın nüfus yapısı nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da örf ve adetler nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da gelenek ve görenekler (düğünler, bayramlar vb.) nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da aile yaşamı nasıldı? Şimdi nasıl?
- Amasra'da kadın erkek arasındaki iş bölümü nasıldı? Şimdi nasıl?
- 1980 lerde Amasra'nın ekonomisi nasıldı? Şimdi nasıl?

V- Gelecek ve beklentiler:

- Gelecekte hayatınızda neler olsun istersiniz?
- Gelecek için planlarınız var mı?
- Yaptığınız işi daha ne kadar süre yapmaya devam edeceksiniz?
- Birikimleriniz var mı?
- Varsa neler yapmayı düşünüyorsunuz?
- Gelecekte Amasra'yı nasıl görmek istersiniz?
- Amasra'da başka nelerin olmasını istersiniz?
- Gelecekte Amasra'nın ekonomisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Gelecekte fırsat olsa Amasra dışında yaşamak ister miydiniz?
- Gelecekte çocuklarınız Amasra'da yaşayacaklar mı? Ne düşünüyorsunuz?
- Size göre Amasra genç kuşağın yaşamak isteyeceği bir yer mi?
- Size göre Amasra'da gençler neler yaparlar?
- Burada yaşamlarından memnunlar mı?
- Değillerse nereleri tercih ederler.
- Nereye gitmek isterler?
- Ne yapmak isterler?
- Ne iş tutmak isterler?

EK B. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Tablo 1: Görüşülen Kişilerin Demografik Özellikleri.

Katılımcı adı	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Eğitim	Göçmen	Yerli
METİN	Erkek	81	Emekli öğretmen	Yüksek okul		Yerli
RASİM	Erkek	54	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)	Üniversite	Göçmen (Kütahya)	
HÜSAMETTİN	Erkek	60	Gemi mühendisi	Üniversite	Göçmen (Safranbolu)	
SİRMEN	Erkek	76	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)	İlkokul		Yerli
ASİL	Erkek	55	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)	Ortaokul		Yerli
HALİT	Erkek	57	Balıkçı	İlkokul		Yerli
VAHAP	Erkek	53	Maden mühendisi	Üniversite	Göçmen(Isparta/Senirkent)	
HATUN	Kadın	77	Ev kadını	İlkokul		Yerli
YASİN	Erkek	51	Balıkçı	İlkokul	Göçmen (Giresun)	
YAHYA	Erkek	65	Lokanta işletmecisi	Lise		Yerli
RAHMİYE	Kadın	50	Pansiyon işletmecisi	İlkokul	Göçmen (Kastamonu/Cide)	
MUSA	Erkek	55	Emekli/ Muhtar	Yüksek okul		Yerli
NEZAKET	Kadın	71	Ev kadını	İlkokul		Yerli
FİKRİYE	Kadın	86	Emekli	Lise	Göçmen (Devrek)	
REŞAT	Erkek	49	Balıkçı	Ortaokul	Göçmen (Gümüşhane)	
MERT	Erkek	56	Kafe İşletmecisi	İlkokul	Göçmen(Trabzon-Akçaabat-Tonya)	
CEMAL	Erkek	65	Berber	Ortaokul		Yerli
GÜNER	Kadın	51	Kuaför	Lise	Göçmen(Çaycuma)	

ERSİN	Erkek	52	Belediye başkanı	Yüksek Lisans		Yerli
FİSUN	Kadın	60	Öğretmen	Üniversite	Göçmen(Nevşehir)	
ORKUN	Erkek	75	Emekli /Beyaz eşya satıcısı	Ortaokul		Yerli
HAKAN	Erkek	51	Otel İşletmecisi	Lise		Yerli
SEDA	Kadın	37	Otelde resepsiyon memuru	Lise		Yerli
FETİN	Erkek	30	İşçi	Lise		Yerli
BURAK	Erkek	23	Gıda Mühendisi	Üniversite		Yerli
ERGİN	Erkek	23	Barmen	Lise		Yerli
ÖZKAN	Erkek	33	Veteriner hekim	Üniversite	Göçmen(Şanlıurfa)	
GÜZİDE	Kadın	24	Pansiyon işletmecisi	Üniversite		Yerli
HÜSNÜ	Erkek	37	Kaymakamlıkta görevli memur	Lise		Yerli
ATA	Erkek	37	Şoför	Lise		Yerli
BİROL	Erkek	24	Garson	Yüksek okul	Göçmen (Bartın)	
SEDEM	Kadın	28	İnşaat teknikeri	Yüksek okul		Yerli
EMİR	Erkek	18	Garson	Lise		Yerli
SEVCAN	Kadın	29	Sekreter	Lise		Yerli
MAHMUT	Erkek	55	İnşaat malzemeleri satıcısı	Yüksek okul		Yerli
KERİM	Erkek	58	Şirket yöneticisi	Doktora	Göçmen (Ankara)	

EK C. GÖRÜŞMELERİN GERÇEKLEŞTİĞİ MAHALLELER VE MEKANLAR

Tablo 2: Araştırma Sürecinde Görüşmelerin Gerçekleştiği Mahalleler ve Mekanlar

Katılımcı Adı	Mahalle	Mekan
METİN	Kaleiçi mahallesi	Ev
RASİM	Kum mahallesi	İşyeri
HÜSAMETTİN	Kum mahallesi	İşyeri
SİRMEN	Kum mahallesi	İşyeri
ASİL	Kum mahallesi	İşyeri
HALİT	Kum mahallesi	Ev
VAHAP	Kum mahallesi	İşyeri
HATUN	Kaleiçi mahallesi	Ev
YASİN	Kum mahallesi	Restoran
YAHYA	Kum mahallesi	İşyeri
RAHMIYE	Kum mahallesi	Ev
MUSA	Kum mahallesi	Muhtarlık
NEZAKET	Kum mahallesi	Ev
FİKRİYE	Kum mahallesi	Kafe
REŞAT	Kum mahallesi	Otel lobisi
MERT	Kum mahallesi	Kafe
CEMAL	Kaleiçi mahallesi	Ev
GÜNER	Kum mahallesi	Belediye Binası
ERSİN	Kum mahallesi	Belediye Binası
FİSUN	Kum mahallesi	Ev
ORKUN	Kum mahalesi	Ev

HAKAN	Kaleşah mahallesi	Kaleşah İlköğretim Okulu
SEDA	Kum mahallesi	Otel lobisi
FETİN	Kaleiçi mahallesi	Ev
BURAK	Kum mahallesi	Ev
ERGİN	Kum mahallesi	Otel lobisi
ÖZKAN	Kum mahallesi	Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
GÜZİDE	Kum mahallesi	Otel lobisi
HÜSNÜ	Kum mahallesi	Otel restoranı
ATA	Kum mahallesi	Otel
BİROL	Kum mahallesi	Otel lobisi
SENEM	Kum mahallesi	Otel
EMİR	Kum mahallesi	Otel restoranı
SEVCAN	Kum mahallesi	Ev
MAHMUT	Kum mahallesi	Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kefalet Kooperatifi
KERİM	Tarlaağzı köyü	A. Şirketi Tarlaağzı Gömü yerleşkesi

EK Ç. GÖRÜŞÜLENLERİN DOĞUM YERİ

Tablo 3: Görüşülenlerin Doğum Yeri

	N	%
İl	14	38.90
İlçe	18	50.00
Köy	4	11.10
Toplam	36	100.0

EK D. GÖRÜŞÜLENLERİN YAŞ DAĞILIMI

Tablo 4: Görüşülenlerin Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	N	%
18-21	1	2.80
22-24	4	11.10
25-27	-	-
28-30	3	8.30
31-33	1	2.80
34-36	-	-
37-39	3	8.30
40-42	-	-
43-45	-	-
46-48	-	-
49-51	5	13.90
52-54	3	8.30
55-57	5	13.90
58-60	3	8.30
61-63	-	-
64-66	2	5.50
67-69	-	-

70-72	1	2.80
73-75	1	2.80
76-78	2	5.60
79-81	1	2.80
82-84	-	-
85 ve üstü	1	2.80
Toplam	36	100.0

EK E. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN CİNSİYETİ

Tablo 5: Görüşülen Kişilerin Cinsiyeti

	N	%
K	10	27.80
E	26	72.20
Toplam	36	100.0

EK F. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN EĞİTİMİ

Tablo 6: Görüşülen Kişilerin Eğitimi

	N	%
İlkokul mezunu	7	19.40
Ortaokul mezunu	4	11.10
Lise mezunu	11	30.60
Yüksekokul mezunu	5	13.90
Üniversite mezunu	7	19.40
Yüksek Lisans mezunu	1	2.80
Doktora	1	2.80
Toplam	36	100.0

EK G. GÖRÜŞÜLENLERİN MEDENİ DURUMU

Tablo 7: Görüşülenlerin Medeni Durumu

	N	%
Bekar	4	11.10
Evli	26	72.20
Dul	5	13.90
Boşanmış	1	2.80
Toplam	36	100.0

EK Ğ. GÖRÜŞÜLENLERİN ŞU ANDAKİ İŞİ

Tablo 8: Görüşülenlerin Şu Andaki İşİ

Katılımcı adı	Şu andaki işİ
METİN	Emekli
RASİM	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)
HÜSAMETTİN	Gemi mühendisi
SİR MEN	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)
ASİL	Hediyelik eşya satıcısı (Çekici)
HALİT	Balıkçı
VAHAP	Maden mühendisi
HATUN	Ev kadını
YASİN	Balıkçı
YAHYA	Lokanta işletmecisi
RAHMIYE	Pansiyon işletmecisi
MUSA	Emekli/ Muhtar
NEZAKET	Ev kadını
FİKRİYE	Emekli
REŞAT	Balıkçı
MERT	Kafe İşletmecisi
CEMAL	Emekli/Berber
GÜNER	Emekli
ERSİN	Belediye başkanı
FİSUN	Öğretmen
ORKUN	Emekli/Beyaz eşya satıcısı

HAKAN	Otel işletmecisi
SEDA	Otelde resepsiyon memuru
FETİN	İşçi
BURAK	Gıda mühendisi
ERGİN	Barmen
ÖZKAN	Veteriner hekim
GÜZİDE	Pansiyon işletmecisi
HÜSNÜ	Kaymakamlıkta görevli memur
ATA	Şoför
BİROL	Garson
SENEM	İnşaat teknikeri
EMİR	Garson
SEVCAN	Sekreter
MAHMUT	İnşaat malzemeleri satıcısı
KERİM	Şirket yöneticisi

EK H. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİNDE KULLANILAN KATEGORİ VE KODLAR LİSTESİ

Araştırma Bulguları Analizinde Kullanılan Kategori ve Kodlar

Kod	Kategori
Ev sahipliği Kiracı Babadan kalma Eşinden kalma Müstakil ev Apartman dairesi Lojman	Hane bilgileri
Komşuluk ilişkileri azaldı Ev oturmaları Komşuluk için vakit yok Konu paylaşımı	Komşuluk ve dostluk ilişkileri
Sağlık hizmetleri yetersiz Madenci hastalığı Mahallelere bakan doktorlar Pratisyen doktor Bartın Devlet Hastanesi Özel sağlık hizmetleri	Sağlık hizmetleri
Amasra çok göç aldı. Yabancı çok fazla Kümeleşme olmaması Yeni yerleşim yerleri Çarpık yapılaşma Doğal yapının bozulması Göçmenlere iyi davranmak Yanlış davranışları kabul etmeme	Amasra'ya göç

Uyum sağlama Uyum sağlayamama Göçmene Amasralı gözü ile bakmak Amasralının yabancıya aşına olması	
Farklı yerlerden göç Dağınık yerleşme Uyum sağlama	Amasra'ya göç ederek gelenler
Doğal güzellik Kültürel doku Sakin bir yer oluşu İnsanların yardımsever olması Rahat yaşam Tayinle gelme	Göç edenlerin Amasra'yı tercih sebepleri
Emekli maaşı Ekonomik sıkıntı Borçlanmak Banka kredileri Asgari ücret Aile desteği Ek işler	Görüşülen kişilerin ekonomik durumları
Ev pansiyonculuğu Turizm yaz mevsimi ile sınırlı Gelen turistlerin gelir seviyesi Termik santral Bacasız sanayi Katlı otopark Trafik sorunu Çöp sorunu Yaz günleri her şey pahalı Büyük oteller Ucuzcu turist	Turizm

Turizmin gelişmemesi Yanlış organizasyonlar	
Balık miktarındaki azalma Gırgır ve trol avcılığı Balık yasağı Dip ağcılığı Balıkçı kabzımalları Gençler balıkçılığı düşünmüyor Büyük balıkçı aileleri Hobi olarak Geçim olarak Ek iş olarak Reislik Göz hakkı	Balıkçılık
Partizanlık Çalışan işçi sayısında azalma Özel sektör Metan gazı Asgari ücret Özelleştirme Termik Santral	Kömür ocakları
Çin malları Ucuz hediyelik eşyaya talep fazla Mesleğin kaybolmaya yüz tutması Mesleğe ilgi duyulmaması Para Tahtakale'ye gidiyor Örgütsüz olma Tekrar canlandırma çalışmaları Ahatlar köyündeki atölyeler	Çekicilik

<p>Motor güç kömür ocakları</p> <p>Turizm sektörünün ikinci planda kalması</p> <p>Maaşların yüksek olması</p> <p>Maaşların Amasra ekonomisine girdisi</p> <p>Gelir seviyesi yüksek turist</p> <p>Turist sayısında azalma</p> <p>Denizin kirlenmesi</p> <p>Madene dönük geçim</p>	<p>1980 li yıllarda Amasra'nın ekonomisi</p>
<p>İş olanaklarının kısıtlı olması</p> <p>Kömür ocaklarından emekli olanlar</p> <p>Termik Santral</p> <p>Balıkçılığın azalması</p> <p>Madencilik sektöründeki daralma</p> <p>Yeni yolların ulaşımına açılması</p> <p>Kış aylarında esnafın ekonomik sıkıntısı</p> <p>Turizm yatırımları</p> <p>Sadece turizme yönelik kalınmamalı</p> <p>Limanın durumu</p> <p>Turizm sezonu üç ay</p> <p>Kışın çok soğuk</p> <p>Özel sektör</p> <p>Kışın Amasra köy gibi</p> <p>Turizmin iyileştirilmesi gereği</p>	<p>Amasra'nın şu andaki ekonomik durumu</p>
<p>Emeklilik</p> <p>Pansiyonculuk</p> <p>Turizm</p> <p>Balıkçılık</p> <p>El sanatları, çekicilik</p> <p>Esnaflık</p> <p>Garsonluk</p> <p>A. Şirketi</p> <p>Kömür ocakları (ATİM)</p>	<p>Amasra'da insanların geçimi</p>

Ek iş Memurluk	
Telkırma Kolye tasarımları Otellerde çalışmak Ev pansiyonculuğu Temizlik işlerine gitmek, hasta bakmak Pazarlarda ürün satmak	Kadınların ev dışında çalışmaları
Rekabet Turizm Kültür farkı Sağlık kuruluşları Bartın'da daire fiyatları Tünelin açılması ile ulaşım kolaylığı Bartın'da eğitim imkanları Alışveriş imkanları Bartın'da çalışma imkanları	Amasra'nın Bartın ile olan ilişkisi
Ulaşım mesafesi kısaldı Ulaşım rahatlığı sağladı Eski yol virajlı ve tehlikeli Çevre köyler Amasra'ya gelmiyor Amasra'ya ekonomik sekte vurdu Alışveriş Bartın'a kaydıldı Amasra'nın, köyleri ile ilişkisini kesti Doğa tahrip oldu.	Yeni açılan yollar

<p>Eski komşuluklar</p> <p>Yardımlaşmanın azalması</p> <p>Amasra'nın bir sanayi şehri olması</p> <p>Büyükleri ziyaret</p> <p>Köylerde bayram ritüelleri</p> <p>Eskiden düğünlerin bir hafta sürmesi</p> <p>Tombala günleri</p> <p>Ev ziyaretleri</p> <p>Evlerde yapılan ürünler</p> <p>Dibek taşları</p> <p>Büyük aile yapısı</p> <p>Maddiyata yönelme</p> <p>Herkesin işinde gücünde olması</p> <p>Teknoloji</p> <p>Medya</p>	<p>Amasra'da sosyo-kültürel değişim</p>
<p>Amasra daha çok emekli şehri</p> <p>Her şey kısıtlı</p> <p>Gençler her işte çalışmaz</p> <p>Alkol tüketimi fazla</p> <p>Burada gençler çok az</p> <p>Kış mevsiminde işlerin az olması</p> <p>Büyük şehirler yaşanacak gibi değil</p> <p>Genç nüfus gitmek zorunda</p> <p>Amasra ağır geliyor</p> <p>Ağır gelişmesi siyasetten kaynaklanıyor</p> <p>Amasra gençleri birbirleri ile kavga etmez</p> <p>Kışları çok sakin, yaza göre bir şehir</p> <p>Tutumlu harcama gereği</p> <p>Herkes genelde sevdiğiyle evlenir</p> <p>Aile desteği</p> <p>Termik santrale kimse sıcak bakmıyor</p> <p>Herkes dönüp dolaşıp buraya geliyor</p>	<p>Amasra'da gençler</p>

<p>Nüfus artarsa ekonomi iyi duruma gelir</p> <p>Kavga olmaz</p> <p>Amasra'da mutluyuz</p> <p>Amasra'da güvendeziz</p> <p>Evlerin kapıları kilitlenmez</p> <p>Çocuklar rahat büyüyor</p> <p>İş kısıtlı</p> <p>Gençler sekiz saat üzerinden çalışmak istiyor</p> <p>İşsiz gençler fazla</p> <p>İş garantisi</p> <p>Ev kiralari yüksek</p> <p>Kızlar tahsillerine önem veriyor.</p>	
---	--

**EK I. AMASRA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESİ, ÇALIŞAN İŞÇİ SAYISI
(MAYIS 2015)**

Tablo 9: T.T.K, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, Çalışan İşçi Sayısı (Mayıs 2015)

	Norm Kadro	Fiili durum	Fark
Yeraltı işçisi sayısı	935	508	427
Yerüstü işçisi sayısı	210	138	72
Toplam (Mayıs 2015)	1145	646	499

Kaynak: Bu veriler 02.11.2015 tarihinde Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinden elde edilen listeden derlenmiştir.

EK İ. AMASRA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESİ, 2009-2015 YILLARI ARASI ÇALIŞAN İŞÇİ SAYILARI

Tablo 10: T.T.K, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi, 2009-2015 Yılları Arası Çalışan İşçi Sayıları

Yıllar	Teknik personel	İdari personel	Yerüstü işçi	Yeraltı işçi	Toplam
2009	48	115	140	720	1023
2010	47	107	144	702	1000
2011	53	103	142	677	975
2012	62	98	149	625	934
2013	58	100	131	609	898
2014	57	98	137	530	822
Mayıs 2015	63	97	138	508	806

Kaynak: Bu veriler 02.11.2015 tarihinde Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinden elde edilen listeden derlenmiştir.

EK J. BASINDA TERMİK SANTRAL HABERLERİ

BARTIN EKSPRES

SAYFA 2

HEMA TARAFINDAN KURULMASI PLANLANAN TERMİK SANTRALE EN GÜÇLÜ SES AMASRA'DA ÇIKTI

Tarım, turizm ve sağlığımız yok olacak

ZIRAAT MÜHENDİSİ UZUN: ASİT YAĞMURU TARIMI YOK EDER

Bartın-Amasra Çevre Birikmeliği tarafından dün akşam Amasra'da düzenlenen Termik Santral Bilgilendirme

Toplantısında slayt sunumunun ardından ilk söz alan TMMOB İl Temsilcisi Ayşe Sevtap Uzun, termik santralin sadece birilerinin değil, herkesin sorunu olduğunu belirterek, "Hep birlikte çabalararak yola çıkmalıyız. Karşımızda büyük bir düşman var. Halk olarak birlikte

hareket edersek bu sorunun altından kalkabiliriz" dedi. Aynı zamanda Ziraat Mühendisi olan Ayşe Sevtap Uzun, kurulması planlanan termik santralin tarımsal alanda yaratacağı zararlara değindi. Uzun, "Küresel ısınma ile birlikte kuraklık baş gösterdi. Küresel ısınmanın en büyük nedeni de karbondioksittir. Termik santrallerde de fosil yakıtların yakılması sonucu kimyasal gazlar ortaya çıkıyor. Bunların en etkilisi ise kükürtdioksit. Bu gaz asit yağmuruna dönüşüyor ve bitkilerin üzerine yağmur ve çişle birlikte iniyor. Bir dönem sonra bitki kendini koruyamaz hale geliyor. Fotosentez olayını gerçekleştiriyor. Yine bu asit yağmuru topraktaki asitlenmeye de artırıyor. Bitkinin ve ağaçların köklerinin kurumasına yol açıyor" dedi. Aynı zamanda termik santrallerden tonlarca kül çıktığını ve bu külün kül bara-

ları yada toprak altına gömüleceğinin söylenmesine rağmen bunların gerçekleşmesinin mümkün olmadığını söyleyen Uzun, "Bu kül denizlere bırakılıyor. Sizlerde biliyorsunuz ki, Çatalağzı'ndan denize bırakılan kül, rüzgarın etkisi ile İnkum ve Amasra denizine kadar geliyor ve çoğu zaman bu külün içinde yüzmek sorunda kaldığımız zamanlar oluyor. Yine bu santrallerin temiz ve zararsız santral olacağını söylüyorlar. Santrallerin çıkarttığı gazları tümüyle süzen bir filtre yok. Bu sistemi kursalar bile maliyeti çok fazla olduğu için kullanılmıyor. Birde bu santrallerde soğutma suları kullanılacak. Bu sularda denizde su ısısını arttıracığı için bütün canlıları yok edecektir" diyerek Termik Santrallerin kurulu olduğu bölgelerde meydana gelen tahribatlar hakkında detaylı bilgiler verdi.

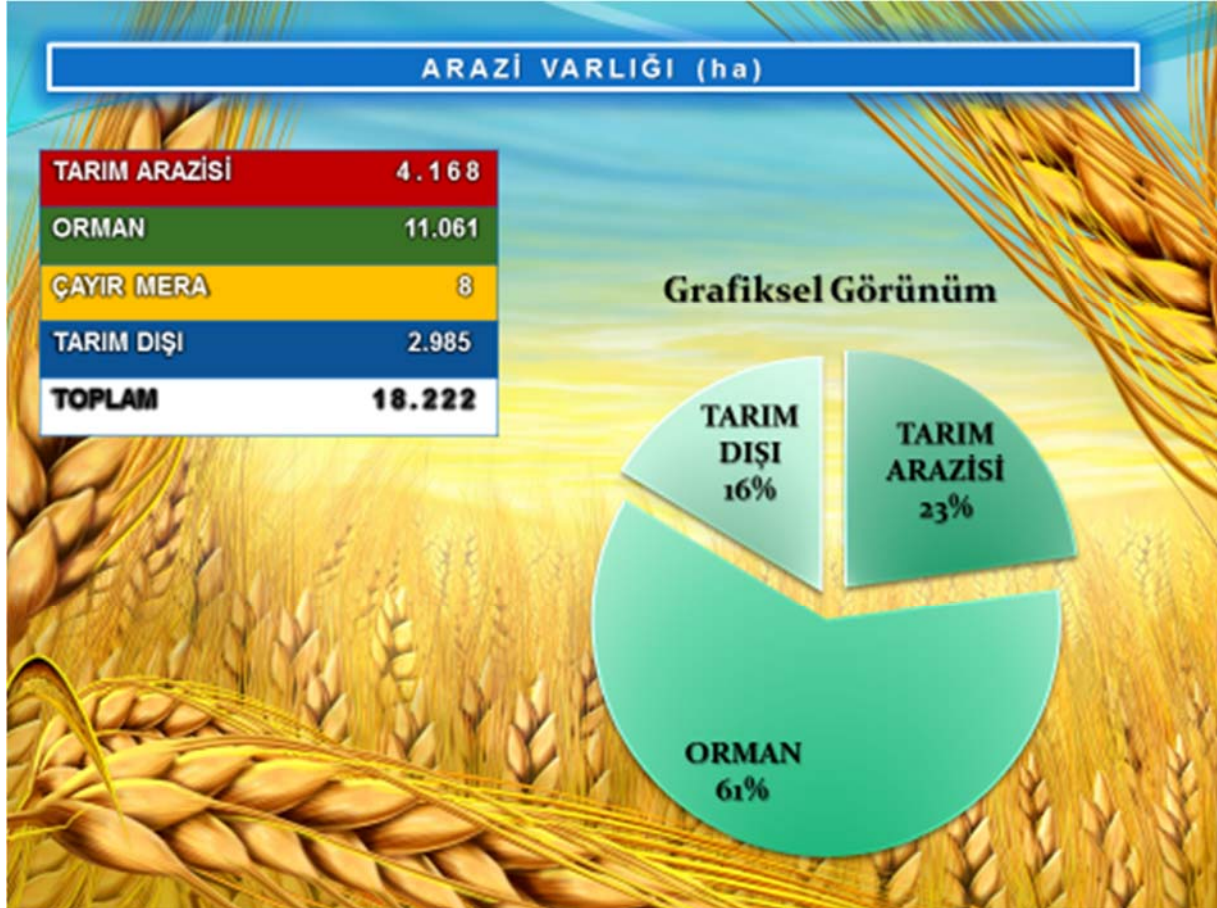
DÖNMEZ: AMASRA ESNAFLARI OLARAK TAMAMEN KARŞISINDAYIZ

Amasra Esnaf Odası adına konuşan Ali Rıza Dönmez ise, Bizler esnaflar olarak bu işin tam karşısındayız. Bizler Amasra'ya yapılacak olan bir yatırıma karşı değiliz. Üstelik her yatırımın yanında da oluruz. Yine HEMA'nın kömür konusundaki yatırımının da yanındayız ama termik santralin karşısında olacağız. Ben kurulduğu dönemde Yatağan'da buldum ve oradaki santralin verdiği tahribatı çok iyi biliyorum. Her şey para kazanmak değil, yaşamaktır" sözlerine yer verdi.

<http://www.amasra.net/basinda-termik-santral-haberleri.html>

EK K. AMASRA'DA ARAZİ VARLIĞI

Grafik 1: Amasra'da Arazi Varlığı

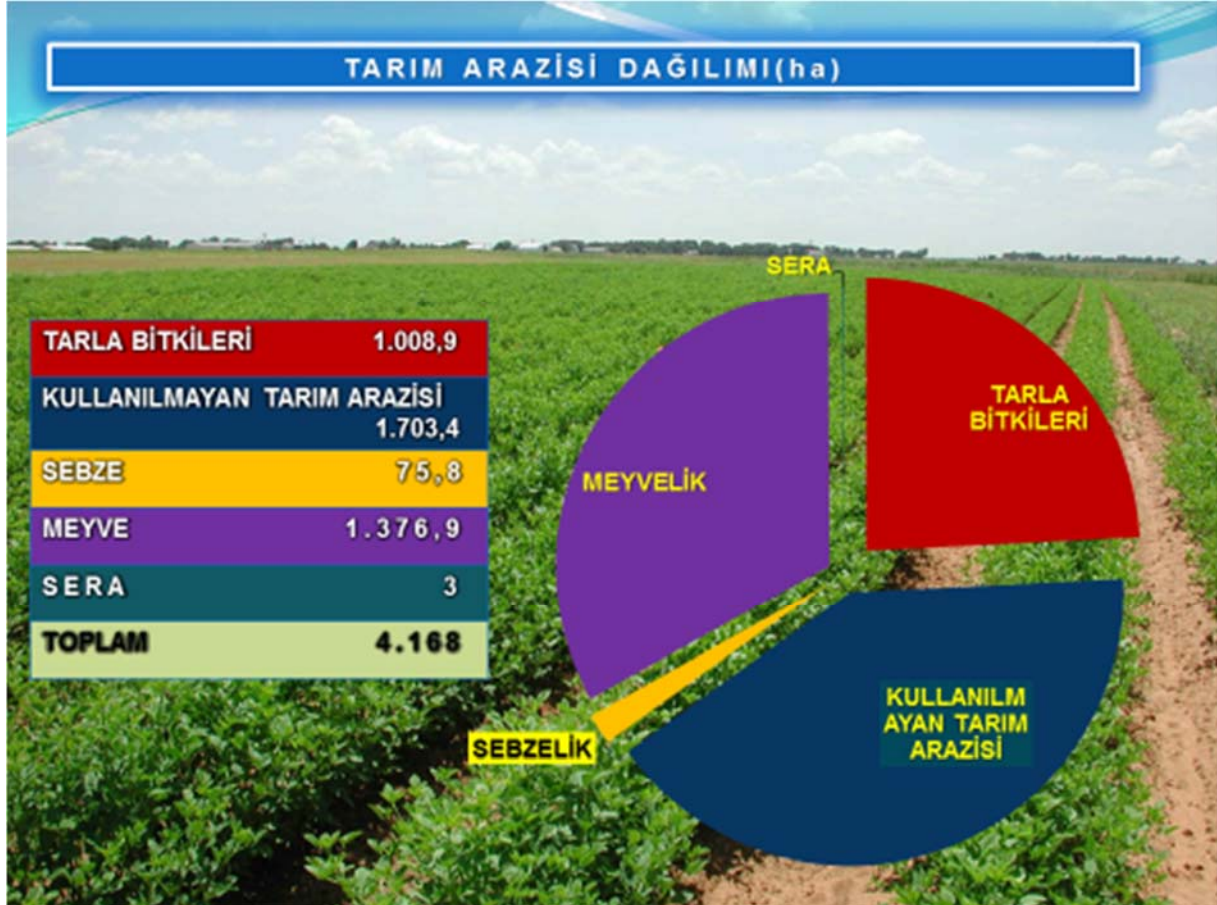

<http://tbs.tarsey.gov.tr>

Türk tarım bilgi sisteminden alınan verilerdir. 02.11.2015 tarihinde Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

EK L. AMASRA'DA TARIM ARAZİSİ DAĞILIMI

Grafik 2: Amasra'da Tarım Arazisi Dağılımı

<http://tbs.tarsey.gov.tr>

Türk tarım bilgi sisteminden alınan verilerdir. 02.11.2015 tarihinde Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

**EK M. AMASRA İLÇESİNDE YILLARA GÖRE BÜYÜKBAŞ, KÜÇÜKBAŞ
HAYVAN VE ARI KOVANI SAYILARI**

Tablo 11: Bartın İli Amasra İlçesi Yıllara Göre Büyükbaş, Küçükbaş Hayvan ve Arı Kovanı Sayıları

YIL	SİĞİR (baş)	MANDA (baş)	KOYUN-KEÇİ (baş)	ARI (kovan)
2011	2.530	90	150	2.495
2012	3.158	132	205	2.775
2013	2.957	165	274	2.775
2014	2.510	189	120	3.715
2015 (güncel) *	2.527	224	130	3.720

<http://www.turkvvet.gov.tr>

Türkvvet Veteriner Bilgi Sisteminden alınan verilerdir. 02.11.2015 tarihinde Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

EK N. AMASRA'DA 2012 YILINDA KARAYA ÇIKARTILAN BALIK MİKTARI

Tablo 12: Amasra'da 2012 Yılında Karaya Çıkartılan Balık Miktarı

BALIK TÜRÜ	KARAYA ÇIKARTILAN MİKTAR (TON) 2012 YILI
HAMSİ	1.734,4
PALAMUT	4.211,6
MEZGİT	52,9
LÜFER	24
İSTAVRİT	30,5
TİRSİ	1,025
İSKORPİT	2,5
ZARGANA	2,8
KALKAN	2,5

<http://www.turkvvet.gov.tr>

Türkvvet Veteriner Bilgi Sisteminden alınan verilerdir. 02.11.2015 tarihinde Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

EK O. AMASRA'DA 2013-2014 YILLARINDA KARAYA ÇIKARTILAN BALIK MİKTARI

Tablo 13: Amasra'da 2013-2014 Yıllarında Karaya Çıkartılan Balık Miktarı

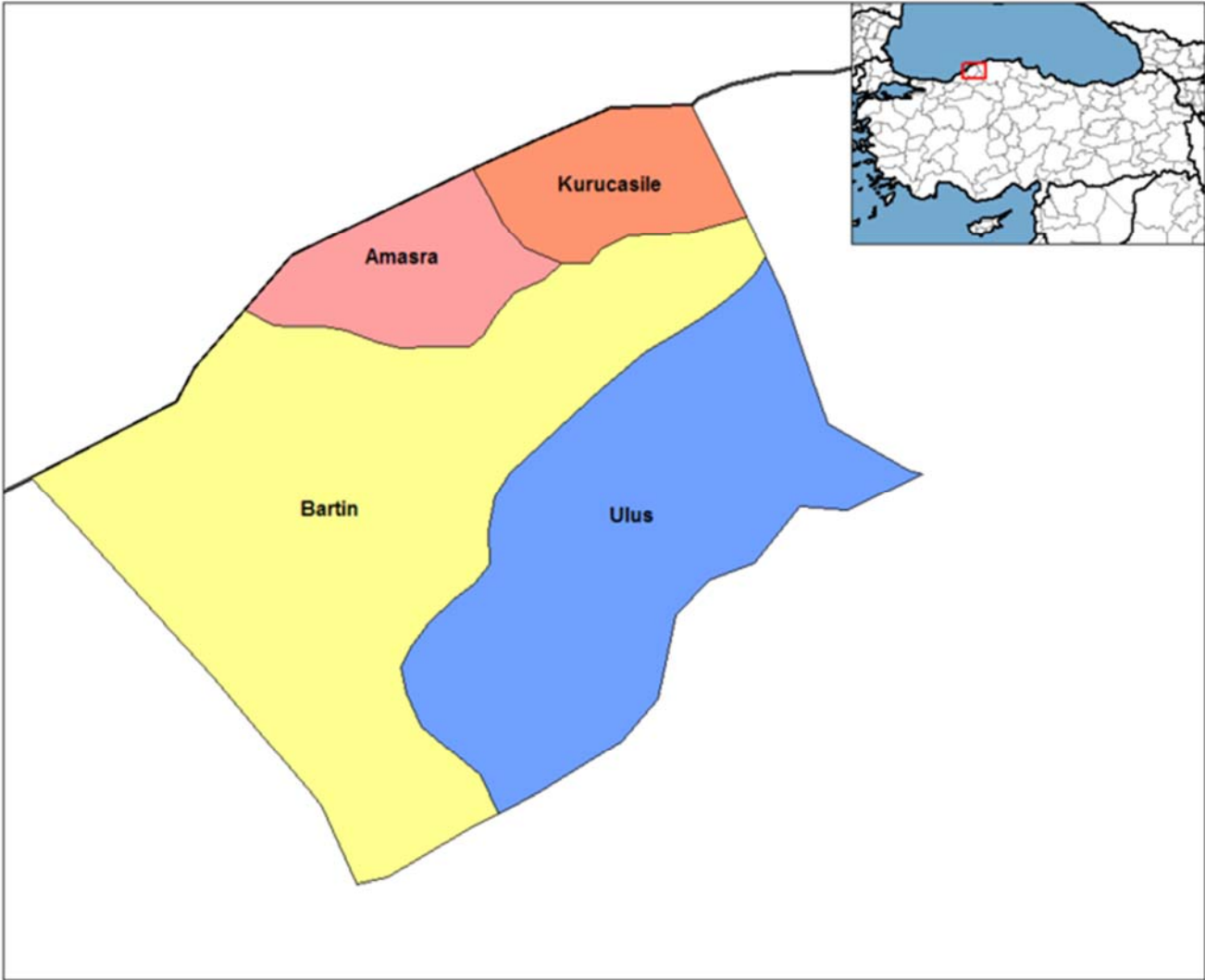
BALIK TÜRÜ	KARAYA ÇIKARTILAN MİKTAR (TON)	
	2013	2014
HAMSI	632.10	1.00
PALAMUT	9,13	193,450
MEZGİT	46,852	101,902
LÜFER	1,8	62,564
İSTAVRİT	39,6	16,444
TİRSİ	2,5	9,71
İSKORPİT	1,5	3,850
ZARGANA	1,5	1,700
KALKAN	1,8	9,642
BARBUNYA	-	27,782
TEKİR	-	9,855
DENİZ SALYANGOZU	2,4	19,995
MİDYE	1,6	5,400

<http://www.turkvet.gov.tr>

Türkvet Veteriner Bilgi Sisteminden alınan verilerdir. 02.11.2015 tarihinde Amasra İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

EK Ö. AMASRA'NIN LOKASYON HARİTASI

Harita 1: Amasra'nın Lokasyon Haritası

[http://tr.wikipedia.org/wiki/Bartın_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Bartın_(il))

EK P. AMASRA’NIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Resim 1: Amasra’nın Genel Görünümü

<http://www.amasra.gov.tr/Galeri/index.html>

EK R. WWF TARAFINDAN MİLLİ PARK İLAN EDİLEN KÜRE DAĞLARI'NIN COĞRAFI KONUMU

Harita 2: WWF Tarafından Milli Park İlan Edilen Küre Dağları'nın Coğrafi Konumu

<http://www.amasra.gov.tr/iklim.html>

EK S. KUM ZAMBAĞI (PANCRATIUM MARITIMUM)

Resim 2: Kum Zambağı (Pancratium Maritimum)

<http://www.amasra.gov.tr/iklim.html>

EK Ş. AMASRA'YI İÇ BÖLGELERE BAĞLAYAN YOLLAR

Harita 3: Amasra'yı İç Bölgelere Bağlayan Yollar

<http://www.amasra.gov.tr/ulasim-10-12-2014>

EK T. KALEŞAH MAHALLESİ VE YENİ YAPILAN KONUTLAR

Resim 3: Kaleşah Mahallesi ve Yeni Yapılan Konutlar.

Ümit Alkan, Amasra, 05.05.2015

EK U. YOLCU GEMİLERİNİN YANAŞMASI İÇİN YAPILAN RIHTIM

Resim 4: Yolcu Gemilerinin Yanaşması İçin Yapılan Rihtım

Ümit Alkan, Amasra, 3.11.2015

EK Ü. A. ŞİRKETİ TARLAAĞZI-GÖMÜ YERLEŞKESİ VE 1.KUYU

Resim 5: A. Şirketi Tarlaağızı-Gömü Yerleşkesi ve 1.Kuyu

Ümit Alkan, Amasra, 5.11.2015

EK V. KAZPINARI KÖYÜ A. ŞİRKETİ -2.KUYU

Resim 6: Kazpınarı köyü A.Şirketi -2. Kuyu

Ümit Alkan, Amasra, 5.11.2015

EK Y. AMASRA MERKEZ A. ŞİRKETİ -3.KUYU

Resim 7: Amasra Merkez A. Şirketi -3. kuyu

Ümit Alkan, Amasra, 5.11.2015

EK Z. KAZPINARI KÖYÜ VE SERALAR

Resim 8: Kazpınarı Köyü ve Seralar

Ümit Alkan, Amasra, 5.11.2015

EK AA. GALLA PAZARI

Resim 9: Galla Pazarı

Ümit Alkan, Amasra, 2.11.2015

EK AB. TARİHİ ÇEKİCİLER SOKAĞI

Resim 10: Tarihi Çekiciler Sokağı

Ümit Alkan, Amasra, 2.11.2015